

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Augustini Barbosa ... Collectanea doctorum tam
veterum, quam recentiorum, in ius pontificium universum**

In Qvo Dvo Priores Decretalium Libri Continentvr

Barbosa, Agostinho

Lugduni, 1669

28. De appellationibus, recusationibus, & relationibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95263](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95263)

De Appellationibus, &c. Tit. XXVIII. 669

De Appellationibus, recusationibus, & relationibus.

TIT. XXVIII.

S V M M A R I V M.

- 1 Doctores referuntur super hanc rubr. scribentes.
- 2 Appellationis materiam qui Doctores tractent, citantur.
- 3 Appellare aliquando importat aliquem nominare, interdum significat accusare, nonnunquam importat remedium, de quo in presenti.
- 4 Appellatio definitur ut sit à minori iudice etiam extrajudicialiter procedente ad maiorem legitime facta ordinaria prouocatio ad reparandam sententia iniquitatem.
- 5 Appellatio per quam necessaria fuit.

VPER hanc rubr. scripserunt Zabarel. Io. Andr. Anan. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Dec. Bald. Mantua. Berol. Franch. Prap. Cujac. Guillem. Durand. in *breuiario iuris Canon.* & in *speculo iuris*, lib. 4. sub hoc tit. Ioan. de Londris in *breuiario sanctorum Canonum*, fol. 272. Martin. Mefnart. in *epitome Decretal.* fol. 84. Petr. de Rauenna in *compendio iuris Canonici*, Daniel Venator in *analyfi methodica iuris Pontif.* à pag. 310. Goffred. & Hofl. in *summa huius tit.* Alex. Cassan. & Anastas. Germon. in *paratitlis ad quinque libros Decretal.* Zypæ. in *analytica postremi iur. Eccles.* enarrat. pag. 135. Lancel. in *instit. Canon.* Canyl. in *summ. iuris Canon.* Cafarel. in *erotem. eiusdem iuris*, Barthol. Carthag. in *exposit. titulorum eiusdem iuris*, nouissimè Ioan. Honor. lib. 2. *summ. in Decretal.* omnes sub hac rubr. & tom. 4. reper. super iure Canon. ad lib. 3. *Decret.* Matth. Nerutius, & Ioan. Crotus.

De materia huius tit. agitur apud Lusitanos in *Ordinat. Regia* lib. 2. tit. 69. & 70. vbi patens meus, & apud Castellanos tit. 23. *partit.* 3. vbi Greg. & tit. 16. lib. 3. *Ordin.* vbi Perez, & tit. 18. lib. 4. *noua recap.* vbi Azuned. Rebuff. tom. 3. ad *leges Gallias*, tract. de appellat. Alexand. Trentacinq. *variar. resol.* lib. 2. tit. de appellat. Amat. Roderic. in *pract. de modo, & forma videndi*, seu *examinandi processum*, cap. ultim. Bellacom. Viuian. & alij tom. 2. *commun. opin.* lib. 7. tit. 22. cum seqq. Brunor. à Sole in *locis communibus*, verbo, appellatio, Cardof. in *praxi iudicum*, eod. verbo, Galignet. de *iure publico*, lib. 2. tit. 40. cum seqq. & de appellationibus integros tractatus ediderunt Bonincontrus tom. 5. *tractatum Doct.* fol. 55. Ioan. Ferrarius eod. tom. 5. fol. 61. Petr. Gregor. Tholos. Petr. Greg. Brederodius, Iul. Cæsar, Ruginellus, & Sigilm. Seace. de appellationibus temporum diuersi, Albericus Gentilis de appellationibus *Ecclesiæ Africanæ ad Romanam Sedem*, Marius Antonius Capella.

Appellare, sicut & appellatio multiplicem habet significationem, aliquando enim importat si non proprio appellatio, tamen nomine dignitatis scilicet, vel officij aliquem nominare, de qua significatione agunt Doctores in l. filia 28. §. 1. de *condit. & demonst.* l. si quid, §. ult. ff. de *legat.* 3. l. si heredes 127. vbi Bart. annotauit, ff. de *legat.* 1. cap. quoniam Abbas 14. de *offic. delegat.* cap. requisisti 15. de *testam.* §. appellamus, l. ult. de *admonib.* Aliquando verò appellare significat accusare, l. ad iudicium vocare, l. qui prior 29. ff. de *iudicis*, &

in hoc sensu idem est quod interpellare, l. si fideiussor 17. §. ultim. ff. de *fideiussor.* ibi, cum interpellatus reus, & ibi, cum interpellaretur, post alios Couar. *pract.* c. 39. n. 1. vers. 3. & n. 7. vers. hinc etiam, in qua significatione intelligitur à nonnullis cap. de *priore* 31. *infr.* hoc tit. Aliquando tandem accipitur prout importat remedium, de quo hic agitur.

Appellatio definitur, ut si à minori iudice etiam extrajudicialiter procedente ad maiorem legitime facta ordinaria prouocatio ad reparandam sententia iniquitatem, siue per malitiam siue per ignorantiam acciderit. Loco generis ponitur prouocatio, quæ latissime patet, & plerisque comprehendit prouocationes, quæ propriè appellationes non sunt: ut constat ex cap. cum sit Romana, hoc tit. cum aliis. Dixi, ordinaria, ut reicerem subsidiarias prouocationes. Adieci, è minori ad maiorem, tum ut ostenderem nequaquam appellari posse ad illos, qui cum inferiori idem tribunal constituunt, cap. Romanam, hoc tit. in 6. cum similibus, tum vel maxime, quia in hoc magna ex parte consistit substantia appellationis, c. 2. de *consuet.* lib. 6. vbi gl. verbo *officiali*, vbi dixi. Insuper apposui, iudice etiam, &c. tum ut reicerem priuatas personas, à quibus propria non datur appellatio, tum ut comprehenderem iudicem etiam extrajudicialiter procedentem. Deinde adieciur particula, legitime, ut includantur omnes solemnitates requisitæ ad validitatem appellationis. Denique apponitur, ad reparandam iniquitatem, ut excludantur alia remedia quæ directe, & principaliter non respiciunt iniquitatem, sed vel nullitatem sententia, vel aliud diuersum. Tandem adieci, siue per malitiam, siue per ignorantiam, ut vtramque causam iniquitatis comprehenderem, siue iniquitas à parte rei contingerit, siue de futuro speretur, iuxta exemplum cap. bone 51. ibi, ne quis eum præsumeret molestare, *infr.* hoc tit.

Appellatio per quam necessaria fuit, cum enim satis frequenter eueniret ut inferiores iudices, vel per malitiam, aut ignorantiam iniquas ferrent sententias, oportuit omnino adhibere remedium quo iniquitas; vel imperitia iudicantium corrigeretur, quamvis aliquando per accidens, & præter intentionem contingeret sententias reformari in peius, l. 1. in *princ.* ff. hoc tit. Duplici autem de causa contingere potest quòd quis hoc remedio vtatur, altera contentia iustæ litis, quia iniuste granatur à iudice: altera differendæ executionis gratia, ut ita mora interiecta iustum iudicis præceptum executioni mandari nequeat. Primò casu licet, quia hoc est prudenter euadere granamen iudicis inferioris, patet *Actor.* 15. vbi S. Paul. Cæsaem appellauit, d. l. 1. cap. omnis oppressus, cum multis *ibid.* 2. q. 6. Secundò prorsus illicitum, facit namque appellans ita calumpniosè se defendens iniuriam iudici, cuius officium impedit, & honorem offendit, contra l. omnem honorem, C. quando prouocare, cap. ut debitus 59. in *princ.* *infr.* hoc tit. Deinde aduersarium ledit, cuius iustitiam quantum potest perturbat, expendit eleganter S. Thom. 2. 2. q. 69. art. 3. in *corpore*, Soar. in *pract.* tom. 1. p. 6. in *proem.* ex n. 1. Appellatio an iuris naturalis, seu potius humani inuentum sit, dixi ad cap. ad nostrum 3. post n. 4. hoc tit.

S V M M A R I V M.

- 1 Beneficij collatio facta post appellationem ex probabili, & verisimili causa interposita est ipso iure nulla.
- 2 Testis illegitimus in causa summaria repellitur.
- 3 Iudex non admittens appellationem si causa est criminalis deponitur.

Sententia

Sententia alicuius censura si proferatur post appellationem est ipso iure nulla, potestque clericus pendente tali appellatione celebrare.

CAP. Dilecti. I. Alex. III.

- S**I post factam appellationem ex causa probabili, & verisimili index confert beneficium, collatio est nulla, & quicquid facit est irritum, & qui differt per sex menses conferre Ecclesias malitiose, perdit ius suum, quod transfertur ad superiorem. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zab. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Anchar. Butr. Bald. Panorm. Felin. Dec. Alex. de Neuo, Prapof. Beroi. Franch. VVamef. Cuiac. Viuian. in ration. secundj libri iuris Pontificij, pag. 188. Alagona in compendio iuris Canon. pag. 324. remissive Casal. in annot. & Ximen. in concord. p. 1. & nouissime de Valboa tom. 1. refertur ab Anton. August. collect. 1. Decret. lib. 2. tit. 20. c. 2. & est post Concil. Lateran. sub Alex. III. p. 10. c. 1.
- S**uper quibus, &c.] Notatur ad hoc quod testis illegitimus etiam in causa summaria repellitur, vt per Afflict. decis. 355. n. 9. Marant. de ordine iud. p. 6. art. 13. num. 34.
- I**n gloss. Grauem, ibi, debet deponi Archiepiscopus, qui non detulit appellationi. Ergo index non admittens appellationem si causa est criminalis deponitur, vt per Marant. de ordine iudic. p. 6. act. 2. princ. verborum, quandoque appellatur, n. 210. & n. 399. in q. 6. princ. Boer. decis. 153. n. 4. Lancel. de artem. cap. vlt. de pend. attent. n. 243. Sigism. Scacc. de appellat. q. 13. n. 101. & 112. declarat, vt omnes pœne cessent quando index non admittit appellationem, quæ non debebat admitti, donec scilicet ei fuerit inhibitu, & n. 113. pariter declarat, quando probabiliter dubitari posset, an appellatio esset admittenda, quia ratione probabilis dubij excludatur.
- I**n gloss. Post appellationem, ibi, quæ si legitima fuit sententia suspensionis, vel interdicti, postea lata non tenet. Notatur ad hoc quod sententia alicuius censura, vt est excommunicatio, suspensio, & interdictum, si proferatur post appellationem, est ipso iure nulla, & tunc excommunicatio non sortitur effectum suum, & ideo clericus excommunicatus post interpositam legitimam appellationem, potest pendente appellatione absque aliqua irregularitate celebrare, Lap. alleg. 1. n. 2. Paris. conf. 28. n. 29. & 30. vol. 4. Lancel. de attentat. p. 2. c. 12. n. 98. in prefat. & limit. 26. n. 5. Campanil. in diuersorio iuris Canon. rubr. 1. c. 15. n. 52. & 53. Scac. d. tract. huius tit. q. 17. n. 22. & n. 54. vbi n. 55. ampliat etiam si appellatio sit extraiudicialis, & n. 56. temperat quando index est datus cum clausula, appellatione remota, quia tunc ipse potest excommunicare etiam probabiliter appellentem, & num. 57. resoluit, quod dicens se esse excommunicatum post appellationem, debet hoc probare, & citat Rebuff. de nomin. q. 14. n. 23.

CAP. Inter cætera. II.

- A**ppellatio generalis, id est, facta super omni causa, quæ contra appellentem posset aliquo tempore moueri non valet. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Prapof. Butr. Anchar. Dec. Bald.

Franch. Panorm. Felin. Alex. de Neuo, Cuiac. Viuian. in rationali secundj libri iuris Pontif. pag. 189. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 324. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2. nouissime de Valboa vbi sup. refertur ab Ant. Aug. collect. 1. Decret. lib. 2. tit. 20. c. 2. & est post Concil. Lateran. p. 10. c. 2.

Qua aduersus eum aliquo tempore, &c.] Ergo a futuro graamine appellari non potest, vt per Guid. Pap. tract. de appellat. q. 26. n. 26. Sigismund. Scacc. eodem tract. q. 5. n. 12. vbi tamen n. 110. resoluit posse appellari a futuro graamine in casu quo graamen esset irreparabile per appellationem subsequentem, & n. 112. exemplificat in tortura futura, & n. 114. pariter dicit a futuro graamine posse appellari quando esset comminatum per iudicem, quia ex presenti communicatione dicitur causata iusta graaminis causa, & n. 115. resoluit appellationem extraiudicialem posse interponi a futuro graamine.

SVMMARIVM.

- 1 Appellatio non datur a correctione legitima, quam facit Prælati Regularis in subditum Monachum, nisi modum excederet, & n. 2.
- 3 Appellatio quando datur a correctione legitima secundum vniuersumque Religionis privilegia ostenditur.
- 4 Clericus subditus non potest a correctione appellare, quam facit contra eum ius superior.
- 5 Appellatio an a iure humano inuenta sit, ostenditur, & num. seqq.
- 10 Prælati Regulares recusari non possunt.

CAP. Ad nostram. III.

Regulares, vel alij non possunt appellare a correctione legitima, quia appellatio non debet fauere delinquenti, nisi in correctione excedatur modus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zab. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Anchar. Dec. Butr. Felin. Panorm. Bald. Henric. Alex. de Neuo, Prapof. Franch. Guid. Pap. Cuiac. Viuian. in ration. secundj libri iuris Pontif. pag. 289. Alagona in compend. iur. Canonici, pag. 324. & tom. 4. repet. super iure Canon. ad secundum librum Decret. Matthæus Nerus & Ioan. Crot. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2. nouissime de Valboa vbi sup. refertur ab Anton. August. collect. 1. Decret. lib. 2. cap. 3. & est post Concil. Lateran. sub Alex. III. p. 10. c. 4.

Probat hic text. a correctione legitima, quam facit Prælati Regularis, putà Abbas in subditum Monachum, non dari appellationem, secus quando modum excederet, quo casu loquuntur text. in cap. de Priore, infra hoc tit. vbi Prior Regularis, qui appellationi Religiosi non detulit, grauitur puniri iubetur, & capit. de offic. Ordin. vbi dicit Pontifex, quamvis in corrigendis excessibus sit appellationis refugium interclusum, non esse suæ intentionis remedium appellationis omnino excludere, quasi id concedat vbi in correctione exceditur: ita docent in presenti gloss. fin. Innoc. num. vnic. Hostienf. n. 6. Butr. etiam n. 6. Zabarel. num. fin. Bald. n. 2. Abb. statim in princip. notab. 1. Prapof. n. 3. Alexand. de Neuo, n. 13. Franch. n. 3. Dec. n. 1. & Imol. num. fin. Nau. conf. 4. sub hoc tit. & conf. vnic. n. 6. de sentent. & re iudic. & conf. vnic. num. 8. vt hic pendentes, & de Regular. com. 3. num. 51. Azor. instit. moral. part. 1. lib. 12. cap. 11. quæst. 8. Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 1. q. 29. art. 2. & tom. 2. quæst. 53. art. 10. Quarant. in summa

De Appellationibus, &c. Fit. XXVIII. 671

ma Bullarij, verbo, Archiepiscopi auctoritas, n. 20. §. 5. vers. conclusionem, aut. 18. Sayr. in claus. Regia, lib. 12. c. 17. a. n. 38. Sigism. Scacc. de appell. q. 17. limit. 26. n. 8. latè, & eleganter Sanch. in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 6. c. 8. n. 102. vbi cum Nauar. Azor. Sayr. & Fr. Emman. locis citatis, dicit non obfata Concil. Trid. sess. 25. de Regul. c. 4. quia non interdicat appellationem ad superiorem, sed recessum à Monasterio prætextu superioris adeundi, & idem Sanch. loco citato, n. 103. cum Abb. in cap. cum speciali, §. fin. n. 3. & ibi Alex. de Neuo n. 8. ac Prapof. in fine contra alios Ordinarios ibidem resoluit, siue iudicialiter, siue extrajudicialiter procedatur, integrum non esse appellare quando superior non excedit regulæ limites, fecus quando illos transgreditur. Sic pariter à correctione fraterna non appellatur, quando tamen corrigens modum excessit, liberè permittitur ab excessu. Greg. Tholof. de appellat. c. 10. n. 1. & 8. Ruginel. eod. tract. §. 2. c. 1. n. 229. Salgado de protect. Regia tom. 1. p. 4. c. 3. n. 18. vbi n. 17. ex Nauar. conf. 2. de appell. & Apost. de iudic. c. 1. n. 217. aduertit quod licet ab appellatione non appelletur, ex Concil. Trid. tamen si visitator excedit modum, appellatio licita est.

3. Attentis verò Religionum privilegiis quid sentiendum ostendit Sorb. in compendio privilegiorum Mendicant. verbo, appellare, vbi, n. 1. asserit statuisse Bonifac. VIII. non licere Fratribus Franciscanis à correctionibus Prælatorum eiusdem Ordinis aliquatenus appellare, & n. 3. refert Iulium I. prohibuisse sub pœna excommunicationis Fratribus, & Sororibus Ordinum Prædicatorum appellare à mandatis, & ordinationibus Prælatorum dicti Ordinis, & verbo, generalis, n. 11. & 12. dicit Sixtum I. V. concessisse Augustinianis, & Carmelitanis, vt Generalis eorum possit suum munus obire reiecta quavis appellatione ab eius præceptis, monitionibus, ordinationibus, & mandatis, vel decretis, qualiter autem intelligantur hæc privilegia, vide per suprâ citatos, præcipue Azor. Fr. Emman. & Sayr. & adde Petr. de Ledefma in sum. p. 2. tract. 8. c. 24. immediate 8. concl. Et quod Fratres S. Francisci de Observantia non possint appellare ad Protectorem, aut superiores Regulares quando à Generali, Ministris Provincialibus, vel Guardianis pro culpis leuibus, disciplinâ, vel alia pœnitentia in refectorio vel alibi faciendâ, iniungitur sub pœna triduanæ carceris emancipationis, ac ieiunij in pane & aqua, refert decretum Quarant. in sum. Bullarij, verbo, Monasteria, & conuent. pag. mibi 434.

4. Amplia principaliter text. conclusionem in correctione, quam facit superior contra subditum sæcularem, id est, contra Clericum, quia nec is potest à correctione appellare, ita in præfati Innoc. num. vnic. Bald. n. 2. Abb. n. 7. & 8. Alexand. de Neuo n. 13. & 14. Rebuff. tom. 3. ad leges Gallia, tit. de appell. art. 7. gloss. 2. n. 24. vers. undecimo, Petr. Gregor. tract. de appell. lib. 3. c. 10. n. 7. vers. in Gallia, Sigism. Scacc. d. limit. 26. n. 9. & facit Concil. Trid. sess. 21. de reformat. c. 1. ibi, neq. appellatio executionem hanc quæ ad morum correctionem pertinet, suspendat.

5. Non ideo est inuentum, &c.] Ergo appellatio à iure humano inuenta est, quod idem colligi videtur ex l. 2. vers. ex actis, ff. de origine iuris, ibi, lege lata factum est, & l. vnic. C. de sentent. præfati præ. ibi, legum adminicula. Sed oppositum, imo inuentum esse à iure naturali, ex eo deduci videtur quod appellatio defensio est, cap. omnis oppressus, 2. q. 6. cap. cum specialis 61. §. porro, ibi, ad præsidium innocentia, cap. suggestum 15. c. reprehensibilis, 26. vers. si vero, hoc tit. c. significauerunt 11. de excepti. quæ quidem defensio iuris naturalis est, Clem. pastoralis, §. ceterum, de re iudic. c. 1. de caus. poss. ff.

Quare Doctores varias resolutiones excogitarunt pro prædictarum opinionum conciliatione, & primo loco Abb. in rubr. huius tit. n. 6. Dec. 9. & Berol. n. 57. Soar. in præf. tom. 1. p. 6. in præm. ex n. 6. distinguendum putant inter ea, quæ sunt de substantia appellationis, & inter ea, quæ respiciunt formam, & solemnitates extrinsecas, vt si ad substantiam spectent iuris sit naturalis, iuxta text. quem sic accipiunt, in d. §. porro, d. cap. suggestum, d. cap. significauerunt, cum aliis; sin autem ad formam & solemnitates, inuentum sit iuris civilis, d. l. 2. vers. ex actis 1. c. 2. & d. l. vnic. cum similibus.

Secundo loco Pinel. ad l. p. rubr. C. de rescind. vend. c. 2. n. 22. præp. fin. existimat appellationem proprie neque naturalem, neque civilem defensionem esse, propria namque defensio, vt ille credit, consistit in eo quod reus plenè audiatur, argum. d. §. ceterum, & d. c. 1. quod autem sint plures instantiæ, & plura tribunalia adeantur, non concludit faciendam fore parti iustitiam, quia nemo scire potest quod magis in secunda, quam in prima instantia ministrabitur.

Tertio loco Abb. in cap. dilecto, ex n. 13. de except. Dec. n. 9. in rubr. huius tit. & in c. 1. n. 3. de rescript. Marant. de ordine iudic. cap. de appellat. n. 340. plures, vt per Couar. præf. c. 23. n. 6. & per Pinel. dicto loco, vers. dixi, fatentur appellationem defensionem quidem esse non naturalem sed civilem, quia illa potest per pactum à litigantibus remitti, l. vlt. in fine, C. de temp. appellat.

Ego verò reiectis his atque aliis aduertendum duxi dupliciter posse appellationem expendi, vel provt de se continet proximi defensionem, vel provt dicit formam, & ceteras solemnitates, siue ad substantiam, siue ad accidentia referantur. Primo modo appellatio à iure provenit naturali, non sic dicendum in secundo. Ratio est, quia omnis defensio, siue in corpus, siue in cetera bona dirigatur, quando rationi innititur, à iure provenit naturali saltem per necessaria consequentias, vnde omne illud per quod ab iniuriis, seu non iure factis liberamur, provt tendit in nostram defensionem, dicitur esse iuris naturalis, l. vi vim 3. ibi, atque iniuriam propulsemus, ff. de iustis. Si expendas iniuriam provt dicit aliquid non iure factum, vt in l. 1. in princ. ff. de iniur. explicat Bart. n. 9. in d. l. vi vim, Sor. lib. 3. de iust. q. 1. art. 3. ad 2. Couar. in Clem. si furiosus 3. p. §. 1. n. 1. Nau. in cap. ita quorundam notab. 11. n. 12. Quæ ratio longè aliter se habet in forma essentiali & ceteris accidentalibus, quæ postea à iure civili sunt instituta, & hoc posterius membrum apud omnes in confesso est circa solemnitates appellationis respicientes modum, tempus, & alia id genus, Marant. Cou. Pinel. & Soar. dictis locis. Adieci, provt de se continet proximi defensionem, quia licet per accidens possit contingere quod appellans non defendatur, quinimo sententia reformetur in peius, l. 1. in princ. vers. licet, ff. hoc tit. illud non tollit medium esse ordinatum sua natura ad defensionem, d. l. 1. in princ. in hunc sensum intelligenda, quamvis aliter expendat Pinel. d. n. 22. vers. quæ conciliatio.

In gloss. Minus, fin. ibi, nec admittuntur recusationes. Notatur ad hoc quod Prælati Regulares recusari non possunt, vt per Host. in præfati n. 9. Innoc. in cap. cum speciali, num. pen. inf. hoc tit. vbi Ioan. Andr. in fine, Prapof. & Alex. de Neuo etiam in fine, declarat optime Sanch. d. c. 8. n. 11. vide latius ad d. c. cum speciali.

SUMMA

SUMMARIUM.

- 1 Appellans si infra terminum à iudice quo appellauit, vel à se ipso statutum, appellationem non prosequitur, sententia vel iudicio illius stare compellitur.
- 2 Index Ecclesiasticus potest appellanti præfigere terminum ut intra illum coram superiore cum processu se præsentet, & eo tempore elapso declarare appellationem esse desertam.
- 3 Index qui non detulit appellationi an possit præfigere terminum appellanti ad eam prosequendam.
- 4 Index à quo, an possit archare terminum appellanti ad prosequendum, seu petendum Apostolos.
- 5 Appellatio tacite sublata censetur sub illis verbis, sine contradictione aliqua.

CAP. Personas. IV.

Appellans in termino competenti præfixo vel à iudice, vel à se ipso ad adendum iudicem appellationis, si non prosequatur causam index à quo compellere debet talem appellentem stare suo iudicio super causa, remota appellatione. Quod si talis sibi ipsi terminum prolixum præfigat, index à quo moderari debet dictum terminum, idest competentem assignare, quo elapso iurisdictionem reasumit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Præpos. Anchar. Butr. Bald. Dec. Panorm. Felin. Alex. de Neno, Franc. Guid. Papæ, Cuiac. Cened. collect. 17. Vinian. in ration. secundi libri iuris Pontif. pag. 289. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 324. & tom. 4. repet. super iure Canon. ad secundum librum Decret. Io. Crot. remissum Ximen. in concord. p. 1. & nonissimè de Valboa ubi supra refertur ab Ant. Aug. collect. 1. Decret. lib. 2. tit. 30. c. 4. & est post Concil. Lateran. p. 10. c. 5.

2 Colligunt ex text. iudicem Ecclesiasticum posse appellanti præfigere terminum, ut intra illum coram superiore cum processu se præsentet & eo tempore elapso declarare appellationem esse desertam, ut per Duen. reg. 42. limit. 22. Marant. de ordine iudiciorum, p. 6. tit. 6. quandoque appellatur, n. 235. Rebuff. tom. 3. ad leges Gallie, tit. de appell. art. 15. gloss. 1. n. 17. Et an possit index, qui non detulit appellationi præfigere terminum appellanti ad prosequendam appellationem, vide Sigism. Scacc. in tract. huius tit. q. 14. n. 15. & 16. an eo ipso quod index præfigit terminum ad prosequendam appellationem, censetur illam admittere si à principio non fuerit recepta, & n. 21. vtrum index à quo volens præfigere appellanti terminum ad prosequendam appellationem, debeat illum præfigere eodem contextu, quo appellationem admittit.

4 Prolixum terminum præfixerit, &c. Ergo potest index à quo, archare terminum appellanti ad prosequendum, seu petendum Apostolos, illudque limitare, de quo Cæf. in praxi Episcop. p. 1. verbo, appellatio, §. 15. Sigism. Scacc. d. tract. q. 15. n. 214. cum segg. vide ad cap. ex insinuatione 50. sup. hoc tit.

5 Sine contradictione aliqua, &c. Notatur ad hoc quod his verbis tacite subintelligitur sublata appellatio, ut per Lancelot. de attent. p. 2. c. 12. limit. 8. n. 45. Ruginell. in tract. de appell. q. 17. limit. 2. n. 36. cum segg. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gl. 9. in annot. sub n. 218. Cæf. Contard. in l. vnic. in notab. n. 23. C. si de nom. possess. Salgado de protest. Regia tom. 1. p. 2. c. 8. n. 107.

SUMMARIUM.

- 1 Appellans ad prosequendam appellationem habet annum, & n. 2. alterum verè ex causa, ut n. 3.
- 4 Appellans si infra tempus datum ad prosequendam appellationem prosequitur, appellatio habetur pro deserta.
- 5 Appellatio datur à sententia appellationis deserta cum sit interlocutoria habens vim diffinitivæ.
- 6 Impedito non currit tempus prosequenda appellationis, nisi facile impedimentum posset removeri.
- 7 Impedimentum ob quod non potuit quis appellationem prosequi est probandum per testes, vel instrumenta, aut coniecturas, sine alios modos arbitrio iudicis relinquendos.
- 8 Impedimentum non excusat nisi facta protestatione.
- 9 Compromisso pendente non currit terminus prosequenda appellationis.
- 10 Paupertas sistit cursum fatalium, etiam si appellanti culpa causata esset.
- 11 Pauper quis censendus sit discretionis iudicis commissum existit, ex personarum & circumstantiarum qualitate.
- 12 Minori datur restitutio aduersus lapsus fatalium prosequenda appellationis ob negligentiam tutoris causam, quamvis tutor solvendo existeret.
- 13 Restitutionem petens an debeat se laicum probare ostenditur.
- 14 Appellationem ad effectum introducendi potest index à quo tempus vnius anni, seu biennii rescindit moderari secundum locorum distantiam, & personarum, ac negotij qualitatem.
- 15 Index à quo potest præfigere terminum appellandi ad docendum de prosequutione appellationis.
- 16 Tempus prosequenda appellationis partes prorogare non possunt.
- 17 Index non potest augere terminum ad appellationem interponendam concessum.
- 18 Laïcones insignes statim puniuntur non admissa appellatione.
- 19 Appellatio non datur in notoriis tam civilibus, quam criminalibus.
- 20 Citatio non est necessaria cum clarum est absenti defensionem non competere.

CAP. Cum sit Romana. V.

Appellans ad prosequendam appellationem habet vnum annum, aut ex necessaria, & evidenti causa duos: sed hos terminos index à quo potest abbreviare secundum distantiam locorum, & qualitatem negotij & personarum. Quod si in hoc termino non est prosequutus causam, si post sententiam appellauit, sententia tenet, & ipse cadit à causa, nec amplius audiri potest super negotio appellans; si verò appellauit à gravamine, & ante ingressum litis hic appellans postea audietur super illo negotio, quia Canones permittunt appellare extra iudicium, non enim dicunt appellationes, sed prouocationes ad causam. Si verò appellauit ante sententiam post litem contestatam, cogi potest stare iudicio iudicis ad quem, id est, appellationis, vel iudicis à quo. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Anchar. Butr. Bald. Panorm. Henric. Dec. Franch. Felin. Guid. Papæ, Præpos. Beroi. Mantua, Alex. de Neno, Cuiac. Vinian. in ration. 2. libri iuris Pontif. pag. 290. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 325. & tom. 4. repet. super iure Canon. ad secundum librum Decret. Ioan.

De Appellationibus, &c. Tit. XXVIII. 673

Ioan. Crot. remissive Casal. in annot. & Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Ant. Aug. collect. 1. Decret. lib. 2. tit. 20. c. 5. & est post Concil. Lateran. part. 10. cap. 3.

2. *Huiusmodi appellantis annus indulgetur.* Notatur ad hoc quod appellans ad prosequendam appellationem habet annum, ut per Fachin. lib. 1. controuers. cap. 79. Bernard. Graue. ad pract. Camera Imper. lib. 1. concl. 141. Sigism. Scacc. de appellat. q. 14. n. 1. vers. in primo. Potest tamen statuto primum anni fatale breuius constitui, ex Mascard. conclus. 117. n. 2. unde apud nostros Lusitanos per Ordin. Regiam, lib. 3. tit. 70. §. 3. tempus sex mensium assignatur ad prosequendam appellationem. Sic etiam per statutum Capitulum lib. 1. c. 81. fatalia in secunda instantia sunt sex mensium.

3. *Ani necessaria, & euidenti causa triennium.* Ergo secundus annus datur ex causa, Marant. de ord. iudic. p. 6. act. 2. princ. verbo, quandoque appellatur, sub n. 228. vers. sequitur modo, Vestr. in praxi lib. 1. c. 5. n. 2. Sfort. Odd. de restit. in integr. q. 70. art. 1. n. 1. Flamin. de resign. lib. 1. q. 13. n. 40. Sigism. Scacc. de appellat. q. 15. n. 27. ubi n. 28. cum Marc. Anton. Bald. in tract. de tempore vtili, c. 6. n. 1. dicit differentiam esse inter primum, & secundum annum, quia primum conceditur simpliciter, & secundus ex causa, & idem Scacc. n. 10. post Neuiz. conf. 41. n. 18. & 19. & Sfort. Odd. d. q. 70. art. 6. & 70. sub n. 35. & 36. resoluit cum secundus annus concedatur ipso iure, non posse ante lapsum primi anni, concedi per viam restitutionis in integrum ali- quod tempus aduersus lapsum d. primi anni, & n. 34. asserit secundum annum non concedi nisi concurrentibus quatuor, primo quod appellans non potuerit ex necessaria, seu iusta causa impeditus prosequi, & terminare appellationem in primo fatali; secundo, quod ipsa causa necessaria, & iusta sit euident; tertio, quod si non fuerit toto tempore impeditus, fecerit aliquid in primo anno; quarto, quod lapsus sit primus annus, nam eo non elapso non conceditur secundus; refertur Guid. Pap. in tract. huius tit. q. 101. sub n. 64. qui dicit quod finito primo anno debet appellans probare causam impedimenti, quae si iusta sit, iudex declarabit ei competere secundum annum datum a lege.

4. *Infra quod si is qui appellauit, &c.* Notatur ad hoc quod si infra tempus datum ad prosequendam appellationem, appellans non prosequitur, appellatio habetur pro deserta, & rata manet sententia, intellige sententia prolata super desertione appellante requisiti. Ordinatio Regia Lusitan. d. tit. 70. §. 3. in fine, Surd. conf. 139. n. 13. cum seqq. Lancel. de attentatis cap. 12. ampliat. 1. n. 39. cum seqq. Camill. Borrell. in summa omnium decis. tit. 44. de citat. num. 213. a quo sententia deserte appellationis datur appellatio, cum sit interlocutoria habens vim diffinitivae, de qua vide Capel. Tholoz. decis. 364. n. 3. vers. veruntamen, Crauet. conf. 181. n. 2. Bellacomb. tom. 2. commun. opin. lib. 7. tit. 21. n. 12. pag. 309. Menoch. de arbit. lib. 1. q. 67. n. 5. Franc. Mar. decis. 1. & decis. 461. n. 3. vers. quod quando appellatur ab interlocutoria, 22. Hieron. à Laurent. Auenionen. decis. 3. n. 2. Breder. tract. de appellation. part. 2. tit. 41. col. 683. vers. quia sententia super desertione, Perez ad tit. 16. lib. 3. Ordin. pag. 743. Parlad. lib. 2. rerum quotidianarum, cap. fin. §. 1. n. 11. Sebast. Nanius in l. si expressim 19. n. 26. cum seqq. ff. hoc tit. Et attentata post appellationem à sententia desertionis reuocantur, Lancel. d. cap. 12. ampliat. 1. Seraphin. decis. 300.

6. *Sunt tamen aliqui casus, in quibus appellans excusatur à desertione.* Primus est in impedito, con-

Tom. I.

tra quem appellationis prosequenda terminus non currit, Flamin. de resign. lib. 1. quest. 13. n. 13. Ignat. del Villar. in sylua respons. lib. 1. respons. 15. quest. 4. n. 11. nisi facile possit remoueri, Flamin. d. q. 13. num. 27. & 28. Menoch. conf. 100. num. 127. Surd. decis. 189. n. 30. Et ideo impedimentum est probandum, ut per Ioseph. Ludonic. Perus. decis. 36. Surd. de aliment. tit. 4. quest. 15. n. 52. Menoch. de arbitrar. cas. 118. n. 2. Flamin. d. quest. 13. n. 21. cum seqq. Mascard. de probat. concl. 116. n. 13. cum seqq. & concl. 884. & concl. 1275. n. 16. & 170. Bernard. Graue. ad pract. Camera Imper. lib. 1. concl. 143. confid. Probatur huiusmodi impedimentum per testes, vel instrumenta, aut coniecturas, siue alios modos arbitrio iudicis relinquendos, quando aliter probari non potest, Flamin. d. q. 13. a n. 21. Unde si probari non possit per testes, quia difficillimum est, poterit probari per iuramentum, dummodo non agatur de magno prauidicio, & homo sit integer, ita Mascard. concl. 116. num. 15. adhuc tamen appellatus contrarium probare poterit ex eodem Mascard. concl. 884. n. 11. Bernard. Graue. d. confid. 1. n. 2. Et quod impedimentum in hoc casu non excuset, nisi facta protestatione, tenent Flamin. d. q. 13. n. 20. Menoch. conf. 100. n. 118. Mascard. concl. 116. a n. 7. ubi n. 11. resoluit, quod si impedimentum est factum iudicis, debet appellatus protestari; si verò factum ipsius appellantis, non est necessaria protestatio, Ignat. del Villar d. q. 4. num. 11.

Secundus casus, in quo prosequenda appellatio terminus non currit, est pendente compromisso, de quo Bellacomb. tom. 2. commun. opin. lib. 7. tit. 22. n. 19. pag. 319. vide tamen quae Sigism. Scac. in tract. huius tit. q. 12. n. 110.

Tertius est ratione paupertatis, nam illam victi- cursum fatalium sistere tenet Anton. Thesaur. Pedem. decis. 10. n. 5. Boër. decis. 247. sub n. 14. vers. & etiam videtur, Fulu. Pacian. de probat. lib. 1. cap. 54. n. 64. Lancel. de attent. part. 2. cap. 12. ampliat. 2. n. 56. Vestr. in praxi lib. 7. cap. ultim. in fin. n. 20. Marc. Anton. Bard. in tract. de tempore vtili, cap. 4. n. 2. vers. de impedimento, Benincal. tract. de paupertate, quest. 9. specul. 3. a n. 4. vers. fauore tamen paupertatis, Sigism. Scacc. d. quest. 15. num. 45. ubi non. 50. id limitat in eo loco ubi ex statutis, vel promissione Principis gratis, & amore Dei scriptura, & omnia necessaria dari debent, Alexand. Randen. de analogia, c. 12. n. 185. Alexand. Trentacinq. var. resol. lib. 2. tit. de appell. res. 6. n. 5. Quod obtinet etiam si paupertas culpa appellantis causata est, ut de equitate esse sustentabilem, ex Ioan. Andr. Imol. & Felin. refert, Viu. d. decis. 268. n. 8. quicquid aliter resoluunt Lancel. d. c. 12. n. 160. Tiber. Decian. respons. 121. n. 20. vol. 3. Steph. Gratian. Arch. decis. 34. Alex. Trentacinq. d. res. 6. n. 6. Paupertas in dubio praesumitur, Couar. lib. 2. cap. 6. sub n. 3. tanquam qualitas naturae conueniens secundum quam quilibet nascitur nudus, & pauper, Canal. decis. 223. n. 1. Quis pauper censendus sit discretionis iudicis commissum existit ex personarum, & circumstantiarum qualitate, vide Mynsing. cent. 4. obseru. 97. Menoch. de arbit. cas. 65. & de praef. lib. 6. praef. 25. Mascard. de probat. concl. 1154. Surd. de aliment. tit. 7. q. 9. n. 10. & decis. 61. n. 4. & conf. 491. n. 11. Farin. in praxi crimin. q. 57. n. 93. cum seqq. Honded. conf. 93. n. 3. & 30. vol. 1. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 2. n. 43. Gimb. Sicilia decis. 18. num. 5. Rot. in Ferrarien. alimentorum 28. Jun. 1613. coram bon. mem. Buratto inter eius impressas decis. 15. n. 2. ubi Ferent. in annot. lit. B. num. 9. Et alios casus recenset Scacc. d. q. 15. a num. 14. ubi de carcerato, & n. 56. de illo, qui non potuit habere

LII

instru

instrumenta facientia ad causam, & n. 57. de impedimento procedente ex facto procuratoris, seu nuntij, & a num. 181. vtrum appellans impeditus debeat protestari.

22 Quartus in minore, cui datur restitutio aduersus lapsum fatalium prosequende appellationis ob negligentiam tutoris causarum, quamvis tutor solvendo existeret, ita Vincent. de Franch. Neapol. decif. 473. num. 3. quicquid Ignat. del Villar. d. respons. 15. quæst. 5. n. 9. dicat quod minor restituitur aduersus lapsum temporis dati ad appellationem prosequendam, quando tutor, vel curator non est solvendo. Sed questio gravis est an restitutionem petens læsum se probare debeat? in qua vna tenet opinio minorem restitutionem fatalium petentem necesse habere de læsione probare, se nimirum bonum ius in meritis fanere, quam quidem nominatim admittunt Mynsing. centur. 4. observat. 17. vers. sed Castrensis, Honded. cons. 28. num. 24. vol. 1. Cacher. Pedem. decif. 158. Vincent. de Franch. Neapol. decif. 473. n. 9. Alex. Randen. lib. 1. respons. 13. num. 572. cum seqq. Marcel. Calac. in tract. de modo articulandi, vel probandi, gloss. M. §. 2. sub n. 139. vers. sed imò. Verum altera opinio contrarium tenet, quam quidem tuentur Gabr. commun. lib. 2. tit. de minoribus, concl. 2. num. 2. Mascard. de probat. concl. 1273. n. 47. Amat. Roder. in pract. de modo, & forma videndi seu examinandi processum, c. 8. n. 22. cum seqq. Sunt qui dissidentium harum opinionum conciliationem afferant in hunc modum, aut minor est reus, & tunc non appellando dicitur læsus, ut eo ipso decernatur restitutio: aut actor est, & tunc non appellando non dicitur læsus absque alia probatione, ita relati per Roman. d. conclus. 2. n. 3. & disertè admittit Cacheran. d. concl. 158. n. ult. Sed aliam conciliationem ex Sfortia adducit Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 82. sub n. 9. aut, inquit, loquimur de aliqua probatione saltem summaria ad docendum qualiter de bono iure petitis restitutionem in integrum, & hoc casu vera est communis sententia, quod scilicet necessaria sit probatio iusta causa: aut loquimur de probatione plena facienda super bono iure minoris in causa principali, & hoc casu probatio non est necessaria, ita procedit opinio aduersus communem. Declaratur tamen hæc conciliatio vt in casu, quo ipse minor necesse non haberet probare læsionem, appellatori tamen in integrum sit probare minorem non esse læsum, seu ius non sonere, vt per Sfort. de in integr. restitutione, q. 63. art. 4. sub n. 36. p. 1. Mascard. de probat. concl. 1273. num. 46.

24 Nisi forte index, &c.] Notatur ad hoc quod ad effectum introducendi appellationem index à quo potest tempus vnius anni, seu biennij rescisus moderari secundum locorum distantiam, & personarum, ac negotij qualitatem, vt per Sigism. Scac. in tract. huius tit. q. 14. n. 50. vbi n. 51. dicit quod index à quo potest præfigere terminum ad prosequendam appellationem, idest, ad introducendam causam appellationis coram iudice ad quem non verò ad finiendam, expediendamque prosecutionem, & causam appellationis, quia esset imponere legem iudici ad quem, quod index à quo non potest facere.

25 Nec amplius super eodem negotio, &c.] Intellige quando terminus esset assignatus appellanti, qui haberet legitimam personam prosequendi appellationem, non autem procuratori, qui non potest illam prosequi defectu mandati, vt per Steph. Gracian. discept. forens. cap. 155. num. 45. Potest enim index à quo præfigere terminum appellanti ad docendum de prosecutione appellationis, vt per Lancelot. de attent. appell. pend. cap. 12. limit. 13. num. 1. & 3. & limit. 14.

n. 1. & 8. Rota apud Farin. decif. 81. num. 3. part. 7. recent.

In gloss. Rescisus tempus, ibi, sed nunquid est illud, 16 &c. Notatur ad hoc quod tempus prosequende appellationis partes prorogare non possunt, vt per Bart. in autent. si tamen, n. 3. C. de temporibus appellat. Vestr. in praxi lib. 7. cap. ult. num. 18. Vbi Grauat. n. 42. in verbo, licet tempora, Mathes. sing. 24. incipit, nota quod tempus, Tiraquell. de retract. tit. 1. §. 8. gloss. 2. n. 14. Capel. Tholos. q. 197. Auend. respons. 2. n. 6. Perez. l. 1. in fin. tit. 10. lib. 3. Ordin. pag. 740. Sigism. Scac. de appell. q. 14. n. 50. Bobadil. in sua politica, lib. 3. cap. 8. n. 150. Ignat. del Villar. d. respons. 15. q. 5. à princ. Quicquid aliter velint Marant. de ordine iudic. part. 6. actu 2. de appellat. n. 236. Socin. reg. 226. in fin. Theaur. Pedem. decif. 244. n. 7. Cacheran. decif. 28. n. 16. Sigism. Scac. d. q. 15. n. 188. Sic & eodem modo terminu ad appellationem interponendam concessum iudicem augere non posse tenent Tiraq. de retract. tit. 1. §. 1. gloss. 10. n. 32. & §. 8. gloss. 2. sub n. 43. & tit. 2. §. 1. gloss. 7. n. 29. Marant. d. tit. de appellat. num. 249. Bellacomb. & Vin. tom. 2. commun. opin. lib. 7. tit. 2. n. 5. & 6. Brunor. à Sole in locis communibus, verbo appellatio 38. Azueed. l. 2. n. 4. tit. 18. l. 4. noue recop. Theaur. decif. 244. n. 3. Soar. de Pace in pract. tom. 2. p. 5. c. vnic. n. 5. Bredero. de appell. p. 2. tit. 6. col. 2. 12. vers. appellatio est deserta, Gama Lusit. decif. 217. in fin. Prax. Episc. verbo instantia, §. 7. Ignat. del Villar. d. respons. 15. q. 4. à princ. Sigism. Scac. d. q. 15. n. 214. vbi n. 220. dicit hoc non habere locum in Rota, quia Innoc. VI. concessit Auditoribus Rotæ Romanæ facultatem, vt possint prorogare fatalia appellationis semel, bis, ter, & quoties arbitrio Auditoris videbitur, & citat post alios Vestr. in praxi lib. 3. c. 5. sub n. 4. Marchesan. de commissiomb. p. 1. commiss. 7. prorog. fatalium, c. 1. n. 8. Ruginel. in tract. huius tit. §. 10. gloss. 1. n. 50.

§. Præterea.

Probat hic §. insignes latrones statim puniri non admittit appellationem, vt per Marchesan. part. 2. in commiss. appellat. cap. 2. sub num. 32. Marant. de ordine iudic. part. 6. actu 2. princ. verbo, & quandoque appellatur, limit. 7. n. 296. Farin. in praxi crimin. q. 101. n. 53. Scac. de appellat. q. 11. limit. 4. n. 79. Salgado de protest. Regia, tom. 1. part. 3. cap. 14. num. 28. & quod famosus latro non appellet etiam attentata benignitate iuris Canonici dicit Lancel. de attent. p. 2. cap. 12. limit. 5. n. 25. & qui dicantur insignes latrones, tradit Farin. d. q. 101. n. 54. Vnde etiam in crimine grauissimo raptus virginis denegari appellationem resoluunt Marant. d. verbo, & quandoque appellatur, limit. 6. n. 295. Farin. d. q. 101. n. 48. Sigism. Scac. d. q. 17. limit. 4. n. 77. vbi cum Farin. vbi proximè n. 49. 50. & 51. hoc declarat procedere in principali raptore, & non in sociis, & auxiliatoribus: item si sit plenè conuictus per claras probationes non verò si probationes non sint clare; item quando mulier fuit rapta, & etiam cognita, non verò si rapta & non cognita, de quo etiam Salgado d. c. 14. ex n. 37.

Nisi forte manifestus, &c.] Notatur ad hoc quod in notoriis non datur appellatio tam in civilibus, quam in criminalibus, in quibus non obstante appellatione, potest index ad executionem suæ sententiæ deuenire, vt per Anton. Gom. tom. 3. var. c. 2. n. 47. Bald. tom. 2. commun. lib. 7. tit. 14. n. 10. pag. 321. Farin. in praxi crimin. p. 1. q. 21. n. 117. Scac. d. q. 17. limit. 4. n. 13. vide latius ad c. consiluit 4. infra hoc tit.

Et irrequisitum, &c.] Notatur ad hoc quod citatio non est necessaria, cum clarum est absenti defensionem

De Appellationibus, &c. Tit. XXVIII. 675

neque non competere, vt per Menoch. de arbit. lib. 1. q. 17. n. 14. & dixi plenè ad cap. cum olim 12. sup. de sent. & re iudic.

S V M M A R I V M.

- 1 Appellans in vna causa à iudice etiam suo ordinario, potest in alia coram eodem conueniri, nisi illum vt suspectum recuset.
- 2 Index sola appellatione interposita in vna causa, seu articulo, potest recusari vti suspectus in aliis causis.
- 3 Indices plures damnati, & corrupti odio prosequuntur appellantes.
- 4 Indices aliqui adeo inuidentur, vt pars grauata timeat appellare.
- 5 Recusari potest in vna causa qui grauauit in alia.

C A P. Ad hæc. j. VI.

- 1 Q Vando quis in vna causa appellauit ab aliquo iudice, quamvis suo ordinario, si postea accusatur, vel conuenitur de alia causa coram eodem, potest illum tanquam suspectum recusare, alioquin debet eius stare iudicio. Colligunt ex Ordinarij. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Anch. Butr. Felin. Bald. Dec. Panorm. Henric. Alex. de Neuo, Franch. Guid. Pape, Mantua, Prapof. Cujac. Viu. in ration. 2. libri iur. Pontif. pag. 291. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 325. remissiuè Ximen. in conc. p. 1. & 2. nouissimè de Valboa vbi sup. refertur ab Anton. Aug. collect. Decret. lib. 2. tit. 20. c. 6. & est post Concil. Lateran. p. 10. c. 15.
- 2 Probat hic text. ex sola appellationis interpositione in vna causa, seu articulo (grauamine etiam non probato) posse iudicem recusari vti suspectum in aliis causis, qua aliquavis iniuria videtur inferri iudici à quo appellatur, vt per Franch. hic n. 3. vers. sed Imola, Sigism. Scacc. de appell. q. 17. limit. 47. memb. 3. n. 4. & multi indices damnati, & corrupti odio prosequuntur appellantes, Rebuff. tom. 3. ad leges Gallie, tractat. de appell. in prefat. sub n. 3. vers. ratio, & aliqui indices adeo indignantur, vt pars grauata timeat appellare, vt testatur Scac. d. tract. q. 6. a. n. 8.
- 3 Collige ex text. quod appellatio interposita super vno articulo separato, non suspendit iurisdictionem iudicis à quo in aliis articulis separatis, nec eam deuoluit, quemadmodum proposita in vna causa diuersa in alia diuersa suspendere non potest, vt per Salgado de protest. Regia, tom. 1. p. 3. c. 15. n. 10.
- 4 Eum potest si voluerit tanquam suspectum, &c. Notatur ad hoc quod recusari potest in vna causa, qui grauauit in alia, vt per Nauar. in cap. cum contingat, de rescript. in causa 20. nullitatis, n. 7.

S V M M A R I V M.

- 1 Appellantibus parte vna ad Papam, altera ad inferiorem, seruetur appellans ad Papam comparere ad citationem iudicis inferioris saltem allegaturus appellationem suam, alias valebit processus factus a minori, nisi scierit appellationem interdictam ad Papam.
- 2 Appellare à sententia super eodem negotio potest vtraque pars, & quia quando ad diuersos indices, & qui eorum cognoscere valeat ostenditur.
- 3 Appellatio valet in absentia eius, qui sententiauit dummodo postea illi, vel parti notificetur.

Tom. I.

4 Iurisdiclio licet possit opposita exceptione elidi, nihilominus interim prorogari.

5 Index si sciens re vera non esse iudicem competentem in aliqua causa, & nihilominus pronuntiauit se esse competentem in ea, gesta per eum in hoc casu non valent.

6 Laici si sunt de terris Ecclesie, viuere debent secundum Canones, & non secundum leges civiles.

7 Verba credimus non tenere, important ipso iure.

C A P. Si duobus. VII.

Q Vando duo litigant, v.g. coram Episcopo & in eadem causa vnus appellat ad Papam, alter ad Archiepiscopum, & iste veniens statuto die ad Archiepiscopum, dicens se appellasse ad eum tacens socium appellasse ad Papam, Archiepiscopus citat aduersarium sub excommunicatione, ille contemnit comparere, excommunicatio tenet, secus si Archiepiscopus sciebat illum ad Papam appellasse. Colligunt ex Ordinarij. Abb. antiq. Innoc. Collect. Bellam. Ioan. Andr. Zabar. Imol. Anan. Host. Henric. Butr. Anchor. Bald. Panorm. Dec. Felin. Guid. Pap. Franch. Bero. Prapof. Alex. de Neuo, Viu. in ration. 2. libri iur. Pontif. pag. 291. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 325. remissiuè Ximen. in concord. p. 2. & nouissimè de Valboa vbi sup. refertur ab Anton. Aug. collect. 1. Decret. lib. 2. tit. 20. c. 7. & est post Concil. Lateran. p. 10. c. 7.

Alter ad nostram, alter ad sui iudicis, &c. Ergo vtraque pars potest appellare à sententia super eodem negotio prolata, de quo vide latè Sigism. Scac. in tract. huius tit. q. 10. a. n. 4. vbi n. 5. intelligit quando vtraque pars potest pretendere se grauata, & n. 7. resoluit Zabar. hic n. 11. & Franch. n. 6. & 11. quod quando sententia continet diuersa capitula separata, vtraque pars potest appellare ad diuersos iudices, quia quot sunt capitula, tot censentur esse sententia. Et si in sententia continente capitula connexa, vna pars appellat ad vnum, & altera appellat ad illius superiorem, praualeat appellatio interposita ad superiorem, veluti si vna pars appellet ad Legatum, & altera ad Papam cognoscat Papa, vt per Franch. hic n. 3. vers. quid tuum si vna pars, Gambar. de auctoritate Legati de Latere, l. 8. q. 25. n. 11. & quod vna parte appellante ad Papam, & altera ad inferiorem, appellatio totius causæ dicatur deuoluta ad Papam, etiam si is, qui appellauit ad inferiorem, prius appellasset, & coram eo ceptus esset processus, scribit Bero. conf. 6. n. 4. lib. 6. quem refert, & sequitur Lancel. de attent. p. 2. c. 12. de attent. pend. ampl. 15. princ. n. 2. Et quod vbiennque à diuersis partibus interponitur appellatio ad diuersos iudices, quorum vnus sit superior altero, tunc iurisdiclio superioris absorbeat iurisdictionem inferioris in ipsa causâ appellationis, notant Abb. & Franch. nor. 2. n. 2. in presenti, Ozasc. decif. 131. n. 14. refert, & sequitur Sigism. Scacc. in tr. huius tit. q. 10. a. n. 10. vbi n. 14. intelligit, vt procedat quando est appellatum à sententia, quæ continet capitula connexa, seu continet vnicum negotium, prout loquitur text. in presenti, dum agit de appellatione interposita super eodem negotio, tunc enim praualeat appellatio ad Papam, secus si sit appellatum à sententia, quæ contineat capitula separata, quia tunc sunt appellationes separate à diuersis sententiis, & vna non collidit aliam, & ideo vtraque tenet, & n. 5. aduertit quod licet appellatio interposita ad superiorem, puta ad Papam, praualeat, vt dictum est, tamen si is, qui appellauit ad Papam, fuerit citatus coram Archiepiscopo, ad quem appellauerit aduersarius, tenetur

LII 2

compa

comparere, aliàs si non comparuerit, posset uti contumax excommunicari ab Archiepiscopo, ut habet text. in presenti, quem bene declarat Franch. n. 13. & seqq. nam Archiepiscopus habet iurisdictionem, sed elidibilem ope exceptionis, & ideo donec exceptione non elidatur, valide potest procedere, ut declarant in presenti Zabara. n. 3. vers. nota ex text. & Dec. n. 5. notab. 3. quod intellige quando Archiepiscopus ignorabat appellationem interpositam ad Papam, propterea loquitur hic text. secus si Archiepiscopus sciret, quia isto casu excommunicatio non teneret, Zabara. n. 5. & Dec. n. 6. notab. 4.

Notatur ad hoc quod valere appellatio in absentia eius, qui sententiauit, dummodo postea illi, vel parti notificetur, ut per Lancel. de attentatis appellatione pendente, c. 1. ampl. 15. n. 11 & 21. optime Steph. Grat. de sept. forens. c. 10. n. 10. ubi etiam aduertit huiusmodi notificationem non requiri respectu negotij deuoluti, cum solum sit necessaria, quoad effectum suspensionis, quia alias iudex, & pars possent procedere ad executionem sine vitio attentatorum.

Tenebitur excommunicationis sententia. Ergo iurisdictione licet posset opposita exceptione elidi, nihilominus interim prorogari potest, ut per D. Barbo. in l. 1. de re iudic. art. 1. n. 190.

Nisi iudex cognouerit, &c.] Notatur ad hoc quod si iudex sciens re vera non esse iudicem competentem in aliqua causa, & nihilominus pronuntiauit se esse competentem in ea, gesta per eum in hoc casu non valebunt, cum certus sit de carentia suae iurisdictionis, ut per D. Barbo. in l. si quis ex aliena, n. 97. ff. de iudic. Sic etiam processus contumaciae punitiui iudicis scientis, vel dubitantis se non habere iurisdictionem, est nullus, ut per Nauar. in cap. cum contingat, de re scriptis, l. 1. causa nullitatis, à princ.

§. Denique.

Appellans ante, vel post iudicium à iudice temporali ad Papam, appellatio non tenet de iure, secus verò de consuetudine, vel si sint subditi Papae etiam in temporali iurisdictione. Colligunt Doctores in princ. text. citati.

Qui sunt nostra temporali, &c.] Notatur ad hoc quod laici, si sint in terris Ecclesiae, viuere debent secundum Canones, & non secundum leges civiles, ut per Benedic. Capram tom. 1. commun. opin. lib. 1. tit. 1. n. 77. pag. 153.

Credimus non tenere. Id est, ipso iure, ut per Tiraq. in l. si unquam, verbo, reuertatur, n. 19. C. de reuocandis donat. Sayr. in clau. Regia, lib. 3. c. 8. n. 6.

S V M M A R I V M.

- 1 Biennij lapsus non prauidicat appellanti quominus ex causa legitima audiatur saltem per beneficium restitutionis in integram.
- 2 Annus primus ad prosequendam appellationem conceditur simpliciter, & integer ipso iure à lege sine ministerio iudicis, secundus ex causa, tertius per viam restitutionis.
- 3 Appellanti impedito prosequi appellationem incumbit probatio, quare illam non sit prosequutus infra legitima tempora.
- 4 Impedimentum ad prosequendam appellationem quale quis probare debeat ut excusetur, relinquitur arbitrio iudicis.

CAP. Ex ratione. VIII.

Qui appellauit, & intra biennium non est prosequutus causam ob impotentiam, non sibi prauidicat, quia posset in integrum restitui. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabara. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Anch. Panorm. Henric. Dec. Franc. Butr. Bald. Guid. Papa, Prapof. Alex. de Neuo, Mantua, Via. in ration. secundi libri iur. Pontif. pag. 293. Alagona in compend. iur. Canon. pag. 26. & tom. 4. repet. super iure Canon. ad secundum lib. Decr. Ioan. Crot. remissum Ximen. in concord. p. 1. & 2. referuntur ab Ant. Aug. collect. 1. Decret. lib. 2. tit. 20. c. 8.

Biennio elapso interpositam, &c.] Primus annus ad prosequendam appellationem conceditur simpliciter, & integer ipso iure à lege sine ministerio iudicis, & sine alia consideratione; secundus verò conceditur etiam integer, & ipso iure à lege, sed tamen ex causa, ut de vno, & altero loquitur cap. cum Romana 5. sup. hoc tit. tertius verò datur non ipso iure, sed à iudice per viam restitutionis, ut ex hoc text. colligunt hic Ioan. Andr. sub n. 17. vers. sed quid si tertio, Abb. sub n. 3. Franc. sub n. 64. vers. secundo casu, & Zabara. n. 6. vers. not. text. Marc. Ant. Bard. de tempore virili, c. 6. n. 2. vers. tertius, & quod tertius annus competat per restitutionem in integrum officio iudicis ex clausula, si qua mihi iusta causa, dicit Ruginell. in tract. huius tit. §. 1. c. gloss. 1. n. 19. vers. existente, quem refert, & sequitur Seac. in simili tract. q. 15. n. 28. in fin. ubi n. 3. aduertit quod hic tertius annus, qui concedi potest via restitutionis in integrum propter impedimentum, quod fuit in secundo anno, non debet esse integer, sed solum ad tantundem tempus, quantum fuit impedimentum.

Per impotentiam vos constitit omisisse.] Ergo appellanti impedito prosequi appellationem incumbit probatio quare illam non sit prosequutus intra legitima tempora, ut per Franc. hic n. 10. vers. circa secundum, Zabara. etiam n. 10. vers. circa primam, Sigism. Scacc. d. q. 15. n. 146. Mascard. de probat. concl. 1. 16. Sed qualiter debeat probare variè censent Doctores, qui videntur tamen communiter concludere hoc relinquendum arbitrio iudicis, ut per citatos à Sigism. Scacc. d. q. 5. n. 147. quibus adde Ham. de resig. lib. 11. q. 13. à n. 2. Illo verò casu quod impedimentum non possit pertinet probari, quia difficillimum est, poterit probari per iuramentum, dummodo non agatur de magno prauidicio, & homo sit integer, ut ait Mascard. d. concl. 116. n. 15. adhuc tamen appellatus contrariū posset probare, Mascard. concl. 884. n. 11. Bernard. Graez. ad pract. Camer. imper. lib. 1. concl. 143. confid. 1. n. 2.

CAP. Meminimus. IX.

Elegatus, cui committitur aliqua causa remota à appellatione, si post citationem init ad Sedem Apost. potest in causa procedere secundum formam iuris, sed si init ante citationem, non potest procedere. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabara. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Prapof. Anch. Butr. Bald. Dec. Panorm. Franch. Ioan. V. Vamelf. Alex. de Neuo. Guid. Papa, Via. in ration. secundi libri iuris Pontif. pag. 294. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 226. remissum Ximen. in concord. p. 2. & nouissime de Valboa ubi sup. refertur ab Ant. Aug. collect. 1. Decr. lib. 1. tit. 20. c. 9. & est post Concil. Lateran. p. 10. c. 8.

Probat hic text. privilegium datum itineranti ad Curiam

De Appellationibus, &c. Tit. XXVIII. 677

Curiam Papæ, ut interim non possit in patria conueniri, non habere locum, quando iter arripit postquam fuerit citatus, vel habuerit noticiam literarum, quas aduersarius impetrauit à Papa, sed si iter arripit antequam sit citatus, vel priusquam habuerit noticiam literarum, tunc habet prædictum priuilegium, ne possit conueniri in patria, ita docent in præsentibus Zabari. n. 2. & Dec. not. 3. n. 9. cum segg. Sigism. Scacc. in tract. huius tit. q. 5. n. 44. vers. aduerte secundo.

S V M M A R I V M.

1. *Quæstio principalis si talis sit, quod sine articulo à quo appellatum est, expediri non possit, superseatur.*
2. *Appellatus dum impugnatur appellationem, seu dicit esse desertam, non currit instantia proseguende appellationis, sicut non currit pendente compromisso.*
3. *Instantia proseguende appellationis non currit pendente nullitate sententiæ, quando videlicet nullitas principaliter deducitur.*
4. *Fatalia ad proseguendam & finiendam appellationem non currit appellanti qui prosequitur, & agit super attentatis.*
5. *Appellatio interlocutoria lata super articulo cum quo est connexa, suspendit in totum iurisdictionem iudicis à quo.*

CAP. Super eo. j. X.

Quando appellatur in aliquo articulo sine quo causa principalis expediri non potest, superseandum est etiam in causa principali. Item ob appellationem de suggestionem falsi non est sententia differenda. Colligunt ex Ordinariis Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabari. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Anchar. Butr. Bald. Panorm. Dec. Alex. de Neno, Prapof. Franch. Guid. Papæ, Ioan. VVames. Viu. in ration. secundi libri iuris Pontific. pag. 295. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 326. remissum Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Anton. August. collect. 1. Decret. lib. 2. tit. 20. cap. 10. & est post Concil. Lateran. p. 101. cap. 9.

2. *Et principali causa, &c.* Vnde dum appellatus impugnatur appellationem, seu dicit esse desertam, non currit instantia proseguende appellationis, Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 270. n. 49. sicut etiam non currit pendente compromisso, Bellacomb. tom. 2. comm. opin. lib. 7. tit. 32. n. 19. pag. 319. Blanc. de compromiss. q. 9. de effectu comprom. n. 23. Marant. de ordine iudic. p. 5. verbo, & omnia fiant durante instantia, limit. 8. n. 24. & p. 6. actu 2. verbo, & quandoque appellatur, n. 242. Mandosi. de commiss. in commiss. 18. fatal. prorog. in verbo, proroget. vers. quero, Thesaur. Fissan. decis. 244. n. 6. vers. ampliat. Lancel. de attent. p. 2. c. 12. de attent. appell. pend. n. 31. & 31. & c. 15. n. 65. Rugin. in tract. huius tit. §. 10. gl. 1. n. 57. Sigism. Scacc. in simili tract. q. 15. n. 105. licet compromissum non retardet cursum temporis præfixi ad appellandum, Blanc. d. q. 6. p. 27. vers. quarto intellige, Lancel. d. c. 12. limit. 50. ampl. 6. n. 75. cum segg. Grauat. ad vestr. in praxi lib. 7. c. vlt. sub n. 42. vers. licet tempora, Sigism. Scacc. ubi supr. q. 12. n. 110. Provt etiam non currit pendente nullitate sententiæ, quando videlicet nullitas principaliter deducitur, vt per Tiraq. de retract. sig. §. 4. gl. 3. n. 2. Perez ad tit. 15. lib. 3. Ordin. pag. 727. Soar. de Pace in præf. p. 1. tempor. 12. à 9. Ignat. del Villar. in sylua respons. lib. 1. respons. 15. q. 4. n. 12. Cald. Pereira de renou. emphyt. q. 7. n. 14. Vnde etiam factum.

Tom. I.

talia ad proseguendam, & finiendam appellationem non currere appellanti, qui prosequitur, & agit super attentatis, dicit Scacc. q. 15. n. 65.

In gloss. Appellationem. Notatur ad hoc quod appellatio interlocutoria lata super articulo cum quo est connexa, suspendit in totum iurisdictionem iudicis à quo, vt per Abb. sub n. 2. & Franch. n. 1. in præfenti, Sigism. Scacc. de appellat. q. 17. limit. 47. memb. 2. à p. ine. vbi n. 2. extendit cum hac gloss. vt sic verum etiam in appellatione ante litem contestatam, vt n. 3. exemplificat quando opponitur descriptum esse subreptitium, vel iudicem esse excommunicatum, quasi index interloquendo granet, poterit appellari, appellatio suspendit iurisdictionem in tota causa, & num. 4. extendit cum gloss. in appellatione post litem contestatam, & num. 5. exemplificat in exceptionibus peremptoriis, quæ opponuntur post litem contestatam, & n. 6. exemplificat etiam in exceptione prescriptionis, & in quilibet alia simili peremptoria, sine qua negotium principale expediri non potest.

S V M M A R I V M.

1. *Appellatio datur in causis minimis, & breuioribus, & n. 1.*
3. *Appellatio Romæ in causis ibi ventilatis in qua summa detur ostenditur, & numero quarto de causis Neapoli ventilatis, & numero quinto in ducat. Mediolanen. & numero sexto in Regno Castelle, & numero septimo in Regno Lusitan.*
8. *Summa plures si separatim petantur, an possint cumulari ad effectum vt sciatur, excedant ne iudicium iurisdictionem, ostenditur.*
9. *Libertatis causa dicitur inestimabilis.*
10. *Iurisdictionis causa estimationem non recipit.*
11. *Emancipationis filij causa non recipit estimationem.*

CAP. De Appellationibus. XI.

Appellare licet in minoribus, seu leuioribus causis, sicut in maioribus. Colligunt ex Ordinariis Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabari. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Anch. Butr. Bald. Panorm. Dec. Franch. Guid. Papæ, Prapof. Alex. de Neno, Ioan. VVames. Viu. in ration. 2. libri iur. Pontific. pag. 278. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 326. & tom. 2. repet. super iure Canon. ad Secundum libr. Decret. Ioan. Crot. remissum Ximen. in concord. p. 1. & 2. nouissime Valboa ubi sup. refertur ab Anton. Aug. collect. 1. Decret. lib. 2. tit. 20. c. 11. & est post Concil. Lateran. p. 101. c. 10.

Collige ex text. in causis minimis, & breuioribus dari appellationem, vt per Rebuff. tom. 1. ad leges Gallic. tract. de sentent. execut. art. 4. gloss. 1. n. 5. Rugin. de appellat. §. 2. c. 3. n. 604. verbo, modicum, Scacc. sod. tract. q. 17. limit. 40. à n. 1. & à n. 4. q. 17. & disputat, quæ dicatur causa magna, & minima, & n. 17. asserit cu gl. in præfenti, ideo de iure Canonico appellationem admitti in causis minimis, sicut in magnis, quia appellatio non est fundata super quantitate grauaminis, sed super iniustitia sententiæ, & iniquitate iudicis, & ideo potest appellari etiam in causis minimis, quia iniustitia, & iniquitas ita possunt accidere in minimis, sicut in maioribus; modicum enim non differt à magno, quando illud non est fundatum super quantitate rei, sed super iniustitia, & iniquitate, vt dicit Gerard. sing. 19. n. 3.

In Verbo in causis coram Illustrissimo S. D. N. Vice.

LI

119

no non excedentibus quinque ducatos auri de Camera non datur appellatio, vt testatur Vestr. in pract. lib. 2. c. 16. n. 5. Ruginel. in pract. huius tit. § 2. c. 2. n. 53. Sigism. Scacc. d. q. 17. limit. 41. Et in causis à decem scutis infra coram Senatore, & eius Collateralibus non datur appellatio, ex dispositione status in Urbis lib. 1. c. 9. refert Sigism. Scacc. d. q. 17. limit. 42. n. 1. vbi n. 2. dicit hoc habere locum non solum in causis pauperum, & miserabilium personarum, sed etiam in causis diuitum, & personarum non miserabilium. Signatura ex stylo recepto, & Pontificia constit. non committit appellationes causarum non excedentium valorem ducatorum sexdecim auri de Camera, vt testatur Marchef. de commission. p. 1. in commiss. auoc. caus. cap. 1. num. 7. in fin. fol. 68. Sigism. Scacc. d. q. 17. limit. 43.

4 Neapoli in causis, quæ non excedunt valorem duarum vnciarum, & sunt ciuilitate intentate, non datur appellatio ex dispositione ritus 257. vbi Carau. sub n. 1. testatur esse in vicij obseruantia in omnibus Curis Regni, quicquid dicat Marant. de ordine iud. p. 6. tit. 2. princip. verbo, & quandoque appellatur, sub n. 326 limit. 21. in fine.

5 In ducatu Mediolanensi à libris decem infra, quando sententia est lata absque consilio sapientis, & à libris viginti quinque infra quando est lata cum consilio sapientis, non appellatur, vt testatur Ruginel. d. § 2. c. 3. sub n. 60. ver. de iure Statutorum, Sigism. Scacc. d. q. 18. limit. 44. in fine.

6 In Regno Castellæ in causis non excedentibus decem millia Marabitorum, appellatio debet interponi ad decuriones ciuitatis, vel villæ, ex l. 6. vbi Perez gloss. 1. 2. c. 3. tit. 10. lib. 2. Ordin. quæ est in noua recopilacione l. 7. tit. 18. lib. 4. vbi Azened. iure autem nouiori tenditur prædicta appellatio vsque ad viginti millia Marabitorum, ex c. 65. Curiarum 1592. publicat. anno 1604.

7 In Regno Lusitanie non est causa appellabilis ad Senatum, nisi excedat summam quatuor millium regalium, nec ex vno Senatu ad alium, nisi excedat summam octoginta millium regalium. Pro cuius intellectu dubitari solet, an si separatim plures summaræ petantur, cumulari possint ad effectum, vt sciatur, excedant ne iudicium iurisdictionem, de quo vide Titag. de retratt. tit. 1. § 23. gloss. 9. n. 19. c. tit. 2. § 2. gloss. 1. n. 12. Perez tit. 16. lib. 3. Ordin. pag. 75. 1. Azened. d. l. 7. n. 17. tit. 18. lib. 2. noua recopil. Cabed. p. 1. decis. 21. vbi n. 3. resoluit plures actiones vnico libello, seu petitione intentatas efficere vnicam summam ad excludendam iurisdictionem iudicis; secus verò quando in diuersis libellis actor prædictas actiones cumulat, & n. 7. quod si vno processu conuentio, & reconuentio currat, & vnica sententia terminetur, vtraque cumulat ad alterandum iurisdictionem, quod ipse iudicatum refert ead. p. 1. aresto 80. Illud verò de iure communi in l. offerendis, 23. C. hoc tit. certum est ad cognoscendum, an summa appellabilis pene sit in sententia prioris instantie considerandum esse quantum iudicatum, non verum quantum peticum fuisset, Marc. Anton. de Amat. Marchia decis. 5. Bernard. Gratia. ad pract. Camera Imper. lib. 1. concl. 113. n. 1. consid. 1.

8 Sunt tamen aliquæ causæ, in quibus non datur æstimatio, sed omni casu datur appellatio, vt est causa libertatis, quæ dicitur res inæstimabilis, ex l. libertas 107. ff. de regulis iuris, resoluit Morla in emporio su. p. 1. tit. 2. in practud. n. 147. & ita iudicatum fuisse in Portugallia, refert Cabed. part. 1. aresto 75. Sic etiam causa iurisdictionis æstimationem non recipit, vt per Gonzalad reg. 8. cancel. § 4. proxiimali, num. 29.

& semper excedit summam, Cabed. part. 2. aresto 87. 16. Sic etiam causa emancipationis filij inæstimabilis 11 est, quia patria potestas nullam recipit æstimationem, l. filius familias 117. § secundum vniuersam, ff. de legat. 1. D. Barbol. in l. si constante, in princ. n. 85. ad finem, ff. solus, matrim.

SUMMARIUM.

- 1 Appellatio secundum Canones conceditur etiam ante sententiam, non vero secundum leges, nisi in quibusdam casibus. Et appellatio, & recusatio æquiparantur in hoc, quia sicut in appellatione requiritur causa rationalis, ita & in recusatione.
- 2 Executor merus recusari non potest.
- 3 Executor merus si excedat modum executionis sibi commissæ potest appellari, seu aggravari ad superiorem iudicis exequentis, licet inferior sit iudicis, qui commisit executionem.
- 4 Iurisdiclio est acquisita iudici per præsentationem rescripti, aut privilegij.
- 5 Delegatus nullius causæ habet potestatem, aut exercitium ante literarum præsentationem.
- 6 Iurisdiclio non datur in actu ante expeditionem.
- 7 Dies termini non computatur in termino.
- 8 Dies interpositæ appellationis non computatur in tempore statuto ad proseguendam appellationem.

CAP. Super eo. ij. XII.

Appellare licet secundum ius Canonicum tum ante, tum post litis contestationem, tum dum fertur sententia, tum post latam sententiam; at secundum leges ciuiles non licet appellare, nisi in certis casibus ante sententiam. Item in causis Ecclesiasticis appellatio, & recusatio sunt pares in hoc, quia sicut in appellatione requiritur causa rationalis, ita & in recusatione. Item quando lis committitur iudici intra certum terminum terminanda, tunc incipit terminus currere quando indices literas recipiunt. Colligitur ex Ord. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Præp. Butr. Anchar. Dec. Bald. Franch. Panorm. Bero. Alex. de Neuo, Guid. Papæ, Vinian. in ration. secundi libri iuris Pontif. pag. 295. Alagona in compend. iuris Canonici, pag. 326. & tom 4. repet. super iure Canon. ad secundum librum Decret. Ioan. Trot. rescriptum Ximen. in concord. p. 1. c. 2. nouissimè de Valboa vbi sup. refertur ab Anton. Ang. collect. 1. Decret. lib. 2. tit. 20. c. 12. & est post Concil. Lateran. sub Alex. III. p. 106. 12.

Ita recusationi, &c.] Notatur ad hoc quod merus executor recusari non potest, vt per Nauat. in cap. cum contingat, de rescriptis 10. causa nullit. n. 9. Perez l. 1. dub. 11. tit. 5. lib. 3. Ordin. pag. 567. Si verò excedat modum executionis sibi commissæ potest appellari, seu aggravari ad superiorem iudicis exequentis, licet inferior sit iudicis, qui commisit executionem, ex Bart. in l. à Dno Pio, sententiam Roma, n. 6. ff. de re iudicata, cum traditis per Rebuff. tom. 1. ad leges Gallie tract. de sentent. execut. gloss. 13. n. 4. faciunt quæ Stephan. Grat. discept. forens. c. 146. n. 37. cum seqq.

Cum indices contigerit literas recepisse] Notatur ad hoc quod per præsentationem rescripti, aut privilegij, est iurisdiclio acquisita iudici, vt per Garc. Giron. de priuileg. seu exempt. explicat. n. 117. & delegatus nullius causæ habet potestatem, aut exercitium ante literarum præsentationem, Menoch. remed. 4. ad p. 1. c. 410. & iurisdiclio non datur in actu ante expeditionem.

De Appellationibus, &c. Tit. XXVIII. 679

tionem, Flamin. de resignat. benefic. lib. 7. quest. 2. n. 13. Et demum quod quilibet index delegatus non recipit potestatem, exercitium, nec iurisdictionem ante commissionis presentationem, tradunt Cassan. conf. 10. num. 18. Guid. Papæ q. 286. Anton. Gabr. commun. lib. 2. de execut. rei iudic. concl. 3. num. 4. vbi num. 6. subdit, hoc procedere etiam si executor sciat facultatem sibi competere, sed nondum sint literæ sibi presentatae, late Salgado de protecl. Regia tom. 1. p. 4. cap. 6. ex num. 43. vbi num. 60. post Molin. de iustit. tom. 3. disp. 599. num. 2. Nicol. Garc. de benefic. p. 6. cap. 2. n. 7. cum segg. addit quod licet executor gratia acquirat iurisdictionem à tempore datae, illam tamen exercere non potest ante presentationem, & receptionem literarum, & n. 61. tenet generaliter procedere in quolibet iudice delegato, vt pariter ante presentatas literas delegatorias non habeat exercitium iurisdictionis.

7 In gloss. Recepiſſe, vlt. Notatur ad hoc quod dies termini non computatur in termino, Abb. hic num. 2. vbi Dec. n. 17. Duen. reg. 296. Mynsing. centur. 5. obseruat. 15. Tiraq. de retrat. tit. 1. §. 1. gloss. 11. à n. 18. cum segg. Vant. de nullit. tit. de defectu iurisdictionis ordinaria, n. 160. Perez. l. 2. tit. 2. lib. 3. Ordin. pag. 494. & l. 2. vers. sed est dubium, in medio, tit. 2. lib. 7. pag. 408. Fichard. tom. 2. commun. opin. lib. 7. tit. 14. num. 131. pag. 274. & ibi Vezin. tit. 22. n. 30. pag. 319. Azeved. ad Curiam Pisana. lib. 4. c. 6. n. 58. Parlad. lib. 2. verum quotidianarum cap. fin. part. 5. §. 10. n. 3. Curia Philip. p. 1. §. 16. num. 7. Flamin. de resign. lib. 1. 2. q. 8. n. 7. Alexand. Trentacinq. varian. lib. 2. tit. de dilat. resolut. 1. Cardos. in praxi iudic. cum verbo, dies, n. 5. & 6. Steph. Gratian. discip. forens. c. 161. à princ. & c. 413. n. 18. Anton. Monach. Lucens. decis. 32. n. 4. Scacc. de appellat. q. 12. n. 51. Rota apud Farin. decis. 333. n. 2. cum segg. in prima collect. nouissimarum. Sic etiam dies interpositæ appellationis non computatur in tempore statuto ad prosequendam appellationem, vt per Tiraq. in tract. cessante causa, n. 82. Socin. reg. 127. vers. septimo fallit. Guid. Papæ decis. 436. n. 33. Gutier. pract. lib. 1. q. 108.

S V M M A R I V M.

- 1 Conuentus super iniuria clerici, vel super adulterio appellare potest, nisi sit notorius.
- 2 Declarantur & conciliantur text. in presenti, & in c. pastoralis 53. §. verum, hoc eod. tit.
- 3 Appellatio à sententia, qua quis declaratur excommunicatus, suspendit declarationem ipsam, ita vt appellatione pendente sic declaratus poterit omnino exequi, qua posset si declaratio ipsa non precessisset.
- 4 Appellari potest à sententia iudicis declarantis quem incidisse in poenam legis, licet à sententia inuis non appelletur.
- 5 Appellatio à sententia pronuntiante aliquem excommunicatum non suspendit ipsam excommunicationem.
- 6 Appellatio à sententia qua denunciatur quis excommunicatus ad hoc vt euitetur, denuntiationem huiusmodi non suspendit.

CAP. Peruenit. j. XIII.

Clerici quando conqueruntur se laesos, vel vulneratos, & rei appellant ad Sedem Apostol. si excessus non est publicus, & notorius, rei sunt compellendi censuris, vt infra tempus conueniens pro-

sequantur appellationem; si verò est publicus, & notorius, sunt denunciandi, excommunicati, non obstante appellatione, & vitandi donec satisfiant offensis, & cum literis Ordinarij debent se presentare Papæ. Colligunt ex Ordinarij. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anania, Host. Anchor. Panorm. Henric. Dec. Franch. Buttr. Bald. Guid. Papæ, Prapof. Alexand. de Neuo. Viuian. in ration. secundi libri iuris Pontif. pag. 297. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 327. & tom. 4. repei. super iure Canon. ad secundum librum Decret. Ioan. Crot. remissioe Ximen. in concord. part. 2. & nouissime de Valboa vbi supra refertur ab Anton. August. collect. Decret. lib. 2. tit. 20. cap. 15. & est post Concil. Lateran. p. 10. c. 13.

Quatenus si eorum excessus publicus non sit, &c.] Ex resolutione illius questionis, an appellatio à declaratoria incurſus censurarum, vel denuntiatione operetur suspensionem, pendet intellectus huius text. & cap. pastoralis 53. §. verum, inſi à hoc tit. qui videntur inter se aliquatenus pugnare; nam text. in presenti respondet sub distinctione, quod scilicet appellatio à declaratoria operetur suspensionem, si notorie constet declarandum incidisse in excommunicationem; at verò si effet dubium an incidere, vel eius excessus publicus non sit, & notorius, deferendum esset appellationi, & cauendum à declaratoria. Textus verò in dist. §. verum, in distincte respondet excommunicatum non obstante appellatione posse nuntiare, vt ab alijs euitetur, quia excommunicatio secum trahit executionem, & per denuntiationem, excommunicatus amplius non ligatur. Quare vt iura illa componantur Presolutio questionis supraposita clarè habeatur, facienda est differentia inter appellationem à sententia, qua quis declaratur excommunicatus, aut in excommunicationem incidisse, & inter appellationem à sententia, qua quis denunciatur excommunicatus ad hoc vt euitetur: in primo enim casu (ad quem reducitur decisio huius text. vt infra ostenditur) appellationem à declaratoria suspendere declarationem ipsam, ita vt appellatione pendente sic declaratum exequi omnia valere quæ posset si declaratio ipsa non precessisset, tenent gloss. verbo, priuatos, in cap. cupientes, §. quod si per viginti, de elect. lib. 6. Zabarell. in Clement. 1. in fine, de sequest. posses. vbi Imol. in fine, Dec. in cap. reprehensibilis, n. 20. cum segg. hoc tit. Couar. in cap. alma mater, part. 1. §. 10. n. 4. vers. esse. Achil. de Grassi. dec. 370. alias 4. de sentent. excomm. Nauar. in cap. cum contingat, de rescript. causa 15. & conf. 6. num. 2. & conf. 9. num. 5. de sentent. excomm. Gallef. in forma Cameralis obligat. §. 5. vers. reliqua, de processu, sub num. 43. Soar. tom. 5. de censur. disp. 3. sect. 6. sub n. 6. Bonacin. eod. tract. disp. 2. quest. 2. punct. 2. §. 1. sub num. 2. vers. quarto, Lancelot. de aient. part. 2. cap. 12. limit. 22. post num. 28. contra quos non obstat, quia hoc esset à sententia iuris appellare vetitum in cap. quia nos, inſi. hoc tit. & in l. si qua poena, ff. de verb. signific. quia responderetur hoc casu potius esse appellare à sententia hominis declarantis illum incidisse in poenam iuris, vt aduertit Abb. in presenti, num. 6. & Vgolin. de censur. tab. 1. cap. 21. §. 1. sub num. 10. licet enim à sententia iuris non appelletur, à sententia tamen iudicis declarantis quem incidisse in poenam legis bene potest appellari, Nauar. d. conf. 9. num. 5. in fine. Nec etiam obstat illa vera conclusio quod appellatio à sententia pronuntiante aliquem excommunicatum non suspendit ipsam excommunicationem, ex text. in cap. is cui, §. fin. de sentent. excomm. lib. 6. & in d. §. verum, quia responderetur longè diffi-

Amiles rationes considerari inter appellationem à sententia excommunicante, & appellationem à declarante incurrisse censuram, inter quas, ni fallor, præeminet illa, quod sententia quotiescumque fertur excommunicationis, iam constat aperte illum, in quem lata est, devinctum esse excommunicatione ita prolata, quæ siue iusta, siue iniusta timenda utique est, cap. sacro, de sentent. excommuni. cum verò declaratoria profertur, quia negatur crimen patratum, ob quam censura infligitur à iure, in cuius criminis probatione, & declaratione error contingere potuit, nimirum si appellatio non suspendit sententiam excommunicantem, utique verò declarantem incursum esse censuram iuris, ita Felin. in cap. præterea, vers. & ideo, num. 6. de sponsal. & in cap. Rodolphus, n. 43. de rescript. Vgolin. d. §. 2. post num. 10. & iuxta hanc prioris casus resolutionem loquitur text. hic, cum quo est declaranda prædicta resolutio, ut procedat quando esset dubium, an inciderit quis in excommunicationem, tunc enim appellatio à declaratoria incursum censuram suspendit ipsam declarationem, ut præcitati Doctores resolvunt; at verò si notorie constet incidisse quem in excommunicationem, veluti ob manifestam clericum percussione, vel ob transgressionem alterius legis, poterit non obstante appellatione declarari, quæ distinctio ex hoc text. facile deprehenditur, sic enim in secundo casu de publico, & notorio delinquentem fatum, non permittas quin eos excommunicatos denunties, ipsosque facias sicut excommunicatos cavere evitari; constituit namque duo capita, alterum ut denuntietur, alterum deinde ut denuntiatus vitetur, intelligendo verbum illud, denunties, de denuntiatione, quæ sapit declaratoriam, ita quod nisi denuntiatio respueret declaratoriam incursum, sed publicationem per cedulones, frustra adicerentur illa verba, ipsosque facias sicut excommunicatos evitari; mandat igitur ut primò declarat incurrisse, deinde verò infinuet, & faciat evitari.

In secundo vero casu, videlicet quando quis appellat à sententia, qua denuntiat excommunicatus ad hoc ut evitetur, nulli dubium est talem appellationem huiusmodi denuntiationem non suspendere ex aperta decisione text. in d. §. verum, & communem Doctorum resolutionem, quos ibi citavi, quam quidem distinctionem, & ad præfata iura intellectum, & conciliationem intendunt Mar. Alter. de censuris, tom. 1. disp. 5. lib. 3. c. 3. vers. quartò dubitari potest, & Vgolin. sub n. 10. agens de hoc text. præcipue quando respondet textui in d. §. verum, supponens text. in præfatis, loqui in declaratoria, dictum verò §. verum, in denuntiatione ut evitetur, imo supponens decisioni huius text. præterea extra casum notorii per appellationem impedimenti denuntiationem faciendam, non aduersari text. in d. §. verum, habentem locum in denuntiatione per cedulones, qua non amplius illa ligetur, & propterea non impediat per antecedentem pronocationem, quia & Soar. de censur. disp. 3. sect. 15. sub n. 6. id ipsum significat.

Et notoria. Quæret aliquis facti ne, an iuris requiratur notorietas, an verò iuris & facti simul; alterutram eam sufficere resoluit Campanil. in diversorio iuris Canon. rubric. 11. cap. 15. num. 69. versic. ne autem.

S V M M A R I V M.

- 1 Appellatio cessat in criminibus notoriis, & n. 2.
- 2 Captus in flagranti delicto cum dicatur notorius delinquens, non poterit appellare.

- 4 Appellari potest etiam in notoriis quoad effectum devolutivum.
- 5 Appellatio datur à declaratione notorii, licet non detur à notorio.
- 6 Appellatio datur à notorio si in ea exprimat causa rationabilis, quæ habeat offuscare notorium.
- 7 Appellans audiatur in notorio probationis, & in notorio iuris & in notorio per famam.
- 8 Appellatio admittitur in manifestis.
- 9 Laici adulteri possunt per iudicem Ecclesiasticum excommunicari.

CAP. Consulit. XIV.

Percussio clerici, vel adulterium si est notorium, appellatio non suspendit; si non est notorium intra certum tempus, vel est prosequenda appellatio, vel ea remota standum iudicio iudicis, & quod est dubium, non est pro notorio habendum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imol. Anan. Bellam. Host. Burr. Bald. Anchar. Panorm. Franch. Henric. Guid. Papæ, Alex. de Neno, Viuian. in ration. secundi libri iuris Pontif. pag. 297. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 397. remissive Ximen. in concord. p. 2. & nouissime de Valboa ubi supra refertur ab Anton. Augnst. collect. 1. Decretal. lib. 2. tit. 20. cap. 16. & est post Concil. Lateran. p. 10. c. 14.

Quod manifestum sit, & notorium, &c.] Notatur ad hoc quod in notoriis non datur appellatio, ut per Marant. de ordine iudic. p. 3.6. p. princ. q. 2. n. 125. Capra in tract. de notorio, memb. 4. n. 95. cum seqq. Duen. reg. 32. n. 12. limit. 12. Nicol. Mil. in repet. verbo notorium an impediat appellationem, Anton. Gom. tom. 3. var. c. 1. n. 47. in princip. Clar. in præf. §. fin. 94. vers. solet etiam dici, Lancel. de attent. p. 2. c. 12. limit. 9. ex n. 1. latè Salgado de protect. Regia tom. 1. p. 3. c. 1. n. 54. cum multis seqq. Sigism. Scacc. de iudicis causarum, lib. 1. c. 97. n. 119. & in tract. huius tit. q. 17. limit. 4. à n. 1. vbi n. 86. resoluit quod in notorio præsumptionis, & fictionis, propt. surgit à facto notorio, non admittitur appellatio, & n. 87. cum Menoch. de præsumpt. lib. 1. præf. 76. n. 1. & 2. Ruginel. in tract. huius tit. §. 2. cap. 3. verbo, præsumptio, n. 82.9. & Farin. in praxi criminal. q. 101. n. 124. tenet quod condemnatus ex præsumptione iuris, & de iure appellat, non autem si sit condemnatus ex sola præsumptione iuris. Vide etiam cum captus in flagranti delicto dicatur notorius delinquens, ideo merito illum non posse appellare tenent Cornaz. Lucens. decis. 193. sub n. 4. vers. 3. Marchelan. de commission. in commiss. appell. pend. p. 2. c. 2. sub n. 33. Sigismund. Scacc. d. limit. 4. n. 88. In notoriis enim ordo iuris non seruatur, sed ordo est ordinem non seruare, Boff. in tract. quomodo procedatur in crimine notorio, Anton. Gom. tom. 3. var. cap. 1. sub num. 42. Salgado de protect. Regia, p. 1. cap. 2. n. 107.

Limita tamen primò ut non procedat supradicta resolutio quoad effectum devolutivum, quia ad istum effectum potest appellari etiam in notoriis, Lancel. de attent. p. 2. c. 12. de attent. appell. pend. limit. 9. princ. n. 3. in fine, Farin. d. q. 101. n. 65. Sigismund. Scacc. d. limit. 4. n. 91.

Limita secundò ut non procedat à declaratione notorii, ab illa enim dari appellationem, licet non detur à notorio, tenent Nicel. in concord. gl. concord. 6. fallent. 2. n. 18. Lancel. d. limit. 9. princip. in fine, num. 13. Salgado dist. loco, num. 58. Sigismund. Scacc. d. limit. 4. num. 65.

Limita

6 Limita tertio si in appellatione exprimitur causa rationabilis, quæ habeat offuscare notorium, ut per Abb. hic in fine, Franch. n. 6. & Dec. n. 8. Marant. de ordine iudic. p. 6. citu 2. princ. in verbo, & quandoque appellatur, num. 293. limit. 4. Tiraq. de penis temp. in prefat. num. 69. vers. his quoque, Farin. d. quest. 101. num. 64. Sigismund. Scacc. d. limit. 4. num. 95. Salgado ubi supra num. 60.

Limita quarto quoad excessum pœnæ, quia ab illo excessu potest appellari etiam in notoriis, Salgado d. c. 14. n. 62. Farin. d. q. 101. n. 110. vers. sublimita 4. Sigismund. Scacc. d. limit. 4. n. 96.

7 Limita quinto in notorio probationis, in quo appellanti debet appellari etiam in notoriis, & appellacionem operari effectus suos dicit Lancel. d. limit. 9. princ. num. 12. vers. quinto, & censuit Rot. decis. 100. n. 9. part. 1. diuers. & in notorio iuris Nicel. d. fallent. 2. sub n. 16. Farin. d. q. 101. n. 16. & 131. & in notorio per famam, Lancel. sub dict. num. 12.

8 Limita sexto in manifestis, quia in eis dari appellationem cum sit aliud manifestum, & aliud notorium, docent Reginel. in tract. huius tit. §. 2. c. 3. in verbo, manifestum, n. 598. Sigismund. Scacc. d. limit. 4. n. 100. Salgado d. c. 15. n. 64.

9 Uxorem alterius detinere.] Notatur ad hoc quod laici adulteri possunt per iudicem Ecclesiasticum excommunicari, Roman. sing. 667. Stephan. Auffer. in Clem. 1. de officio ordin. reg. 4. fallent. 1. Covar. in spons. p. 2. c. 7. §. 7. n. 20.

S V M M A R I V M.

- 1 Appellans ex fraude vel malitia postquam reus appellauit ad Papam, & reportauit literas fauorabiles, non auditur.
- 2 Arreptio itineris ad Papam, seu ad eius Curiam, post litem motam dato grauiamine, habet vim appellationis, & suspendit iurisdictionem iudicis a quo.
- 3 Appellatio est defensio, iudicialis tamen quæ potest tolli.
- 4 Appellatio dicitur theriaca contra iudicis venena.
- 5 Appellatio regulariter interponi debet coram iudice a quo, ita ut si non sit interposita coram eo, appellatio sit nulla.

C A P. Suggestum. XV.

1 A Ctor quando scit quod reus oppressus appellauit ad Papam, reportauit literas fauorabiles, & ipse post literas Papæ appellat ex fraude, vel malitia, tunc iudex non debet eius appellationem admittere, sed causam terminare. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zab. Ioan. Andr. Imol. Anan. Bellam. Host. Burr. Bald. Anch. Panor. Franch. Henric. Dec. Prapof. Guid. Papæ, Alex. de Neuo, Viu. in ration. secundi libri iuris Pontif. pag. 298. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 327. remissum Ximen. in concord. p. 1. & 2. nouissime de Valboa ubi sup. refertur ab Anton. August. collect. 1. Decret. lib. 2. tit. 20. cap. 20. & est post Concil. Lateran. p. 10. c. 19.

2 Collige ex text. quod arreptio itineris ad Papam, seu ad eius Curiam post litem motam dato grauiamine, habet vim appellationis, & suspendit iurisdictionem iudicis a quo, ut per Mil. in reperi. verbo appellacionis vim obtinet. Lancel. de attentatis p. 2. cap. 12. attent. appell. pend. ampliat. 10. num. 3. vers. regula. Grauat. ad Ursinum, lib. 2. cap. vlt. sub num. 27. Sigismund.

Scacc. de appellat. quest. 6. num. 41. ubi num. 42. extendit, ut non solum habeat vim appellationis, sed releuet etiam ab onere petendi Apostolos, ubi pariter declarat ut procedat, si itineris arreptio sequuta fuerit infra decem dies.

Ad præf. um.] Notatur ad hoc quod appellatio est defensio, ut per Couar. præf. cap. 23. n. 6. col. 1. Garc. Girond. de priuileg. seu exemptionum explicatione, n. 743. & tamen defensio iudicialis, quæ potest tolli, Scacc. d. q. 16. limit. 1. n. 23. vnde appellationem theriacam contra iudicium venena dicunt Purpur. in l. 1. n. 87. C. de pactis, Curt. conf. 163. n. 8. Sum. de alim. tit. 7. priuileg. 60. n. 4. & tit. 9. q. 32. n. 63. & segg. Azened. ad Curiam Pisnam lib. 4. c. 6. d. n. 47. Sebast. Neui. in l. 1. ff. a quibus appellari non licet, n. 215. Bobadil. in sua politica, lib. 2. c. 21. n. 119.

In gloss. Vocem. Notatur ad hoc quod regulariter appellatio interponi debet coram iudice a quo, ut si non sit interposita coram eo appellatio sit nulla, ut per Gutier. præf. lib. 1. q. 102. num. 1. Grammat. dec. 36. num. 77. Lancel. de attent. p. 2. cap. 12. de attent. appellat. pend. ampl. 15. princ. num. 2. & 3. & limit. 50. princ. num. 7. & n. 184. Sigismund. Scacc. in tract. huius tit. quest. 6. num. 6.

S V M M A R I V M.

- 1 Excommunicatus pendente cognitione appellationis absolui potest ad cautelam, & si apparet eum legitime appellasse, non puniuntur pro eo quod interea celebravit diuina.
- 2 Excommunicatio sententia lata post interpositam legitimam appellationem non sortitur effectum suum, potestque sic excommunicatus, si Presbyter fuerit, pendente appellatione sine alicuius irregularitatis incursum celebrare.
- 3 Clericus irregularis non est censendus, qui post appellationem etiam illegitimam ab excommunicationis sententia contra se lata existimans validam esse suam appellationem, ante absolutionem obtentam celebravit, etiam si postea pronuntiatum fuerit eam appellationem firmitatem non habuisse.
- 4 Excommunicatum se dicens post appellationem debet probare.
- 5 Excommunicatio, & appellatio si in puncto, & momento simul concurrant, tunc presumitur quod excommunicatio precesserit.

C A P. Ad præsentiam. XVI.

EXcommunicatus, qui appellauit legitime pendente causa excommunicationis, licet de iure non sit excommunicatus, tamen de facto, & ad cautelam est absolendus, & si in tali excommunicatione ministrant in Diuinis non est inquietandus, sed omnia reducuntur in statum in quo erat tempore factæ appellationis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Hostiens. Anchor. Burr. Bald. Panorm. Dec. Alexand. de Neuo, Prapof. Franch. Guid. Papæ, Viuian. in ration. secundi libri iuris Pontif. pag. 298. Alagona in compend. iuris Canonici, pag. 328. remissum Ximen. in concord. p. 1. & 2. nouissime de Valboa ubi sup. refertur ab Anton. August. collect. 1. Decret. lib. 2. tit. 20. cap. 22. & est post Concil. Lateran. part. 10. cap. 21.

Ideo mandamus, &c.] Notatur ad hoc quod excommunicatus

communicationis sententia lata post interpositam legitimam appellationem non sortitur effectum suum, potestque sic excommunicatus si Presb. ter fuerit, pendente appellatione sine alicuius irregularitatis incurso celebrare, & prosequi officium suum in Diuini, vt per Franch. in *presenti*, n. 3. 4. & 5. Lancel. de *attent.* p. 2. c. 12. de *attent. appellat. pend. limit.* 26. num. 5. Sigism. Scacc. in *tract. huius tit.* q. 17. limit. 22. num. 54. Farin. *fragment. crimin.* p. 2. lit. I. n. 327. Nec etiam clericus irregularis est censendus, qui post appellationem etiam illegitimam ab excommunicationis sententia contra se latam existimans validam esse suam appellationem, ante absolutionem obtentam celebraverit, etiam postea pronuntiatum fuerit eam appellationem firmitatem non habuisse, ex gloss. singulari, verbo, in officio, in cap. *solus*, de *sententia excomm.* lib. 6. Nauar. in c. cum coingat, de *rescript. remed.* 3. v. l. secunda Salzed. ad Bernard. in *pract.* c. 33. lit. A. vers. nec etiam clericus, in nouiss. edit. Lancel. d. c. 12. ampl. 8. n. 7. Spin. in *specula testam. gloss.* 11. rubr. n. 29. vers. patet igitur, & n. 44. Cened. ad *Decret. collect.* 1. n. 6.

Illud tamen aduertere oportet quod dicens se excommunicatum post appellationem debet hoc probare, Rebuff. in *tract. nomin.* q. 14. num. 23. Sigism. und. Scacc. d. limit. 22. num. 57. vbi etiam tenet quod si in puncto, & momento simul concurrant excommunicatio & appellatio, presumitur quod excommunicatio precesserit, sicque appellatio redditur sine effectu suspensiva in foro conscientie, quia in isto foro semper presumitur pro validitate excommunicationis, at in foro iudiciali, presumitur quod precesserit appellatio, quia debet fieri benigna interpretatio, & n. 58. explicat in casu, quo iudex legebat sententiam excommunicationis, & pars antequam iudex proferret verbum *excommunico*, appellauit, vel de contra dum appellabat exprimendo suam appellationem, iudex excommunicauit eum, & n. 56. resoluit iudicem cum clausula, *appellatione remota*, posse excommunicare etiam probabiliter appellantem, quando illa appellatio non reperitur expresse approbata a iure in illo casu.

S V M M A R I V M.

- 1 Appellans si turbatur possessione, super qua fuit appellatum, iudex a quo potest illam possessionem sibi reformare, appellatione in suo robore permanente, & n. 2.
- 3 Declaratur text. in *presenti*, & n. 4.

CAP. CUM teneamur. XVII.

- 1 Iudex a quo fuit appellatum potest reformare possessionem appellantis, si pendente appellatione coram superiore, turbata fuerit ab aliquo. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Anchar. Dec. Butr. Panorm. Bald. Henric. Prapof. Franch. Guid. Papae, Alex. de Neuo, Viuian. in *ration. secundi libri iuris Pontif.* pag. 299. Alagona in *compend. iuris Canon.* pag. 318. remissive Casal. in *annot. & Ximen. in concord.* p. 1. & 2. nouissime de Valboa ubi *supr.* refertur ab Anton. August. collect. 1. *Decret. lib.* 2. tit. 20. c. 13. & est post. Concil. Lateran. p. 10. c. 13.
- 2 Hanc eandem concl. ex hoc text. desumunt Marant. de *ord. iud.* p. 6. tit. de *appellat. act.* 2. n. 194. Conar. *pract.* c. 23. n. 1. vers. primo. Viuian. *tom.* 2. *commun. opin.* lib. 7. tit. 21. num. 182. vers. imo iudex, pag. 313. Surd. de

alim. tit. 9. q. 32. n. 69. quando enim iudex aliquid post appellationem fecerit quod in faciliorem causam, & appellationis expeditionem tendat, nec est attentatum, nec vt tale venit renouandum, imo iure optime sibi permissum est, vt per hunc text. tradunt Duen. reg. 42. limit. 17. & plures citati a Salgado de *protest.* Regia, p. 2. c. 4. n. 257.

Verum obstat maxime vulgaris regula in materia appellationum, quod per appellationem suspenditur iurisdiclio iudicis inferioris, & in totum ad superiorem deuoluitur, c. si a iudice, hoc tit. lib. 6. cum similibus. Quare text. hic difficilis reputatur, & octo intellectus ad illum refert Abb. hic n. 5. & 6. frequentissime tamen DD. illum sequuntur, quod reformatio appellationis tendit ad faciliorem appellationis expeditionem, ac subinde licita censei debet iudici a quo appellatum est, iuxta reg. text. in c. 2. de *matr. contrah.* contra interdictionem Ecclesie, quem post Marant. & alios antiquiores multis exemplis, & corollariis exornat Duen. reg. 42. limit. 16. & 17. Octau. de *stylo Curie*, lib. 2. cap. 4. n. 3. Lancel. de *attent. p.* 3. c. 12. limit. 4. a *prin.* & *prapue*, n. 3. & limit. 17. & post eum, atque alios plene Scacc. de *appellat.* q. 3. a n. 20. & 23.

Sed contra hanc interpretationem insurgit Dec. 4. hic a n. 2. quia text. minime considerat faciliorem appellationis expeditionem, neque enim per reformationem possessionis priuatae appellatione pendente facilius expeditur articulus ipse appellationis super proprietate, vel causa principali, sicut contingit in d. cap. de *matrim. contrah.* atque in aliis casibus, quos adducunt, Marant. d. p. 5. cap. de *appel.* n. 20. 5.

Quare alij totum hoc ponunt in speciali fauore attenuatorum appellatione pendente, quasi propter eorum odium aequitas Canonica permittat Ordinario reformationem possessionis turbatae appellatione pendente, ita Sabagun. in c. 1. de *sequest. posses.* n. 114. Sed facilius videtur resolui difficultas ex generali principio, quod per appellationem solum suspenditur iurisdiclio iudicis inferioris, & ad superiorem deuoluitur quoad causam, & articulum super quod appellandum est, non ad alios articulos, vel causam diuersam, vt per varios casus exemplificat Scacc. d. q. 11. n. 17. & 29. cum *seqq.* cum ergo proponamus super proprietate appellationem fuisse interpositam per solam proprietatis causam ad superiorem esse deuolutam, reformatio autem possessionis turbatae ipsa appellatione pendente articulus sit diuersus super quo nec index inferior pronuntiauit, nec ad superiorem appellatum est; nec deinde in prauiudicium tendat ipsius appellationis, merito non speciali aliquo fauore, sed secundum regulas generales talis reformatio iudicis a quo licita censei debet, quod bene docuit Dec. d. n. 2. in *fine*, dum considerat per hanc reformationem possessionis turbatae appellatione pendente non offendi, sed magis inuari regulam, quae docet appellatione pendente nihil esse innouandum.

S V M M A R I V M.

- 1 Appellatio generalis, & vaga respectu cuiuslibet grauaminis non valet, sed restricta ad certam causam sic.
- 2 Appellari non potest a futuro grauamine.
- 3 Grauamen futurum quando trahit originem a grauamine iam illato, vel esset comminatum per iudicem, tunc ab eo poterit appellari.

CAP. Consultit. ij. XVIII.

Appellatio generalis, idest, ab omni grauamine, quod sibi posset contingere, non valet, sed generalis restricta ad certam causam, vt si appellet ab isto iudice in vna causa ab omni grauamine, quod sibi posset inferri, valet. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Henric. Anch. Butr. Bald. Panorm. Dec. Guid. Papæ. Franch. Præpos. Alex. de Neuo, Vin. in ration. 2. libri iuris Pontif. pag. 209. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 328. remissiuè Ximen. in concord. p. 1. & 2. nouissimè de Valboa vbi sup. refertur ab Anton. August. collect. 1. Decret. lib. 2. tit. 20. cap. 27. & est post Concil. Lateran. p. 10. c. 54.

Ab omni grauamine, quod sibi posset contingere, &c.] Notatur ad hoc quoddà futuro grauamine appellari non potest, vt per Abb. in cap. bon. mem. 51. hoc tit. sub n. 10. differ. 9. & ibi Franch. sub n. 16. vers. primo in forma, Sigism. Scacc. in tract. huius tit. q. 2. n. 43. & q. 5. n. 101. vbi n. 110. limitat vt non procedat in casu quo grauamen esset irreparabile per appellationem subsequentem, & n. 113. etiam limitat quando futurum grauamen trahit originem à grauamine iam illato, & appellatio interponitur ratione vtriusque, & n. 114. pariter limitat quando futurum grauamen esset comminatum per iudicem, quia tunc ab huiusmodi futuro grauamine posset appellari, & num. 115. limitat denique, vt non procedat in appellatione extra iudiciali.

SUMMARIUM.

- 1 Appellatio friuola non excusat inferiorem quominus teneatur obedire superiori, & vt de contemptu puniatur, nisi innocentiam suam aliter purget.
- 2 Legati legatione durante in iudicium vocari non possunt.
- 3 Citatio facta in Ecclesia est valida.
- 4 Nuntio creditur in his que ad eius officium spectant, extra officium tamen in rebus minimis illi creditur.
- 5 Nuntio publico tunc non creditur quando citandus coniecturis, & presumptionibus ostendit se non fuisse citatum.
- 6 Nuntio affirmanti citatum respondisse se non esse venturum, an sit credendum, remissiuè.
- 7 Nuntio publico iurato exequenti officium suum bene creditur circa citationes.

CAP. Cùm parati. XIX.

Appellans friuolè debet obedire, alioquin dicitur contemnere, & tenetur per se, vel per alium probare innocentiam suam. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Hostiens. Anchar. Butr. Bald. Panorm. Dec. Franch. Guid. Papæ. Præpos. Alexand. de Neuo, Viuian. in ration. secundi libri iuris Pontif. pag. 300. Alagona in compend. iuris Canonici, pag. 328. remissiuè Calal. in annotat. & Ximen. in concord. part. 1. & 2. & nouissimè de Valboa vbi supra refertur ab Anton. August. collect. 1. Decretal. lib. 2. tit. 10. cap. 29. est post Concil. Lateran. sub Alexand. III. part. 10. cap. 28.

Quod in legatione Regis esset.] Ex eo, quia Legati legatione durante in iudicium vocari non possunt, ex text. in l. 2. §. legatis, ff. de iudic. vbi D. Barbof. à n. 49. & num. 76. cum segg. concordat Ordinatio Regia Lusitanorum lib. 3. tit. 4. n. 4. vbi parens meus, & apud Castellanos l. 4. tit. 3. part. 3. & l. 9. tit. 27. part. 7. vbi Greg.

Sed in Salmantina Ecclesia.] Ergo citatio facta in Ecclesia est valida, vt per Tiraq. de retract. ad finem, tit. 8. num. 82.

Te suas nuntius inuenisset, &c.] Ergo nuntio creditur in his que ad eius officium spectant, de quo vide Mantu. lib. 1. dialog. 1. Bart. in l. 1. §. cura carnis, n. 2. ff. de officio Provis, Hippol. in l. 1. §. si quis dicatur, n. 19. ff. de quaest. Tiraq. de retract. tit. 1. §. 1. gloss. 9. n. 11. & 12. Viuian. tom. 1. communium opin. lib. 4. tit. 9. n. 184. pag. 497. Malfard. de probat. concl. 189 & concl. 94. n. 13. & concl. 1134. n. 4. Menoch. de arbit. casu 12. & de presumpt. lib. 2. presumpt. 24. Stephan. Gratian. discept. forens. c. 60. n. 6. & c. 50. n. 16. Mench. controuers. v. n. seg. c. 24. n. 1. Bobadil. in sua poltrica, lib. 1. c. 13. n. 42. Zerol. in praxi Episcop. p. 1. verbo, Nuntij, Alciat. de præf. reg. 3. præf. 1. n. 1. Vant. de nullit. tit. ex defectu citat. n. 150. Honded. conf. 19. n. 56. volum. 1. Martia de iurisd. part. 2. cap. 10. num. 7. Farin. in praxi criminal. part. 3. q. 108. n. 151. Bernardin. Mulcatel. in sua praxi aurea Ciuili Neapol. part. 2. gloss. intimato, à n. 16. Amat. Roderic. in practice de forma videndi, seu examinandi processum, cap. 4. n. 14. In rebus tamen minimis illi creditur extra officium, ex Tiraq. de iudic. in rebus exiguis, vers. 91.

In gloss. Suus, ibi, in alterius preiudicium. Intelligitur nisi contrarium probetur, vt per Tiraq. de retract. tit. 1. §. 4. gloss. 1. num. 6. Nuntio enim publico tunc non creditur, quando citandus coniecturis, & presumptionibus ostendit se non fuisse citatum, vt per Menoch. d. casu 112. num. 11. & de presumption. lib. 2. presumpt. 25. num. ult. Malfard. conclus. 1119. num. 27. & 28. Bajard. ad Clar. §. fin. quæst. 31. num. 64. Vtrum autem nuntio affirmanti citatum respondisse se non esse venturum credendum sit, vide Felin. in cap. inquisitionis, num. 20. de accusat. Tiraq. de retract. tit. 1. §. 8. gloss. 9. n. 13. Menoch. d. casu 112. à n. 17. Mench. d. cap. 24. num. 10. vers. contrariam, Bobadil. d. cap. 13. num. 44.

In ead. gl. ibi, Nuntio tamen publico iurato fideliter exequenti officium suum bene creditur circa citationes, vide Marant. de ordine iudic. p. 6. memb. 1. n. 45. Tiraq. d. §. 8. gl. 9. à n. 1. Boët. decis. 234. num. ult. Bart. in tract. de ritu iudiciorum, §. citationem, Ioan. Valer. de differ. inter vtrumque forum, verbo testis, differ. 5. vers. item fallit in nuntio.

In gloss. In legatione Regis, ibi, tunc Regi obtemperandum est, si ab ipso teneat Regalia, &c. Vtrum autem & quando Rex possit Episcopos vocare ad se, & illi teneantur ei obedire, vide Regin. Pol. in lib. contr. contra Henricum VIII. Briannia Regem pro Eccles. vnit. defens. lib. 1. fol. 9. Petr. Antib. in tractat. de munerib. p. 3. numero 9. Bobadil. in sua poltrica lib. 1. cap. 18. num. 61. & 62. Carol. Grassal. lib. 2. Regal. Francia iure 13. Azuned. l. 13. colum. 1. tit. 3. lib. 8. noua recop.

SUMMARIUM.

- 1 Appellationis pretextu non potest quis edire contra suum iuramentum.
- 2 Sententia, seu mandati iudicis etiam cum iuramento parere promittens non obstante tali promissione, & obligatione, potest appellare.

3 Arbi

- 3 Arbitramentum potest reduci ad arbitrium boni viri, etiam, quando quis promissit, & iuravit stare mandato arbitratoris.
- 4 Promittens stare iudicis sententia, qualiscunque illa erit, adhuc poterit appellare.

CAP. Ad hæc. ij. XX.

1 Vrans stare iudicio Ecclesiastico, si postea appellaverit, est compellendus servare iuramentum, vel intra quadraginta dies iter arripere ad prosequendam appellationem. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Henric. Anch. Butr. Bald. Panorm. Dec. Guid. Papæ, Franc. Præpos. Alex. de Neno, Vivian. in ration. secundi libri iuris Pontif. pag. 301. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 329. remissive Ximen. in concord. p. 2. & novissime de Valboa ubi sup. refertur ab Anton. August. collect. 1. Decret. lib. 2. tit. 20. cap. 31. & est post Concil. Lateran. part. 7. cap. 20.

2 Quod Ecclesia statuit iudicio, &c.] Ex hoc colligi videtur promittentem parere sententia, seu mandatis iudicis etiam cum iuramento non obstante tali promissione, & obligatione posse appellare, ut per Franc. in presenti à n. 4. vers. quarto tene menti, & in cap. interposita 70. §. ille denique, n. 3. q. 2. infr. hoc tit. ubi dicit quod licet pars, vel partes cum iuramento promiserint stare sententia ferenda, & mandato ipsius iudicis, tamen non censetur renuntiatum iuri appellandi, Nicol. de concord. gloss. concord. d. 6. fall. 102. sub n. 142. Viril. ad Affili. dec. 78. n. 11. Ruginell. in tract. huius tit. §. 2. c. 1. n. 98. cum segg. & §. 9. gl. 1. c. 1. sub n. 44. vers. tacite. Unde si quis promissit, & iuravit stare mandato arbitratoris, tamen arbitramentum adhuc potest reduci ad arbitrium boni viri, quasi in promissione inficit hæc conditio, si æquè fuerit arbitratus, Specul. tit. de arbit. §. 1. sub n. 4. vers. sed pone, lib. 1. Sigism. Scacc. de iudiciis, lib. 2. c. 2. n. 368. vers. confirmatur.

3 Amplia ut procedat etiam si quis promississet stare sententia iudicis qualiscunque erit sententia, quia adhuc poterit appellare, per ea quæ resoluunt Socini. conf. 24 sub n. 3. lib. 1. Pac. Scal. in tract. de cons. sapient. lib. 4. c. 19. vers. sed ego, ut acquiescam; quicquid in contrarium, imo promittentem parere sententia, quæcunque fuerit, videri renuntiare appellationi dicant Bald. in l. tale pactum 41. §. qui pronocavit, col. 10. vers. item ex predictis, ff. de pactis, Franc. in cap. iminasti 69. n. 11. in fine, & Decretum in fine, n. 20. infr. hoc tit. Nicol. d. fall. 142. n. 142. Castald. in tr. de syndicato, n. 169. vers. quartus casus. Et quicquid etiam dicat Ancel. de attent. p. 2. c. 2. de attent. appell. pend. ampl. 2. princ. n. 15. & 16. quod appellationi tacite renuntiari videtur, quando quis obligat se velle stare sententia alicuius.

S V M M A R I V M.

- 1 Appellatio non adpittitur contra iuramentum, & non adimplens mandatum, debet reduci in eandem sententiam à qua fuit absolutus.
- 2 Iuramentum cuius virtute lata est sententia, excludit appellationem.

CAP. Quæstioni. XXI.

1 Appellationi, quæ est causa refugij, non est standum, sed inducenda eadem censura, v. g. excommunicatus præstitit iuramentum, quod statit

mandato Ecclesiæ, & sic fuit absolutus, sed antequam mandatum fiat ei, vel illo recepto appellat causa subterfugij, talis appellatio est nulla, & iterum est excommunicandus, & mox iterum iurabit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Bellam. Ioan. Andr. Zabar. Imol. Anan. Host. Henric. Butr. Anch. Bald. Panorm. Præpos. Guid. Papæ, Franc. Alex. de Neno, Viu. in ration. 2. libri iur. Pontif. pag. 301. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 329. remissive Ximen. in conc. p. 1. & 2. novissime de Valboa ubi sup. refertur ab Anton. August. collect. 1. Decret. lib. 2. tit. 20. cap. 31. & est post Concil. Lateran. part. 7. cap. 20.

Quod appellationi, quæ iuramento, &c.] Notatur ad hoc quod iuramentum, cuius virtute lata est sententia, excludit appellationem, ut per Menoch. conf. 217. n. 7. Seraph. de privileg. iuram. princ. 102. d. princ. Ruginell. in tract. huius tit. §. 2. c. 3. verbo, iuramentum, n. 512. cum segg. Sigism. Scacc. eod. tract. q. 17. limit. 34. n. 1. ubi n. 2. ampliat procedere etiam si condemnatus veller per evidentiam rei probare contrarium eius, quod est iuratum, & n. 3. ampliat etiam procedere in sententia lata virtute iuramenti, & n. 4. pariter ampliat in sententia, qua reus, cui fuerit delegatum iuramentum, fuerit condemnatus ad solvendum, eo quod noluerit iurare, neque iuramentum referre, & n. 5. limitat quando is, cui defertur iuramentum, allegat rationabiles causas, & exceptiones, quare non teneatur iurare, & index iis reiectis præcipit iurari, vel referri, & n. 6. etiam limitat in sententia lata in causa matrimoniali, & n. 7. pariter limitat in sententia lata virtute iuramenti necessarium.

CAP. Præterea. j. XXII.

1 Appellans, v. g. ad Papam, & iterum committens aliquod scelus non obstante appellatione potest puniri ab Ordinario de illo scelere. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Anch. Butr. Bald. Dec. Panorm. Alex. de Neno, Præpos. Franch. Guid. Papæ, Vivian. in ration. secundi libri iuris Pontif. pag. 301. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 329. remissive Ximen. in concord. p. 2. refertur ab Anton. August. collect. 1. Decret. lib. 2. tit. 20. c. 32. & est post Concil. Lateran. p. 19. cap. 53.

S V M M A R I V M.

- 1 Appellationi sui adversarij non deferens de sua posteriori, circa idem contra eum excipere nequit.
- 2 Clericus ad iudicia Ecclesiastica procurator constituitur.
- 3 Episcopus potest patronos adstringere ut in presentatione principaliter respiciant utilitatem Ecclesiæ.

CAP. Constitutis. j. XXIII.

1 Non curans appellationem factam, & ulterius procedens appellando, eius appellatio non consideratur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anania, Host. Anch. Dec. Butr. Panorm. Bald. Præpos. Franch. Guid. Papæ, Alex. de Neno, Viu. in ration. secundi libri iuris Pontificij, pag. 301. Alagona in compend. iuris Canonici, pag. 329. remissive Ximen. in

De Appellationibus, &c. Tit. XXVIII. 685

in concord. p. 1. & 2. nouissimè de Valboa ubi sup. refertur ab Anton. Aug. collect. 1. Decret. lib. 2. tit. 20. cap. 37.

2. Et Presbytero R. &c. Ergo potest clericus ad indicia procurator constitui, vt notant Abb. Zabarell. & alij in cap. in nostra 4. de procuratoribus; quod intellige in iudicio Ecclesiastico, in quo clericus rectè procurator constituitur, iuxta ea, quæ dixi ad c. 1. sup. de postulando.

3. Per hunc text. notat Panorm. hic quod vbi esset suspicio, ne patroni ad præsentandum mouerentur vitilitate Ecclesiæ, sed carnali affectione, potest Episcopus illos adstringere iuramento, vt in præsentatione principaliter respiciant vitilitatem Ecclesiæ, refert Marc. Anton. Genesim. in practico. Eccles. q. 3. 17. vbi limitat, quando contra patronos adesset periculi præsumptio, quia tunc non deberet abiuratio fieri, vel iuramentum defecti, arg. text. in cap. clericus, de cohabit. clericorum.

S Y M M A R I V M.

1. Appellans ab ordinario in vna causa, in alijs coram eo respondere tenetur, potest tamen eum recusare vt suspectum, nisi conueniatur de crimine manifesto, in quo non cadit excusatio, nec suspicio.
2. Appellatio non suspendit iurisdictionem iudicis à quo extra illam causam à qua fuit appellatum.
3. Verbum, debet, est necessitatis.
4. Index vt suspectus recusari non potest in notorijs criminibus.

C A P. Proposui. XXIV.

1. Appellans ab ordinario in vna causa tenetur coram eodem respondere in alijs in quibus non fuit appellatum, potest tamen illum recusare vt suspectum; quare non potest eum ordinarius cogere nisi in crimine graui, & manifesto, quo ipso facto meritò sit damnandus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zab. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Anch. Buttr. Bald. Panorm. Præpos. Dec. Guid. Papæ, Franch. Alex. de Neuo, Viuian. in rationali secundi libri iuris Pontif. pag. 302. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 326. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2. & nouissimè de Valboa ubi sup. refertur ab Anton. Aug. collect. 1. Decret. lib. 2. tit. 20. c. 38.

2. Collige ex text. appellationem non suspendere iurisdictionem iudicis à quo extra illam causam, à qua fuit appellatum, vt per Lancel. de attent. part. 2. cap. 12. de attent. appellat. pend. in prefat. n. 109. Sigism. Scacc. de appellat. q. 3. n. 46.

3. Non debet, &c. Ergo verbum, debet, est necessitatis, vt per Tiraq. de retract. tit. 1. §. 1. gloss. 1. §. n. 1. & plures relatos per me de diff. vsusfreq. diff. 77.

4. Et manifesto, &c. Notatur ad hoc quod in notorijs criminibus non potest index suspectus recusari, vt per Rebuff. ad leges Gallia, tract. de recusat. artic. 6. gloss. 1. n. 6. & art. 9. n. 8. Anton. Gomez tom. 3. var. c. 1. v. 47. in princ. Farin. in praxi crimin. p. 1. q. 21. n. 126.

S Y M M A R I V M.

1. Excommunicatus absoluitur cautione recepta, licet aduersarius, vel excommunicator ne absoluitur, appeller.
 2. Locus an, & quando sit de substantia electionis remissive.
- Tom. I.

3. Absolutio sine citatione datur ab excommunicatione lata pro contumacia, sed præstita cautione de parendo mandatis Ecclesiæ.

4. Citatio est necessaria in absolutione danda, quia per eam potest ladi pars ad cuius instantiam lata fuit excommunicatio.

5. Contumax in non parendo non absoluitur absque cautione pignorum.

C A P. Qua fronte. XXV.

Excommunicatus, vel interdictus ob contumaciam, vel aliam causam, si vult subesse iustitiæ in his, pro quibus fuit excommunicatus, index qui eum excommunicauit, poterit illum absoluerè recepta prius cautione quod parebit aequitati coram Papa ad quem appellauit, vel coram eius delegato, si maluerit aduersarius, non obstante quod pars appellet ne absoluitur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zab. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Anch. Panorm. Dec. Franch. Buttr. Bald. Hostiens. Guid. Papæ, Præpos. Alexand. de Neuo, Viuian. in ration. secundi libri iuris Pontif. pag. 303. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 331. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2. & nouissimè de Valboa ubi sup. refertur ab Anton. Aug. collect. 1. Decret. lib. 2. tit. 20. c. 41. & est post Concil. Lateran. sub Alexand. III. p. 3. cap. 2.

Non enim in Palatio, &c. An, & quando locus sit de substantia electionis, vide Rendin. in protapt. receptarum sent. tit. 36. n. 21.

Sanè si quis pro contumacia, &c. Notatur ad hoc quod ab excommunicatione lata pro contumacia datur absolutio sine citatione, sed præstita cautione de parendo mandatis, Dec. hic num. 16. & alij citati ab Anton. Ricciul. loco infra citando, cap. 70. num. 112. & tunc appellari non potest à sententia quia dictum sit excommunicatum præstita cautione esse absoluentum, Ruginel. de appellat. §. 2. c. 3. n. 7. Scacc. in simili tract. q. 17. limit. 42. n. 1. & non solum quando appellatio subsequitur absolutionem, sed etiam quando præcedit eandem absolutionem, ex Lancelor. de attent. p. 2. c. 12. in prelat. num. 115. limit. 3. Dec. in presentis sub num. 17. qui loquitur quando quis est excommunicatus, & petit absolutionem ab eodem iudice, qui eum excommunicauit, aduersarius opponit, quod cum offensa sit manifesta, absolutio concedi non debet etiam si excommunicatus velit præstare cautionem de parendo iuri, iuxta cap. ex part. 23. de verbor. signif.

Etiamsi pars aduersa, &c. Tenent Doctores in presentis, in absolutione danda citationem esse necessariam, quia per eam potest ladi pars ad cuius instantiam lata fuit excommunicatio. Buttr. hic n. 11. ad finem Panorm. n. 7. Franch. n. 31. & Dec. n. 19. & plures alij, quos refert, & sequitur Anton. Ricciul. de iure personarum, extra gremium Ecclesiæ existens, lib. 4. cap. 90. a princip.

In gloss. Decedat, ibi, quia propter peccatum hominis etiam non præsumitur. Ita Nenizan. in sylua nupt. lib. 4. num. 94. vers. propterea; Sebast. Medic. in tract. mors omnia soluit, part. 1. num. 172. Infirmis enim corporis nonnunquam prouenit ex peccato, cap. cum infirmitas, de penis. & remiss. Mich. Anthon. de unitate ouilis & pastor. cap. 23. num. 1. Selu. de benefic. p. 1. q. 5. n. 122. Azcued. l. 5. ex n. 2. tit. 1. l. 1. noue recop. Fusch. de visitat. lib. 2. c. 30. n. 10. Et ideo si homo dum infirmus iacet, recognoscat peccatum suum, ipsa infirmitas ei

M m m grq

prodest, gloss. in *cap. potest fieri, de penit. dist. 1.* vbi inquit Archid. quod infirmitas gravis reddit animam sobriam, & sapē cordis fortitudinem auget, vnde Apost. *libenter gloriabor in infirmitatibus meis*, vide Fulch. *lit. l. sing. 19.*

In gloss. *Cautione*, ibi, *imo in casu isto*, &c. Notatur ad hoc quod contumax, in non comparendo non absoluitur absque cautione pignorum, de quo vide Tirac. *de retrac. lig. §. 1. gloss. 18. n. 39.*

In gloss. *Conqueruntur* Communiter recipitur secundum *Con. in c. alma mater*, p. 1. §. 1. n. 1. col. 3.

S V M M A R I V M.

1. Prelatus subditum suspendere, vel excommunicare, non debet nisi monitione premissa, nec subditus contra disciplinam Ecclesiasticam appellare potest, maxime si est Religiosus.
2. Censura non nisi precedente citatione, seu canonica monitione ferri possunt.
3. Monitio vlla, aut saltem vnica citatio an necessaria sit ad excommunicationis validitatem, ostenditur, & n. 4. v. 6.
7. Vilius in expensis condemnatur, etiam si bonam, & iustam causam litigandi habuerit.
8. Abbatius est Monachos corrigere absque sui Monasterij, seu Conuentus consilio.

C A P. Reprehensibilis. XXVI.

Prelatus subditum suspendere, vel excommunicare non debet, nisi monitione premissa, nec subditus contra disciplinam Ecclesiasticam appellare potest, maxime si est Religiosus. Appellanti praefigendus est terminus competens ad prosequendam appellationem, intra quem si prosequi negligit, index a quo reassumat suam iurisdictionem, & indicet & si habet complicem, seu partem contrariam, quae venit, & ipse non venit, recompenlet expensis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabara. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Anch. Butr. Bald. Panorm. Prapof. Henric. Dec. Guid. Papae, Franch. Alex. de Neuo, Viuiam. in *rationali secund. libri iuris Pontificij*, pag. 303. Alagona in *compend. iuris Canon.* pag. 30. remissive Casal. in *annot. & Ximen. in concord.* p. 2. & nouissime de Valboa *vbi sup.* refertur ab Anti. August. collect. 1. Decret. lib. 2. tit. 20. c. 42. & est post Concil. Lateran. sub Alex. III. c. 7.

Nisi canonica monitione premissa.] Notatur ad hoc quod censura non nisi precedente citatione, seu canonica monitione ferri possunt, vt per *Con. in cap. alma mater*, p. 1. §. 9. à num. 4. Nauar. in *man.* c. 27. num. 11. late Vgolini *de censur. tab. 1. c. 18. à princip.* Garc. *reg. 68. late disputat Guttier. Canon. l. 2. c. 16. à princip.* Tolet. in *instructoric. Sacerdotum*, lib. 1. c. 9. Soar. *de censur. disp. 1. sect. 8. à princip.* Sayr. *ead. tract. lib. 1. c. 11. n. 5.* Stephan. de Auilar. *ead. tract. disp. 1. c. 5. dub. 7. cum seqq.* & per alios citatos ad *cap. sacro 48. de sent. excomm. n. 2. & 3. pag. 472.*

Gravis inter DD. controuersia est, vtrum ad excommunicationis validitatem monitio vlla, aut saltem vnica citatio necessaria sit: in qua partem negatiuam constanter, & ex processu tuetur Fr. Anton. Corduba *lib. 2. quest. 27. versic. ad secundam probationem*, & quando de crimine manifeste constat, tenuit Conar. *d. §. 9. num. 6* post gloss. Panorm. & alios in *presenti*, resoluit Felin. & alij, quos refert Gabr. *commun. lib. 3. tit. de iure acquisito, concl. 1. n. 167.* Qui

moventur primo, quia licet iure Pontificio constitutum sit, vt censura non proferatur, nisi monitione premissa, hoc tamen pertinet solum ad iustitiam eandem, vt ait text. in *cap. Romana, vers. nec, de sententia excommunicationis, lib. 6.* Deinde moventur exemplo D. Pauli 2. ad Cor. 5. ablentem, & irrequisitum excommunicauit, & ex facto D. Ambrosij, qui excommunicasse constat Imperatorem Theodosium ob factum omnino praeteritum, occisionem scilicet innocentium apud Thessalonicam, vt refertur in *c. duo sunt 96. dist. iuncto c. cum apud Thessalonicam 11. q. 3.* respectu autem facti omnino praeteriti monitionem aliquam considerari non posse manifestum est. Adducunt etiam text. in *cap. illud, de cleric. excommunicato*, vbi expresse proponitur laram esse excommunicationem absque aliqua monitione, & tamen deicit in *vers. licet*, excommunicationem valere potuisse, & excommunicationem dubitantem an sententia lata esset abstinere potius debuisset.

Verum contraria sententia verior est, & procul dubio communis, & receptissima, vt facitur ipse Corduba, & expresse teneatur Sot. in 4. dist. 22. q. 1. art. 2. concl. 4. & 5. Ledesm. 2. & 4. q. 23. art. 3. dub. 3. incipit, sed *hastabit*, & post Innoc. Nauar. *d. n. 11. vers. quod adeo verum est*, Henric. in *summa* lib. 13. c. 16. §. 2. iuncta *lit. N. & c. 17. §. 3.* & constanter tueretur contrariis satisfaciens Auila *d. c. 6. disp. 1. dub. 10.* Guttier. *d. c. 16 à princ.* vbi n. 17. & seq. pro hac parte adducit Victor. Cald. Aracali, & alios, & in casu notorij, quod adhuc necessaria sit citatio, vt feratur excommunicatio, post Abb. in *cap. 1. Felin.* & alij excommunicati ibi *de iudic.* tenet Gabr. *d. n. 165.* Soar. *d. disp. 1. sect. 10. n. 11.* qui melioribus nituntur fundamentis, ex *reg. cap. 1. de causa possess. & propriet.* cum similibus, tum quia certum est excommunicationem maiorem ferri non posse ob quamcunque culpam mortalem, nisi talis sit, quae inobedientiam, & contumaciam praefereat, *cap. nemo, cap. nullus, cap. certum 11. q. 3.* explicat Auila *vbi supra, dub. 6.* Henric. & reliqui omnes ad locis: quae sanè contumacia in ignorantem, qui nec monitus, nec citatus est, minime cadit, contumax enim ille dicitur, qui cum possit iudicij seu superiori obedire, contemnit, *l. contumacia 51. ff. de re iudicata*, explicat Petr. Gregor. *synagmat. iur. lib. 48. c. 3. n. 6.* Comprobatur deinde ex auctoritate Christi Domini *Matth. 23.* vbi omnes fatentur datam esse Ecclesiae potestatem censurarum, & excommunicandi, & tamen adducit verba illa ipse Christus, si Ecclesiam non acceperit, id est, non obdierit, sit tibi sicut ethnicus, &c. ergo necessarium probat excommunicari non posse, illum, qui nec monitus nec citatus est.

Quae verò pro contraria parte adducta sunt, facilem habent solutionem. Nam ad primum respondetur fatendo ordinem illum trinæ monitionis accidentalem esse, & ideo si omittatur, non efficitur nullam excommunicationem, non ita primam monitionem ex proximis rationibus. Ad exemplum D. Pauli respondent multi ibi notarium fuisse non solum factum sed nullam absenti competere defensionem, per ea, quae tradunt DD. per text. ibi, in *cap. cum olim, de sententia, & re iudicata*, Menoch. *de arbit. lib. 1. q. 17. n. 15.* & alij, de quibus Cened. ad *Decret. collect. 94. num. 4.* & plures adducti à Farin. in *praxi crimin. p. 1. q. 21 à num. 70.* Sed melius respondetur cum Conar. *d. num. 6. in princip.* Auila *d. dub. 10. versic. ad tertium, in fine.* quod licet tempore excommunicationis absens esset delinquens, eum tamen prius Apostolus saepius monuit, & ad poenitentiam reducere conatus est, vt deducitur ex vltimis verbis *cap. 4.*

immo

immediatè præcedentis. Ad factum Ambrosij respondent multi nõ excommunicasse Theodosium, sed solum Ecclesie ingressum ei interdixisse: sed facilius responderetur quod sapius Imperatorem ipsum monuit vt facti pœniteret, & debitam exhiberet satisfactionem, vt colligitur ex *dist. cap. cum apud Thessalonicam*, ibi, *hoc à Sacerdotibus Italia redargueretur*, &c. *d. cap. illud*, bene satisfacit Soar. d. n. 1. quod ibi lata excommunicatio non absoluit, sed sub conditione, nisi intra viginti dies cessaret, &c. quæ conditio expressam continet monitionem, iuxta ea, quæ notantur in *cap. præterea*, hoc tit. & per text. in *c. quidam maligni* §. 9. cum multis aliis.

Retenta igitur communi sententia, quam post Vinald. tenet etiam Etman. Sà in aphorismis, verbo, *excommunicatio*, n. 8. & 9. eam ampliabis procedere, non solum quoad excommunicationem ab homine ferendam, verum etiam ad declarationem excommunicationis incurse à Canone; præmittenda est enim citatio, vt docuit gloss. verbo, *cum fterit, in Clem. præfenti, de censibus*, recepta ex multis, de quibus Gabriel. d. concl. 1. n. 173. plenè Vgolin. d. tab. 1. c. 1. §. 2. n. 9. Conar. d. n. 5. ad finem, allegans ad hoc propositum d. cap. 1. de causa possessionis; & ea ratione comprobatur, quia licet notorium sit contra quid facientes, veluti pro violenta manuum iniectioe in clericos iure statutum esse excommunicationem, vt tamen factum dicatur notorium, & de eo appareat, necessarium est partem audire, iuxta reg. text. in *cap. consensit*, supra hoc tit. Neque obstat text. in *præfenti*, ibi, *nisi forte talis sit culpa*, quæ genere suo suspensionis, vel excommunicationis pœnam inducat, quibus verbis probare videtur monitionem non requiri, quando agitur de declaratione censuræ incurse à lege, quod fatentur Palat. in *reper. cap. per vestras*, de donat. inter virum, §. 18. num. 21. vers. inde Soar. d. disp. 3. sect. 10. n. 13. & disputat latè Vgolin. d. cap. 18. in princ. n. 2. Tiraq. in *tract. res inter alios acta*, vers. limita 24. & in vers. limita 42. dicit Roman. per hunc text. tenere, quod furioso cum datur curator, aut interdicitur administratio, citatio minime est necessaria. Respondetur enim hunc text. solum probare canonicam, id est, trinam monitionem non esse necessariam, non verò negare vnicam saltem requiri citationem ad probandum factum propter quod lex excommunicationem statuit.

6 Nisi forte talis sit culpa, &c.] Ex his verbis colligunt aliqui quando index pronuntiat excommunicationem eum, qui antea Rege disponente est excommunicatus, quod non requiritur citatio, vt per Roman. in l. is cui bonis col. 6. ff. de verb. oblig. quem refert Felin. in *cap. 2. sub num. 6. de sponsalib. eund. Roman. cons. 481. in 2. dub. vers. tertio dico*, & ideo alij per hunc text. limitant regulam quod ad validitatem actus requiritur citatio, vt non procedat quando agitur de imponenda pœna ipso iure à lege imposita, quæ exequi potest absque citatione, Mar. Socin. in *reper. rubr. de dilation. col. 3. vers. quartus casus*, & Marfil. in l. vnic. n. 66. C. de raptu virgin. quod in terminis declarationis sententiæ excommunicationis visus est sentire Soar. tom. 5. disp. 3. sect. 10. num. 13. referens in hanc opinionem inclinare Con. in *cap. alina*, part. 1. §. 9. sub num. 5. Verum in sententia declaratoria excommunicationis lata à canone partis citationem requiri tenent gloss. verbo *consensit*, in *Clem. fin. de censib. & in Clem. 2. eod. verbo*, de pœnis, Dec. in *præfenti col. 2. vers. sed ista conclusio*, Abb. in *cap. peruenit*, il. 1. num. 5. hoc tit. de appellat. vbi Dec. sub num. 2. Felin. in *cap. Rodolphus num. 41. vers. citetur & pars*, supr. de rescript. Gig. de pensio. q. 78. num. 5. Couar. sub d. n. 5. vers. sunt Tom. I.

vero, Nanar. cons. 56. n. 5. vers. cui addo, sub tit. de sentent. excom. Anila de censur. p. 2. c. 5. disp. 1. in 5. dub. concl. 2. Soar. d. sect. 10. n. 5.

Ad text. verò in *præfenti*, multipliciter respondent supradicti Doctores, qui tenent in sententia declaratoria excommunicationis lata à Canone partis citationem requiri; in primis aliqui dicunt, provt sunt Abb. Franc. & Dec. in *præfenti*, & Felin. in d. c. 2. n. 5. vers. sed re vera, de spons. quos refert Conar. d. §. 9. sub n. 5. vers. prima, & Soar. d. sect. 10. n. 13. illum non intelligi de sententia declaratoria excommunicationis, de qua loquimur, sed de sententia excommunicationis, quæ fertur ab homine contra eum, qui à Canone pro ea culpa ipso iure est excommunicatus, qui cum possit iterum ab homine excommunicari, id quidem fieri potest absque monitione. Alij, vt Host. in *præfenti*, quem refert Soar. intelligunt hunc text. in sententia declaratoria, quæ ferri potest absque citatione, dummodo factum sit notorium. Vt cumque verò sit, & hic text. intelligatur siue dicamus quod in sententia excommunicationis secundum vnum intellectum, siue declaratoria secundum aliud, non requiritur monitio, oportet tamen de facto & crimine, eius causa excommunicatio indicta est à Canone, citata parte prius constare, vnde præmissa est citatio ad sententiam, non autem ad causæ cognitionem, vt individualiter tradit Roman. d. consil. 461. & alij, quos refert, & sequitur Conar. d. §. 9. sub n. 5. Soar. d. sect. 10. n. 13. & secundum prædicta sententiam idem Roman. in d. l. 2. cui bonis, qui loquitur de pronuntiatione excommunicationis latæ à Canone, & Mar. Socin. & Marfil. ex aduerso citati, loquuntur de executione pœnæ à lege impositæ, quæ secundum eos fieri potest absque citatione per hunc text. omnes ferè tamen conveniunt quod debet prius de excessu constare citata parte, vide addita ad *cap. sacro* 48. de sentent. excom.

Expensarum.] Amplia etiam si bonam, & iustam causam litigandi habuerit, vt per Hyppol. in l. patre, n. 34. ff. de quest.

Ne Religiosi cum pro aliquo excessu, &c.] Nota Abbatibus esse Monachos corrigere abque sui Monasterij, Collegij, seu Conuentus consilio, vt per Pat. norm. hic n. 11. & Franch. n. 12. ac Zabar. n. 16. Sigism. Scac. in *tract. huius tit. q. 17. limit. 26. n. 10. in princ. Azor. in stat. moral. p. 1. lib. 12. c. 20. q. 13. vbi responder ad hunc text. dum meminit Capituli in correctione Monachi, vt Capitulum sumatur hic, non pro Collegio, sed pro loco, vbi fit correctio.*

S V M M A R I U M.

- 1 Index à quo non obstante appellatione cognoscit de causa, si appellans non prosequitur; & index vt suspectus recusatus potest partes compellere, vs alium eligant coram quo questio terminetur.
- 2 Arbitri assumendi sunt, qui de causa recusationis cognoscant.
- 3 Index ordinarius eo ipso quod est suspectus, remanet etiam suspectus ab eo delegatus.
- 4 Index ordinarius recusari potest de iure Canonico.
- 5 Arbitrarius iuris potest recusari ex eisdem causis, quibus iudicis ordinarij.
- 6 Arbitratores possunt allegari suspecti.

CAP. Ad hæc. iij. XXVII.

Index à quo compellerè debet appellantes, vt appellationem prosequantur, vel coram se iuri pareant: & si alterutra partium habeat indicem suspectum, nŕstat iudex, vt eligant iudicem, qui valeat dirimere quæstionem. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Imol. Anan. Bellam. Host. Buttr. Bæd. Anch. Panorm. Franch. Dec. Prapof. Guid. Papæ, Alex. de Neuo, Viuin. in ratiŕali secundi libri iuris Pontif. pag. 306 Alagona in compend. iuris Canon. pag. 330. remissive Ximen. in concord. p. 2. & nouissimè de Valboa vbi sup. refertur ab Anton. Aug. collect. 1. Decret. lib. 2. tit. 20. c. 44.

Te suspectum habuerit, &c. Arbitri namque assumendi sunt, qui de causa reculationis cognoscant, vt statutum est apud Lusitanos in ordinatione Regia, lib. 3. tit. 21. §. 6. & proposita huiusmodi reculatione, non potest iudex recufatus nominare iudices ad causam principalem, vt per Melch. Phœbos Lusitania decif. 90. in princ. vbi n. 10 tenet, quod eo ipso quod iudex ordinarius vt suspectus, remanet etiam suspectus ab eo delegatus.

In gloss. Suspectum, ibi, & ita ordinarius potest recufari. Ergo iudex ordinarius recufari potest, quod intellige de iure Canonico, Pacian. de probation. lib. 1. c. 45. n. 35. & 36. Seraph. de priuilegiis iuram. priuileg. 7. n. 3. Sigism. Scac. de iudic. causarum civilium, & crimin. c. 66. n. 13. Iacob de Laurent. de iudice suspecto, cap. 5. n. 34. Farin. fragm. crimin. p. 2. verbo, iudex, n. 734. Stephan. Gratian. discipul. forens. c. 100. in princ. noue Octavian. Glorit. respons. 1. n. 1. Et de arbitrio iuris, quod possit recufari ex eisdem causis, quibus iudices ordinarij, resolunt Garc. Mastril. Sicilia dec. 91. n. 7 Cæsar Barz. Bononia decif. 63. n. 18. & 19. Camil. Borrel. in sum. omnium decif. sit. 63. de compromiss. n. 394. Corrafc. in explic. ad aliquas leges noua recop. c. 9. n. 37. Melch. Phœb. Lusitan. decif. 77. à n. 11. vbi n. 16. extendit ad decuriones. Sic eodem modo arbitratores suspectos allegari posse tenent Garc. Mastril. d. decif. 91. n. 4. Camil. Borrel. d. tit. 63. n. 395. cum segg. & in tract. de compromiss. §. 2. gloss. 4. n. 145. & §. 4. gloss. 3. n. 2. Carrasc. d. cap. 9. num. 29.

S V M M A R I V M.

1. Canonici si ad residentiam monitus appellat, statuitur sibi terminus ad appellationem prosequendam, & interim deferuntur beneficij per Vicarium de fructibus beneficij sustentandis, & si appellationem non prosequitur, vel residentiam non facit, priuatur prebenda.
2. Beneficio quando cohærent aliqua onera propria, seu necessaria fructus in eo non residentis, vel excommunicati, sunt ad hoc deputandi.
3. Canonici si ad residentiam admonitus appellet, non est admittenda eius appellatio.
4. Beneficium simplex de iure requirit residentiam.

CAP. Peruenit. ij. XXVIII.

Canonici admoniti vt resideant, si appellet, assignari ei debet terminus, vt prosequatur appellationem, & interim prouideri de idonea persona, quæ pro eo seruiat Ecclesiæ, assignata portione fructuum illius beneficii vnde honestè viuat, & si Ca-

nonicus non residet, nec appellationem prosequitur, prinabitur prebenda, & dabitur idoneæ personæ. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Buttr. Bald. Panorm. Dec. Franc. Guid. Pap. Henric. Prapof. Alex. de Neuo, Viu. in ratiŕ. 2. libri iuris Pontif. pag. 306. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 331. remissive Ximen. in concord. p. 2. & nouissimè de Valboa vbi sup. refertur ab Anton. Aug. collect. 1. Decret. lib. 2. tit. 20. c. 44.

Hanc eandem concl. ex hoc text. desumunt Duen. reg. 42. n. 19. Marant. de ordine iudic. 3. p. 6. princ. q. 2. n. 184. Lancel. de attent. p. 2. c. 12. limit. 18. n. 1. & 3. Menoch. de arbitr. casu 69. n. 11. Marchef. de commiss. appell. extra Rom. Cur. p. 1. c. 6. n. 77. p. 77. Salgado de proteŕ. Regia tom. 1. p. 2. c. 15. n. 4. cum segg.

Et ei de beneficiis illius assignet, &c. Notatur ad hoc quod quando beneficio cohærent aliqua onera propria seu necessaria, fructus in eo non residentis, vel excommunicati, sunt ad hoc deputandi, ne Ecclesiæ propter Rectoris absentiam, vel excommunicationem debitum fraudetur obsequiis, vt per Ant. Ricc. in tract. de iure personarum extra gremium Ecclesiæ existens. lib. 4. c. 15. n. 4. vnde n. 5. cum Gutier. canon. lib. 1. c. 1. n. 105. & 126. ac Soar. tom. 5. disp. 13. sect. 2. n. 29. deducit seruitia capellanorum, & substitutorum ad seruitium Ecclesiæ, necnon & alia ad vsum Ecclesiæ necessaria debere solui de fructibus, quos amittit excommunicatus, & hoc ipsum dicendum de charitativo subsidio tenent Bellenc. de charitativo subsid. q. 35. & Gig. de pension. q. 64. n. 9. necnō & in decimis Papalibus, vel ob publicam aliquam necessitatē impositis idem dicit Soar. d. sect. 2. sub n. 2. q. vers. tandem idem.

Cum autem frustratoria dilationis, &c. Notatur ad hoc quod attentata in primis, & ante omnia non sunt reuocanda, quando ex reuocatione diminueretur cultus diuinus, quod intelligitur, & procedit text. specialiter quando frustratoriæ & dilationis causa appellatur: vel quatenus generaliter intelligatur, quandoque scilicet agatur de cultu diuino, erit intelligendum, quando scilicet proceditur per viam visitationis, non autem si procedatur per viam formalis indicij, Lancel. de attent. p. 2. c. 12. limit. 18. per tot. Rot. decif. 251. n. 4. p. 1. recentissim.

In gloss. Residentiam, ibi, quam quilibet clericus de iure communi facere debet. Vide Bened. Capr. tom. 1. comm. epin. lib. 1. tit. 8. n. 1. pag. 170. Flamin. de resign. lib. 1. q. 10. n. 66. cum segg. & lib. 5. q. 5. n. 2. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 7. c. 3. Paul. Comit. respons. moral. lib. 1. q. 61. n. 3. Gonz. ad reg. 8. Cancel. gl. 5. n. 80. & gl. 15. n. 26. Rot. apud Farin. decif. 12. n. 1. collect. nouissimarum, alias p. 4. diuers.

S V M M A R I V M.

1. Appellatio non datur à iudice iurisdictionem exequente.
2. Appellationi facta contra leges, & Canones non est deferendum.
3. Appellari non potest à statuto generali, etiam si quis diceret esse iniquum.
4. Appellatio datur à provincia qua dictum sit statutum esse in viridi obseruantia.

CAP. Consuluit. iij. XXIX.

Appellatio non est admittenda, quæ est contrarius vel executionem iuris. Collig. ex Ord. Abb. antiq. Innoc. Collect. Bell. Io. And. Zab. Imol. Anan. Host. Buttr. Anch. Bald. Pan. Dec. Præb. Guid. Papæ, Franch. Alex. de Neuo, Viu. in ratiŕ. 2. libri iur. Pontif. pag. 307. Alagona

De Appellationibus, &c. Tit. XXVIII. 689

Alagona in compend. iuris Canon. pag. 331. remissive Ximen. in concord. p. 2. refertur ab Ant. Aug. collect. 2. Decret. lib. 2. tit. 1. c. 1.

2 Non conuenit, &c. Notatur ad hoc quod appellationi factæ contra leges, & Canones non est deferendum, quia ius neminem grauat, vt per Franch. in presenti n. 3. in fine, & n. 4. & sic etiam appellatio emissa ab eo, quod sit secundum iuris decreta, & determinationem non suspendit, vt per Marant. de ordine iudic. p. 9. tit. de appellat. n. 345. Gutier. consil. 10. n. 21. dicentes quod ab actu celebrato, & gesto secundum legis dispositionem, & Canonicas sanctiones, nec à iudice eas, & decreta iuris exequentes, non potest appellari, latè Salgad. de protest. Regia tom. 1. p. 3. c. 6. n. 1. cum segg. & in pena iuris imposita agnoscit Roman. sing. 2. 26. Cornaz. Lucens. decis. 193 sub num. 5. versic. 6. Farin. in praxi crimin. q. 101. limit. 12. n. 65. Sigism. Scac. in tract. huius tit. q. 17. limit. 23. aduertendum tamen quod licet ab ipsa pena à iure imposita non sit licita appellatio, tamen à sententia declaratoria aliquem incidisse in illam licita est quoad vtrumque effectum deolutum & suspensum, vt per Nau. in c. cum contingat 15. causa nullit. pag. mibi 151. Bern. reg. 675. Gracian. reg. 35. & 171. Gutier. consil. 10. n. 16. Bobadil. in sua politica lib. 3. c. 8. n. 278.

3 Cum ergo à dispositione iuris appellari non possit, sic etiam à statuto generali appellari non poterit, etiam si quis diceret esse iniquum. Socin. reg. 20. & reg. 24. Dec. in presenti à n. 20. Nicol. tract. de concord. gloss. concl. 6. fallit. 25. n. 66. Guid. Papæ in tract. huius tit. q. 48. n. 39. Petr. Gregor. in simili tract. lib. 2. c. 22. n. 1. & 2. Brederod. etiam in simili tract. p. 1. col. 522. sub lit. A. Sigism. Scac. q. 17. limit. 20. Quicquid in contrarium, imò quod possit appellari à statuto iniquo, seu aliter inualido, teneant Conar. in reg. possessor. p. 2. §. 4. sub num. 7. Ruginel. in tract. huius tit. §. 2. c. 3. n. 889. cum segg. Rot. decis. 41. sub n. 13. & 14. p. 1. diuers.

4 Illud verum est quod licet à statuto generali appellari non possit, bene tamen poterit à sententia, qua dictum sit statutum esse in viridi obseruantia, quia à tali pronuntia datur appellatio, Ruginel. d. cap. 3. n. 891. in fine. Sigism. Scac. d. limit. 20. n. 13. vbi n. 33. idem resoluit in sententia interpretatina, alicuius statuti.

CAP. Adhæc. iij. XXX.

1 Causa quando committitur alicui appellatione remota, & pars antequam citaretur, vel cognouisset commissionem causæ, misit nuntium ad Papam, si citatus deinde appellat, iudex debet deferre appellationi; si verò postea misit, iudex exequatur mandatum. Colligunt ex Ordinari. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anania, Host. Butr. Anchar. Bald. Panorm. Dec. Guid. Papæ, Franch. Præpos. Alex. de Neno, Viu. in ration. libri secundi iuris Pontificij, pag. 308. Alagona in compend. iuris Canonici, pag. 331. remissive Ximen. in concord. p. 2. nouissime de Valboa vbi sup. refertur ab Anton. Aug. collect. 2. Decret. lib. 2. tit. 29. c. 2.

2 Vide quæ dixi ad cap. meminimus 9. & ad cap. suggestum 15. sup. hoc tit.

S V M M A R I V M.

Appellationi interposita ad Papam non deferens mittitur cum lueris ordinarij ad Curiam puniendus, & n. 2.

Tom. I.

3 Prælatus si modum excedat in correctione, bene admittitur appellatio à tali correctione.

4 Depositionis pena, qua iure Canonico imponitur non deferenti appellationi in causa criminali, habet locum contra clericos, aliosque Religiosos appellationem non admittentes.

CAP. De Priore. XXXI.

1 Legitima appellationi non deferens, v.g. Prælatus qui enormiter castigat, & non deferat appellationi subditi castigati, est mittendus Romam cum literis iudicis, vt puniatur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Bellam. Anan. Host. Henric Butr. Anch. Bald. Panorm. Dec. Præpos. Guid. Papæ, Franch. Alex. de Neno, Viuian. in ration. libri secundi iuris Pontificij, pag. 308. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 331. remissive Ximen. in concord. p. 2. nouissime de Valboa vbi sup. refertur ab Ant. August. collect. 2. Decret. lib. 2. tit. 19. c. 3.

Hanc eandem concl. ex hoc text. desumunt Contarel. in l. vnic. C. de moment. possess. p. 19. n. 3. vers. item puniunt, Sigism. Scac. de appellat. q. 13. n. 101. post princip. rationem reddentes, quia deberet appellationi deferre ob reuerentiam superioris, ne dum vbi certum est appellationem ipsam fore probabilem, sed etiam vbi dubitatur an sit probabilis. Qua autem pena puniatur, latè tradit idem Sigism. Scac. dist. q. 13. n. 100. cum segg.

In gloss. Contempst. ibi, ex hoc patet quod si prælatus modum excedat in correctione, quod bene admittitur appellatio à tali correctione. Vide Franch. in presenti sub n. 1. vers. in gloss. 1. ibi, fallit quando modus, Zabar. in cap. ad nostram 3. n. 3. vers. nota 2. & Dec. à n. 2. sup. hoc tit. Marant. de ordine iudic. p. 6. actu 2. princ. verbo, & quodque appellatur, limit. 7. sub num. 33. Petr. Greg. in tract. huius tit. lib. 2. c. 10. n. 1. & præcipue n. 8. vers. afferitur tamen, Octavian. Spathar. in aurea methodo de modis corrigendi Regulares tract. 10. c. 2. n. 13. Franc. Gisser. in tract. de indice Regularium, c. 15. n. 56. nouissime Illustr. D. mens Roderic. à Cunha post primam huius lib. impressionem à me visus, in comment. ad cap. quando 4. n. 2. dist. 86. Salgado de protest. Regia. p. 1. c. 2. §. 5. n. 18. Quarant. in summa Bullarij, verbo Archiepiscopi auctoritas, auctor. 18. n. 20. §. 5. vers. conclusionem, Ruginel. in simili tract. §. 2. c. 3. n. 219. Sigism. Scac. etiam in simili tr. q. 17. limit. 27. n. 12. vbi n. 13. declarat cum Franch. in d. cap. ad nostram, n. 4. vt in appellatione debeat exprimi causa grauaminis, siue ad correctionem procedatur in iudicio, siue extra iudicium, siue ante sententiam, siue post sententiam, & n. 14. pariter declarat cum eod. Franch. in cap. reprehensibilis 16. n. 13. & Dec. n. 3. hoc tit. vt appellatio ab excessu, quando Abbas est nimis seuerus in corrigendo, sit interponenda ad Capitulum, hoc est, debet tunc adhiberi Capitulum, & dicit Nanar. commento 3. Regul. q. 51. liberum esse Religioso appellare, seu prouocare ad superiore cum male tractatur, sequitur Azor. in instit. moral. p. 1. lib. 12. c. 1. q. 8. vbi q. 7. resoluit quod Religiosus à superiore iniquè tractatus, vexatusve tuta conscientia è monasterio exire potest in scio, vel eodem superiore inuito.

In gloss. De tanto excessu, vlt. ibi, & sic patet, &c. Notatur ad hoc quod pena depositionis, quæ iure Canonico imponitur, non deferenti appellationi in causa criminali, habet locum contra clericos, aliosque Religiosos appellationem non admittentes, vt per Sigismund. Scac. d. q. 13. n. 102. & de hac pena depositionis imponenda non admittenti appellationem.

M m 3

lationem, vide Boët. decis. 153. n. 4. Lancel. de attent. cap. ult. de pend. attent. n. 243.

CAP. Quia nos. XXXII.

Appellatio locum non habet in notoriis delictis, vel contra Regularem correctionem, veluti si Abbates infamati & confessi à capitulo moniti non sunt relinquere Prælationem, quia tunc non possunt appellare. Colligunt ex Ordinariis Abb. antiq. Innoc. Collect. Zab. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Hof. Anchar. Panorm. Dec. Franch. Buttr. Bald. Guid. Papæ, Præpos. Alex. de Neuo, Viu. in ration. 2. libri iur. Pontif. pag. 309. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 331. remissimè Casal in annot. & Ximen. in concord. p. 2. & nonissimè de Valboa ubi sup. refertur ab Anton. Aug. collect. 2. Decret. lib. 2. tit. 19. c. 5.

² Notatur ad hoc quod à constitutione, vel statuto generali non potest appellari, quando est edita ab illo, à quo non potest appellari, ut per Rebuff. in praxi beneficiis, tract. de confis. in princ. Scacc. de appell. q. 17. l. i. n. 2. & n. 1. ubi n. 14. resoluit, quod licet non possit appellari à statuto, tamen eius iniquitas nunquam transit in rem iudicatam, & num. 15. tenet, quod à statuto appelletur ad eum, qui possit illud corrigere.

CAP. Ad aures. XXXIII.

¹ Index à quo potest præfigere terminum appellanti ad prosequendam appellationem, quo elapso reasumit suam iurisdictionem, & exercet. Colligunt ex Ordinariis Abb. antiq. Innoc. Collect. Zab. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Hof. Anchar. Buttr. Bald. Panorm. Dec. Franch. Guid. Papæ, Præpos. Alex. de Neuo, Viu. in ration. 2. libri iuris Pontif. pag. 309. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 332. remissimè Ximen. in concord. p. 2. refertur ab Anton. Aug. collect. 2. Decret. lib. 2. tit. 19. c. 6.

² Probat hic text. iudicem à quo posse præfigere terminum ad prosequendam appellationem, ut per Sigism. Scacc. de appell. q. 14. n. 15. cum segg. Perez l. 1. per text. ibi gl. 1. tit. 19. lib. 3. Ord. & l. 8. gloss. 2. eod. tit. & lib. Azeved. per text. ibi in l. 2. tit. 18. lib. 4. noue recep.

SUMMARIVM.

- 1 Gravamine precedente si quis submitat se protectioni superioris, habetur pro appellante, dummodo servauerit ea, quæ in appellatione sunt necessaria.
- 2 Appellare ad Papam intelligitur qui submitit se & sua sub protectione Papæ, licet non expresserit verbum, appello.
- 3 Verbum, teneo, sententiam latam continet si præcedat negatio uniuersalis.

CAP. Ad audientiam. XXXIV.

¹ Gravatus à indice si se subiiciat protectioni superioris, intelligitur appellasse, licet non fuerit usus hoc verbo, appello, & sententia contra ipsum lata sine causæ cognitione non tenet. Colligunt ex Ordinariis Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Imol. Anan. Bellam. Hof. Buttr. Bald. Anchar. Panorm. Franch. Henric. Dec. Præpos. Guid. Papæ, Alex. de Neuo,

Viu. in ration. 2. libri iur. Pont. pag. 309. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 332. remissimè Ximen. in concord. p. 1. nonissimè de Valboa ubi sup. refertur ab Anton. Aug. collect. 2. Decret. lib. 2. tit. 19. c. 7.

Probat hic text. quod submittere se, & sua sub protectione Papæ, intelligitur appellare ad Papam, licet verbum, appello non expresserit, ut per Sigism. Scac. in tract. huius tit. q. 4. n. 18. ubi n. 2. cum Franc. in presenti, not. ult. n. 2. declarat procedere dummodo exprimentur omnia necessaria in appellatione, cum non satis sit se & bona sua submittere protectioni Papæ, sed debeant omnia alia necessaria adhiberi.

Non tenere. Notatur ad hoc quod verbum, teneo, si præcedat negatio uniuersalis, latam sententiam continet, ut per Tiraq. in l. si unquam, verbo, reueratur, n. 231. C. de reuocand. donat. Sayt. in clau. Regia lib. 3. c. 8. n. 26. Virgil. Bocac. in confis. Pien. gloss. 6. n. 13. Farin. fragm. crimin. p. 2. verbo, lex, n. 144.

CAP. Accepta. XXXV.

Appellatione stante causa non est remittenda ad iudicem à quo nisi de consensu partium. Colligunt ex Ordinariis Abb. antiq. Innoc. Collect. Zab. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Hof. Anchar. Buttr. Bald. Dec. Panorm. Alex. de Neuo, Franch. Præpos. Guid. Papæ, Viu. in ration. 2. libri iur. Pont. pag. 310. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 333. remissimè Ximen. in concord. p. 2. & nonissimè de Valboa ubi sup. refertur ab Anton. Aug. collect. 2. Decret. sub tit. de rescript. c. 2.

Probat hic text. quod iudex causæ principalis non potest indicare in causa appellationis, nisi partes consentiant, ut per Steph. Grat. d. i. c. pr. forens. c. 4. n. 1. ita ut sufficiat etiam consensus tacitus ex Surd. conf. 465. n. 10. Nec obstat verbum, partes, de quo in text. quia quando est eadem ratio in vno, sicut in pluribus, tunc lex, vel statutum loquens in pluribus habet locum in vno, vel si loquatur in plurali, habet locum in singulari, ut per Rebuff. in tract. nomina. q. 9. n. 3.

SUMMARIVM.

- 1 Delegatus etiam datus cum clausula, Appellatione remota, recusari potest, si est consanguineus impenetrans, vel si fuit Aduocatus eius in illa causa.
- 2 Index recusari potest ex eo quod sit consanguineus partis.
- 3 Aduocatus non potest esse iudex in eadem causa in qua Aduocatus fuit, & potest recusari ab eo tantum, contra quem fuit Aduocatus, non ab alio.
- 4 Aduocatus nullus potest esse in causa in qua pater, vel filius est iudex.
- 5 Aduocatus non potest esse Assessor iudicis in causa clientuli.
- 6 Iudici delegata causa cum clausula, appellatione remota, non intelligitur sublata recusatio iudicis.
- 7 Index consanguineus usque ad quem gradum recusari possit, ostenditur.
- 8 Index recusari potest suspectus ex quavis leui, & modica causa.
- 9 Index aqualiter coniunctus utrique parti recusari non potest.
- 10 Disposita in consanguineis censetur disposita in amico intima amicitie.
- 11 Index recusari potest, ut suspectus, qui alias contra me pronuntiavit, & ab eius sententia appellauimus.
- 12 Index regulariter recusari potest suspectus, ex eo quod sit familiaris vni parti.

13 Index

De Appellationibus, &c. Tit. XXVIII 691

13 Index remouetur ut suspectus, si esset dominus impetrantis.

14 Assessor, & consultor iudicis si suspectus fuerit recusari potest.

C A P. Postremo. XXXVI.

Lmc. III.

1 **D**Elegatus, cui committitur causa appellatione remota, si ex iusta causa est suspectus, ut si est consanguineus impetrantis, vel si fuerit eius Adnatus in illa causa, potest recusari. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zab. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Anch. Butr. Bald. Panorm. Prapof. Henric. Dec. Guid. Papa. Franch. Alexand. de Neuo, Vjui. in *rationali secundi libri iuris Pontificij*, pag. 111. Alagona in *compend. iuris Canon.* pag. 132. remissimè Ximen. in *concord. p. 1. & 2.* & nouissimè de Valboa *ubi sup.* refertur ab Anton. August. collect. 1. Decret. lib. 2. tit. 20. c. 45. & est post concil. Lateran. part. 10. c. 18.

2 **Q**ui consanguineus sit illius, &c.] Notatur ad hoc quòd index recusari potest ex eo quòd sit consanguineus partis, ut docent in *presenti* Anch. n. 1. Bellam. n. 3. Butr. n. 3. Prapof. n. 2. Franc. in *princ. & n. 20.* Dec. n. 5. Alex. de Neuo, n. 2. Tirac. de *retract. tit. 1. §. 1. gl. 16.* n. 1. & 6. Menoch. de *arbitr. casu* 152. à n. 3. cum *seqq.* Nouell. reg. 2 c. 4. n. 2. Quintil. Mandos. in *praxi commiss.* in *8. formula. in verbo. propter familiaritatem*, Menoch. de *arbitr. casu* 252. n. 3. Card. Tusch. verbo, *suspectus*, concl. 908. n. 17. Farin. *fragment. crimin. part. 2. verbo. index*, n. 830. & n. 837. extendit ad affinem, & n. 841. ampliat etiam consanguinitas oriatur ex damnato coitu, & n. 845. limitat in persona valde religiosa in qua non caderet aliqua suspicio, & pro hac limitatione citat omnes Ordinarios in *presenti*, excepto Bellam. licet num. *seqq.* contrarium videatur firmare cum Iacob. de Laurent. de *iudice suspecto*, c. 11. n. 23.

3 **A**ut in eodem negotio Aduocati officio, &c.] Notatur ad hoc quòd Aduocatus non potest esse index in eadem causa in qua Aduocatus fuit, & potest in ea ut suspectus recusari, ut tenent in *presenti* Host. n. 3. & 4. Anchor. n. 2. Henric. n. 1. Bellam. n. 3. Butr. n. 3. Abb. n. 1. Anan. n. 5. Dec. n. 8. Rebuff. *tom. 3. ad leges Gallia. tract. de recusat. gloss. unic. art. 9. n. 31.* Cabed. *Lusitan. dec. 20. part. 1.* Nouell. reg. 2 c. 4. n. 8. Marant. d. part. 6. n. 42. Farinac. verbo, *index*, n. 848. Garc. Maslil. *Sicilia. de c. 151. n. 35.* & 41. Camill. Borrel. in *summa omnium dec. tit. 6. de aduocatis*, n. 125. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 4. n. 3.* ubi n. 21. dicit quòd si Aduocatus pronuntiaret, sententia non fieret nulla, nisi fuisset recusatus ut suspectus, & allegat Aym. *con. 199. n. 14.* Intelligit ut possit recusari ab eo tantum, contra quem fuit Aduocatus, non ab alio, pro quo postulauit, ex Stephan. Gratian. d. cap. 4. num. 6. ubi n. 7. dicit, quòd si prius sententiam tulit, posset in eadem causa esse Aduocatus defendendo, quòd iudicauit, de quo etiam Aviles ad cap. 3. *Proter. &*

4 **M**orl. in *emprio iuris*, part. 1. tit. 2. q. 6. in *fin.* Et Aduocatus nullus potest esse in causa, in qua pater, vel filius est index, Curia Philip. part. 1. §. 6. n. 9. Corral. in *explicat. ad aliquas leges Recopil. c. 9. numer. 132.* Sic & eodem modo aduocatus non potest esse Assessor iudicis in causa clientuli, ut per Steph. Grat. d. 4. num. 5. Carrasc. d. c. 9. num. 291. Et de pena Aduocati qui dicit sententiam, pro clientulo tanquam

iudicis Assessor, vide Cald. Pereirain *comment. ad l. unic. C. ex delictis defunctorum p. 4. n. 35.*

Quamvis appellatione remota, &c.] Notatur ad hoc quòd iudici delegata causa cum clausula appellatione remota, non intelligitur sublata recusatio iudicis, ut docent in *presenti*, Ioan. n. 5. Anchor. n. 4. Bellam. n. 3. Butr. n. 2. *vers. nota quòd sicut*, & num. 4. Abb. n. 1. in 1. notab. & n. 2. in *fine*, Zabarell. in *fin. vers. in gloss. ult.* Anan. n. 2. Prapof. n. 6. Dec. n. 1. in 1. notab. Alexand. de Neuo n. 9. in *ultim. notab.* Lancel. de *attent. p. 2. cap. 6. n. 32.* Pacian. de *probat. lib. 2. c. 45. n. 101.* Iacob. de Laurent. de *iudice suspecto*, cap. 2. n. 20. Scacc. de *appellat. lib. 3. q. 19. limit. 1. n. 89.* Farin. d. *verbo. index*, n. 956. ubi n. 957. asserit quòd hæc conclusio procedit non solum de iure Canonico, sed etiam de iure ciuili.

In *gloss. Consanguineus ibi sed usque ad quem gradum intelligimus illam consanguinitatem*, &c. Dicit hæc *gl.* quòd index recusari potest suspectus usque ad septimum gradum, & hodie usque ad decimum, quia usque ad illum gradum succeditur à consanguineis, aliis deficientibus, & sic eo usque remanet affectio, ut docent in *presenti* Innoc. *vers. vel usque*, Host. ante n. 1. Bald. n. 1. Henric. n. 5. Butr. n. 10. Abb. n. 4. Imol. n. 3. Prapof. n. 9. Franch. n. 6. Dec. n. 16. Alexand. de Neuo n. 21 & *seqq.* Menoch. *casu* 152. à n. 4. Farin. d. *verbo. index*, n. 831. Apud Lusitanos extenditur usque ad quartum gradum per ordinationem Regiam lib. 3. tit. 24. in *princip.* ubi etiam extenditur ad lenijum, siue uxoris fratrem durante affinitate, quia soluto matrimonio affinis non seruat amorem, ex *gl. in l. sed hoc ita*, ff. de *re iudicata*, etiam si remaneant filij, Aloys. Ricc. in *collect. dec. p. 1. collect. 83. vers. & an index.*

In ead. *gloss. ibi. Modica enim causa*, &c. Notatur ad hoc quòd index recusari potest suspectus ex quauis leui, & modica causa, ut per Host. *hic n. 5.* Bellam. n. 2. Butr. n. 10. Franch. n. 20. Dec. post n. 16. & Alexand. de Neuo n. 12. Menoch. *casu* 1. 2. n. 9. Seraphin. *pruul. 7. n. 4.* Card. Tusch. verbo, *suspectus*, concl. 907. n. 13. Farin. *fragm. crimin. p. 2. verbo. index*, num. 777.

In ead. *gloss. ibi. Quid si index equaliter esset coniunctus utriusque*, &c. Notatur ad hoc quòd index equaliter coniunctus utrique parti recusari non potest, ut per Menoch. d. *casu* 152. n. 9. Marant. d. p. 6. n. 30. Stephan. Grat. *discept. forens. c. 100. n. 19.* Card. Tusch. verbo, *suspectus*, concl. 908. n. 35. Farin. d. *verbo. index*, n. 842. Sic & eodem modo quæ disponuntur in consanguineis, censentur disposita in amico intimæ amicitie, Menoch. de *arbitr. casu* 88. n. 59. & de *proslib. 3. pres. 124. n. 28.* Farin. in *praxi crimin. q. 13. à n. 31.* & tamen si detur par amicitie ratio, recusatio non habet locum Menoch. de *arbitr. casu* 152. n. 9. Stephan. Gratian. d. c. 100. n. 17.

In ead. *gloss. ibi. Item si ab ipso appellatur*, &c. Notatur ad hoc quòd index recusari potest ut suspectus, quia aliàs contra me pronuntiavit, & ab eius sententia appellauerim, ut per Prapof. num. 12. *causa* 44. & 45. Franch. n. 2. *vers. 277.* Menoch. de *arbitr. casu* 121. à n. 3. Sigismund. Scacc. de *appellat. q. 17. limit. 45. n. 5.* in *princip.* Card. Tusch. verbo, *suspectus*, concl. 900. n. 30. Farin. *fragment. crimin. part. 2. verbo. Index*, n. 781. ubi n. 783. cum Menoch. d. *leco*, asserit id totum iudici arbitrio relinqui, eo quòd contrarium sentiant Dec. in *cap. 1. num. 7.* ubi Rip. num. 15. & 17. de *iudic. Oldrad. consil. 302. num. 5. vers. item certum est*, & numer. 9. Alciat. de *presumpt. reg. 2. presumpt. 11.* & plures quos ipsi referunt.

22 In ead. gloss. ibi, *Purā familiaritas*. Notatur ad hoc quod iudex regulariter recusari potest suspectus ex eo quod sit familiaris vnius partis, vt docent in *presenti* Dec. d. n. 20. Prapof. n. 11. in 11. *causa*, Franch. n. 20. *verf.* 11. Alex. de Neuo n. 28. *verf.* prima est, & n. 29. Marant. de ordine iudic. p. 6. n. 27. Socin. reg. 202. in princ. Nouel. reg. 32. in principio, & reg. 204 n. 1. Menoch. de arbitr. casu 152. n. 10. Card. Tusch. *verbo*, *suspellus*, *concl.* 908. n. 22. & plures alij citati à Farin. d. *verbo*, *iudex*, n. 808. vbi n. 809. de domestico, & n. 810. de focio, & n. 811. de commensali, & d. n. 812. de amico.

23 In ead. gloss. ibi, *Item remoneretur iudex si esset dominus impetrantis*. Ita Prapof. n. 11. *verf.* nona, in *presenti*. Aufser. de recusat. n. 9. Nouell. reg. 32. in princ. Marant. d. p. 6. n. 58. Lanfranc. in repet. cap. quoniam contra de prob. rub. de accus. n. 123. *verf.* quinta causa, Farin. d. *verbo* *iudex*, n. 917.

24 In gloss. *Aduocati*, vlt. ibi, aut *Assessor*. Notatur ad hoc quod Assessor, & Consultor iudicis, si suspectus fuerit, recusari potest, vt per Butr. hic n. 12. Folu. Pacian. de probat. lib. 2. c. 45. n. 3. & 5. quod isto casu non est necessaria probatio causæ suspicionis, quia agitur de leni præiudicio, Card. Tusch. *verbo*, *suspicio*, *concl.* 907. n. 13. & *concl.* 909. n. 24. & 5. Iacob. de Laurent. de indice suspecto, cap. 4. n. 1. cum segg. & cap. 10. per totum, vbi etiam quis sit consultor, & quis sit assessor, in quo differant inter se, & de modo eligendi consultorem, & assessorem, Farin. fragment. criminal. part. 2. *verbo*, *iudex*, num. 718. & num. 849.

25 In ead. gloss. ibi, *Et qui similem causam habet, remouetur*. Notatur ad hoc quod iudex recusari potest suspectus ex eo quod habeat similem causam eius in qua est deputatus iudex, vt per Prapof. in *presenti* n. 11. in 26. causa, Franch. num. 20. *verf.* 25. Marant. de ordine iudic. part. 6. n. 46. Nouel. reg. 294. num. 9. Aufser. de recusat. n. 18. *verf.* 27. & plures alios, quos refert Farinac. fragment. criminal. part. 2. *verbo*, *iudex*, num. 784.

S V M M A R I V M.

- 1 Interdicti sententia non suspenditur per appellationem sequentem.
- 2 Sententia interdicti sicut excommunicationis non suspenditur per appellationem sequentem.
- 3 Interdictum an, & quando Episcopus possit suspendere, remissum.
- 4 Excommunicatio post appellationem non tenet.
- 5 Episcopus non potest dare alicui privilegium celebrandi in Ecclesia interdicta.

CAP. Ad hæc. v. XXXVII

1 Interdicti sententia non suspenditur per sequentem appellationem. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zab. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Anchar. Panorm. Henric. Dec. Franch. Butr. Bald. Guid. Papa, Prapof. Alexand. de Neuo, Viuian. in ration. secundi libri iuris Pontif. pag. 311. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 332. remissum Ximen. in concord. p. 1. & 2. & nouissime de Valboa vbi sup. refertur ab Anton. Aug. collect. 2. Decret. lib. 2. tit. 20. cap. 46.

2 Hanc eadem concl. ex hoc text. desumunt Nauar. in manuali, cap. 27. n. 159. Sigismund. Scacc. in tract. huius tit. quest. 3. n. 65. vbi num. 67. cum Franch. in

presenti, n. 3. declarat vt procedat in sententia interdicti in spiritualibus & diuinis officiis, quia in istis non impeditur effectus per appellationem, secus si interdictum respiceret alia, tunc enim appellatio subsequens suspenderet effectum talis interdicti, unde si iudex interdixit tibi ingressum ciuitatis, seu palatii appellando à tali interdicto, suspenderetur effectus sententiae n. 68. idem resoluit in interdicto à beneficio, aut à Pontificalibus, seu ab vsu pallij, quia appellando impeditur effectus sententiae quoad ista, idem repetit q. 17. limit. 22. num. vlt.

In gloss. *Interdictum*. De materia huius gloss. & an, & quando possit Episcopus suspendere interdictum, dixi latè de offic. de potest. Episcop. p. 2. alleg. & infra ad cap. dilectus 55. hoc tit.

In ead. gloss. ibi, *Sicut excommunicatio post appellationem non tenet*. De quo vide Anton. Ricc. & ab eo citatos in tract. de iure personarum extra gremium Ecclesie existens lib. 4. c. 64. n. 37. Sigism. Scacc. d. q. 17. limit. 22. n. 54.

In ead. gloss. ibi, *Sed non credo, quod Episcopus possit dare alicui privilegium celebrandi in Ecclesia interdicta*, de quo vide Fr. Emman. quest. Reg. rom. 2. q. 117. art. 2.

S V M M A R I V M.

- 1 Index appellationis remittit appellantem, & causam ad priorem iudicem, nisi sibi constiterit à grauamine, vel iniusta sententia fuisse appellatum.
- 2 Archiepiscopus non prius ante diffinitiuam appellationem admittit, quam ei constiterit illam interpositam fuisse, vel à grauamine, seu iniusta condemnatione.
- 3 Appellans ad plures iudices, quorum vnus solus competens est, ad eum tantum appellatum præsumitur.

CAP. Cùm in Ecclesia. XXXVIII.

Index appellationis si cognoscat non esse appellatum à grauamine, vel sententia iniusta, debet remittere appellantem, & causam ad primum iudicem, cui parebit appellatione remota. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zab. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Anchar. Butr. Bald. Panorm. Dec. Alex. de Neuo, Prapof. Franch. Guid. Papa, Viuian. in ration. secundi libri iuris Pontif. pag. 312. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 332. remissum Ximen. in concord. p. 1. & 2. & nouissime de Valboa vbi sup. refertur ab Anton. Aug. collect. 2. Decret. lib. 2. tit. 19. c. 11.

Non ante appellationem admittas, &c.] Notatur ad hoc quod Archiepiscopus, non prius ante diffinitiuam appellationem admittit de hoc, quam ei constiterit illam interpositam fuisse, vel à grauamine, seu iniusta condemnatione, vt per Stephan. Quarant. in summa Bullarum, verbo, *Archiepiscopi auctoritas*, aut. 18. n. 19. Vnde per Ordin. Regiam Lusitanorum, lib. 3. tit. 70. §. 3. Index à quo semper in adiutorio, quando appellatur, debet verbaliter recipere appellationem, & scriba in termino receptionis huiusmodi expresse mentionem facere, itavt tempus proseguende appellationis currere incipiat à die receptionis illius, vt refert Cabed. Lusitania decis. 40. n. 9. p. 1.

In gloss. *Iniusta*, ibi, & tunc, debet superior cognoscere, &c.] Quid si quis appellet ad plures iudices, quorum vnus solus competens est, dic ad eum competentem appellatum præsumi, vt per Rot. Gemens. decis. 23.

De Appellationibus, &c. Tit. XXVIII. 693

decis. 23. n. 14. Aufret. ad Capellam decis. 475. vers. 4.
Menoch. conf. 106. n. 165.

SUMMARY.

- 1 Appellans, qui non prosequitur, si redit ad iudicem à quo, & iterum grauatur, non obstante prima desertione potest iterum appellare.
- 2 Appellationi interponendæ, id est, iuri appellandi non censetur quis renuntiare comparando coram iudice à quo.
- 4 Matrimonij contractus omnes alios fauoribus, & prerogatiuis antecedit.

CAP. Dilectæ. XXXIX.

Clem. III.

- 1 **Q**ui semel appellauit, & postea redeundo ad iudicem à quo, appellationi renuntiare videatur, & deinde grauatur, non obstante prima desertione poterit in eadem causa iterum appellare. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zab. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Hof. Henric. Prapof. Butr. Anchar. Dec. Bald. Franch. Panorm. Felin. Alex. de Neuo, Guid. Papæ, Viuian. in ration. secundi libri iuris Pontif. pag. 312. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 333. remissum Ximen. in concord. p. 2. & nonissimè de Valboa ubi sup. refertur ab Anton. Aug. collect. 2. Decret. lib. 2. tit. 19. c. 13.
- 2 Tamen quia iterum, &c. Ratio potest esse, quia licet quis comparando coram iudice à quo, censetur regulariter renuntiare appellationi interpositæ, tamen non censetur renuntiare appellationi interponendæ, id est, iuri appellandi. Felin. in c. gratum 20. sub n. 6. de officio deleg. Gabr. lib. 2. comm. sub hoc tit. concl. 2. limit. 1. n. 5. & 6. Sigism. Scacc. in tract. huius tit. q. 17. limit. 2. n. 2. 6. ubi refert alios contrarium tenentes.
- 3 Matrimonij, quod est res fauorabilis. Matrimonij contractus omnes alios fauoribus, prerogatiuis antecedit. Francisc. Molin. de ritu nupt. lib. 1. comparat. 17. n. 4. nam iudicis officium in causis matrimonialibus exuberat, Truifan. Venetia decis. 6. n. 5. lib. 1. Matrimonialis causa fauorem publicum concernit, & dote fauorabilior est, Robuster. decis. 117. n. 2. & 4. p. 1. diuers.

SUMMARY.

- 1 Sententia excommunicationis, suspensionis, vel interdicti lata sub conditione suspenditur, si ante conditionis euentum fuerit appellatum.
- 2 Excommunicatio valet ea conditione prolata, si intra decem dies non satisfecerit, aut non soluerit.
- 3 Absolutio conditionalis, quæ traditur sub conditione de futuro, valida est.
- 4 Excommunicatione conditionalis pendente sequens appellatio, dum pendet conditio, suspenditur, dummodo ante conditionis euentum appellatum sit, quod intellige ut ibi.
- 5 Debitor, cui creditor in tempus prolixius terminum solutioni prestitum prorogauit, & distulit, dilatione priore pendente in excommunicationis sententiam non incidit à qua prius fuerit cum reincidentia absolutus à iudice Ecclesiastico.

CAP. Præterea. ij. XL. Cælest. III.

Sententia lata sub conditione, ut nisi infra dies viginti satisfacias, sis excommunicatus, suspensus, & interdictus, si in illo interim appellat suspenditur, & post viginti dies non erit excommunicatus, suspensus, & interdictus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Bellam. Ioan. Andr. Zab. Imol. Anan. Hof. Henric. Anchar. Butr. Bald. Panorm. Dec. Guid. Papæ, Franch. Prapof. Alex. de Neuo, Viuian. in ration. secundi libri iuris Pontif. pag. 313. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 333. remissum Ximen. in concord. p. 1. & 2. & nonissimè de Valboa ubi sup. refertur ab Anton. Aug. collect. 1. Decret. lib. 2. tit. 19. csp. 14.

Nisi Sempronio infra viginti dies, &c. Notatur ad hoc quod valet excommunicatio ea conditione prolata, si intra decem dies non satisfecerit, aut non soluerit, ut per Couar. in cap. alma Mater, p. 1. §. 10. n. 3. Nauar. in c. 1. de pœnit. dist. 6. n. 64. Spin. in speculo testamentorum, p. 11. rubrica à n. 7. Gutier. canon. lib. 1. c. 4. n. 19. cum segg. Cened. ad Clem. collect. 8. n. 3. Sic eodem modo absolutionem conditionalem, quæ traditur sub conditione de futuro, veluti si intra mensem satisfeceris, validam esse tenent Henric. in summa lib. 1. c. 19. §. 1. Sayr. de censur. lib. 2. c. 26. sub n. 4. Soar. eod. tract. disp. 7. sect. 8. sub n. 9. & post Couar. Nauar. Vgolin. Mar. Alter. sequitur Anton. Ricc. de iure personarum extra gremium Ecclesiæ exist. lib. 4. c. 66. n. 6. ubi improbat D. Antonin. Angel. & Syluest. contrarium sentientes.

Notatur etiam ad hoc quod excommunicatione conditionalis pendente sequens appellatio dum pendet conditio, illam suspendit, ut per Couar. in cap. alma Mater, p. 1. §. 10. n. 4. Gutier. canon. lib. 1. c. 4. à n. 19. Sayr. de censur. lib. 1. c. 15. n. 2. 4. Petr. Boll. in economia canon. class. 3. c. 4. §. 5. Lancel. de attentatis, c. 12. limit. 2. n. 35. cum segg. Anton. Ricc. de iure personarum extra gremium Ecclesiæ exist. lib. 4. c. 64. n. 2. 5. Vgolin. de censur. tab. 1. c. 13. §. 18. n. 10. ubi hanc conclusionem cæcis cumulatius exornat, eaque militat, etiam si à prædicta sententia ita sub conditione lata appellatum fuerit post decem dies à prolato decreto, dummodo ante conditionis euentum, ut communis tueretur opinio, quam tenent in præsent. Prapof. n. 15. & Dec. etiam n. 1. Mar. Socin. in cap. sacro, n. 125. de sent. excomm. Couar. d. §. 10. n. 6. Nauar. in repet. cap. cum contingat 14. causa nullitatis, n. 7. de rescript. Sayr. de censur. lib. 1. c. 16. post n. 24. Soar. de censur. tom. 5. disp. 3. sect. 6. n. 4. Mar. Alter. eod. tract. tom. 1. disp. 5. lib. 3. c. 1. vers. 5. dubitatur, itidem post desertam appellationem, aut renuntiationem illi factam, Anila de censuris, p. 2. c. 5. dub. 11. vers. contrarium est tenendum, Bonacin. eod. tract. disp. 1. q. 2. puncto 2. n. 3. Cened. ad Sextum collect. 8. in fine. Quod idem dicendum existimant Doctores, si præceptum huiusmodi contineret clausulam illam. Et nunc te excommunico, ut tenent in præsent. Innoc. n. 4. vers. item eligendo, & Abb. n. 11. Anchar. conf. 158. n. 20. & conf. 211. n. 5. Card. conf. 119. post n. 4. Dec. 213. n. 5. Amplia appellatio, ante purificatam conditionem proposita non modò suspendi censuram, eiusque effectum, at insuper præceptum illud obligationem exequendi id, quod sub censura præcipitur, itavt elapso termino in sententia constituto non solum immunis sit à censura, sed insuper à peccato & pœna non exequendo mandatum, ut per Soar. d. disp. 3. sect. 6. sub n. 1. nisi debitor ab initio consensisset, ut post diei, vel conditionis euentum, si non soluerit, possit excommunicari, exemplum in pensionem ponit Gutier. canon. lib. 1. c. 4. n. 26. Hinc etiā argumento huius text. debitor, cui creditor in tempus prolixius

lixius terminum solutioni propositum prorogavit, ac distulit, dilatione priore pendente in excommunicationis sententiam non incidit, à qua prius fuerat cum reincidentia absolutus à iudice Ecclesiastico, vt per Cald. Pereira de empt. & vendit. cap. 23. num. 66.

SYM MARI V M.

- 1 Articuli plures connexi si per rescriptum committantur, & in vno remouetur appellatio, intelligitur remota etiam in aliis.
- 3 Clausula in fine posita refertur ad precedentia, & in medio precedentibus, & sequentibus feruere potest.
- 4 Suspicionis causa de iure Canonico exprimens est à recusante.
- 5 Index recusatus si suspicionis causam propositam inueniat manifestè friuolam poterit recidere, & ea minime obstante in causa procedere.
- 7 Inimicus index recusari potest.
- 8 Index, qui differt partem salutari, prout ante faciebatur, potest vs suspectus recusari.

C A P. Secundò requiris. X L I.

Causa habens plures articulos connexos, si per rescriptum committatur, & in vno remouetur appellatio, intelligitur remota etiam in aliis. Colligunt ex Ordinariis Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabari. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Anchar. Dec. Butr. Panorm. Bald. Prapof. Franch. Guid. Pappe, Alex. de Neuo, Viuiam. in ration. secundi libri iuris Pontif. pag. 313. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 333. remissive Casal. in annot. & Ximen. in concord. p. 1. refertur ab Anton. August. collect. 1. Decretal. lib. 2. tit. 19. cap. 16. & reliquis questionibus, seu partes huius Decretalis habes supra in cap. prudentiam, de officio delegati, & in cap. prudentiam, de iuribus petiti.

2 Intentione.] Expressa scilicet, vt per Tiraq. in l. si vnam, C. de reuocandis donat. verbo, libertis, n. 18. & vide quæ dixi ad cap. intelligentias 6. de verborum significat.

3 Ad finem, atque principium sapè referri, &c.] Notatur ad hoc quòd clausula in fine posita refertur ad precedentia, vt probant DD. per me citati in remiss. de distinctionibus, & clausul. clausul. 119. Clausulam in medio positam precedentibus, & sequentibus feruere posse per hunc text. tenent Matienf. ad l. 2. gloss. 2. tit. 4. lib. 5. noua recap. Burg. de Pace l. 3. Tauri, part. 1. concl. 1. n. 67. Ioan. Garc. de nobilitas gloss. 2. n. 2. & n. 11. Brunor. à Sole in locis communibus, verbo, clausula, num. 39. Mar. Alter. de censur. tom. 1. disp. 13. lib. 5. c. 3. lit. E. latè Cardin. Tusch. tom. 1. lit. C. concl. 290. à princ. vbi num. 5. intelligit quando est posita inter plures articulos connexos, & dependenter ab vno principali.

§. Tertiò.

4 Causa suspicionis proponenda est coram indice qui recusatur, & probanda coram arbitris. Colligunt DD. in priore text. citati.

Suspicionis causam coram eodem indice allegare tenetur.] Ergo suspicionis causa de iure Canonico exprimens est à recusante, de quo, & an procedat de iure Ciuili vide Farin. fragmentorum crimin. p. 2. verbo,

index, n. 882. cum seqq. Sigism. Scacc. de iudic. causarum Ciuil. cap. 66. num. 15. Rebuff. tom. 3. ad leges Gallic. sub hoc tit. de recusat. art. 1. gl. 5. Perez l. 1. art. 1. lib. 3. Ordin. pag. 565. Cardos. in praxi iudicum, verbo, recusatio, n. 4. Lancelot. de arbit. p. 1. c. 6. n. 24. Farin. lib. 1. conf. 17. n. 16. p. 4. Amat. Roderic. in pract. de modo, & forma videndi, seu examinandi processum, c. 10. n. 45. Montalu. 9. tit. 7. lib. 1. fori, in gloss. 1. Ceual. commun. 9. 347. Conar. pract. c. 25. n. 1. Nauar. in cap. chem contingat decima causa nullit. n. 1. Damhand. in praxi Ciuili. c. 125. n. 19. Gail. lib. 1. obseruat. 33. n. 14. Fulu. Pacian. de probat. lib. 3. c. 45. n. 59. Molin. de iustit. tom. 6. disp. 23. n. 2. Fr. Paulin. Bert. Lucen. in praxi crimin. regul. tit. 3. cap. vnc. n. 46. Alphons. à Villadiego l. 22. tit. 1. lib. 2. del fuero iuzgo, gloss. 1. à n. 1. Tiraq. de iudic. in rebus exiguis, vers. quid cum tractatur, Ozalc. Pedem. decif. 84. n. 6. Ludou. Miranda de ordine iudic. q. 10. art. 2. concl. 5. & 6. Morlai. emporio iuris p. 1. tit. 2. in prealud. n. 199. Cur. Philip. p. 1. § 7. n. 3. Sanch. de marr. m. lib. 7. disp. 112. n. 8. Stephan. Gratian. discept. forens. c. 60. n. 1. Quia suspicionis causa proposita si illam index inueniat manifestè friuolam poterit recidere, & ea minime obstante in causa procedere, Abb. in cap. cum speciali, in fine hoc tit. Perez l. 1. tit. 5. lib. 3. Ordin. pag. 569. Quarant. in summa Bullariorum, verbo, Archiepiscopi auctoritate, pag. 66. Donat. à Fina tom. 1. commun. opin. lib. 1. tit. 1. n. 204. pag. 174. Farin. d. conf. 17. n. 16. & in praxi crimin. quæst. 21. n. 129. vbi idem dicit, si notorie sit falsa, & d. verbo, index, n. 941. si tamen vera esset, & legitima, & index procederet in causa, ipso iure processus est nullus, Felin in cap. pastoralis, n. 10. de except. vbi Abb. n. 12. Perez vbi proxime, pag. 566. Vant. de nullit. tit. ex defectu iuris ordinariæ, Kirchou. tom. 1. communium opin. lib. 3. tit. 1. n. 168. Roman. conf. 120. n. 7. vers. sed aduertendum Caranita super ritu magna Curia ritu 265. n. 8. Cardin. Tusch. verbo, index, concl. 422. n. 39. Azueed. l. n. 8. tit. 16. lib. 4. noua recap. Seraph. de priuilegiis iuram. priuilegiis. num. 21. Scobar. de ratiocinis, cap. 8. num. 20. Camill. Borrell. in summa omnium decif. tit. 42. num. 31. Amat. Roderic. d. cap. 10. num. 54. Carral. in explicit. ad aliquas leges Recopil. cap. 9. num. 137. Mendez à Castro in praxi Lusitan. lib. 4. cap. 7. Intellige si recusans opponat de nullitate, vt per Steph. Gratian. d. c. 100. n. 6. cum seqq.

In aliquos.] Imò sufficit si in vnum, ex Tiraq. in l. si vnam, verbo, suscepit liberos, n. 267.

Et inimici indices esse non possunt.] Notatur ad hoc quòd inimicus index, index esse non potest, indicem enim regulariter ex causa inimicitia recusari tenent Marant. de ordine iudic. part. 6. num. 35. Villalob. commun. opin. verbo, index, n. 47. Nouell. reg. 204. num. 4. Decian. in tract. crimin. lib. 7. cap. 38. num. 14. Cardin. Tusch. verbo suspectus concl. 908. n. 25. Farin. d. verbo, index, num. 862. Rebuff. tom. 3. ad leges Gallic. tract. de recusat. art. 9. gloss. vnc. n. 13. cum seqq. vbi ampliat etiam si dolo partis inimicus sit, & n. 16. quamvis non sit inimicus capitalis, vel esset inimicus vtriusque partis, & n. 20. quòd etiam recusatur, si crebro cum inimicis conuersaretur ludendo, bibendo, & cum illis pernoctando, de quibus omnibus Carral. d. c. 9. n. 196. & cum seqq. & Farin. loco citato à n. 863. Cum autem inimicitia præsumatur, quando quis non alloquitur nec salutatur eum, quem prius alloquitur & salutatur solitus erat, ex Farin. in praxi crimin. q. 49. n. 54. ideo index, qui differt partem salutari, prout antea solebat, potest vt suspectus recusari, Marant. d. part. 6. num. 48. & 50. Garc. Mastil. Sicilie decif. 151. num. 49. part. 2. Carral. d. cap. 9. n. 16. Stephan. Grat. discept. forens. cap. 284. num. 26. cum seqq. num. 57.

De Appellationibus, &c. Tit. XXVIII. 695

n. 57. Farin. d. verbo, index, n. 87. & n. 873. dicit quod index recusat non solum si sit inimicus meus, sed etiam si sit consanguineus inimici mei, & n. 874. quod recusat index ex capite inimicitiae si sit familiaris, & commensalis inimici mei, & n. 875. quod index recusat ex capite inimicitiae ex eo quod est confederatus cum inimico meo, & n. 879. ampliat etiam quod inimicitia provenit culpa recusantis, & n. 881. quod index recusari potest suspectus propter inimicitiam, dummodo illa sit manifesta, & non dubia.

SUMMARY.

- 1 Index vel adversarius non tenetur deferre appellationem, qui non desinit appellans.
- 2 Appellationi illius, qui illa interposita appellatum spoliant, non est deferendum.
- 3 Molestiam sibi ab appellante illatam probare debet appellatus incontinenti.
- 4 Dictionis, incontinenti, vis, & effectus remissive.

CAP. An sit. XLII.

1 Appellationi ab alio interpositae non deferens, non gaudet beneficio appellandi, & sic punitur in eo in quo deliquit. Colligitur ex Ord. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Henric. Anch. Butr. Bald. Panorm. Dec. Guid. Papae, Franch. Praepos. Alex. de Neuo, Viu. in ration. secundi libri iuris Pontif. pag. 314. Alagona in compend. iuris Canonici, pag. 333. remissive Casal. in annot. & Ximen. in concord. p. 1. & 2. & nouissime de Valboa ubi sup. refertur ab Ant. August. collect. 2. Decret. lib. 2. tit. 19. c. 17.

2 Collige ex text. non esse deferendum appellationi illius, qui illa interposita appellatum spoliant, ut per Rip. in l. naturaliter, §. nihil commune, n. 159. vbi Corral. n. 102. ff. de acquir. possess. Matthes. sing. 28. incipit, nota, quod si actor, Couar. pract. c. 25. n. 1. Menoch. de arbitr. casu 16. Lancel. de attent. p. 3. c. 31. à n. 218. cum seqq. & n. 243. Cald. Pereira de nomin. emphyr. q. 5. n. 25. post medium, vers. attentare autem, Sigism. Scacc. de appellat. q. 5. art. 1. n. 75. & dicit Rebuff. de priuilegiis, scholarius, priuileg. 106. vers. 19. quod licet appellans non deferens appellationi non possit eam prosequi, si tamen appellatus prosequatur poterit & appellans favore appellari.

3 Paratus est incontinenti convincere. Notatur ad hoc quod molestiam sibi ab appellante illatam probare debet appellatus incontinenti, propterea reiecta sententia glossa in praesenti, quae supplet ad text. verbum; maxime resoluunt Menoch. de casu 16. n. 3. & Mascard. de prob. concl. 106 §. 2. n. 2.

4 In gloss. Incontinenti, ibi, sed qualiter intelligis illud incontinenti, &c. De vi, & effectibus huius dictionis, vide per me citatos de diction. & claus. dict. 131. alias dict. 155. secundum Lugdun. impress.

SUMMARY.

- 1 Executor merus non recusatur, nec ab eo appellatur nisi modum excedat.
- 2 Appellare non licet ab executore, vel ab executione sententiae, intellige si sit executor merus, ut n. 3.
- 3 Actus tribuitur ordinanti, & non exequenti.
- 4 Executor merus quis dicatur, ostenditur.
- 5 Executor merus recusari non potest.

- 7 Appellari potest ab executore etiam mero excedente modum in executione.
- 8 Appellatio datur ab executione excessiva.
- 9 Index à iudicandi munere in causa, in qua recusat, se abstinere potest, non expectata recusationis probatione.

CAP. Nouit. XLIII.

Innoc. III.

Appellandum non est ab executore nisi modum executionis excedat, & si sit suspectus, tamen non licet ab eo recedere per appellationem, quia non suo motu procedit, sed de mandato. Colligitur ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Praepos. Butr. Anch. Dec. Bald. Franch. Panorm. Felin. Alex. de Neuo, Guid. Papae, Viu. in ration. secundi libri iuris Pontif. pag. 314. Alagona in compend. iuris Canonici, pag. 333. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2. & nouissime de Valboa ubi sup. refertur ab Anton. Aug. collect. 3. Decret. lib. 2. tit. 19. c. 1. & est pars cap. noui, sup. de offic. deleg. & de iudic.

Ab executoribus appellari non possit. Notatur ad hoc quod non licet appellare ab executore, ut per Sigismund. Scacciam in tract. huius tit. g. 17. limit. 111. à princip. Quia nec etiam ab executione sententiae datur appellatio, ut per Vestr. in pract. lib. 7. c. 3. n. 9. vers. sed & inter alios, Gabr. commun. lib. 2. sub hoc tit. concl. 4. in princ. Bened. de Barz. in tract. de gaurentig. part. 2. quest. 15. Alexand. conf. 91. sub n. 4. lib. 2. & conf. 113. n. 10. lib. 5. Marant. de ordine iud. p. 6. actu 2. princip. verbo, & quodcumque appellatur, n. 259. limit. 7. Lancelot. de attent. part. 2. c. 16. de attent. reduct. & c. n. 8. Ruginel. in tract. huius tit. §. 2. cap. 2. num. 58. vers. non appellari ab executore, Mandel. de Alba conf. 14. in princ. lib. 1. Perez l. 1. tit. 8. lib. 3. ordin. col. 1115. Roland. à Valle conf. 43. Azeved. l. 3. n. 4. & §. tit. 21. lib. 4. noua recop. Menoch. remed. 4. adipsiend. n. 228. Valdes. ad Xuar. in l. post rem 21. declarat. leg. Regni q. 8. n. 1. Parlat. lib. 2. rerum quotid. cap. fin. p. 5. §. 11. n. 1. Salgado de protest. Regia tom. 1. p. 4. c. 1. n. 16. Sigism. Scacc. d. g. 17. limit. 10. n. 1. vbi n. 8. limitat in pronuntiatione de exequendo instrumentum, sed contrarium sequitur, & num. 26. limitat etiam quando in appellatione exprimitur iusta causa appellandi, & n. 21. limitat quoque in pronuntiatione negativa de non exequendo, & n. 23. item limitat executione peruersa.

Intellige principalem resolutionem in executore mero, qui nullam habet cognitionem, sed tantum executionem, ut docent gloss. in praesenti, verbo, ab executoribus, Ruginel. c. 2. n. 58. & 59. Sigismund. Scacc. d. quest. 17. limit. 11. num. 2. Ratio est, quia (si quod est grauen) iudeo illud infert, non is, qui iudicis mandatum exequitur, Crauet. conf. 173. col. 3. n. 1. vers. secundo quia, & vers. non obstat, Rebuff. tract. de appellat. art. 7. gloss. 2. n. 15. vers. quintus; actus enim tribuitur ordinanti, & non exequenti, Rot. decis. 167. n. 1. part. 2. diuers. Surd. de alim. tit. 7. q. 38. num. 52. & decis. 8. num. 230. & 24. & decis. 292. num. 9.

Merus autem exequentor dicitur is, qui post latam sententiam, & post habitam causae cognitionem super exceptione index commisit nudam executionem facti, etiam si ex abundanti, & non ex aliqua necessitate citet, aliaque faciat, quae tendunt ad iustificandam.

dam executionem, Ruginel. d.c.2. sub n.59. vers. sed
 sicut, Sigism. Scacc. d.9.17. limit. 1. n.4. & 5. Parlad.
 lib.2. rerum quorid. cap. fin. p.2. §.3. n.1. & seq. Amat. Ro-
 deric. de execut. c.2. n.38. Bobadil. in sua politica lib.2.
 c.20. n.45. Surd. conf. 405. n.15. cum seqq. Salgado de
 protest. Regia tom.1. p.4. c.3. n.3. cum seqq. vbi n.5. post
 Parlad. & Amat. Roder. citatis locis, & Bobadil. d.c.20.
 n.48. subdit mixtos executores dici illos, quibus
 executio rei indicata super negotio principali &
 executorialium ab eo emanatarum committitur nati-
 la præcedente nec facta causæ cognitione super ea,
 nec discussis exceptionibus, aliisve, quæ in execu-
 tionis discursu accidere assolent, quæ ab eiusdem
 executionis natura proveniunt, ac sunt in ea omni-
 modo admittenda in processu, ac via executiva. Vnde
 colligitur ab executore mixto posse appellari,
 Ruginel. d.c.2. n.60. vers. secus verò. Sigism. Scacc. d.
 limit. 1.1. n.11. vbi n.12. asserit executorem mixtum
 illum dici, qui citat, aliisque facit ex necessitate
 actus, vel quia est datus cum clausula, Vocatis vo-
 candis, & ideo debet adhibere causæ cognitionem.
 Vnde ex ratione supra ponderata bene inferitur quod
 merus executor reculari non potest, vt per Perez ad
 l.1. dub.11. tit.5. lib.3. Ordin. pag.577. & ad l.1. vers.
 dubitari, tit.8. eiusdem lib.3. Nanar. in cap. cum contingat
 de rescript. causa 10. nullis. num.6. Lancelot. de attent.
 part.2. cap.6. n.12. Flores de Mena variarum lib.1.
 quest.4. n.43. Ordinatio Regia Lusitanorum lib.3.
 tit.22. §.28.

7 Nisi forte modum excederent in exequendo.] Notatur
 ad hoc quod ab executore excedente modum in exe-
 cutione appellatur, vt constitutum est in Ordinatio-
 ne Lusitanorum lib.3. tit.7.6. in princ. vbi parens
 meus, Rebuff. in tract. huius tit. art.7. gloss.1. num.15.
 vers. quintus, Ruginel. in simili tract. §.1. cap.2. n.64.
 vers. declara, Azin. in praxi iudic. §.31. c.18. limit.6.
 Mench. vsufreg. c.40. n.6. cum seqq. Azened. l.3. n.5.
 tit.2. lib.4. noua recop. Stephan. Gratian. discept. forens.
 c.333. n.13. Roland. à Valle conf. 43. n.6. lib.1. Capyc.
 decis.34. c.8. n.1. Cephal. conf.205. n.12. Surd. conf.102.
 n.3. Mari. Giurba conf.101. n.6. Costa de port. rata,
 §.138. in fine, latè Salgado d.c.3. n.15. cum seqq. latè
 Sigism. Scacc. d.9.17. limit.1. n.6. vbi ex Petr. Greg. de
 appellat. lib.2. c.11. n.2. vers. quod maxime, rationem
 reddit, quia in eo, in quo quis excedit, definit esse
 executor, & n.7. aduertit appellationem, quæ inter-
 ponitur ab executore excedente modum in execu-
 tione, non dici propriè appellationem, sed recursum
 ad superiorem, & n.8. cum seqq. dicit tunc execu-
 torem excedere modum quando aliquid dolose egerit,
 vel quando pars dolo sententiam obtinuerit, vel
 quando executor aliquid iniuriose agit, puta si lectos
 captos, vel dola capta executionis causam malitiose
 fregerit, vel quando faceret executionem in rebus
 prohibitis, vt puta in libris breuiario, & similibus.
 Et denique quibus modis excessus iste committitur
 tradit Salgado, & plures ab eo citati d. cap.3. n.72.
 cum seqq.

8 Vnde etiam ab executione excessiua, idest, ab ex-
 cessu dari appellationem, tenent Canar. in tractat. de
 execut. infirmum. q.46. sub num.85. Marant. d. verbo, &
 quandoque appellatur, limit.7. num.259. Vestr. in pract.
 lib.7. cap.3. sub num.9. vers. sed & inter alios, Contar.
 in l.unic. C. si de moment. possess. q.24. num.8. & n.37.
 & limit.16. à num.1. Cæf. Batz. Bonon. decis.55. n.6.
 Rot. d. decis.100. n.17. vers. quarto, plures per Sigism.
 Scacc. d.9.17. limit.10. n.18. vbi num.29. extendit vt
 procedat etiam in eo, qui iurauit non appellare, &
 n.30. refert excessum posse dici tot modis, quot mo-
 dis potest aliquid dici plus, & numeris seqq. exempli-

ficat huiusmodi excessum, veluti quando sit missio in
 possessionem rei magnæ, cum sufficeret missio in
 possessionem rei modicæ, vel quando exequitur in
 alia re, quàm fuerit indicata, vel quando executio
 fiat ante tempus, vel quando exequitur contra per-
 sonam, quæ non tenetur in plus, quàm facere po-
 test. Ratio est quia executor in eo quod excedit desi-
 nit esse executor, Petr. Gregor. de appellat. lib.2. c.11.
 n.2. vers. quod maxime, Sigism. Scacc. d.9.17. limit.11.
 sub n.6. Salgado d.c.3. n.62. & in excessu caret iuris-
 dictione, & definit esse index, Rot. decis.100. n.17.
 p.1. diuers. Cenal. commun. contra commun. q.897. sub
 n.931. caretque potestate, Menoch. remed.8. recuper.
 n.13. & 27. & conf.69. ex n.75. Sanch. de matrim. lib.2.
 disp.40. n.17.

In gloss. Deuissit, fin. Notatur ad hoc quod index
 indicandi munere in causa, in qua reculatur, se ab-
 stinere potest, non expectata reculationis probatio-
 ne, sed eius dicto asserentis se pro reculato, se ipsum
 excusare, vel exonerare volens standum est, Bene-
 nent. de indice suspecto, c.1. num. fin. Corral. in expli-
 cat. ad aliquas leges recopil. c.9. m.332. vbi n.333. decla-
 rat dummodo non adsit collusio inter iudicem, &
 partem reculantem, quam ex coniecturis probari
 affirmat Menoch. de præsumpt. lib.5. præsumpt.26. Apud
 Lusitanos per Ordin. Regiam lib.3. tit.21. §.18. Se-
 natores Regij iuramento se eximere possunt à mu-
 nere indicandi, refert Caced. pars.1. decisio.64.
 num.7.

S E M M A R I V M.

- 1 Appellatio recipitur à iudice, vel approbatur à parte terminus ad eam prosequendam præfixus obtinet vicem peremptorij, vt in absentem procedatur, ac si peremptoriè fuisset citatus, nec talis terminus praueneri poterit ab aliqua partium.
- 2 Index à quo præfixit terminum appellantis.
- 3 Citatio peremptoria iudicis cum comminatione quod si non comparuerit procedatur in causa, sufficit ad omnia acta vsque ad diffinitiuam sententiam.
- 4 Appellatus non potest praueniendo appellatorem intra terminum ei præfixum impetrare iudicem, seu commissionem causæ, nisi in ea faciat mentionem de termino.
- 5 Verbum, caret, importat ipso iure.
- 6 Episcopus per sententiam diffinitiuam depositus si ap- pellatus à sententia, potest pendente appellatione suum officium exercere.
- 7 Excommunicatus appellans à sententia excommuni- cationis, vel suspensionis appellatione pendente re- manet excommunicatus, vel suspensus.

CAP. Sæpè. XLIV.

Appellatio quando est recepta à iudice, vel à par-
 te approbata, terminus qui datur ad prose-
 quendam appellationem, habet vim peremptorij, vt
 in absentem procedatur ac si peremptoriè fuisset ci-
 tatus ad iudicium, & non venisset; si verò appella-
 tio interposita non fuerit malitiose recepta, vel ap-
 probata cum constiterit fuisse legitime appellatum,
 valet. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect.
 Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Hostiens.
 Henric. Anchar. Butr. Bald. Panorm. Dec. Guid. Papæ.
 Franchi. Præpos. Alexand. de Neuo, Vinian. in rati-
 onali secundis libri iuris Pontif. pag.315. Alagona in
 compend. iuris Canonici, pag.334. remissioe Ximeni.

De Appellationibus, &c. Tit. XXVIII 697

in concord. p. 2. & nonissimè de Valboa ubi supr. refertur ab Anton. August. collect. 3. Decretal. lib. 2. tit. 19. c. 2.

2. Post terminum appellationi præfixum, &c.] Ergo iudex à quo præfigit terminum appellantis, ut per Perez l. 2. per text. ibi gloss. i. tit. 16. lib. 3. Ordin. & l. 8. gloss. 2. eod. tit. Azeved. etiam per text. ibi in l. 2. in princ. tit. 18. lib. 4. nona recop. Sigism. Scacc. in tract. huius tit. q. 14. n. 15. cum seqq.

3. Perinde procedatur, &c.] Notatur ad hoc quòd citatio peremptoria iudicis cum comminatione, quòd si non comparuerit, procedatur in causa, sufficit ad omnia acta, usque ad diffinitivam sententiam includit, ut per Mathel. sing. 8. n. 4.

4. Si qui verò, &c.] Notatur ad hoc quòd si à iudice, vel à semetipso appellante fuerit præfixus terminus (nam potest de iure appellans sibi met præfigere terminum breviorē) tunc appellatus non potest præveniendo appellatē impetrare iudicem, seu commissionem causā, in ipsa commissione faciat mentionem de termino, quia non facta ista mentione commissio, seu scriptum esset subreptitium, & ideo non valeret, ut per Farin. hic n. 4. i. vers. in gloss. Sigism. Scacc. in tract. huius tit. q. 14. n. 52. vbi etiam advertit hoc procedere quando impetratur iudex extra Curiam, secus si impetratur in Curia, quia tunc potest impetrari nulla etiam facta mentione de termino, & n. 54. cum gloss. in presenti verbo, careat, extendit ut non solum non possit appellatus impetrare iudicem ante terminum ab ipso met appellante, vel à iudice præfixum, sed neque possit ipse appellans nisi fiat mentio in commissione de termino præfixo, & n. 55. cum eod. Franch. loco citato, subextendit ut non solum appellans non possit impetrare ante tempus sibi à iudice præfixum, & impetrandō literā impetrationis sint nullæ, ut dixi, sed etiam patiatur poenas contumaciæ si recesserit ante terminum, sed si expectaverit finem termini, non censetur contumax.

5. Careat. Id est, ipso iure, ex traditis per Tiraq. in l. si unquam, verbo, reuertatur, n. 134. & seqq. & à n. 161. Card. Tusch. verbo, privatio; concl. 719. n. 19. Farin. fragm. crimin. p. 2. verbo, lex, n. 129.

6. In gloss. Rata manet sententia, ibi, sed pone Episcopum, aliquem, &c.] Notatur ad hoc quòd Episcopus per sententiam diffinitivam depositus appellavit à sententia, potest pendente appellatione suum officium liberè exercere ad quod hanc gloss. dicit ex aliis singularibus, notabilem, & solennem. Couar. var. lib. c. 16. n. 11. ad finem, Lancelot. de assent. p. 1. c. 12. de assent. appellat. pend. lib. 26. n. 6. Sigism. Scacc. in tract. huius tit. q. 3. n. 72. vbi similiter idem resolvit in Canonico, qui per sententiam fuit depositus, quia potest appellatione pendente eligere, ac testimonium ferre, Guier. pract. lib. 1. q. 19. n. 3. vbi à principio questionis tractat, quod officialis condemnatus per sententiam diffinitivam à qua appellavit, potest appellatione pendente uti officio, quod habet, advertens hoc non esse sustinendum in illis officiis quæ cursu temporis consumuntur, quia alias illud forium esset iudicium. Hæc, quæ procedunt in deposito, ut appellatione depositionis pendente possit exercere suam iurisdictionem, limitantur, ut non habeant locum in sententia excommunicationis, quia licet excommunicatus appellet, tamen non potest continuare, Lancelot. d. c. 12. limit. 26. n. 7. & ideo licet appellet, remanet tamen excommunicatus, & remanent eius effectus, Lancel. d. c. 12. in præfat. n. 99. cum seqq. Sigism. Scacc. dig. q. 3. n. 76. Limitatur deinde in sententia suspensionis, quia licet suspensus appellet,

7. Tamen, l.

tamen appellatione etiam pendente remanet suspensus, ut per Abb. in presenti, n. 15. Lancelot. d. c. 12. in præfat. n. 104. limit. 1. Mil. in verbo, appellatio fecit, sub n. 27. Sigism. Scacc. d. q. 3. n. 77. vbi n. 78. sublimitat ne procedat quando suspensio infligitur alicui in pœnam.

SUMMARY.

1. Appellatione deserta per negligentiam appellantis, potest iudex ex officio procedere in casibus in quibus eius officium exuberat.
2. Legatus de Latere, siue Cardinalis legatus potest se intrinsece de appellatione interposita inferiori Ordinario ad Papam, ut causam instructiorem ad eum mittat.
3. Appellans, qui se non prosequitur appellationem, asserit ob brevitatem temporis, non restituitur, nisi probet impedimentum.
4. Appellatio si sit interposita ad Summum Pontificem expresso nomine proprio, Legatus non potest causam committere, nisi qualitas causæ, & personarum id postulet.

CAP. Constitutus. XLV.

Qui in electione appellat, & ex negligentia non prosequitur appellationem intra terminum, iudex ex officio suo potest procedere in cognoscendo de impedimentis electi, quia negligentia partis non præiudicat officio iudicis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Anchar. Dec. Butt. Panorm. Bald. Præpos. Franch. Guid. Papæ, Alex. de Nevo, Viuiam. in ration. libri secundæ iuris Pontif. pag. 315. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 334. remissive Ximen. in concord. p. 1. & nonissimè de Valboa ubi supr. refertur ab Anton. August. collect. 3. Decret. lib. 2. tit. 19. c. 3.

Cumque S. Marcelli Presbyter Cardinalis, &c.] Notatur ad hoc quòd Legatus de Latere, siue Cardinalis Legatus potest se intrinsece de appellatione interposita ab inferiore Ordinario ad Papam, ut causam instructiorem ad eum mittat, ut per Gamb. in tract. de auctoritate Legati de Latere, lib. 8. q. 28. n. 202. Villad. eod. tract. q. 10. n. 83. Sigism. Scacc. in tract. huius tit. q. 7. n. 60. n. 61. cum Gamb. d. lib. 7. q. 21. n. 203. dicit quòd etiam de illa poterit cognoscere consentientibus partibus, Nauar. sub tit. de foro competenti, consil. 1. n. 2. vbi n. 6. vers. ad secundum, dicit ex Ioanne Monacho, quod instructio, quam in hoc text. fecit ille Legatus de Latere, fuit facta de facto, & non de iure, vel de consensu partium.

Et quod appellantes, &c.] Notatur ad hoc quòd appellans, qui se non prosequitur appellationem asserit ob brevitatem temporis, non restituitur, nisi probet impedimentum, ut per Mascard. de probat. concl. 127. n. 2.

In gloss. Delegavit.] Notatur ad hoc quòd si appellatio sit interposita ad Summum Pontificem expresso nomine proprio Legatus non potest causam committere, ut per Valasc. consulo. 62. num. 2. vbi n. 7. limitat, nisi qualitas causæ, & personarum id postulet.

SUMMARIVM.

- 1 Exceptio, vel appellatio maxime frustratoria regulariter non admittitur contra electum, vel confirmatum, nullam aliud ius expectantem, ad impediendum electionis, vel confirmationis effectum, sed possessione habita poterit accusari, vel denunciari.
- 2 Eligendi potestatem habens an debeat in foro poli eligere meliorem, ita ut non satisfaciatur dignum eligendo si magis dignum eligere poterat, remissive.
- 3 Electores possunt compelli eligere.
- 4 Appellatio ex aduerso interposita, non suspendit collationem, & possessionis traditionem, quando proceditur extrajudicialiter.

CAP. Constitutis. ij. XLVI.

- 1 Lectus ad aliquam dignitatem, & confirmatus litavit in iure nihil desiderare, si appellat frivole, id est, sine rationabili causa, ad impediendum scilicet executionem appellatio non admittitur, sed electus mitti debet in pacificam possessionem, & qui appellavit si habet aliquid contra eum, proponat non per modum appellationis, sed accusationis, & denuntiationis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Imol. Anan. Bellam. Host. Butr. Bald. Anch. Panorm. Henric. Franc. Dec. Præpos. Guid. Pap. Alex. de Neno, Viuian. in ration. 2. libri iuris Pontif. pag. 316. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 334. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Ant. Aug. collect. 2. Decret. lib. 2. tit. 19. c. 4.
- 2 Magis vilem, & idoneum reputant. Ergo ille, qui eligendi habet facultatem in foro poli, debet eligere meliorem, nec satisfaciatur dignum eligendo, si magis dignum eligere poterat, de quo vide Palat. in repet. c. per vestras, notab. 5. §. 1. 6. a. n. 1. Cou. in reg. peccatum, p. 2. §. 7. n. 4. Mench. illustr. c. 4. n. 14. & 15. Molin. de primog. lib. 2. c. 5. n. 46. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 6. n. 143. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 6. c. 15. q. 1. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3. n. 195. Aloyf. Ricc. in collect. decis. p. 4. collect. 93. 1. & in praxi fori Ecclesiast. decis. 425. in 1. edit. & resolut. 462. in 2. edit. Campan. in diversis iuris Canon. rubr. 7. c. 6. n. 70. nonnulli me D. Ioan. Anton. Massobri. in sua praxi habendi consue. sum requisito 5. dub. 2. n. 47.
- 3 Canonicos abluant, &c. Ergo electores possunt compelli eligere, vt per Perez l. 22. gloss. 1. pag. 413. tit. 2. lib. 7. Ordin.
- 4 Postquam pacificam ipsius Prepositura, &c. Notatur ad hoc quod quando proceditur extrajudicialiter, appellatio ex aduerso interposita non suspendit collationem, nec possessionis traditionem, vt per Lancel. de attent. p. 1. c. 17. limit. 5. n. 4. & 5. & limit. 4. c. n. 6. & 7. & limit. 49. n. 5. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 9. §. 1. in annot. n. 27. & 207. pers. & ad text. Cuch. de instit. mai. lib. 4. tit. 4. n. 67. Nicol. Garc. de benef. p. 9. c. 4. n. 19. Salgado de protect. Regia. tom. 1. c. 13. n. 150. & p. 3. cap. 11. n. 32.

SUMMARIVM.

- 1 Appellari potest si locus non tutus partibus assignatur, etiam si sit scriptum appellatione remota.
- 2 Citatus ad locum non tutum non tenetur comparere.
- 3 Locus periculosus, & non tutus dicitur ultra mare, & ciuitas infesta peste.
- 4 Metus, qui meis infertur, mihi inferri videtur.

- 5 Appellatio, que habet tractum successuum, quocumque tempore interponi potest.
- 6 Salui conductus literis quisque fidem habere non tenetur, quando locus non est tutus propter inimicitias.

CAP. Ex parte. ij. XLVII.

SI pars vocatur ad locum non tutum, potest legitime appellare, etiam si sit scriptum appellatione remota. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Anch. Butr. Bald. Panorm. Dec. Henric. Alex. de Neno, Præpos. Franch. Guid. Papæ. Viuian. in ration. secundi libri iuris Pontif. pag. 316. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 335. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2. nonnulli me de Valboa ubi sup. refertur ab Ant. Aug. collect. 3. Decret. lib. 2. tit. 19. c. 5.

Non potest secure venire citatus. Notatur ad hoc quod citatus ad locum non tutum non tenetur comparere, vt per Marant. de ordine iudic. part. 6. memb. 1. n. 131. Hippol. sing. 261. & sing. 311. Boner. sing. 9. n. 7. & 8. Vant. de nulli. tit. ex defectu cit. a. n. 124. Bonacof. comm. crimin. p. 1. verbo citatus, fol. 25. & p. 2. verbo, locus, fol. 46. verso, Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 9. §. 1. in annot. n. 196. Scacc. de appell. q. 17. limit. 47. membr. n. 8. cum seqq. Camil. Borrel. in sum. omnium decis. tit. 44. de cit. n. 47. & tit. 49. de contumax. n. 183. vbi resoluit, quod citatus ad locum non tutum, non dicitur contumax. Et non sufficit, quod officialis attestetur de non tuto accessu, sed debet liquidari, & probari, ex Decian. conf. 460. n. 26. & ideo ab ea citatione ad locum non tutum recte potest appellari. Anch. conf. 158. n. 29. & seqq. Gonzal. ubi sup. n. 194. Zerol. in praxi Episcop. p. 2. verbo appellatio, vers. sexto, Card. Tusch. prax. conclus. tom. 1. concl. 397. n. 8. vbi procedere ait etiam in citatione reali, hoc est, quando quis personaliter ducitur ad locum suspectum, Scac. d. memb. 1. n. 22. vbi subdit tunc locum non dici tutum, quando quis fuit citatus ad locum pestis, aut aeris interemprie contagiosum, refert Salgado de protect. Regia tom. 1. p. 1. c. 1. ex n. 21. Periculosus, & non tutus dicitur locus ultra mare, ex Gemin. de usur. comment. 3. in presat. n. 6. & ciuitas infesta peste, Paris. conf. 28. vol. 4. Flamin. de respo. lib. 5. q. 3. n. 261. & Menoch. de arbit. casu 153. n. 6. cum seqq. quem refert Farin. in praxi crimin. q. 18. n. 43. vbi inter casus loci tuti ponit metum iudicis minantis inimicorum, belli, pestis, tempestatis maritimæ, & similia, & ideo extenditur supradicta resolutio, vt procedat etiam cum non datur tutus accessus ratione pestilentie, vel belli, vel malæ temperiei, seu aeris corrupti. Afflict. decis. 289. n. 26. Gail. lib. 1. obseruat. 52. n. 11. non obstante generali remunitione talium casuum. Cæpol. cant. 70. Ioan. Bapt. Cost. de remed. subsid. remed. 60. in illat. n. 4. vbi n. 5. post Gail. ubi sup. n. 9. & Mascard. de probat. concl. 19. n. 7. sub extendit etiam quando idem periculum immineret Aduocato, procuratori, vel testibus, & n. 5. & 7. ad quoque ampliat etiam accessus periculosus redderetur ex culpa citati, nisi culpa esset affectata.

Tu, vel tui. Notatur ad hoc quod metus, qui meis infertur, mihi inferri videtur, vt per Tiraq. de penis temper. causa 51. n. 70. cum seqq.

Etiam si in literis commissionis, &c. Notatur ad hoc quod appellatio, que habet tractum successuum, quocumque tempore interponi potest, vt per D. Barbol. in l. 1. ff. de iudic. art. 3. n. 18. & 19.

In gloss. Periculosum. Notatur ad hoc quod non tenetur quisque literis salui conductos fidem habere, quando

De Appellationibus, &c. Tit. XXVIII. 669

quando locus non est tutus propter inimicitias, vt per Sanch. de Matrim. lib. 10. disp. 18. n. 33.

3 Infantia non datur in supremo Principis auditorio.
4 Fatalia non currunt in Senatu, seu Principis auditorio.

S V M M A R I V M.

- 1 Reus licet appellat si non auditur excipiens procuratorem actoris non habere legitimum mandatum.
- 2 Sigillo vt credatur debet esse destinatus ad illum vsum ad quem adducitur.
- 3 Presumitur pro iudice in iis, quae spectant ad eius officium.
- 4 Citationes, vel alterius actus cognitio probatur per sigillum.

C A P. Significauit. XLVIII.

- 1 Excipiens procuratorem posse solum citare, & non agere, vel quod ipse prius fuit conuentus ab alio iudice per literas Apostol. de quibus secundae litterae non meminerunt, si appellat, quicquid sit post appellationem, est vanum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zab. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Butr. Anch. Bald. Panorm. Dec. Guid. Papae. Franch. Alex. de Neno, Viu. in ration. secundi libri iuris Pontif. pag. 317. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 335. remissive Ximen. in concord. p. 1. & nouissime de Valboa vbi supr. refertur ab Anton. Aug. collect. 3. Decret. lib. 2. tit. 19. c. 6.
- 2 Sigillum Capituli ad citationes.] Notatur ad hoc quod vt sigillo credatur, debet esse destinatum ad illum vsum, ad quem adducitur, vt per Rebuff. in tract. nominat. q. 10. num. 27. Menoch. de arbitr. casu 113. n. 7. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glo. 61. n. 10.
- 3 Iudices tamen exceptiones, &c.] Notatur ad hoc quod in iis, quae spectant ad iudicis officium, pro eo presumitur, vt per Mascard. de probat. concl. 949. n. 30. faciunt quae Marant. de ordine iudic. 2. p. 6. princip. tit. 9. n. 2. Conar. de sponsal. p. 2. c. 8. §. 12. vers. ex quibus primo, Menoch. conf. 100. a. n. 1. & de praesumpt. lib. 2. pres. 67. Et iudex praesumitur iudicasse pro vt iure debebat, Surd. decis. 170. n. 4. Cepol. conf. 64. n. 4. tom. 1. Borgnin. Canalcan. decis. 37. n. 53. & decis. 27. n. 74. p. 1. Seraph. decis. 94. n. 3. quia verba iudicis debent intelligi secundum mentem iuris, Crauet. conf. 74. num. 9. Alex. conf. 46. col. 1. lib. 5. Menoch. conf. 110. ex num. 31. Card. Tusch. pract. concl. tom. 7. lit. S. concl. 126. n. 8. 13. & 15.
- 4 In gloss. Ad citationes. Notatur ad hoc quod per sigillum probatur cognitio citationis, vel alterius actus, vt per Mascard. d. tract. concl. 1302. n. 25.

C A P. Significantibus. XLIX.

- 1 Reus petens sibi declarari rem petitam in libello, si non auditur, licet appellat. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zab. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Anch. Panorm. Dec. Franch. Butr. Bald. Guid. Papae. Prapof. Alexand. de Neno, Viu. in ration. secundi libri iuris Pontif. pag. 317. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 335. remissive Ximen. in concord. p. 2. nouissime de Valboa vbi supr. refertur ab Anton. Aug. collect. 3. Decret. lib. 2. tit. 19. c. 7.
- 2 Haec Decretalis ponitur supra in c. 1. de libelli obligatione, vbi dixi.

S V M M A R I V M.

- 1 Iudex a quo non potest statuere terminum ad finiendam appellationem, & n. 2.
- Tom. I.

C A P. Ex Insinuatione. L.

Iudex a quo appellatur licet possit ponere terminum ad prosequendam appellationem, non tamen potest ponere terminum ad finiendum, vel reuertendum, quia non potest legem ponere superiori, id est, iudici appellationis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zab. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Anch. Butr. Bald. Panorm. Prapof. Dec. Guid. Papae. Franch. Alex. de Neno, Viu. in ration. libri secundi iuris Pontif. pag. 318. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 335. remissive Ximen. in concord. p. 2. & nouissime de Valboa vbi supr. refertur ab Anton. Aug. collect. 3. Decret. lib. 2. tit. 19. c. 8.

Probat hic text. iudicem a quo non posse in praedictum superioris ad quem arctare, vel elongare terminum, puta praefigendo appellanti terminum finiendi appellationem, vt per Abb. in cap. cum sit Romana 5. sup. hoc tit. n. 11. & 12. Franc. n. 2. not. 2. & Dec. n. 51. fallent. 5. Scac. de appellat. q. 15. n. 218. & rationem reddit, quia finire causam appellationis non est in absoluta facultate appellantis, cum dependeat etiam a iudice appellationis, qui est superior iudice a quo, & inferior non potest imponere legem superiori, & in vers. tamen, dicit quod potest coarctare, & elongare terminum ad prosequendam appellationem, quia concernit ius partis, quamvis prosequutio fieri debeat coram superiore.

Lis, quae in consistorio Principis, &c.] Notatur ad hoc quod in supremo Principis auditorio non datur instantia, vt per Venet. in pract. p. 5. n. 15. Azin. in pract. iudic. tit. de instantia, c. 13. n. 28. Menoch. conf. 790. n. 8. vol. 8. Nec currunt fatalia in Senatu, seu Principis auditorio, vt post Archid. resoluit noue Octau. Glor. resp. 171. 153. p. 1. Grammat. decis. 13. in fine.

S V M M A R I V M.

- 1 Appellans extra iudicium ex verisimilibus, & probabilibus causis ne in possessione molestetur, si postea spoliatur, restituitur ante omnia in statum in quo erat tempore appellationis.
- 2 Incuratio facta appellatione pendente non solum re tractatur atque renouatur quoad possessionem, sed etiam quoad fructus interim perceptos.
- 3 Appellatione pendente extrajudiciali attentata non renouatur ante omnia, sed pendet ex futuro euentu.
- 4 Remedium recuperanda possessionis conceditur contra singularem successorem.

C A P. Bonae. LI.

Qui extra iudicium ex verisimilibus, & probabilibus causis appellat, v. g. ad Papam, ne in possessione molestetur, si postea spoliatur, est reducendus ad statum, & possessionem in qua erat tempore appellationis, & dari debent ei fructus percepti, saluo tamen iure proprietatis vtrique parti. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zab. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Anch. Butr. Bald. Panorm. Dec. Franch. Guid. Papae. Henric. Prapof. Alex. de Neno, Viu. in ration. 2. libri iuris Pontif. pag. 318. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 335. remissive Ximen. N n n 2 Ximen.

Ximen. in concord. p. 2. & nouissime de Valboa ubi
supr. refertur ab Anton. Augst. collect. 3. Decret. lib. 2.
tit. 19. c. 9.

In eum statum in quo tempore appellationis, &c.] Notatur ad hoc quod appellatione pendente innouatio facta non solum retractatur, atque reuocatur quoad possessionem, sed etiam quoad fructus interim perceptos, vt per Vinian. tom. 2. commun. opinion. lib. 7. tit. 21. num. 281. versic. & hinc est, pag. 314. Lancel. de attent. p. 3. c. 31. de penis attentatorum, n. 20. cum seqq. Aduerte tamen, quod appellatione pendente extra iudiciali attentata non reuocantur ante omnia, sed pendunt ex futuro euentu, quia reuocantur cum probati fuerit vera causa appellandi, vt per Cotiar. pract. c. 24. n. 5. in princ. ubi dicit, quod in hoc text. probata fuit veritas causae appellandi ad renouationem attentatorum, quamvis ad appellationem ipsam iustificandam satis fuisset probare appellationem ex causa verisimili, & probabili propositam fuisse.

Notatur etiam ad hoc quod remedium recuperandae possessionis conceditur contra singularem successorem, vt per Menoch. remed. 17. recap. n. 26.

S V M M A R I V M.

- 1 Itineris arripio ad Sedem Apost. habet vim appellationis, si seruentur ea, quae seruari debent in appellatione.
- 2 Facta magis declarant voluntatem quam verba.
- 3 Eugenis e carceribus vt iter arripit ad superiorem, non dicitur fugere, sed habetur loco appellationis.
- 4 Appellari potest iudicialiter, & extra iudicialiter à precepto facto sub pena excommunicationis, & appellatio suspendit in tantum quod si index excommunicaret, excommunicatio esset nulla.
- 5 Consensus tacitus quibus modis inducatur, remissus.

CAP. Dilecti. ij. LII.

QVI in aliqua causa arripit iter ad Romanam Curiam, intelligitur appellasse, & si interim excommunicatur, excommunicatio non tenet, quia hoc est facto ad Sedem Apost. prouocare, quam verbo. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zab. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Henric. Anch. Butr. Bald. Panorm. Dec. Guid. Papae, Franch. Prapof. Alex. de Neuo, Vinian. in ration. secundi libri iuris Pontif. pag. 319. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 116. remissimè Ximen. in concord. p. 2. & nouissime de Valboa ubi sup. refertur ab Anton. Aug. collect. 3. Decret. lib. 2. tit. 19. c. 10.

Facto prouocare quam verbo.] Notatur ad hoc quod facta magis declarant voluntatem, quam verba, vt per Tir. q. de retract. co. uent. ad fin. tit. n. 76. Menoch. conf. 1. n. 264. & conf. 5. n. 16. & conf. 133. n. 34. Costa de fact. scientia, & igitur inspi. 7. n. 1. cum aliis per me citatis in tr. Axiomatum iuris v. usque Axiom. 27. n. 3. plus est factis quam verbis aliquid approbare, Bec. conf. 109. n. 91. vol. 1. Grammat. conf. 13. n. 9. in civilibus, Socin. iun. conf. 98. n. 43. vol. 2. & conf. 42. n. 14. vol. 2. Menoch. remed. 15. recap. n. 115. quia facta magis sunt efficaciora ad declarandum animum facientis, quam ipsa verba, Abb. conf. 166. volum. 1. Neuiz. conf. 76. n. 5. Magon. Licensi decif. 22. n. 19. & cum ratione, quia verba quandoque sunt falsa, facta verò nunquam, vt inquit Bald. in l. Paulus, ff. rem ratam haberi, Al-

ciat. resp. 248. num. 6. vers. non obstat, secundum impress. Lugdun.

Intelligatur ad Sedem Apost. prouocare.] Notatur ad hoc quod qui fugit à carceribus iter arripit ad superiorem, non dicitur fugere, sed habetur loco appellationis, vt per prax. Episcop. p. 1. verbo, carcer, §. 10. Marc. Anton. Genuen. in practicab. Eccles. q. 741. an. 3.

Denuntietis excommunicationis vinculo non teneri.] 4 Notatur ad hoc quod à precepto facto sub pena excommunicationis potest appellari iudicialiter, & extra iudicialiter, & appellatio suspendit in tantum, quod si index excommunicaret, excommunicatio esset nulla, vt per Mart. de iurisdict. p. 3. cap. 12. n. 3. & 4. Salgado de protell. Regia. p. 2. c. 5. n. 19. Farinac. in praxi crimin. q. 101. n. 70. quem refert Sigism. Scacc. de appell. q. 17. limit. 2. n. 47. vbi n. 49. ampliat locum habere in qualibet sententia censura Ecclesiastica lata sub conditione, quia suspenditur si ante conditionis euentum appelleretur, & n. 50. declarat quod licet quis non appellando, & non parendo precepto facto sub pena excommunicationis, sit excommunicatus, tamen non erit excommunicatus si per impotentiam non paruerit precepto, & n. 51. etiam declarat vt excommunicatus sub conditione non dicitur excommunicatus ante euentum conditionis.

In gloss. Facto prouocare. Hac gloss. docet quibus modis inducatur consensus tacitus, de quo vide Tiraquel. de iure confit. p. 3. limit. 30. n. 12. Mascard. de probat. concl. 416. & seqq. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 47. n. 25.

S V M M A R I V M.

- 1 Appellatio omnis, quae à iure indulgetur expressè, per clausulam, appellatione remota, inhibetur.
- 2 Clausula appellatione remota, intelligitur solummodo de sententia, & non de legitima.
- 3 Appellatio in alimentis, aliisque causis eam non amittentibus, admittenda est ad superiorem quoad effectum deuolutiuium, non verò quoad effectum suspensiuum.
- 4 Appellari potest à sententia excommunicationis interlocutorie prolata, cum habeat grauamen irreparabile.
- 5 Excommunicationis, seu interdicti sententia per appellationem non suspenditur, quia suam trahit secum executionem, limitatur pluribus modis, vt ibi.
- 6 Appellatio non impedit quin is contra quem est lata sententia excommunicationis, possit denuntiari excommunicatus, vt ab omnibus euitetur.
- 7 Excommunicatus priuatur fructibus beneficiorum, nec eos lucratur, quandiu est in excommunicatione maiori.
- 8 Prouentum appellatione comprehenduntur omnes fructus non solum naturales, & industriales, sed etiam artificiales, & sic fructus pensionis, & distributiones quodidiane, quibus excommunicatus priuatur.
- 9 Excommunicatus etiam appellatione pendente à tali excommunicatione priuatur fructibus beneficiorum, pensione, & distributionibus quodidianis.
- 10 Excommunicatus, vel depositus, & priuatus beneficiis, fame periturus de redditibus beneficii est alendus.
- 11 Excommunicatus equiparatur relegato.
- 12 Excommunicatus beneficiorum Ecclesiasticorum prouentibus priuatur, etiam si in sententia eorum priuatio facta non sit.

- 13 Suspendus, & depositus à beneficiis, propter crimen de fructibus eorum ei subministrari debent alimentaria, si non habeat bona, nec industriam unde vivere possit, etiamsi fame periturus non esset.
- 14 Excommunicatus iniussu licet priuatur prouentibus Ecclesiasticis, tamen ubi erit detecta iniustitia excommunicationis, prouentus sunt illi restituendi non solum beneficiorum simplicium, sed etiam distributiones quotidianae.
- 15 Excommunicatus iniussu à quibus detecta iniustitia fructus amissos repetere debeat, ostenditur.
- 16 Pensio imposita super Canonatu dum Canonicus fuit iniussu excommunicatus, vel suspendus, an debeat solui per Capitulum, ostenditur.

CAP. Pastoralis. LIII.

In rescriptis per claus. Appellatione remota, remouetur non solum frustratoria, sed qualibet, nisi expressè fuerit concessa à iure. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabari. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Prapof. Butr. Anch. Dec. Bald. Franc. Panorm. Henric. Alexand. de Neuo, Gnid. Pape. 3. Viuiam. in ration. secundi libri iuris. Pontif. pag. 319. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 336. & tom. 4. repet. super iure Canon. ad lib. secundum Decret. 10. Crot. remissus Ximen. in concord. p. 1. & 2. nouissimè de Valboa ubi sup. refertur ab Anton. August. collect. 3. Decret. lib. 2. tit. 19. c. 11.

Hic sedet materia clausulæ Appellatione remota, de qua multa dixi, & plures DD. citati in tract. de clausulis vsusq. claus. 9.

Respondemus quod qualibet prouocatio, &c.] Ergo rationabiles etiam appellationes, quæ scilicet interponuntur ex iusta causa, si ea non sit specialiter iure expressa, remouentur per clausulam Appellatione remota, ad quod facit optimatio, quam hic text. considerat, quia appellationes friuolæ secundum ipsam ius commune remotæ censentur, & negotium impedire non possunt, iuxta text. in cap. cum appellat. hoc tit. lib. 6. ac proinde ut clausula hæc aliquid operetur, necessarium est, quod non solum friuolas, sed etiam rationabiles remoueat, iuxta reg. text. in cap. si Papa, de priuil. lib. 6. & quæ late prosequuntur Xuar. allegat. 28. n. 2. Menoch. de præf. lib. 4. præf. 173. n. 15. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 6. à n. 26. Quare ita docent Panorm. hic n. 2. cum segg. & Dec. n. 6. Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 1. q. 8. art. 13. nouissimè Hieron. Roderic. in compendio quæst. Regular. resol. 10. n. 17. Verum communis sententia est in contrarium, resolvens clausulam appellatione remota, intelligi solummodo de friuola, & non de legitima, ac per consequens parum, aut nihil operari, quando non est appositæ præuocacis cognitione: prout docent gloss. verbo, ante sententiam, in fine, in cap. ut debitus 59. infra hoc tit. Menoch. de arbit. casu 197. à n. 2. Lancel. de attent. p. 2. cap. 17. limit. 8. à n. 42. Brunor. à Sole in locis communib. verbo, clausula, n. 5. Cardof. in praxi iudic. eod. verbo, n. 2. Seraphin. de priuil. iuramenti, priuil. 74. n. 46. Ioan. Franc. Leo in thesaur. fori Eccles. p. 2. c. 2. n. 36. Farinac. fragment. crimin. p. 2. verbo, iudex, n. 962. Marchef. de commiss. p. 1. c. 19. n. 18. Scacc. de appellat. q. 16. limit. 1. n. 93. & 94. Ioseph. Sells de inhib. c. 8. § 2. n. 10. Stephan. Gratian. discipul. forens. c. 41. n. 18. Cened. præf. & Canonie. quæst. lib. 1. quæst. 45. & 42. & 43.

Sed si appellans, &c.] Notatur ad hoc quod in alimentis, aliisque causis non admittentibus appella-

Tim. I.

tionem, admittenda est ad superiorem quoad effectum deuolutiuium, non uero quoad suspensiuum, ac proinde non obstante appellatione, sententia mandabitur executioni, ut per Lancel. d. cap. 12. de attent. inuocat. appellat. pendente, limit. 24. princip. n. 7. D. Barbol. in l. 1. ff. solut. matrim. p. 1. n. 56. & 57. Scacc. eod. tract. q. 17. limit. 7. n. 12. Lara in l. si quis à liberis, §. si vel parent, n. 32. ff. de liberis agnosce. Surd. de aliment. tit. 8. priuil. 60. n. 5. & tit. 1. q. 120. n. 13. Flores de Mena var. ar. lib. 2. q. 14. n. 4. Gutier. præf. lib. 1. quæst. 106. Mendez à Castro in praxi seculari Lusit. lib. 3. cap. 19. n. 2. Marc. Anton. Genuein. in præf. Ecclesiast. q. 319. num. 3.

§. Verum.

Excommunicatus quamvis ab excommunicatione appellet, nihilominus denuntiari potest, & beneficii redditibus spoliari. Colligunt Doctores in principio text. citati.

Quoad aliquem articulum, &c.] Ergo à sententia excommunicationis interlocutoria prolata appellari potest, cum habeat grauamen irreparabile, ut per Duen. reg. 5. limit. 2. Rebuff. tract. de friuolis appellat. sub gloss. 1. in fine, versio fallit, quando grauamen. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 9. §. 1. in annotat. n. 197. quos refert parens meus in comment. ad Ordinationem Regiam Lusitanorum lib. 3. tit. 69. §. 1. n. 6.

Quod cum executionem excommunicatio secum trahat, &c.] Notatur ad hoc quod excommunicationis, sed interdicti sententia per appellationem non suspenditur, quia trahit secum executionem, ut per Rebuff. in concord. tit. de excomm. non vitan. vers. 54. Mart. de ordine iudic. part. 6. tit. de appellat. num. 178. Gutier. canonic. lib. 1. cap. 1. num. 90. & 95. Nau. in man. cap. 25. n. 124. Anton. Ricciul. de iure personarum extra gramin. Ecclesiæ existens. lib. 4. cap. 64. à princ. Campan. in diuersorio iuris Canonici, rubr. 11. c. 15. n. 54. Farin. in praxi crimin. quæst. 101. limit. 13. n. 66. & 68. latè Alex. Trentacinq. variat. resol. lib. 2. sub doctis. resol. 5. à princ. latè Sigism. Scacc. de appellat. quæst. 71. limit. 22. n. 1. ubi n. 34. limitat ut appellatio admittatur ad effectum deuolutiuium, in tantum quod superior, ad quem est appellatum, potest excommunicatum absolueri, nec teneatur illum absolendum remittere ad iudicem à quo, potest tamen remittere si uult, numer. 47. limitat quoque in præcepto facto sub pena excommunicationis, quia ab huiusmodi præcepto potest appellari iudicialiter, & extraiudicialiter, & appellatio suspendit, in tantum quod si iudex excommunicaret, excommunicatio esset nulla, & num. 53. limitat etiam quando sententia excommunicationis contineret intolerabilem, & patentem errorem, & n. 54. item limitat in sententia excommunicationis lata post interpositam legitimam appellationem, quia tunc excommunicatio non sortitur effectum suum, & n. 6. pariter limitat, ut non habeat locum in sententia interdicti respicientis temporalia, item beneficium, Pontificalia, & usum pallij, quia appellatio suspenderet effectum sententiæ interdicti quoad ista, de quo etiam ipse egerat q. 3. n. 97. & 98.

Et excommunicatus per denuntiationem amplius non ligetur. Vide Roman. consil. 481. in 2. dub. Soar. de censur. disp. 3. sect. 10. sub n. 16. Ioan. Valer. de different. inter utrumque forum, verbo excommunicatio differ. 1. quia declaratio se refert ad sententiam Canonis, & retrahitur ad illam, ad notata in cap. cum in, & ibi DD. de usuris, Ioan. Miles verbo declaratio, vers. declaratio retrahitur, Paris. cons. 65. n. 5. vol. 1. Unde

Nun 3 vis

vbi declarationis virtualiter continetur in ipso declarata, quis declarans nihil noui addit, l. *haredes palam*, §. *sed si notam*, vbi Bart. Paul. de Castrenf. & alij, ff. de testam. Parif. d. concl. 65. num. 5. & 6. Socin. iun. conf. 95. num. 72. & 76. vol. 3. Menoch. conf. 713. num. 26. tum etiam quia declaratio non mutat essentiam, aut naturam dispositionis, Roland. consil. 15. numer. 27. volum. 3. Menoch. consil. 331. numer. 100. & consil. 360. num. 5. & consil. 443. num. 71. Hinc videbatur dicendum excommunicationem ipso iure laicam in bullis contra personarum in casu non solutionis faciendae in certo termino, eo lapsu censi incurrere, non à tempore declarationis pensionarij, & sententia iudicis declarantis in illam incurrere, sed iam inde à termino elapso: vt videtur insinuare Nauar. in man. cap. 23. num. 104. ante versic. itaque, nam licet poena excommunicationis & priuationis, de quibus in litteris pensionis, non incurran- tur, nisi pensionario volente & declarante, Cassad. decis. 2. & 3. de locato, Flamin. de resignat. lib. 2. q. 3. & lib. 6. quest. 2. num. 119. & quest. 1. a. n. 22. vel donec declaratoria data sit per iudicem, & pensionarius ea vtatur, intimando illam aduersario, vel parochio, aut ponendo cedulones, vt noluit Nicol. Garc. de benef. part. 1. c. 5. n. 182. tamen facta huiusmodi declaratione per iudicem & pensionarium non censetur excommunicatio, & alia poena incurrere à tempore declarationis, sed iam inde à termino elapso, vt supra dicebatur.

6. [Ipsam excommunicationem denunciare potes, &c.] Notatur ad hoc quod appellatio non impedit quin is, contra quem lata est sententia excommunicationis possit denunciari excommunicatus, vt ab omnibus euitetur, vt per Duen. reg. 42. limit. 8. Lancel. d. c. 12. limit. 21. in princip. Conar. in cap. alius mater, part. 1. §. 10. num. 4. vers. & esse hanc opinionem; Marant. de ordine iudic. part. 6. sub hoc tit. a. num. 178. Nauar. in cap. cum contingat, de rescript. remed. 7. versic. & ne demeritis, Mat. Alter. de censur. disp. 6. lib. 1. cap. 2. versic. secundum confirmatur tom. 1. Gutier. canonic. lib. 1. cap. 1. n. 90. cum segg. Scacc. d. limit. 22. n. 4. Campan. in diuersorio iuris Canon. rubr. 11. c. 15. n. 41. cum segg. Cened. ad Decretal. collect. 42. num. 1. vbi n. 2. resoluit quod à sententia, qua quis declaratur excommunicatus, aut in excommunicationem incidisse, bene potest appellari, & in hoc casu, quod appellatio impedit denuntiationem, & n. 1. refert DD. attestantes excommunicatum post appellationem denunciari posse, quando per talem denuntiationem in plus non ligatur, videtur tamen quae dixi ad c. 13. sup. hoc tit. Quid autem si appellatio praecesserit declaratoriam, vbi pura si citatus quis fuerit ad videndum declarari incurrere excommunicationem iuris, & appellauerit, an index possit vltro procedere, & declaratoriam proferre? Vide Mar. Alter. de censur. disp. 5. lib. 3. cap. 3. vers. quare dubitari potest, Campan. d. c. 15. n. 60. vers. quod si.

7. [Et illi prouentus Ecclesiastici meritis subtrahuntur.] Notatur ad hoc quod excommunicatus priuatur fructibus beneficiorum, nec eos lucratur, quandiu est in excommunicatione, scilicet maiori etiam occultata, licet id in sententia non exprimitur, vt per Cou. lib. 3. variat. cap. 13. n. 8. Lancel. d. cap. 12. limit. 22. Marant. d. part. 6. sub hoc tit. num. 179. Clar. §. fin. q. 37. n. 7. Bellencin. de charitativo subsidio, quest. 33. Vgolin. de censur. tab. 1. cap. 12. Sayr. god. tract. lib. 2. cap. 5. num. 24. & 30. Soar. eod. tract. disp. 13. sect. 2. Mar. Alter. eod. tract. tom. 1. lib. 2. disp. 6. cap. 8. Gutier. d. cap. 1. num. 90. & segg. Petr. de Ledesm. in summa, p. 2. vbi de excomm. c. 6. Fr. Emman. in summa, tom. 1. c. 23.

num. 4. Flamin. de resign. lib. 4. quest. 3. num. 51. & lib. 5. quest. 6. num. 76. late Anton. Ricc. de iure person. lib. 4. cap. 14. à princ. Valer. Reginald. in praxi fori penit. lib. 32. num. 36. Mar. Anton. Gennet. in practicali. Eccles. q. 206. vbi dicit esse conuertendos in utilitatem Ecclesiae, Rot. apud Farin. tom. 2. conf. decis. 280. Paul. Layman. in Theologia morali lib. 1. tract. 5. p. 2. cap. 2. num. 9.

Cum autem prouentuum appellatio sit lata, & generalis, vt post alios late docent Mandol. in gloss. facultatem, verbo, prouentus Gonzal. ad reg. 8. Cancel. §. 7. pro. n. 197. utique sub tali voce comprehenduntur omnes fructus non solum naturales, & industriales, sed etiam artificiales, & sic fructus pensionis, vnde excommunicatum illis priuari tenent Garc. de benef. p. 1. c. 5. n. 11. & segg. & p. 7. c. 33. n. 14. Rota apud Seraph. decis. 114. n. 2. Anton. Riccial. d. c. 14. n. 5. Et priuari distributionibus quotidianis, eo quod veniant appellatione prouentuum Ecclesiasticorum, docent Franch. num. 16. Conar. d. c. 13. sub n. 8. vers. duodecimo, Mar. Alter. d. disp. 6. cap. 8. vers. ad dubitationem, Monet. de distrib. quotidian. p. 1. c. 15. num. 18. Anton. Riccial. d. cap. 14. n. 7. & 8. resoluit cum alijs, quos refert, pariter priuari omnibus, & quibuscunque redditibus, qui ex bonis Ecclesiae proueniunt, vt sunt decimae, obligationes etiam personales, mortuaria, & emolumenta sigilli. Quae quidem procedunt etiam si pretendat se excommunicatum per iniuriam, & iniustitiam, & propterea ab excommunicatione sit interposita appellatio, nam nihilominus appellatione pendente praedictis omnibus priuatur, vt clare probat text. in praesenti, vbi notant Panorm. n. 6. & Franch. n. 4. & 17. Soar. d. sect. 2. ante n. 10. Monet. d. l. q. 15. n. 19. Ricc. d. cap. 14. n. 13.

Sed contingit dubitari nunquid in subsidium fructibus beneficij perfruatur excommunicatus quando aliunde viuere nequit, & alias fame periturus esset. Affirmatiue concludunt Franc. Marc. decis. 881. p. 2. Surd. de aliment. cit. 1. q. 82. Ioan. Bapt. Costa de remed. subsid. remed. 106. illat. 1. n. 1. vbi intelligit etiam si ex propria culpa in excommunicationem incidisset, & quamvis sit in extrema necessitate instar suspensi, vel etiam depositi.

In gloss. Subtrahuntur, fin. ibi, si tamen non habet aliud unde viuatur, dico ei interim providendum, & c. Ergo excommunicatus fame periturus de redditibus beneficij est alendus, de quo vide Surd. de aliment. cit. 8. priuileg. 82. n. 14. Valac. conf. n. 3. Soar. d. sect. 2. a. n. 12. Valer. Reginald. d. lib. 32. n. 39. vers. verumtamen, & de clericis depositis, ac beneficiis priuatis quod debeant de alimentis provideri quando ipsis non sic providendo fame perituri essent, vide Surd. d. tract. cit. 7. q. 15. n. 26. Farin. fragment. crimin. p. 1. tit. C. n. 439. cum segg. sed verius quae infra dixi n. 13. Et de filio quod teneatur patrem excommunicatum alere, quando maxima est patris necessitas, loquitur Surd. cit. 1. q. 19. n. 11. Et de patre quod teneatur filio poena excommunicationis affecto alimenta prestare, quando inedia consumeretur, agit Azor. insit. moral. p. 2. lib. 2. c. 4. quest. 8.

In ead. gloss. ibi, Cum enim excommunicatum compa- renus relato, Notatur ad hoc quod excommunicatus equiparatur relato, vt per Menoch. de arbit. casu 438. n. 32.

In ead. gloss. ibi, Sic & in excommunicato idem videtur. Hanc gloss. quam hic sequuti fuerunt Doctores antiqui vsque ad Ioan. Andr. inclusiue, in hac parte communiter esse reprobam, cuiusque rationes non esse concludentes aduertunt Soar. d. sect. 2. num. 4. Anton.

De Appellationibus, &c. Tit. XXVIII 703

Anton. Ricciul. d. cap. 14. num. 21. in fine, & ideo verior est opinio afferens excommunicationem beneficiorum Ecclesiasticorum proventibus privari, etiam si in sententia eorum privatio facta non sit, ita tenent in presenti Butr. n. 17. Franch. n. 15. & seg. & Dec. n. 20. vers. in ea gloss. Gutier. d. c. 1. n. 94. Monet. d. c. 15. n. 12. Nicol. Garc. d. c. 13. n. 92. Scaccia de appell. q. 17. limit. 22. n. 9.

13 In ead. gloss. ibi, Sed nunquid est in suspensio, &c. Aduerte cum hac gloss. quia licet suspensus, & depositus propter crimen priuatur fructibus, & proventibus Ecclesiasticis, sicuti priuatur excommunicatus, nihilominus si suspensus, & depositus non habeat bona, nec indultum, unde vinere possit, illi subministrantur alimenta de fructibus beneficii, quod quidem non est in excommunicato, nisi fame periret, de quo vide DD. citatos ad cap. cum V. intro. n. 25. n. 5. de elect. præter omnes latè Anton. Ricc. d. c. 14. d. n. 26. vbi n. 26. cum Abb. hic n. 16. Dec. n. 1. & Præpos. n. 31 aduertit suspensio propter contumaciam à qua potest respicere, & non respicit, sicuti excommunicatio eadem ratione alimenta ex redditibus Ecclesiasticis dari non debet, nisi sit in extrema necessitate, vt intelligit idem Ricciul. vbi supra num. 28.

14 In ead. gloss. ibi, Sed nunquid absolutus, &c. Notatur ad hoc quod licet excommunicatus iniuste priuatur proventibus Ecclesiasticis, tamen vbi erit detecta iniustitia excommunicationis, proventus sunt illi restituendi, vt docent in presenti, Bald. n. 20. Panorm. n. 6. Imola n. 9. in fine, Dec. n. 14. Franch. n. 21. Præpos. n. 27. & Alex. de Neuo, n. 39. vers. aduertit, Gutier. d. c. 1. n. 135. Surd. de aliment. tit. 1. q. 82. n. 14. Henriq. in summa, lib. 13. c. 13. §. 4. & c. 15 §. 2. Sayr. d. c. 5. n. 25. & 27. Paul. Comit. respons. moral. lib. 6. q. 42. n. 5. multipliciter declarat Anton. Ricciul. d. c. 14. n. 32 cum segg. Valer. Regim. d. lib. 3. n. 39. vers. altera, Carol. Magrin. de bonis Canon. c. 71. n. 67. cum segg. Bonacin. in simili tract. d. lib. 2. q. 5. puncto 2. §. 2. n. 1. Marc. Anton. Genuens. d. q. 106. n. 2. vbi dicit quod si quis in processu causæ obtinuit pronuntiarum excommunicationem fuisse iniustam, tunc fructus deperditos non per viam attentatam, sed per viam querelæ recuperat, & citat Lancelot. de attentat. appellatione pendente part. 2. cap. 12. limit. 22. Nec solummodo beneficiorum simplicium fructus iniuste consequitur, verum etiam distributiones quotidianas, quamvis Diuini interesse nequiverit ob censuræ impedimentum, dum tamen resederit in loco beneficii, anteaque solutus fuerit deferre, vt inquit Felin. alios congerens in cap. Apostolica, n. 2. de except. Foler. in praxi crimin. Canon. part. 3. cap. 33. n. 11. Soar. tom. 5. d. disp. 13. sect. 2. num. 20. Bonacin. d. num. 3. Rota in Salmantina censuratum, prima Iunij 1594. coram D. Corduba, Con. lib. 3. variat. c. 13. n. 8. vers. duodecimo, Petr. Nauar. de restitut. tom. 1. cap. 2. n. 138. Henriq. d. cap. 13. §. 4. in fine, Monet. de distribut. quotid. part. 1. q. 15. n. 32.

15 Eas autem à quo ipse repetat aliquis videtur extare controuersia, etenim Vgolin. de censur. tab. 2. cap. 12. in princ. num. 4. opinatur ne ab illis clericis repetere valeat, quibus iam sunt acquisitæ, sed ab eo, qui iniuste excommunicauit, & hoc idem affirmant Sayr. de censur. lib. 2. cap. 5. n. 27. Soar. tom. 5. d. disp. 13. sect. 2. num. 25. Verum Moneta d. q. 15. n. 33. annuit à clericis ipsis repetendas esse, quia illis iam erant quæsitæ reuocabiliter, quam sententiam expresse tenent Gutier. d. cap. 1. num. 136. Nicol. Garcia de benef. p. 7. cap. 13. num. 120. & segg. Campanil. in diuersorio iuris Canonici, rubr. 11. cap. 15. num. 70. Anton. Ricciul. d. cap. 15. num. 33. Bonacin. d. §. 2. num. 4. Limitatur ta-

men proximum huius glossæ notabile ne procedat quando excommunicatus esset in mora petendi absolutionem, quia pro eo tempore, pro quo mora considerari potest, non recuperat neque fructus, Borgas. de irregular. tit. qui sunt excommunicati, n. 17. & idem post Vgolin. Gutier. & Sayr. tenet Anton. Ricciul. d. cap. 14. num. 36. declarando tamen per eundem, & per Nicol. Garc. d. p. 13. num. 124. hanc limitationem procedere respectu distributionum quotidianarum, non autem fructuum. Limitatur etiam ne procedat in excommunicato ex causa Ecclesiæ sue, is enim non priuatur distributionibus, neque aliis Ecclesiasticis proventibus censent Nicol. Garc. d. c. 13. num. 126. Anton. Ricciul. d. cap. 14. num. 37.

Verum autem pensio imposita super Canonicatu, dum Canonicus fuit iuste excommunicatus, vel suspensus, debeat solui per Capitulum, quæstio fuit in Cathedrali Conimbricensi me illic Pontificio & Casaleo iuri operam nante, satis controuersa, in qua facta fuit elegans decisio per Illustr. Dominum meum Card. Millinum de ordine Sanctissimi, quæ habetur apud Farin. decis. 133. part. 2. recent. & post tractatum de decimis Ioannis Petri Moneta, vbi inter eam itum est sententiam vt Capitulum teneatur soluere pensionem, vbiunque portio Canonici suspensi spectet ad Capitulum per ius accrescenti; secus verò si portio spectet ad Capitulum per ius non decrendi; & in fine eiusdem Decisionis tantum fuit pensionarium, quando pensio est imposita super distributionibus quotidianis, & Canonicus fuit suspensus, duplicem habere viam, vel dirigendo actiones contra Canonicum suspensum, vel contra Capitulum, quod distributiones percepit. Et ita pensionarius habet electionem an velit agere contra titularem, vel contra eum, qui fructus beneficii percepit, quod iterum censuit ead. Rot. decis. 176. p. 2. recent.

SUMMARIUM

- 1 Appellans ad superiorem si compareat coram iudice inferiori super concernentibus ipsam appellationem, illi renuntiare videtur, etiam si protestetur quod propter hoc non intendit renuntiare appellationi, quia tanquam contraria allegans non est audiendus, nisi notorium sit alium illum esse iniustum, super cuius emendatione adiuuatur inferiorem.
- 2 Archiepiscopus est ordinarius iudex omnium Episcoporum sua Prouincia.
- 3 Appellans quando post appellationem interpositam abne litigat coram iudice a quo, censetur per hoc appellationem deferere, & illi renuntiare, declaratur multipliciter.

CAP. Solicitudinem. LIV.

Quando quis appellat ad Papam, & postea Episcopus illum vt contumacem excommunicat, si qui appellauit ad Papam, recurrit ad Archiepiscopum vt declarat excommunicationem post appellationem latam esse nullam, licet protestetur se velle prosequi appellationem ad Papam, dicitur tamen appellationi tacite renuntiare. Si verò euidenter & notorie constet mandatum Episcopi fuisse indiscrētum, cui subditus non tenebatur obedire, tunc Archiepiscopus potest declarare subditum non esse excommunicatum, & cognoscere causam, quia ille iam renuntiavit appellationi factæ ad Papam. Colligunt

ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Anchar. Butr. Dec. Bald. Panorm. Bald. Præpos. Franch. Guid. Pap. Alex. de Neuo, Vinian. in ration. 2. libri iuris Pontif. pag. 320. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 37. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2. & nouissime de Valboa ubi sup. refertur ab Ant. Aug. collect. 3. Decret. lib. 2. tit. 19 c. 12.

Autoritate Metropolitana, &c. Notatur ad hoc quod Archiepiscopus est Ordinarius iudex omnium Episcoporum suæ Præuincie, vt per Steph. Quarant. in sum. Bullarij verbo, Archiepiscopi auctoritas, auctor. 16. n. 10. late metiplus de officio & potest. Episcop. p. 1. tit. 4. n. 1. & secundum Lugdun. impressi.

Cum ille appellationis prosecutioni renunciare, &c. Notatur ad hoc quod quando is, qui appellat post interpositam appellationem litigat adhuc coram iudice à quo, censetur per hoc appellationem deferere, & illi renunciare, vt per Franch. in presenti q. 6. n. 10. Marant. de ordine iudic. p. 6. tit. & quandoque appellatur, n. 424. casu 1. c. Gabr. lib. 2. commun. sub hoc tit. concl. 2. n. 1. & Rebuff. in tract. huius tit. art. 15. gl. 1. n. 7. vers. taci- tate. Caputaq. decis. 9. n. 1. p. 1. Cæf. Barz. Bonon. dec. 154. n. 2. Lancelot. de auct. p. 2. c. 12. de auct. appell. pend. in præs. & n. 15. & ampl. 2. princip. n. 4. & 5. Ruginel. in tract. huius tit. §. 9. gl. 1. n. 4. vers. insuper, Salgado de pro- rect. Regia p. 1. c. 5. n. 76. pag. 164. Sigism. Scac. in simili tract. g. 17. limit. 2. n. 14. ubi n. 15. ampliat etiam si iudex nihil fecerit, quia sufficit quod pars coram eo com- paruerit, & n. 16. etiam si compareat non coram iudice à quo, sed coram alio illius superiore, ad quem tamen non sit appellatum, & n. 18. etiam si eius pro- curator compareat coram iudice à quo. Limita ta- men multipliciter cum eodem Scac. veluti n. 20. vt non procedat si iudex postquam grauauit, & pars ap- pellauit, citet appellantem ad videndum se grauari, & reaggrauari, & appellans compareat, & petat pro- rogari terminum: quia tunc non censetur renuntiatum appellationi, & n. 21. etiam quoties appellans com- pareat coram iudice pro reuocatione grauaminis, & ad docendum de grauamine, & n. 26. in appellatione interponenda, & n. 43. quando comparens coram iudice protestatur quod propterea non intendit ren- tunciare appellationi, & n. 53. quando iudex à quo reuocat comparationem, & n. 54. quando iudex à quo dolose induxisset appellantem ad comparandum, & faciendum actum, & n. 58. quando actus fieret ab ali- quo appellantis amico, vel filio, & in aliis simi- tueris segg.

SUMMARIVM.

- 1 Principale cum accessoriis per appellationem legitime interpositam deferitur ad iudicem appellationis, & sententia excommunicationis & interdicti post ap- pellationem lata non tenent.
- 2 Interdictum ad tempus, vel ad certum effectum an Episcopi suspendere possint, ostenditur, & n. 3. q. 5. & 6.
- 7 Episcopi si suspendat in casu, quo sibi licet interdi- ctum ad tempus, & medio tempore fuerit appel- latum, an appellatio suspendat interdictum, osten- ditur.
- 8 Declaratur text. in præsent. & n. 9.
- 10 Legatus Papa non potest ad tempus suspendere inter- dictum.

CAP. Dilectis. LV.

Prinipale cum accessoriis per appellationem le- gitime interpositam deferitur ad iudicem appella- tionis; & sententia excommunicationis, & interdi- cti post appellationem lata sunt nullæ. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Anch. Butr. Bald. Panorm. Dec. Alex. de Neuo, Præpos. Franch. Guid. Papæ, Vin. in ration. 2. libri iuris Pontif. pag. 321. Alagona in com- pend. iuris Canon. pag. 37. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2. & nouissime de Valboa ubi sup. refertur ab Anton. Aug. collect. 3. Decret. lib. 2. tit. 19 c. 13.

Cuius effectus ad tempus duxerat suspendendum Ergo 2 Episcopi & alij inferiores interdictum suspendere possunt ad tempus, vel ad certum effectum, vt docere videntur gloss. prima in fine, in cap. præsent. de sentent. ex- com. in 8. & Nanar. in manuali, c. 27. n. 183. testatus sic fieri quotidie Salmanticæ, cuius verba cum multis aliis, refert, & sequitur Sayr. de censuris, lib. 5. c. 23. n. 18. Verum contrarium expressè tenet gloss. in cap. ad hac 37. sub hoc tit. quam sequuntur alij communiter, vt per Couar. in cap. alena mater, p. 1. §. 11. n. 6. vers. secundo, Anila de censur. disp. 6. dub. 4. concl. 4. ad finem, vers. ex di- ctis, qui plures afferunt rationes, primò quia Episcopi sunt inferiores lege Pontificia, ac subinde eam serua- re, non autè priuilegio, aut dispensatione tollere pos- sunt, iuxta reg. cap. cum inferior. de maiorib. & obed. De- inde censura suam secum trahit executionem, & ideo nec per appellationem eius effectus suspendi possunt, cap. pastoralis, §. verum, hoc tit. ergo à fortiori neque Episcopus inferior poterit eam suspendere, quemal- modum in excommunicatione etiam respectu profe- rentis, quod non possit concedere vt quis cum exco- municato à se ipso communicet, sed necessaria sit ab- solutio que in totum excommunicationem tollat, re- soluunt Doctores communiter, per vnam scilicet ex tribus formis absolutionis ab Ecclesia receptis vel simpliciter, vel ad cautelam, vel ad reincidentiam, iuxta cap. cum desideres, de sentent. excomm. cum multis, quæ late explicant Sayr. lib. 2. de censuris, cap. 16. cum segg. Soar. tom. 5. disp. 7. sect. 8. à n. 12.

Has contrarias Doctorum sententias quidam di- stinguendo sic conciliare nituntur, aut enim interdi- ctum est latum à iure, vel ab homine: quando à iure prolatum est, ab Episcopo suspendi posse concedunt vt ex Sor. (qui hoc non dicit) in 4. distinct. 22. quest. 3. art. 1. concl. 3. tradit Fr. Emman. quest. Regular. tom. 2. q. 111. art. 1. & post Syluestr. Soar. tom. 4. disp. 38. sect. 3. num. 6. per regulam text. in cap. nuper, vers. in secundo, de sentent. excomm. Quando interdictum ab homi- ne latum est, subdistingunt, vel de aliis: in priori aiunt procedere primam sententiam desumptam ex hoc text. quod scilicet Episcopus, qui interdictum protulit, illud pro certo tempore, aut causa suspen- dere valeat: in posterioribus verò procedere contra- riam negatiuam, quod inferiores Romano Ponti- fice, interdictum ab ipso Pontifice, vel ab aliis Præ- latis prolatum relaxare non possunt, nec in totum, nec etiam ad tempus suspendere, vt concludunt fun- damenta pro eadem parte negatiua adducta: atque ita hanc distinctionem expressè tradunt Couar. ci- tato loco, & Henriq. in summa lib. 13. cap. 1. §. 4. vers. quarto. Soar. d. disp. 38. sect. 3. à num. 5. iuncto num. 6. vers. & propterea. Ratio autem proxima, & efficax huius distinctionis secundum eos illa est, quia effectus censura

cenſura ex intentione, & mente pendens proferentis, *cap. veniens 2. de teſtibus*, & eatenus ligant quatenus intendat qui ligat, ex *reg. l. non omnes, ff. ſi certum petatur, cap. cum ſuper, de offic. delegati*, cum ſimilibus. Ad fundamentum verò ex *reg. text. in d. cap. paſtorali*, §. *verum*, reſpondet Soar. ſenſum illius text. eſſe quòd cenſura ſuam ſecum trahant executionem abſque alio hominis miniſterio, ſed in hac ipſa actuali executione pendere interdictum, & eius effectus ex voluntate, & interdictione proferentis: ex qua ratione idem Couar. Henrig. Sayr. & Soar. concludunt hoc ipſum in interdicto perſonali eſſe reſolvendum, & quamvis latum ſit ob perſonæ contumaciam, quæ adhuc durat, conſiderant tamen occurrere poſſe rationabiles cauſas, propter quas iuſtum ſit interdictum ſuſpendere ad tempus certum, licet non ſufficiant ad illud omnino tollendum.

4 Ego tamen propter tantorum virorum auctoritatem prædictam diſtinctionem libenter amplector, quamvis in rigore iuris defendi poſſe exiſtimo indiſtinctè nullum interdictum locale, vel etiam perſonale à iure, vel ab homine prolatum poſſe ab inferioribus Rom. Pontifice, etiam ſi illud protulerint ad tempus ſuſpendi, vt conſtanter defendit Auila d. *concl. 4.* & conſtat ex ſolutione argumentorum, quibus mouentur Auctores prædictæ diſtinctionis, nam ad illud, quo probant ſuſpendi poſſe ab Episcopo interdictum latum à iure, quia poteſt abſolvere ab omni cenſura iuris nemini reſernata, reſpondetur cum Abb. & Auila negando conſequentiam, ex eo enim quòd in totum abſolvere poſſit, & cenſuram abſolutione relaxare, minimè ſequitur poſſe eandem ad tempus ſuſpendere. Patet differentie ratio, quia abſolvendo in totum agit ſecundum naturam actus, & iuris diſpoſitionem; quando verò ſuſpendit effectum cenſuræ, quæ adhuc manet, contra naturam ipſius cenſuræ agit, medium enim ordinatum à iure ad tollendas cenſuras eſt abſolutio, proferuntur enim cenſuræ, vt non perpetuo durent, ſed vt ceſſante contumacia ceſſent: & ideo quando lex, quæ cenſuram imponit, nemini reſernat abſolutionem, Episcopis vt ordinariis miniſtris abſolvendi poteſtatem videtur relinquere. At verò ſuſpendere effectum cenſuræ, quæ manet, eſt ſpecies diſpenſationis, vt ſcilicet contra iuris prohibitionem exerceantur actus ipſa cenſura prohibiti, quæ diſpenſandi facultas per contrarium non conceditur Episcopis, niſi in caſibus ſpecialiter iure expreſſis, *cap. dilectis, ſup. hoc tit.* nullibi autem expreſſum reperitur quòd Episcopi interdictum, vel aliam cenſuram, dum manet, eiufve effectus poſſit ſuſpendere, imo in excommunicatione contrarium decedit text. in *cap. cum deſideres, de ſententia excommuni.* & licet in ea contrarium voluerit Nanar. merito tamen in hoc reprehenditur à reliquis omnibus, vt vltra Couar. & Auila locis citatis, eleganti diſcurſu comprobatur Soar. tom. 5. diſp. 4. ſect. 4. n. 6. Nec ſatis facit idem Soar. dum d. diſp. 3. ſect. 2. n. 9. ait ſpeciale eſſe in excommunicatione, iuxta d. *cap. cum deſideres*, nullam enim ſpecialitatis rationem aſſignat, neque aſſignari poteſt, & verba illius text. ſatis offendunt ex natura cuiuſcunque cenſuræ intrinſeca id prouenire, vt patet ibi, & conſtat eum excommunicatum fuiſſe, & verum ſit abſolutum non eſſe, nec Episcopus nec alijs debent communicare eidem, quæ ſanè ratio ſimiliter interdicto poteſt applicari, licet forſan admitti poſſit differentia inter excommunicationem, & interdictum quoad modum abſolutionis, quia in illa requiritur abſolutio in forma Eccleſiæ, in hoc non ita: ſemper tamen in toto rigore verum eſt dicere quòd ſi conſtat aliquem

excommunicatum, vel interdictum eſſe, & abſolutum non fuiſſe, non poteſt per Episcopum, vel alios inferiores Romano Pontifice ei concedi, vt faciat actus cenſuræ prohibitos.

Ad aliud verò, quo probare nitebantur Episcopus poſſe interdictum à ſe ipſo prolatum ſuſpendere ad tempus, quia pendet ſicut reliquæ cenſuræ ab intentione proferentis, reſpondetur quòd licet tempore, quo proferuntur, pendeant in ipſo actu prolationis, & vt ſunt in fieri, ex intentione eius, qui profert, & hætenus ligent quatenus intendit, tam quoad perſonas in quas proferuntur, quam quoad actus prohibitos, quia non negamus poſſe ferri interdictum quoad certos actus, veluti Eccleſiæ ingreſſum, iuxta *cap. ſis, cui ſent. excommuni. lib. 6. vt bene notat Couar. in cap. alma mater, p. 2. §. 1. n. 1. verſ. hinc apparet, Vgolin. tab. 5. c. 16 in principio*, poſtquam tamen prolata ſunt, ſuam ſecum trahunt executionem, omneſque ſuos effectus non hominis, ſed ipſius legis miniſterio ſtatim operantur, & ideo iam dici non poteſt quòd in actuali executione pendente ex voluntate proferentis, neque effectus ipſe conſiſtens in prohibitione diuinorum, vel actuum prohibitorum ſeparabilis eſt ab ipſa ſententia, vt dum manet cenſuræ ſubſtantia, ab ea effectus ſeparentur. Neque quoad hoc, quòd trahere ſecum executionem, aliqua conſiderari poteſt differentie ratio inter excommunicationem, & interdictum, imo in hoc expreſſè utramque æquiparat text. in *cap. ad hac, hoc tit. & in d. cap. paſtorali, §. verum*.

Sed ad text. in præſenti, *verſ. quia verò*, quo præcipue prædictæ diſtinctionis Auctores mouentur, reſpondet Auila d. *concl. 4.* (licet inaduertenter alleget *cap. ad hac 37. ſup. hoc tit.*) procedere ex conſuetudine, quæ tribuit hanc facultatem Episcopis ex tacito Papæ conſenſu: ſed minimè text. conſuetudine nititur, nec eam approbat. Quare melius reſpondet Dec. in d. *cap. ad hac, n. 8. text. hunc non continere quoad hoc diſpoſitionem Pontificis*, ſed partis allegationem, quòd enim decedit, eſt de nullitate interdicti prolati poſt appellationem, quòd factum negabat Decanus contendens ante appellationem illud promiſſiſſe, ſed poſtea ad tempus ſuſpendiſſe, quam allegationem reiecit Pontifex, minimèque decedit interdictum ſuſpendi poſuiſſe, quia tamen Abb. in d. *cap. ad hac*, contrariam ſententiam magis approbans ſecundum rigorem concludit hunc text. aded vrgere, vt non audeat eam defendere, ad evitandas diſputantium controuerſias ſuprà poſitam diſtinctionem teneri poſſe exiſtimo.

Utrum verò (dummodo communis magis ardeat) ſi Episcopus ſuſpendat in caſu, quo ſibi licet, interdictum ad tempus, & medio tempore fuerit appellatum, ſuſpendat appellatio interdictum? in qua quaſtione partem affirmatiuam tenent Ioan. Andr. & Abb. in d. *cap. ad hac*, & ex profeſſo latè tueretur octo fundamentis reſpondens contrariis Ioan. de Lignano per tot. tract. de Eccleſ. interdicto, quos reſert. & ſequitur Auila d. *dub. 4. concl. 7.* & communem ſententiam teſtatur Sayr. d. c. 1. n. 30. qui mouentur ex pluribus, & præcipue ex auctoritate huius text. in *verſ. quia verò*, vbi Pontifex reiecit allegationem Decani dicentis ſuum interdictum valuiſſe, quia fuerat prolatum pendente appellatione, interpoſita tempore quo ſuſpenſum erat interdictum. Verum hæc reſolutio minime defendi poteſt, ſi aduertat, quòd quando interdictum ſuſpenditur, ſuſpenduntur tantum eius effectus quoad hunc, vel illum caſum, ſed adhuc manet quoad ſui ſubſtantiam, donec per abſolutionem relaxetur, & ita contra communem tenet Dec. in d. *c. ad hac*.

hæc num. 8. licet tanquam novum, & à nemine animadversum sibi arroget Sayr. d. c. 13. n. 30. qui plura fundamenta ad suam comprobendam intentionem adducunt.

8. Ad text. in presenti, varij afferuntur intellectus, tres refert & improbat Lignan. d. trall. à n. 8. alium refert & improbat Pagorm. *hic à n. 20. & 22. in fine*, eorum scilicet, qui dicebant loqui textum de cessatione à divinis: Sed ut perfecte explicem quid circa literam huius text. censam, advertendum est Pontificem unum explicitè decidere secundum veritatem, quæ constabat ex actis; alterum verò facta suppositione, si verum esset, quod Decanus in suam excusationem allegabat, decidit explicitè interdicti sententiam à Decano prolatam non valuisse, quia constabat ante ipsius interdicti prolationem Episcopum appellasse patet ex principio ibi, *ad eius a. d. entiam appellavit*, iunctis verbis sequentibus ibi, *post modicum tempus interdictum huiusmodi promulgavit*, & deinde in *vers. quia vero*, ibi, *ad Metropolitanam sedem appellans Decanus non potuit post hæc ferre sententiam interdicti*. Deinde in *vers. non obstante*, loquitur facta suppositione, quòd quamvis verum esset, quod Decanus allegabat, quòd scilicet ante appellationem protulerat interdictum, cuius effectum ad tempus duxerat suspendendum, non potuit interim, idest, medio illo tempore, procedere ad sententiam exequentiam: quibus quidem verbis negari non potest insinuare Pontificem appellationem interpositam durante suspensione illa interdicti facta ad tempus suspendere effectus, & executionem interdicti, quod est contra resolutionem de qua *suprà*. Sed respondetur terminos huius questionis longe diversos esse à casu illius suppositionis, nam hæc questio procedit in sententia interdicti, quòd à principio pure latum est, & ex post facto manente interdicto quoad sui substantiam suspenditur eius effectus ad aliquod tempus, hoc enim per sequentem appellationem non suspendi, quia in substantia eam antecedit, ex pluribus rationibus necessariò concluditur. Longe aliter in hoc text. processum fuit, quia non ex post facto suspensum fuit interdictum pure à principio prolatum, sed statim ab ipso principio prolationis in diem, aut sub conditione suspensum fuit altero ex duobus modis, vel quia, ut constat ex facto, quòd narrat Pontifex in *vers. verum*, sic fuit promulgatum, ut Episcopo in ciuitate præsentem à divinis in Ecclesia Alci-fiodorensi cessaretur, qui ablatius absolutus, præsentem Episcopo in conditionem resolvitur, iuxta reg. text. in l. à testatore, ff. de condit. & demonstr. vel quia prolatum fuit sub illa forma, ut nisi presbyterum, quem in vinculis detinebat, intra decem dies, vel similem terminum restitueret, cessaretur à divinis, quod colligitur ex principio text. ibi, *Episcopum monuisse, ut ei restitueret, vel redderet Presbyterum*, & ex *vers. postmodum*, ibi, *Decan. allegans quòd appellationi ab Episcopo interposita ideo non duxerat deferendum, quia Presbyter prædictus adhuc in vinculis tenebatur*. Quare absque alia violentia dici potest à principio suspensum fuisse interdictum, & consequenter reduci ad terminos sententiæ conditionalis, sentitque hunc intellectum gloss. verbo, *suspendendum, vers. sed quid hic dicit in hoc text.* & quamvis Lignan. contra primum intellectum recte arguat, quod supponit Episcopum Alci-fiodorensi absentem fuisse, quo tempore interdictum sub ea forma proferebatur, nam si præsens erat, & statim fuit purum, & non conditione suspensum, quo tamen aliquo modo diuinaré est, seu supplere literam text. contra secundum tamen nihil mouet, quod vrgeat, nam verba illa, quæ expen-

dit, priusquam appellasset, tulerat sententiam, cuius effectum duxerat suspendendum, non probant, quod ex illis deducit, scilicet sententiam interdicti fuisse à principio pure prolatam ante appellationem, & ex intervallo suspensam, suspensioneque durante appellationem interpositam, imò in sententia à principio conditionali secundum omnem rigorem verificatur, quando enim sententia in idem, vel sub conditione ante appellationem profertur, verum est in ea utrumque illud reperiri, quòd ante appellationem lata sit, & quòd sit ad tempus suspensa.

Quæ omnia brevius colligendo tres casus ex dictis distingui possunt. Primus est, quando interdictum à principio sub conditione, vel in diem profertur, in quo certum est appellatione medio tempore interposita suspendi, iuxta cap. præterea 40. *suprà hoc tit.* & consonat casus l. Titius 48. *vers. procedit*, & eius ratio, ibi, *verum est, &c. ff. de excusat. tutorum*. Secundus est, quando à principio pure profertur, & deinde per absolutionem cum reincidentia relaxatur, iuxta cap. eos, de sententia excommunicat. in 6. & etiam certum est suspendi appellatione medio tempore interposita, & consonat d. l. Titius, *vers. sed si*, & eius ratio, ibi, *desit esse tutor*. Tertius casus est, quando à principio pure profertur, & deinde manente eius substantia effectus ad tempus suspenduntur, & tunc, prout *suprà dixi*, suspensione illa durante appellatio interposita non suspendit illam, & consonat ad l. Titius, in princ. iuncta ratione ibi, *magis est, ut hæc una tutela*, &c.

Vnde ex dictis valde dubitabilis redditur communis resolutio Doctorum qui docent Legatum Romanum Pont. ad tempus posse suspendere interdictum, ut argumento text. in cap. dilectus il. 2. alius 29. *sup. de rescript.* notant Syluest. in summ. verbo, *interdictum* 3. num. 10. Henric. in summ. lib. 15. cap. 48. §. 3. *vers. tertio*, & alij, de quibus Sayr. de censur. lib. 5. c. 13. num. 26. In primis enim text. in presenti, nihil facit ad propositum; deinde aperte repugnant generales resolutiones, de quibus *suprà*; dixi enim inferiores Romano Pontif. id efficere non posse contra ipsius interdicti naturam, & iuris prohibitionem, ut dum manet, & per absolutionem non relaxatur, suos effectus non operetur; atqui Legatus Pontificis est inferior; ergo necessariò sequitur quòd si specialiter hoc à Pontif. ei concessum non sit, efficere non poterit. Et confirmatur ex generali resolutione, quæ docet Legatos siue natos, siue missos, siue etiam de Latere nihil posse contra ius commune, nisi quatenus iure specialiter eis conceditur, vel ab ipso Romano Pontif. ut notant omnes in cap. quod translationem, de officio legati, & ex Bald. & Calder. receptum testatur Cardin. Tusch. tom. 5. lib. L. concl. 162. num. 3. & 23. Lel. Zech. de Republ. Ecclesiast. tit. de statu Illustrissimi Legati, n. 4. *vers. non potest tamen*, & faciant multa quæ Nicol. Garc. de benefic. pr. cap. 2. à n. 42. & à num. 80. & magis ad propositum, quæ de potestate absolventi à censuris referuatis probat Vgolin. tabul. 1. cap. 10. §. 3. num. 4. Sayr. de censuris, lib. 2. c. 19. num. 10.

Deinde fit consequens non recte Abb. in d. cap. ad hæc, n. 4. docuisse aliud esse suspendere interdictum ad tempus, & aliud concedere alicui privilegium, ut tempore interdicti Divina celebrentur, itavt primò, suspendere scilicet interdictum, licitum esse possit Episcopo, qui protulit secundum verò, ut celebretur tempore interdicti ex Episcopi privilegio, minime. Convincitur enim hæc resolutio ex prædictis, tum, quia suspensio interdicti nihil aliud est quam dispensatio quædam ut manente interdicto eius effectus suspensi

De Appellationibus, &c. Tit. XXVIII. 707

suspensi sint, & contra iuris prohibitionem pro illo tempore Diuina celebrentur in loco interdicto, vel à persone interdictis, iuxta cap. *pesista* 20. in fine, de *primil.* & notauit Vincent. quem refert, & sequitur gloss. *verbo*, *semel in anno*, in c. *ut privilegia*, eod. tit. de *privileg.* & Abb. *ibi*, n. 3. ad fin. bene Anil. de *cenfur. diff.* 6. dub. 4. concl. 4. Deinde, quia ostendi esse contra iuris prohibitionem quoddam manente interdicto eius effectus suspensi sint, & non operetur executionem, quam secum trahit ex legis ministerio, & ideo etiam hoc Episcopo, qui protulit, licitum non esse: etiam gloss. *resoluit d. verbo*, *semel in anno*, quam sequitur idem Abb. in d. cap. *ut privilegia*, & confirmat ex communi loquendi usu, secundum quem Doctores passim & promiscue his duobus terminis, velut synonymis vtuntur, quoddam scilicet Religiosi habeant privilegium Romani Pontif. vt celebrare possint tempore interdicti in suis festiuitatibus, vt de Prædicatoribus, & fratribus Minoribus *resoluit gloss. vltim. in cap. alma mater*, de *sentent. excomm.* in 6. secundum vulgarem litteram, que habet, *erant*, licet alij scribant, *errant*, vt videbis apud Sayr. lib. 5. c. 13. num. 22. & male, non enim consonat sequentibus, vel quoddam suspendant interdictum in dictis festiuitatibus, vt Fr. Emman. *quæst. Regular. tom. 1. q. 112. per totam.*

- 12 In gloss. *Quam denuntiationi*, fin. Notatur ad hoc quoddam pendente appellatione pro sententia non præsumitur, vt per Menoch. de *presumpt. lib. 2. præsumpt. 67. n. 36.* & alios citatos ad c. cum inter 13. n. 5. de *sent. & re iudic.*

S V M M A R I V M.

- 1 Papa postquam aliquam causam ad se aduocat, non valet processus postea per minorem iudicem factus, sicut non valet, si fuisset ab eo legitime appellatum.
- 2 Princeps supremus causam motam coram inferiore ad se aduocare potest.
- 3 Princeps si aliquod negotium ad se aduocauerit, & sua cognitioni referuerit, non admittitur prorogatio in alium quemcumque iudicem sine consensu Principis referuantis.
- 4 Causa semel ad Curiam delata nunquam exit Curiam, nisi à Principe rursus ad iudicem ordinarium remittatur.
- 5 Papa si manum apposuit in aliqua commissione signanda, per talem signaturam voluit totum negotium ad se aduocare, & inferiorum manus ligare.
- 6 Princeps ubi primum ad se aduocauit causam & illam delegauit censetur supra illam sustulisse omnem iurisdictionem cuiusque ordinario inferiori.
- 7 Beneficium an, & quando remoueat affectum per resignationem factam in Curia, in qua Papa semel manum apposuit, ostenditur.

C A P. Vt nostrum. LVI.

- 1 Papa quando reuocat ad se aliquam causam, processus facti deinde per minorem iudicem non valent, ac si ab eo fuisset legitime appellatum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zab. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Henric. Anch. Butr. Bald. Panorm. Dec. Franch. Præpos. Alex. de Neuo, Vinian. *ration. secundæ libri iuris Pontif. pag. 321.* Alagona in *compend. iuris Canon. pag. 337.* remissive Ximen. in *concord. p. 1. & 2.* nonissime de Valboa ubi sup. refertur ab

Anton. Aug. collect. 3. Decret. sub tit. *Eccles. beneficia sine diminutione conferantur*, c. 1.

Ad nostrum iudicium reuocamus, &c.] Notatur ad hoc quoddam Princeps supremus causam motam coram inferiore ad se aduocare potest, vt per Anton. de *Petra in tract. de potestate Principis*, c. 6. n. 69. Bern. Grauer. ad *pract. Cam. Imper. lib. 1. concl. 4.* D. Barbof. in l. *si quis posteaquam*, n. 17. ff. de *iudic.*

Ne quomodolibet eo vii presumet.] Notatur ad hoc quoddam si Princeps aliquod negotium ad se aduocauerit, & sua cognitioni referuat, non admittitur prorogatio in alium quemcumque iudicem sine consensu Principis referuantis, vt per D. Barbof. in l. *ff. de iudic. art. 4. n. 42.* Causa enim semel ad Curiam delata, nunquam exit Curiam, nisi à Principe rursus ad iudicem ordinarium remittatur, vt per Hippol. *sing. 301.* Con. *pract. c. 9. n. 5. in princ. Menoch. conf. 340. n. 49.* Sic etiam si Papa manum apposuit in aliqua commissione signanda, per talem signaturam voluit totum negotium ad se aduocare, & inferiorum manus ligare, vt per Gonzal. ad *reg. 9. Cancell. gloss. 52. n. 31.* Camil. Borrel. in *sum. omnium decis. tit. 4. n. 11.* Sic etiam si prima collatio per Pontif. facta ob aliquod impedimentum fuit irrita, censetur reualidatio, seu noua collatio referuari eidem Pontif. etiam nulliter manus apponenti, Falcon. de *reueruat. pract. 3. n. 4. q. 4. effectus 1.* Simon. eod. *tract. q. 28. n. 1.* Henric. in *summa lib. 13. de excomm. c. 14. §. 2. lit. O.* & in *resignatione*, Flamin. de *resign. benef. lib. 2. q. 20. n. 6.*

Notatur etiam ad hoc quoddam ubi primum Princeps aduocauit ad se causam, & illam delegauit, censetur super illa sustulisse omnem iurisdictionem cuiusque ordinario inferiori, vt per Marant. *disp. 6. n. 21.* Rebuff. *tom. 3. ad leges Gallia, tract. de aduocationibus*, num. 110.

Ex quibus videbatur inferri beneficium remanere affectum per resignationem factam in Curia, in qua Papa semel manum apposuit providendo resignatarium si resignatio vel sit inualida, vel effectuationem non fuerit sequuta, cuius tamen contrarium merito censuit Rot. in *una Leodiens. Canonatus sancti Dionisij 25. Maij 1626.* coram R. P. D. meo Pironano, ex eo quia quando resignatio emanauit ad fauorem certæ personæ, & non sustinetur, & interim resignans moritur, tunc secundum voluntatem Papæ limitatè manum apponentis ad vacationem, per resignationem censetur beneficium vacare per obitum, secundum Achil. *dec. 14. de restit. spoliat. & decis. 419. p. diuers.* Flamin. *Parif. de resign. benef. lib. 11. q. 2. n. 4.* Gonzal. ad *reg. 3. Cancell. gloss. 52. n. 49.* Nicol. Garc. de *benefic. p. 1. c. 1. n. 155.* & seqq. & fuit resolutum in *Vallisoleana Decanatus 17. Decembris 1600.* coram bon. memor. Cardin. Merlino, & in *Leodiens. Canonatus 28. Iunij 1621.* coram bonæ memor. Remboldo. Non obstat quod contrariam opinionem veriorē esse, etiam quando promissio emanauit ad fauorem certæ personæ, & remanet ex aliqua causa inualida resignatio, attestentur Dec. Roman. Simon. Anch. & alij quam plures allegari ab eadem Rot. *decis. 570. n. 42. p. 1. recent.* ubi magis recepta hæc contraria opinio asseritur per *extrinsec. ad Roman. §. Romani quaque, de prebend. inter commun.* ubi quoddam appositio manus Papæ est tantæ efficacæ, vt etiam si literæ Apostolicæ super prouisionibus beneficiorum ex aliqua causa non fortiantur effectum, adhuc tamen non possint alij de talibus beneficiis prouideri; quia responderetur non esse questionem supposita appositione manus Papæ quin ligentur manus Ordinariorum, sed an Papa per indifferentem appositionem manus censetur noluisse beneficium afficere in quacunque vacatione,

tionem, taliter quod Ordinarius non possit se amplius intromittere, quod absolute firmari non potest, nam videmus quod provisio Papæ ex falsa causa non parit affectionem, similiter neque in vacatione principali narrata, puta permutationis, quæ non adfit si quando diversa vacatio contingat, vel quando Papa vniuit beneficium alicui Ecclesiæ, quæ vniio postmodum nulla propter aliquem defectum reperitur, & in aliis casibus relatis à Gonzal. *supr. reg. 8. Jancel. gloss. 52. n. 58.* Vnde necessarium est ad voluntatem Papæ recurrere pro discernenda affectione secundum contingentiam casuum, prout aduertunt *Cap. in cap. si tibi absenti*, & ibi Gemin. n. 18. & Franc. n. 1. *de præsent. in 6. Anch. conf. 68. in princ. Roman. conf. 335. n. 14.* In præsentem autem casu visum fuit deficere hanc Papæ voluntatem, nam in istis resignationibus ad fauorem intentio resignantis non est resignare, nisi quatenus acquiratur resignatio, nec intentio Papæ est admittere nisi iuxta intentionem resignantis, atque ita quatenus acquiratur resignatio, unde data resignatione inualida ex quacunque causa, vacatio non contingit, quia nunquam ius à resignante abdicatur, dum non acquiratur personæ nominatæ, & ea cessante cessat & voluntas Papæ apponendi manum ad provisionem ex vacatione per resignationem postquam mouetur in quantum desiderat resignans, & hæc est ratio quam ponderauit Rot. in *decis. 14. de rescript. spoliar. penes Archil. & dec. 419. p. 1. diuers. & prius dictum fuerat per Abb. in cap. inter dilectos, n. 10. de excess. Prælat. & per alios supra allegatos vim non facientes, siue Papa prouideat conditionaliter, siue purè, sed in præsumpta voluntate Papæ, quæ totum facit in distinguenda affectione.*

8 Quibus non obstant auctoritates in contrarium adductæ, & primò Extravag. *ad Roman. 8. Rom.* quia loquitur quando Papa beneficium reservat, & inhibet ordinatio ne conferat, tunc nisi consummata provisione Papæ semper secundum magistralem distinctionem, Abb. in *cap. inter dilectos, n. 10. beneficium remanet affectum*, quia quando mandauit conferri siue de vacaturo, siue de vacanti, inde constat de mente vt Ordinarius non possit se intromittere dum præuenit vacationem, & ordinarius in ipsa vacatione tanquam ordinarius ordinariorum, c. 2. *de præsent. in 6. cap. si Papa, de priuileg. lib. Roman. conf. 335. n. 6.* Cæteræ autem auctoritates quæ allegantur, in *decis. 570. p. 1. recent.* si bene attendantur, nam loquuntur de resignatione ad fauorem certæ personæ, quæ ob non sequutum effectum remaneat inualida, dempto Flamin. Paris. *de resign. lib. 12* qui loquitur in terminis *reg. de infirmis*, in quem casum resignatio habet statum validitatis, quamvis per superuenientiam mortis resignantis intra 20. dies non mirum si tanquam beneficium reservatum, per *reg. de infirmis*, & provisione iam consumpta remaneat affectum; de *rescript. vero 570. p. 1. recent.* loquitur in coadiutoria cum gratia præuentiva futuræ accessionis, quæ arguebatur de subreptione ex falsa narratione, & dum eadem eiusdem anni 1614. dictum fuit vt corrigerebatur, & videretur an gratia esset iustificata; neque est curandum de opinione Nic. Garc. *de benef. p. 1. c. 3. n. 35.* tanquam contra opiniones iam in hoc Tribunali receptas.

S V M M A R I V M.

- 1 Terminum appellationis prosequenda statutum ab homine si altera pars præuenit, hoc tacito literas impetranda litera non valent, sed terminum iuræ

etiam appellatus præuenire potest, dummodo nimirum non præcurat, & ubi ex dilatione imminet periculum etiam neutra parte prosequente, potest iudex ad quem supplere partes compellendo ad prosequutionem.

- 2 Appellans à sententia lata extra Romanam Curiam ei non assignato termino à iudice, nec à semetipso appellante, habet annum ad committendam seu prosequendam appellationem in Curia, & ex causa biennium.
- 3 Appellatus non potest præueniendo appellantem intra terminum præfixum impetrare iudicem seu commissionem causæ, nisi in ipsa commissione faciat mentionem de termino; quid si terminus non fuerit præfixus n. 4.
- 5 Appellatus quando dicatur nimirum præcurrisse & festinasse in impetranda commissione causæ arbitrio iudicis relinquitur.
- 6 Dispositio huius text. de præueniendo partem appellantem in impetratione rescripti non habet locum in Curia.
- 7 Legatus in Portugalia derogat temporis huius textus.
- 8 Verbum debet, importat necessitatem.
- 9 Rescriptum vt valeat debet fieri specifica mentio de appellatione.

C A P. Oblatæ. LVII.

Quando partium vna appellat, si altera præuenit terminum prosequendi, & impetrat literas commissionis à Papa ad alios iudices, hoc tacite, si terminus fuit datus à iudice, vel appellante, & secundæ literæ non faciunt mentionem de primis, non est standum illis: si verò terminus fuit datus à lege, id est, per annum, vel iudicio iudicis per duos annos, est standum secundis, nisi nimirum procurauerit, vt supplantet appellantem in commissione impetranda, & ubi ex dilatione imminet periculum etiam neutra parte prosequente, potest iudex ad quem supplere partes compellendo ad prosequutionem. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zab. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Anch. Entr. Bald. Panor. Dec. Franch. Guid. Papæ. Præpos. Alex. de Neuo, Viu. in *ration. 2. libri iuris Pontif. pag. 322.* Alagona in *compend. iuris Canon. pag. 337.* remissum Ximen. in *concord. p. 1.* refertur ab Ant. Aug. *collect. 4. Decret. lib. 2. tit. 1. c. 1.*

Probat hic text. quod appellans à sententia lata extra Romanam Curiam ei non assignato termino à iudice, nec à semetipso appellante, habet annum ad committendam, seu prosequendam appellationem in Curia, & ex causa biennium, vt per Marches. *de commiss. p. 1. c. 26. de commiss. appellat. vigore cap. oblatæ. n. 2. fol. 284. in 2. impress. Sigism. Scacc. de appellat. g. 14. n. 49.*

Quando certus terminus, &c. [Notatur ad hoc quod si à iudice, vel à semetipso appellante fuerit præfixus terminus (nam potest de iure appellans sibi met præfigere terminum breuiorem) tunc appellans non potest præueniendo appellantem impetrare iudicem, seu commissionem causæ, nisi in ipsa commissione faciat mentionem de termino, quia non facta ista mentione, commissio, seu rescriptum esset subreptitium, & ideo non valeret, vt per Sigismund. Scacc. in *tract. huius tit. g. 14. num. 52.* ubi etiam cum Franch. in *presenti sub num. 12.* declarat hoc procedere quando impetratur iudex extra Curiam, secus si impetratur in Curia, quia tunc potest impetrari nulla etiam facta mentione de termino, & *num. 54.* cum eod. Franch. hic

hic n. 20 in fine, notat quod terminum statutum à iudice, vel ab appellante neutra pars potest præuenire. Illud autem aduertere oportet, commissionem scilicet impetratam ab appellato præuenit appellante non esse nullam ipso iure, sed venire annullandam ope exceptionis, & ideo si pars opposuerit, processum esse nullum, quia illa commissio stante oppositione non tribuit iurisdictionem, secus si pars non opposuerit, quia tunc quamvis sit subrepticia, tribuit iurisdictionem, & ideo processus valeret, ita Put. decis. 241. lib. 2. Marchef. d. c. 26. de commiss. appell. vigore cap. oblata, n. 3. & 4 in 2. impress. Sigism. Scac. d. q. 14. n. 5.

4 Si verò non sit aliquis terminus, &c. Notatur ad hoc quod si appellanti, nec index, nec appellansmet præfixerit sibi terminum, & ideo remaneat terminus legalis, appellatus potest præueniendo appellantem impetrare iudicem, & commissionem causæ, nec cogitur aliquam expressionem termini legalis facere in commissione, dummodo nimium non festinet, ut appellans in commissione supplantet, & iudicem sibi amicum impetret, ut per Marchef. d. c. 26. sub n. 2. fol. 294. Sigism. Scac. d. q. 14. n. 56. Quando autem dicatur appellatum nimium præcurrisse, & festinasse in impetranda commissione causæ, arbitrio iudicis relinquitur, qui consid. rare debet qualitatē personæ, & causæ, ac distantiam loci, ut per Anch. hic not. 5. n. 5. Abb. sub n. 10. Alex. cons. 19 sub n. 5. lib. 1. Scac. d. q. 14. n. 57. ubi in vers. tertia, intelligit si appellatus vult impetrare iudicem ante vltimum mensem anni, quia tunc relinquitur arbitrio iudicis an, & quando dicatur nimium præcurrere; si verò appellatus impetret iudicem in vltimo mense anni, non dicitur nimium præcurrisse, & tunc cessat penitus arbitrium, quo forsan casu intelligendus est. Dec. in presenti n. 20. vers. in glossa.

6 Dispositio igitur huius text. de non præueniendo partem appellantem in imperatione rescripti, non habet locum in Curia, ubi statim datis Apostolis pars appellata potest impetrare commissionem super appellatione, ut testatur Stephan. Grat. discept. forens. c. 1. n. 10. cum segg. Seraphin. decis. 455. Et Legatus in Portugalia derogat etiam tempori huius cap. & assignat breuius tempus ad prosecutionem appellationis ad imitationem Romanæ Curie, ne lites sint in suspensio, & finis breuior imponatur, provt testatur Valasc. cons. 61. n. 8. & 9. Id ipsum per Papam Bonon. Legatis indultum extitisse asserit Marchef. de commiss. p. 2. s. vnic. n. 34. pag. 40. & n. 3. tenet in commissionibus causarum extra Curiam non derogari huic cap. nisi utraque pars appellauerit, quia tunc derogari poterit, ne continentia causæ diuidatur.

8 Et debet. Verbum debet importat necessitatem, ut per Cam. Percira de nomin. emphyr. q. 1. n. 2. & plures, quos refero in meis remiss. de dict. & claus. dist. 82. n. 1. alia in tract. de dictionib. vsusq. dist. 77. n. 1. cum segg.

9 In glos. Prioribus, fin. Notatur ad hoc quod ut valeat rescriptum, oportet fieri specificam mentionem de appellatione, & sic de statu causæ, ut per Palat. in repet. cap. per vestras, de donat. inter virum, notab. 4. n. 16. vers. cogitatam.

CAP. Per tuas. LVIII.

1 Index appellationis si fuit appellatum post litem contestatam, & nunc altera pars est contumaciter absens, potest litem terminare sententiando provt Tom. 1.

de iure, cum liquet de meritis causæ. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zab. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Anchar. Butr. Bald. Panorm. Prapof. Dec. Franch. Alex. de Neno, Mantua, Viu. in rationali secundi libri iuris Pontif. pag. 323. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 123. remissum Ximen. in concord. p. 1. & nonissimè de Valboa ubi supra referitur ab Anton. August. collect. 4. Decret. lib. 2. tit. 12. cap. 2.

De per contumaciam absentante, &c. Ergo à contrario sensu si præsens fuerit, necessaria erit contestatio litis in iudicio appellationis, ita ut non sufficiat primi iudicii contestatio, Bart. in l. vlt. §. illud, C. de appell. tempor. optimè Couar. in cap. Raynaldus, §. 1. n. 1. de restam. verum altero litigantium absente, & remissa in primo liti examine contestatione in iudicio appellationis eam necessariam non esse, per hunc text. tenent Couar. loc. cit. de quo an verum sit, vide Mynsing. cent. 1. obseru. 1. Franc. Mar. Delphin. decis. 1182. n. 23. p. 1. & decis. 606. p. 2. Bellacomb. tom. 1. communi opin. lib. 3. tit. 7. n. 20. Brederod. in tract. huius tit. p. 2. tit. 20. de liti contest. Camil. Borrel. in sum. omnium decis. 50. de liti contest. n. 29.

SUMMARIUM.

- 1 Appellans ante sententiam tenetur exprimere causam rationabilem coram ipso iudice à quo, nec admittitur exceptio quod prius miserat nuntium ad Sedem Apost. vel quod literas impetrauerat, quoniam nondum sunt iudici præsentate.
- 2 Iudicibus magnus debetur honor.
- 3 Iurisperitis Princeps reuerentiam exhibet ob meritum ac honorem scientiæ.
- 4 Appellare potest omnis oppressus siue iniuste gravatus.
- 5 Appellatio debet ab appellante proponi coram iudice à quo, nisi iudicis præsentia haberi non possit.
- 6 Index delegatus, cui est commissio causa appellationis, potest absque noua commissione cognoscere de causa principali, si appellatio fuerit iustificata.
- 7 Appellationis index cognoscit de articulo à quo non fuit appellatum, quando bene fuit appellatum.
- 8 Rescriptum currit à tempore præsentationis.
- 9 Index prolationis quando ab interlocutoria pronuntiat non bene fuisse appellatum ex stylo Romanæ Curie potest causam illam retinere, si pars quod non sperat iustitiam sibi fieri in partibus.
- 10 Contestatio liti inualida non interruptit prescriptionem.
- 11 Clausula, appellatione remota, quando non est apposta prævia causæ cognitione, parum, aut nihil operatur.
- 12 Appellationem esse admittendam in dubio pronuntiandum est.
- 13 Appellatio in omni casu regulariter permittitur.
- 14 Appellationi in quibus casibus non deferatur, ostenditur.
- 15 Dotis in causa proceditur ad executionem sententiæ non obstante appellatione ab illa interposita.
- 16 Mercedis in causa non datur appellatio quoad effectum suspensiuum.
- 17 Alimentorum futurorum in causa non datur appellatio quoad effectum suspensiuum.
- 18 Appellatio non datur quoad effectum suspensiuum in causis piis, & in aliis pertinentibus ad visitationem, & decreta. Episcopi visitantis.
- 19 Index, qui suo arbitrio procedere potest, tenetur inrisperiri consilium sumere.
- 20 Principi liberum est causam coram quibuscunque iudicibus pendente ad se aduocare.

- 21 Iurisd. ordinaria si iam coepa est per solum ci-
rationem, non potest tolli quantum ad causam il-
lam per literas Papa nisi de hoc fiat mentio in
rescripto.
- 22 Iudex delegatus non dicitur praevenire per solum pra-
sentationem commissionis, seu rescripti.
- 23 Iudicem mihi suspectum culpa mea non possum re-
cusare.

CAP. Vndebitus. LIX.

1 Appellans ante sententiam coram iudice idoneo
ad superiorem sine rationabili causa, non ad-
mittitur, sed debet proseguere sententiam, & iusti-
tiam suam coram eodem suo iudice ordinario, non
obstante quod dicat se destinasse nuntium ad supe-
riorem, vel etiam si dicat se impetrasse nuntium a
superiore, si litera nondum sunt assignatae delegato.
Si vero appellat cum rationabili causa, tunc causa
est exponenda coram iudice a quo, quae debet esse
talis, quae si fuerit probata, superior debet cogno-
scere de appellatione, & si deinde causa non proba-
bitur, index superior remittat illum ad inferiorem,
& condemnet eum in expensis alteri parti: salvis
tamen constitutionibus de maioribus causis ad Se-
dem Apostol. reservandis. Colligunt ex Ordinariis.
Abb. antiq. Innoc. Collect. 2. bar. Bellam. Ioan. Andr.
Imol. Anan. Host. Anchar. Butr. Bald. Panorm. Dec.
Franch. Mantua, Alex. de Neno, Vinian. in *rationali*
secundis libri iuris Pontif. pag. 124. Alagona in compend.
iuris Can. pag. 338. remissive Casal. in annot. & Ximen.
in concord. p. 1. & 2. nonnullim de Valboa ubi supra. re-
fertur ab Anton. Aug. collect. 4. Decretal. lib. 2. tit. 12.
cap. 3.

2 Ut debitus honor deferatur iudicibus. Quibus maxi-
mus debetur, ex Tiraquell. de nobilit. cap. 28. num. 3.
Boer. decis. 22. a princip. Casan. in catalogo gloria
mundi, part. 7. consid. 24. Princeps igitur reueren-
tiam exhibet iurisperitis ob meritum, ac honorem
scientiae. l. 1. C. de assessorib. l. quicquid, C. de Advo-
cat. diversorum iudiciorum, Casan. in catalogo part. 1.
consid. 72. in fine. Et apud Gentiles adeo honoraban-
tur, ut Apollo requisitus de iustis Magistratibus re-
sponderet se nescire vtrum ex eorum numero an ho-
minum aggregari deberent, ut refert Valer. Maxim.
ita enim hoc exercitium apud eos illustre fuit, ut
illud omni potentatui praeferrent, ut
iste Cicero, praedarius, dignusque inter mor-
tales excogitari potest, quam vnum hominem re-
periri, qui communi utilitati seruiat qui commu-
nia pro suis, sua pro communibus habeat, qui velit,
& sciat personam civitatis gerere, dignitatem, de-
cuseque sustinere. Unde merito honorantur, quia fa-
ciunt iudicium, & iustitiam in omni tempore,
Psalm. 105. & ita pro iudice semper iura praesumunt,
Menoch. cons. 100 a n. 1. & de praes. lib. 2. praesumpt. 67.
Surd. de aliment. tit. 1. q. 120. n. 11 & decis. 170. n. 24.
4 Absque rationabili causa, &c. Notatur ad hoc quod
omnis oppressus, siue iniuste gravatus potest appel-
lare, ut per Ruginel. in tract. huius tit. §. 2. cap. 1.
ampliat. 12. n. 118. Sigismund. Scacc. in simili tract.
lib. 3. cap. 2. quaest. 5. art. 1. n. 1. ubi n. 2. declarat pro-
cedere ex causa de praeterito, & n. 3. declarat etiam,
ut habeat locum non solum in eo, qui est gravatus
sententia iudicis, sed etiam in eo, qui non est
gravatus, considerato praesenti statu causae, sed po-
test esse gravatus considerato possibili futuro statu,
gravamen enim est causa appellationis, idem Sigis-

mund. Scacc. d. cap. 2. q. 3. num. 1. & q. 5. num. 94. Et
appellatio quando dicatur sine causa relinquatur ar-
bitrio iudicis, idem Sigismund. Scacc. q. 2. n. 49.

Coram eodem iudice. Notatur ad hoc quod appel-
latio debet ab appellante proponi coram iudice a
quo, ut per Mandol. in addit. ad Lap. alleg. 38. in verbo,
in praesentia, Rot. in una Salernitana Contributionis 14.
Novembriis 1614. coram D. Dunozetto, apud Farinac.
decis. 594. n. 2. p. 2. recent. prax. Episcop. p. 1. verbo, ap-
pellatio, §. 3. pag. 20. ubi etiam per cap. dilecti, in 2.
sup. hoc tit. dicit sufficere appellare facto, id est, per
arreptionem itineris ad superiorem, & ita se vidisse
practicari in multis Curis Metropolitanis, tamen
tutus esse asserit hunc text. practicari, per quod di-
cit Marant. de ordine iudic. p. 6. tit. de appell. n. 153. non
solum appellationem debere proponi coram iudice a
quo, sed causas gravaminis specialiter, Surd. con-
sil. 218. n. 1. Marant. de ordine iudic. p. 5. tit. 2. princ. in
verbo, & quando appellatur, n. 133. Nicol. de concord.
gloss. concord. 6. fallent. 54. n. 85. Vestr. in praxi lib. 7. c. 3.
n. 27. ubi Grauat. in addit. n. 57. Lancelot. de attentatis,
p. 2. c. 12. de attent. & innotat. appellationes pendentes, ampl. 15.
princ. n. 1. & limit. 50. princ. n. 184. vers. tertia causa,
Ioan. Ferrar. in tract. huius tit. lib. 2. c. 3. n. 130. vers. fin.
Sigism. Scacc. in simili tract. q. 6. a princ. ubi n. 2. ex-
tendit primo ut si plures indices tulerint sententiam,
appellatio coram singulis communiter, vel separa-
tim debeat interponi, per Clem. 1. hoc tit. & n. 4. ex-
tendit secundo ut nec sufficiat interponere appel-
lationem in tribunali iudicis sine praesentia iudicis,
& n. 5. extendit tertio, ut habeat locum etiam in ap-
pellatione extra iudiciali, & n. 6. extendit quarto, ut
in tantum debeat interponi coram iudice a quo, ut
si non sit interposita coram eo, appellatio sit nulla.
Limita principalem resolutionem quando indices
praesentia haberi non possent, ut per Guid. Papae de-
cis. 4. 6. n. 64. vers. in absentia tamen iudicis, Mandol.
ad Lap. d. allegat. 38. in vers. si quis, Grauat. ad Vestr.
lib. 7. c. 3. n. 18. in vers. ceterum, Rot. d. decis. 594. n. 3.
late Sigism. Scacc. d. q. 6. a n. 18. ubi n. 19. quod ut di-
catur iudicis praesentiam haberi, non posse, non est
requirendus in horto, vel in villa, sed satis est quod
perquiratur in loco publico, & num. seqq. coram quo
iudice, & ubi, & apud quem hoc casu interponenda
sit appellatio.

Superior de appellatione cognoscat, &c. Notatur ad
hoc quod index delegatus, cui est commissa causa
appellationis, potest absque nova commissione co-
gnoscere de causa principali, si appellatio fuerit ius-
tificata, ut per Michael. Grassl. tom. 1. commun. opin.
lib. 2. tit. 2. n. 64. pag. 274. & Balb. tom. 2. lib. 7. tit. 21.
n. 81. pag. 313. nam appellationis index cognoscit de 7
articulo, a quo non fuit appellatum, quando bene
fuit appellatum, Surd. decis. 175. n. 8.

Fuerint assignata. Ergo rescriptum currit a tempo-
re praesentationis, de quo vide Perez l. 6. gloss. 1. vers.
quaro 24. tit. 12. lib. 3. Ordin.

Illum ad inferiorem remittat. Aduerta quod ex sty-
lo Curiae Romanae, quando index prolationis ab in-
terlocutoria pronuntiat non bene fuisse appellatum,
potest nihilominus causam illam retinere, si pars iu-
ret, quod non sperat iustitiam sibi fieri in partibus,
sic limitata huius text. decisione, ut testatur D. Barb.
in l. 1. ff. de iudic. art. 1. n. 33.

In gloss. Coram, ibi, vtrum interruptio facta sit per li-
tis contestationem, &c. Notatur ad hoc quod litis con-
testatio invalida non interruptit praescriptionem, ut
per Tiraq. de re tract. tit. 1. gloss. 10. n. 86.

In gloss. Ante sententiam. Notatur ad hoc quod
quando clausula, appellatione remota, non est apponita
praetia

De Appellationibus, &c. Tit. XXVIII. 711

fravia causae cognitione parum, aut nihil operatur, quia intelligitur solummodo de finola appellatione, & non de legitima, de quo, & an verum sit, dixi ad cap. Pastoralis 63. in princip. supr. hoc tit.

Aduerte tamen quod ubi Princeps, qui solus potest rescribere cum clausula *Appellatione remota*, l. 1. §. interdum, ff. de quibus appellare non licet, ad ita rescribendum ex causa aliqua mouetur, summa peritia, & irrefragabilis integritas in ipso indice exigitur, Conar. pract. c. 23. sub n. 6. vers. quinto probare poterit; unde circumscripto consensu partium ex doctrina, gloss. 1. in cap. a iudicibus, vers. dices ergo 2. q. 6. vel nunquam sic rescribitur singulari persone, vel si rescribatur, nihilominus postea idem Princeps appellationem admittit propter facilem inductionem granaminis, quod à Canonica sententia non exorbitari docet gloss. verbo ab eo promouere in d. l. 1. §. interdum, nec hoc casu datur clausula parito, vt latè fuit tentum in *Vallsolana exemptionis* 14. Martij 1616. coram R.P.D. Pirovano.

- 12 In gloss. *Abque rationali causa*. Notatur ad hoc quod in dubio pronuntiandum est appellationem esse admittendam, vt per Tiraq. in tract. de iur. p. 6. declar. 6. num. 10. Surd. de aliment. tit. 8. priuileg. 60. n. 2. Hippol. conf. 84. num. 4. cum segg. Menoch. conf. 345. num. 49. Bellacomb. tom. 2. commun. opin. lib. 6. c. 21. num. 137. pag. 310. etiam si euident nullitas, & notoria iniustitia sit, Stephan. Gratian. discept. forens. c. 41. num. 7. Appellatio enim in omni casu regulariter permittitur, nisi expresse reperitur prohibita per l. 1. & in minoribus, C. hoc tit. & gloss. in l. restituere, in fin. ff. de rei vendicat. docent Tiraquell. de priuilegiis pie cause, priuileg. 153. Surd. de aliment. tit. 8. priuileg. 60. num. 1. & confil. 271. num. 17. & decis. 27. num. 4. Azened. l. 1. num. 71. tit. 18 lib. 4. noue recopil. Melch. Phæbos Lusitan. decis. tom. 1. ar. 62. Marc. Anton. Genuen. in practicabil. Ecclesiast. quest. 319. num. 2. & ideo iura, quæ prohibent appellationem sunt odiosa, ac proinde strictè intelligenda, Surd. decis. 102. num. 1. Melch. Phæbos d. ar. 62. in fine.

- 14 Appellationi tamen non defertur in illis quatuor casibus enumeratis in l. 1. tit. 23. p. 3. quorum primus est quando appellatur à sententia interlocutoria, cuius grauen potest reparari; secundus quando partes conveniunt ne appellentur à sententia ferenda; tertius in condemnatione debiti fiscalis; quartus quando Rex committit causam cognoscendam appellatione remota; alios refert l. 17. tit. 10. p. 3. & septem alios l. 16. tit. 10. p. 3. exemplum ponens in publicis latronibus, seditiosis, & raptoribus, & qui per vim cognoscunt mulieres, virgines, aut viduas honestas, aut religiosas, & in falsificatoribus auri & argenti, & similia Regia adulterantibus, & mutantibus, & qui veneno, vel proditoriè occidunt homines; alios ponit l. 6. tit. 18. lib. 4. noue recopil. quando scilicet inbetur sepeliri defunctum, vel quando agitur super rebus tempore parituris, vel vt colligantur melle, aut vindemia.

- 15 Plures à Doctoribus adduci solent casus, in quibus non obstante appellatione proceditur ad executionem sententiae, vt in causa dotis, per ea, quæ Vivian. tom. 2. commun. opin. lib. 7. tit. 27. n. 6. vers. & hinc est, pag. 325. Surd. de aliment. tit. 8. priuileg. 60. n. 6. D. Barbof. in l. 1. p. 1. num. 57. ff. soluto matrim. Menoch. remed. 4. adipisc. num. 829. Ozalc. Pedem. decis. 25. num. 20. Stephan. Gratian. Marchia decis. 72. & decis. 220. n. 4. & decis. 214. n. 8. Marc. Anton. Genuen. in practic. Ecclesiast. quest. 319. Et in causa mercedis Redoan. de simonia mentali, p. 2. c. 25. n. 5. Modern.

Tom. I.

de cognitione per viam violentia, p. 2. q. 113. & q. 134. Stephan. Gratian. Marchia decis. 53. num. 1. Et in causa, qua quis condemnatur ad solvendum salarium famulis, Stephan. Gratian. d. decis. 53. num. 7. Rebuff. ad leges Gallie, tit. de sent. promiss. ar. 3. gloss. 7. num. 1. Et in alimentis futuris. laf. in l. de alimentis, num. 5. C. de transactio. Vin. d. loco. Lat. in l. si quis à liberis, §. si vel parens, n. 32. ff. de liberis agnosc. Tiraquell. de pia causa, priuileg. 153. Menoch. remed. 4. adipisc. n. 829. Surd. d. priuileg. 60. num. 5. & tit. 2. quasi. 120. num. 13. D. Barbof. d. part. 1. num. 56. Flores de Mena variat. lib. 1. q. 14. num. 4. Guttier. pract. lib. 1. q. 106. Mendez à Castro in praxi seculari Lusitan. lib. 3. c. 19. num. 9. Marc. Anton. Genuen. d. quasi. 319. num. 3. Datur autem appellatio ad effectum suspensiuum, quando agitur de alimentis decursis ante litem motam, quia dicuntur præterita, Pontan. de aliment. c. 19. num. 3. Surd. de priuileg. 60. num. 16. Caputaq. decis. 24. num. 2. part. 1. Rot. decis. 764. num. 1. p. 1. diuers. & in Romana excessu legati 16. Novembr. 1616. coram bon. memor. Buratto inter eius impressas decis. 218. n. 5. Et quando petantur alimenta iure actionis, & non iudicis officio nec propter inopiam, etiam si actum fuisset pro alimentis principaliter, Barz. Bonon. decis. 69. n. 17. vers. certe illa opinio, cum segg. Caputaq. decis. 39. part. 1. Surd. d. priuileg. 60. n. 22. & 24. Rot. d. decis. 764. num. 1. & 2. part. 1. Buratt. d. decis. 218. num. 6. Item non datur appellatio ad effectum suspensiuum in causis piis, Surd. d. priuileg. 60. num. 7. & in causa subsidij charitativi, n. 6. & in causa pensionis assignate loco alimentorum n. 10. & in causis, quæ celeritatem requirunt n. 11. Et in causis præcedentiæ, Stephan. Gratian. Marchia decis. 232. Et in causis pertinentibus ad visitationem, idem Stephan. Gratian. decis. 188. à princip. & à decreto Episcopi visitantis Confraternitatem laicorum, & compellentis administratores ad reddendum computa, idem Gratian. Et super sequestratione in causis majoratus, Sebast. Neu. ad l. 3. ff. quis, & à quo appelletur, num. 80.

Notatur etiam ad hoc quod index, qui suo arbitrio procedere potest, tenetur inrisperiti consilium sumere, vt per Menoch. de arbit. lib. 1. q. 23.

In gloss. *Si dicat*. Notatur ad hoc quod Principi causam coram quibuscunque iudicibus presentem ad se aduocare liberum est, vt per Rebuff. tom. 1. ad leges Gallie, tract. de reuocat. in presat. q. 5. n. 36. vbi n. 41. tenet quod Legatus sine expressione Papæ non poterit causam coram Episcopo, vel coram alio inceptam euocare.

In ead. gloss. ibi, *Super hoc dicas, &c.* Notatur ad hoc quod si iurisdicção ordinaria iam excepta est per solam citationem, non potest tolli quantum ad causam illam per literas Papæ, nisi de hoc fiat mentio in rescripto, vt per Menoch. de arbit. casu 102. num. 7.

In gloss. *Assignata*. Notatur ad hoc quod per solam præsentationem commissionis, seu rescripti, index delegatus non dicitur præuenire, vt per Mascard. de probat. concl. 1232. num. 12. Azened. ad l. 10. n. 58. tit. 13. lib. 8. recopil. Gonzal. ad reg. 8. Cancellaria, §. 3. proem. n. 13. vbi num. 14. dicit quod in Rota contrarium seruatur, quia ibi per solam præsentationem commissionis præuenitur, & citat Put. lib. 2. dec. 47. num. 1.

In gloss. *Rationabiliter*. Notatur ad hoc quod iudicem mihi suspectum culpa mea non possum recusare, vt per Bellacomb. tom. 1. commun. opin. lib. 3. tit. 1. n. 100. pag. 374.

In gloss. *Alioquin*. Quæ differentia sit quando ap-

pellatur

pellatur ab interlocutoria, seu gravamine, quando
a diffinitiva quoad iudicem ad quem, vide Zerol. in
praxi Episcop. p. 1. verbo, appellatio, §. 5. pag. 20.

S V M M A R I V M.

- 1 Index à quo appellatum est à gravamine, si illud re-
vocat, potest in principali causa procedere.
- 2 Causa cessante cessat effectus.
- 3 Suspicionis causa cessat suspicio.
- 4 Appellari non potest ab interlocutoria.
- 5 Appellatio admittitur ab interlocutoria habente vim
diffinitivam.
- 6 Sententia interlocutoria habens vim diffinitivam dici-
tur illa qua pronuntiat quæ non esse minoris
etatis.
- 7 Articulorum iniusta admissio ubi sit, potest appellari,
quia est interlocutoria habens vim diffinitivam.
- 8 Index quando se pronuntiat competentem, vel incom-
petentem potest appellari.
- 9 Appellari potest à revocatione probationum.
- 10 Appellari potest à sententia absolutionis instantia.
- 11 Appellari potest à delatione iuramenti alteri parti
per iudicem facta.
- 12 Expenfarum ab absolutione expressa appellari po-
test.
- 13 Dilatio quando datur ad probandum adeo brevis, ut
ex brevitate possit deficere facultas probandi, ap-
pellatio conceditur.
- 14 Appellatio in quibus casibus concedatur ab interlocu-
toria, remissum.
- 15 Gravamen ubi reparari non potest in diffinitiva licita
est appellatio ab interlocutoria, etiamsi gravamen
possit reparari, sed non ex toto, vel magna cum
difficultate, seu preiudicio partis.
- 16 Damni irreparabilis casus plures qui referant, ci-
tantur.
- 17 Captura affert damnum irreparabile, & à sententia
interlocutoria, ut quis in carcerem coniciatur, ap-
pellatio conceditur.
- 18 Tortura affert damnum irreparabile.
- 19 Excommunicatio continet damnum irreparabile, ac
proinde ab illius sententia per decretum interlocu-
torium prolata appellatio conceditur.
- 20 Appellari potest à sententia, qua quis excluditur ab
aliquo officio tanquam infamis.
- 21 Gravamen quando habet tractum successuum potest
à sententia interlocutoria illud inducente appel-
lari.
- 22 Sententia interlocutoria retractari potest quancum-
que à iudice, intellige ut ibi.
- 23 Index semel & iterum tantum sententiam interlocu-
toriam retractare potest.
- 24 Index etiam sine causa, & appellatione interposita
potest sententiam interlocutoriam revocare.
- 25 Sententiam interlocutoriam habentem vim diffinitivam
non potest revocare.
- 26 Index appellationi interlocutoria deferens non potest
amplius illam revocare.
- 27 Index non potest suam sententiam interlocutoriam re-
vocare postquam index ad quem inbibuerit.
- 28 Interlocutoria executioni demandata non potest reno-
vari.

CAP. Cùm cessante causa. L X.

¶ Q Vando index comminando, vel interloquendo
alterum litigantium gravat, & pars gravata ap-

pellat, si dictus index revocat illud gravamen, potest
in causa principali ulterius progredi, nisi aliunde sit
suspectus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc.
Collect. Zabari. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host.
Anch. Panorm. Decian. Franch. Burr. Bald. Henric.
Præpos. Alexand. de Neno, Mantua, Viuian. in
ration. secundi libri iuris Pontif. pag. 325. Alagona in
compend. iuris Canon. pag. 339. & tom. 4. repet. in iure Ca-
nonico ad librum secundum Decretalium, Ioan. Crot. re-
missum Ximen. in concord. p. 1. & 2. nouissimè de Val-
boa ubi sup. refertur ab Ant. Aug. collect. 4. Decretal.
lib. 2. tit. 12. c. 4.

Cùm cessante causa cesset effectus. De hoc brocardi-
co vide latè Tiraq. in speciali tract. cessante causa, &
de iure primog. q. 40. n. 160. cum seqq. Duenn. reg. 82. Cald.
Pereira de potestate eligendi, c. 10. n. 2. cum seqq. Ioseph.
Selle. Aragonia decis. 185. n. 101. Cardos. in praxi iudi-
cium, verbo, causa, n. 2. Anton. Monach. Lucensi decis.
14. n. 18. & decis. 11. n. 12. & Florent. decis. 106. 61. Scacc.
de appell. q. 5. n. 117. Sanch. de matrim. lib. 8. disput. 30.
n. 12. cum seqq. & in præcepta Decal. tom. 1. lib. 4. cap. 2.
n. 42. ubi intelligit de sola finali causa, & procedere
etiam in foro animæ tenet Tiraq. d. tract. cessante cau-
sa, p. 1. n. 17. Hinc cessante causa suspicionis, ces-
sare ipsam suspensionem refert idem Tiraq. d. p. 1.
n. 226. & 227. cum seqq. Hinc etiam lex, vel priui-
legium duabus causis nitatur, una remota non cessat
priuilegium, ut per Palat. in repet. cap. per vest. ar. de
donat. inter virum, & uxorem, not. 3. §. 20. n. 4. ad finem,
& num. 5.

Non obstante si à tali, &c. Notatur ad hoc quòd
ab interlocutoria appellari non potest, Conc. Trid.
sess. 24. de reform. c. 10. Menoch. de arbit. casu 490. n. 1.
Surd. cons. 288. n. 22. Petr. Greg. tract. de appellat. lib. 2.
c. 3. n. 7. Amat. Roderic. de modo, & forma videndi, seu
examinandi processum, c. ult. p. 1. n. 4. Bernard. Græuz.
ad practicum Camera Imper. lib. 1. concl. 129. Alex. Tren-
tacinq. var. resol. lib. 1. sub hoc tit. de appell. resol. 13. à n. 1.
Anton. Monach. Lucensi decis. 24. à n. 1. Sigism. Scacc.
in tract. huius tit. q. 17. limit. 47. Ordin. Reg. Lusit. lib. 3.
tit. 69. in princ. latè Salgado de process. Regia, p. 2. c. 11.
n. 4. cum seqq.

Ab interlocutoria tamen habente vim diffinitivam
appellatio admittitur, Franc. Marc. Delphin. dec. 314.
n. 1. vol. 2. Dec. res. 62. n. 24. vol. 5. Bernard. Græuz. d.
lib. 1. concl. 130. à n. 1. ubi cons. d. 1. n. 1. affert quod sen-
tentia ab impositione perpetui silentij in iudicio l.
diffamari, est interlocutoria habens vim diffinitivam,
& n. 3. idem resolut. de sententia examinis in perpetuam
rei memoriam. Unde in sequentibus casibus
appellationem ac interlocutoria concedi obseruan-
dum duxi.

Primo ubi pronuntiat quem non esse minoris
etatis, Bellacomb. tom. 2. commun. opin. pag. 322. n. 24.
Gam. Lusit. decis. 259. n. 2. Salgado d. c. 1. n. 54. nouissi-
mè me citato Hieron. Roderic. in compendio quest. Reg.
10. n. 33. Valasc. cons. 47. n. 3. ubi advertit hoc non ser-
uari in Regno Portugaliæ, quia grauamen, quod re-
sultat ex tali pronuntiatione, potest corrigi in sen-
tentia principalis causæ.

Secundò ab admissione iniusta, vel denegatione
iusta articulorum, Bald. in l. post sententiam 9. n. 4. in
fin. C. de sent. & interl. Mascard. de probat. concl. 131. &
seqq. Card. Tusch. pract. concl. tom. 1. lit. A. concl. 59. n. 32.
& 35. Surd. decis. 36. ex n. 16. nouissimè Hieron. Roder.
d. resol. 10. n. 33. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 9. §. 1. in
annot. n. 191. & seqq. Stephan. Gratian. discept. forens.
c. 74. n. 15. Alex. Trentacinq. d. resol. 13. n. 14. Sigism.
Scacc. d. tract. q. 17. limit. 47. n. 90. & n. 37. Salgado d.
c. 1. num. 141.

Tertiò

8 Tertio quando iudex se pronuntiat competentem, vel incompetentem. Granat. ad *Vestrum lib. 3. cap. 10. n. 6.* Marant. de ordine iudic. part. 6. tract. de decisoris iudicij, actu 1. n. 43. Aloyf. Ricc. in collect. decis. p. 4. collect. 1. 306. in princ. Thom. Valasc. tom. 1. alleg. 53. n. 5. Trentacinq. d. resol. 13. n. 3. Sigism. Scacc. d. 9. 17. limit. 47. n. 94. & 105. Stephan. Gratian. d. c. 74. n. 15. Salgado d. cap. 1. n. 38. cum segg. Hieron. Roderic. d. resol. 10. num. 24. De iure tamen Portugalia per Ordinat. Regiam lib. 3. tit. 20. §. 9. expeditur per grauamen, & non per appellationem, vt aduertunt Gam. Lufit. decis. 159. Valasc. consulti. 47. n. 5. Cabed. part. 1. decis. 156.

9 Quarto a reiectione probationum, Triuif. *Penetia decis. 4. part. 1.* Granat. ad *Vestrum lib. 3. cap. 10. num. 8.* Ozalc. *Pedem. decis. 2. §. n. 14.* Menoch. *remed. 4. adpisc. n. 817.* Surd. *decis. 36. n. 17.* Marant. vbi supra n. 44. in fin. Scacc. de appellat. quast. 17. limit. 6. memb. 7. sub n. 43. *conf. & quod ab interlocutoria Steph. Gratian. discept. forens. cap. 77. n. 11. cum segg. Salgado d. cap. 1. n. 137.* Attenta verò Ordinat. Regia Lusitan. loco proxime citato, non est nisi simplex interlocutoria, à qua non potest appellari, vt aduertit Valasc. d. *conf. 47. n. 7.* Sic etiam ab admissione, vel reiectione testium, an scilicet testes admittendi sint, vel non admittendi, licita est appellatio, Ozalc. vbi supra n. 14. *vers. contrarium tamen,* Stephan. Gratian. d. c. 77. sub n. 13. & cap. 74. sub num. 15. Salgado d. c. 1. n. 151. vbi n. 153. subdit procedere etiam vbiunque iudex admittit testes post lapsum termini probatorij, vel testes inhables, & n. 157. idem tenet in publicatione attestacionum, & n. 162. resoluit appellationi interpositæ a receptione testium, & probationum facta post conclusionem in causa omnino esse deferendum.

10 Quinto in absolutione instantie, seu iudicij, Amatus *Marchia dec. 66.* Cabed. *Lufit. decisionum, p. 2. Aresto 32. in fin.* cuius tamen contrarium tenent Nic. Miles in *reper. verbo, sent. §. 17.* Rebuff. in *prafat. l. quod iussit, n. 48. ff. de re iudic.* Marant. de ordine iudic. p. 6. fol. 51. n. 33. Salgado d. c. 1. n. 185. ex ratione, quia non definit negotium principale, cum de nouo possit iudicium inchoari.

11 Sexto à delatione iuramenti in litem alteri parti per iudicem facta, Lancel. de *attent. p. 2. c. 1. limit. 50. n. 190.* Gonzal. ad *reg. 8. Cancel. gloss. 9. §. 1. in annotat. n. 195.* Seraphin. de *privileg. iuram. privileg. 102. n. 15. limit. 4.* Scacc. de *appellat. quast. 17. limit. 34. num. 7.* & 8. Menoch. *conf. 2. 1. sub n. 65.* Salgado d. c. 1. ex num. 164.

12 Septimo ab expressa absolutione expensarum, Gam. *Lufit. dec. 65. n. 1.* Cabed. *Lufit. dec. p. 1. Aresto 78.* Stephan. Gratian. *Marchia dec. 50. n. 1.* & 2. Salgado d. c. 1. n. 186. D. Barbof. in *l. cum, qui temere, n. 180. cum segg. ff. de iudic.*

13 Octauo quando datur dilatio ad probandum adeo brevis, vt ex breuitate possit deficere facultas probandi, vt perlatè Salgado d. cap. 1. num. 118. cum multis segg. & n. 139. vbi citat Scacc. d. 9. 17. limit. 47. princ. memb. 1. sub n. 26. Trentacinq. d. resol. 13. n. 12. vbi num. 10. quando tractatur post citationem de legitimitate personæ, id est, quod quis pronuntietur procurator, tutor, vel quod quis habeat legitimam personam standi in iudicio, vel non habeat, & numer. 14. quando quis granatur in non admissione testium, scripturarum, seu aliarum probationum.

Nonò quando pars opposuerit de legitimatione personarum, puta non esse quem tuctorem, non procuratorem, aut legitimo mandato carentem, non fi-

Tom. I.

lium, & similia, quia à sententia super hac exceptione, siue affirmatiuè, siue negatiuè lata permittitur appellatio. Gam. *decis. 159. n. 2.* Pacian. de *probat. lib. 1. c. 58. sub n. 47.* Scacc. de *appell. 9. 17. limit. 7. memb. 7. n. 73.* Salgado d. c. 1. n. 47. vbi n. 53. subdit quod quando iudex interlocuitur procuratorem esse, vel non esse legitimum, ab ista interlocutoria tanquam à gramine irreparabili datur appellatio, & à n. 57. resoluit appellationem admittendam esse à declaratione iudicis, an quis sit hæres, vel non, vel an cum beneficio legis, seu inuentarij, vel sine ipso, & num. 60. idem dicit si iudex negauerit copiam actuum, & num. 61. si iudex pronuntiat remittendum clericum ad suum iudicem Ecclesiasticum, & remittatur, & num. 72. si iudex neget copiam actuum, vel instrumentorum communium, & n. 86. si iudex exceptionem recusacionis contra se ipsum non admittat, & n. 117. vbi interlocutoria fertur super articulo, à quo pendet tota causa principalis, tangit factum principale, seu substantiam negotij principalis.

Plures alios casus in quibus conceditur appellatio ab interlocutoria, videbis apud Afflicet. in *cap. si inter dominum, n. 97. de inuestit. inter dominum, & vassal. lib. 1.* Guid. Papæ *decis. 75.* Bellacomb. Viuian. Kirchou. & alios tom. 2. *commun. opinion. lib. 7. tit. 2. 4. & num. 18. cum segg. Lancel. de attentat. appellat. pendente, cap. 12. limit. 1.* Menoch. *remed. 4. adpisc. 999. n. 822. cum segg. Granat. ad Vestrum lib. 7. cap. 3. n. 46.* Viu. Neapol. *decis. 302.* Decian. *resp. 62. volum. 5.* Brederod. in *tract. huius tit. part. 1. tit. 20. col. 433. cum multis segg. Gonzal. d. gloss. 9. §. 1. in annot. num. 191. cum segg. Valasc. conf. 47. & conf. 51. num. 51.* Hieronym. Roderic. d. *resol. 10. num. 35.*

Vbi grauamen reparari non potest in diffinitiuâ, iure communi licita est appellatio ab interlocutoria, l. 1. §. *quæstium. ff. hoc tit. l. arbitro, ff. qui satisfacere cogantur, Menoch. de arbit. casu 490. n. 3.* Petr. Gregor. in *tract. huius tit. lib. 2. cap. 4.* Surd. *decis. 36. num. 13.* Amat. Roderic. de modo, & forma videndi, seu examinandi processum, cap. vlt. part. 1. num. 4. *vers. vtrum tamen,* Decian. *resp. 62. num. 21. vol. 5.* Ludou. Miranda de ordine iudicarij, quast. 30. art. 8. *concl. 4.* Stephan. Gratian. *Marchia decis. 202. num. 5.* Modern. de *cognit. per viam violentie, gloss. 7. n. 10. & part. 2. quast. 49. à num. 1.* Sigism. Scacc. d. 9. 17. limit. 47. n. 85. *Concil. Trident. d. cap. 20.* Quod quidem verum est, etiam si grauamen possit reparari, sed non ex toto, vel magna cum difficultate, seu præiudicio partis. Duen. *reg. 52. limit. 10.* Surd. *decis. 39. n. 14. & 15.* Sigismund. Scacc. d. 9. 17. limit. 47. num. 86. Aloyf. Ricc. in *praxi resol. 405. n. 2.* Gonzal. d. §. 1. in *annot. num. 177.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 74. n. 12. & 13. & cap. 77. num. 9.* Bernard. Grane. ad *pract. Camera Imper. lib. 1. conclus. 119. n. 5. & 6.* Hieronym. Roderic. d. *resol. 10. n. 36.* Casus plures damni irreparabilis referunt Ioseph. Ludou. *Perus. decis. 83.* Ann. allegat. 82. Surd. *decis. 36.* Zerol. in *praxi Episcop. part. 2. verbo, appellatio, §. 6.* Steph. Quarant. in *summa Bullarij, verbo, Archiepiscopi auctoritas, vers. 18. auctoritas, n. 20.* Ignat. del Villar. in *sylua responsorum, lib. 1. resp. 15. n. 6.* Gonzal. d. §. 1. in *annot. n. 176. cum multis segg. Sigism. Scacc. d. limit. 47. n. 150. cum segg. Gallet. in margarita casuum conscientie, verbo, appellatio, 3.* Pialec. in *praxi noua Episc. p. 2. c. 4. à n. 100.* Steph. Grat. *discept. forens. c. 77.* Aloyf. Ricc. in *praxi verum fore Eccles. decis. 505. in 1. edit. alias resol. 405. §. 2. edit.* Ex quibus aliquos principales adducam.

Primo capturam adduco, quæ affert damnum irreparabile, ita vt à sententia interlocutoria, vt quis in carcerem coniciatur, appellatio concedatur, Don. à

000 3

Fina

Fina tom. 2. commun. opin. lib. 9. tit. 3. n. 2. Cald. Pereira in l. si curatorem, verbo, per quod, n. 31. Rebuff. tom. 1. ad leges Gallie, tract. de sentent. execut. art. fin. n. 16. D. Barbofin l. 2. ff. soluto matrim. in princip. part. 2. n. 3. Melch. Phcebos Lusitan. decis. tom. 1. arresto 101. Aloyf. Ricc. in collect. part. 3. collect. 642. versic. primo, Sigism. Scacc. d. limit. 47. num. 153. latissimè Salgado d. part. 2. cap. 4. à princip. Campan. in diuers. inris Canon. rubr. 11. cap. 13. n. 311. Hieron. Roderic. d. resolut. 10. n. 37. & constat ex quadam declaratione sacre Congreg. Conc. Trident. Summo Pont. approbante vbi cum interrogaretur an quod decreto Sacri Concil. Trident. sess. 13. de reform. c. 1. & alio sess. 24. c. 28. dicitur de grauamine quod per appellationem à diffinitiva reparari non potest, intelligi possit, & debeat de grauamine indebita carcerationis? Sanctissimus D. Naudita relatione Congregationis Concilij declarauit ita esse intelligendum, & ab huiusmodi grauamine appellari posse, & Ordinarium tene-ri processum transferre ad iudicem appellationis, interim tamen reo manente in carceribus, donec iudex appellationis causa cognita aliud indicet, referunt Pialec. in praxi noua Episcop. p. 2. c. 4. n. 100. Prosper de Augustino in addit. ad Quarantam in summa Bullarij, verbo, Archiepiscopi auctoritas, n. 20. littera H.

18 Secundò torturam pariter adduco, quæ affert damnum irreparabile, vt per Ordin. Reg. Lusitan. lib. 3. tit. 69. §. 1. Hippol. in l. ff. de quest. numero 34. Clar. lib. 5. §. fin. quest. 61. num. 27. Azened. l. 3. n. 6. tit. 18. l. 4. noua recop. Aloyf. Ricc. in collect. decis. collect. 642. vers. secundò, & dist. praxi rerum fori Eccles. resolut. 405. numer. 4. vers. tertius, latè Salgado d. cap. 1. ex num. 98. Hieron. Roderic. d. resolut. 10. num. 38. Alex. Trentacinq. var. resolut. lib. sub hoc tit. resolut. 13. n. 15. Sigism. Scacc. d. quest. 17. limit. 47. à num. 143. Zerol. in praxi Episcop. part. 1. verbo, appellatio, §. 9. vbi etiam aduertit appellationem à comminata tortura admittit non debere, quando omnia ritè, & rectè processerunt, & quia attestaciones datæ fuerunt, & repulsa concessa cum essent petita, & publicatus processus, & auditus reus in omnibus suis iuribus cum eius procuratore, & Aduocato, & iudicia non sunt euacuata per defensiones, & alia requisita acta sunt, tunc enim videtur potius appellari ad dilatum, & ad diffidendum seclerum punitionem.

19 Tertiò excommunicationem, quæ continet damnum irreparabile, ac proinde ab illius sententia per decretum interlocutorium prolata appellatio conceditur, Duen. reg. 52. limit. 2. Rebuff. ad leges Gallie, tr. de frivolis appellat. in rubr. sub gloss. 1. in fine, Gonzal. d. gloss. 9. §. 1. in annotat. n. 157. Aloyf. Ricc. in d. praxi, resolut. 405. n. 4. Rebuff. ad concordata Francie tit. de frivolis appellat. in rubr. sub gloss. 1. in fin. vers. facit quando grauamen, & tom. 3. ad leges Gallie, tr. de sent. execut. art. 53. gloss. 1. n. 6. Roland. à Valle cons. 77. n. 22. vol. 2. Villalob. in summa tract. 6. diffi. 11. n. 1. Zerol. in praxi Episcop. p. 1. verbo appellatio, §. ad septimum respondetur, & p. 2. ord. verbo, vers. nono quaritur, Mart. de iuris. d. p. 3. c. 12. n. 6. latè Salgado de protest. Regia tom. 1. p. 2. c. 5. ex n. 3. vbi à n. 8. plures limitationes ponit, Hieron. Roder. d. resolut. 10. n. 39.

20 Quartò sententiam adduco, qua quis excluditur ab aliquo officio publico tanquam infamis, quia ab ea potest appellari, ex Gam. Limit. decis. 139. n. 1.

21 Denique quando grauamen habet tractum successuum, potest à sententia interlocutoria illud inducente appellari, Dec. in cap. ex parte in 1. num. 1. de appellat. Pech. de iure sistendi, c. 24. vers. pen. Raachin.

p. 3. concl. 109. Pinel. in l. 2. C. de rescind. vend. p. 2. c. 1. n. 27. D. Barbofin l. 1. ff. de iudic. art. 3. n. 18. Farin. p. 1. fragment. crimin. lit. A. n. 236.

Et sano vsu, concilio, &c.] Notatur ad hoc quòd 22 sententia interlocutoria retractari potest quando- cunque à iudice, vt per Ordin. Regiam Lusitano- rum, lib. 3. tit. 65. in princ. Surd. de alimen. tit. 9. §. 7. n. 7. Stephan. Gratian. discept. forens. c. 147. n. 11. & cap. 155. n. 16. cum seqq. Cardos. in praxi iudic. verbo, index, n. 66. & 67. Franc. del Castillo Sicilie decis. 58. Alexand. consil. 84. n. 9. cum seqq. lib. 4. Marant. de ordine iudic. part. 6. versic. & demum fertur sententia, n. 7. & 8. Lancelot. de attent. part. 2. cap. 12. limit. 1. n. 11. cum seqq. Surd. consil. 167. per tot. & consil. 188. n. 12. cum seqq. Card. Tusch. pract. conclus. tom. 7. lit. S. con- clus. 115. Scacc. de appellat. q. 19. remedi. 1. concl. 5. ex n. 13. & q. 17. limit. 57. memb. 1. ex n. 30. latè Salgado de protest. Regia tom. 1. p. 1. c. 5. n. 5. cum multis seqq. Aloyf. Ricc. in collect. decis. p. 5. collect. 1474. vers. 4. limita. latè, & eleganter Cald. Pereira quest. forens. lib. 1. q. 9. à princip.

Et quamvis Steph. Grat. d. cap. 155. n. 16. cum seqq. 13 post plures à se relatos teneat quod index non solum semel, sed etiam pluries, & si milles posse suam interlocutoriam reuocare, & hanc opinionem ser- uare Auditorem Camerae Apostol. de eius stylo at- testantur Vestr. in praxi lib. 8. cap. pen. vt lite pend. & Gallef. ad form. Camer. oblig. rubr. reliqua de processu, num. 29. tamen verius est indicem semel & iterum duntaxat posse interlocutoriam reuocare, vt latè comprobant Scacc. de appellat. quest. 19. remedi. 1. con- clus. 6. num. 63. versic. infero, Salgado d. part. 1. c. 5. ex num. 13.

Ampliat supradicta resolutio aliquibus modis 14 relatis per Cald. Pereira d. lib. 1. quest. 9. per tot. vbi n. 3. dicit quod index etiam sine causa potest reuo- care sententiam interlocutoriam, & n. 4. quod ap- pellatio interposita non impedit sententiam inter- locutoriam reuocari, & n. 5. quod eam etiam iu- dices successor reuocare potest, quod quidem lege cautum erat apud Lusitanos per Ordin. Reg. lib. 3. tit. 65. §. 4. & 6.

Limitatur tamen in interlocutoria sententia habente vim diffinitivæ, illam enim non posse iudi- cem reuocare, tradunt Marant. p. 6. act. 1. tit. 8. & de- mum fertur sententia n. 32. Triuis. decis. 4. n. 28. lib. 1. Salgado d. c. 5. n. 26. vbi n. 28. intelligit de interlocu- toria, quæ aliam sententiam diffinitivam non spectat pro se, quia tunc interlocutoriam habentem vim diffinitivæ latam ante eandem diffinitivam licet iu- dici reuocare, & ideo interlocutoria quæ finem im- ponit iudicio, aut processui, reuocari non potest, idem Salgado d. c. 5. n. 30. & Cald. Pereira d. quest. 9. num. 9.

Limitatur etiam vbi index appellationi ab inter- locutoria deuilerit, cum à se abdicauerit iurisdic- tionem saltem quoad exercitium, non potest senten- tiam ipsam reuocare, Sigism. Scac. q. 17. ex n. 42. Sal- gado d. c. 5. n. 37. vbi n. 39. sublimitat nisi cõsensu par- tium interueniat, & n. 41. sublimitat etiam quando deferre non debuit, & minus legitimè & ab huius- modi delatione fuerit appellatum.

Limitatur etiam postquam index ad quem inhi- bit, quia tunc index à quo minimè poterit suam sententiam reuocare, Scac. d. q. 17. n. 59. & Salgado d. c. 5. n. 41. vbi n. 42. & 43. sublimitat quando inhibito minus legitima est, vel nulla, sicut nec poterit vbi transacti sint decem dies, ex Gratian. d. c. 155. n. 58. vel fuerit interlocutoria geminea, si credimus Cald. Pereira de potest. nomin. c. 2. n. 38.

Limitatur

- 28 Limitatur denique ubi fuerit interlocutoria executioni demandata, Ordin. Reg. Lusit. d. tit. 61. §. 3. Cald. Pereira d. q. 9. n. 8. Salgado d. c. 5. ex n. 4. §. ubi ex n. 10. sublimitat ubi adesset partium consensus, vel interlocutoria executioni mandata esset nulla, & inualida.
- 29 *Libere.*] Notatur ad hoc quod index etiam sine causa potest renouare sententiam interlocutoriam, vt per Cald. Pereira d. q. 9. n. 3. & etiam inuitis, renouentibus, & contradicentibus partibus. Surd. conf. 167. sub n. 19. Scacc. q. 16. remed. 1. concl. 5. n. 17. Gratian. d. c. 155. n. 2. Salgado d. c. 5. n. 10.

S V M M A R I V M.

- 1 Iudicem recusare volens debet coram eodem suspitionis probabilem causam proponere, & eam coram arbitris communiter eligendis probare, qua non probata, sua iurisdictione iudex utitur in principali; ea vero probata remittit negotium ad superiorem, vel causam committit de accusatoris consensu.
- 2 Arbitri in recusatione qui eligendi ostenduntur.
- 3 Iudex suspecto recusato causa suspitionis proponi debet coram iudice recusato, probari tamen coram arbitris.
- 4 Iudex recusatus electis arbitris praefigit terminum intra quem suspitionis negotium terminari debeat.
- 5 Recusans quando aduersarij facto fuit impeditus, terminus assignatus intra quem recusationis negotium terminari debet, ei non currit.
- 6 Minor an restituendus sit in materia suspitionis, remissum.
- 7 Recusatus potest mittere causam ad superiorem de recusationis consensu, vt cognoscat de negotio principali.
- 8 Episcopus recusatus potest remittere causam ad Archiepiscopum.
- 9 Iudex suspectus recusari potest non solum in civilibus, sed etiam in criminalibus.
- 10 Iudex ordinarius de iure Canonico recusari potest.
- 11 Iudex recusari non potest ex qualibet causa recusanti bene visa sed ex iusta, legitima, & rationabili tantum.
- 12 Conuictus simul & confessus non auditur appellans.
- 13 Iudex, vt suspectus in notoriis criminibus recusari non potest.
- 14 Appellatio est species defensionis.
- 15 Citatio personalis ad sententiam facta non reuelat si remansit circumducta per non comparationem citantis.
- 16 Praelati Regulares recusari non possunt.

CAP. Cum speciali. LXI.

- 1 Iudicem suspectum allegans assignare debet causas suspitionis coram eodem, deinde ipse cum aduersario si habet, & si non habet cum iudice, communiter eligant arbitros, & si non possunt convenire, quisque eligat suum, qui iudicet de suspitione, & si non conveniant, vocent tertium, & stetur dicto duorum, & si causa suspitionis non probetur legitima, iudex utatur sua iurisdictione, & si probatur de consensu recusantis, committat causam personae idoneae, vel remittat ad superiorem; item quando excessus est manifestus evidenter rei, vel eius confessione, vel alio legitimo modo, non admittitur appellatio; quando vero est dubius, exponere debet coram eodem iudice

causam appellationis, & si est probabilis, dari debet terminus competens pro loco, tempore, & negotio, & si non curat prosequi, iudex procedat ex officio etiam non comparente aduersario: si prosequitur appellationem, & causam probat, iudex superior procedat, si non probat, remittat ad inferiorem. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Buttr. Anch. Bald. Panorm. Dec. Franch. Praepos. Alex. de Neno, Viu. in ration. secundi libri iuris Pontif. pag. 326. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 339. Et rom. 4. repet. in iure Canonico ad librum secundum Decretalium, Ioan. Crot. remissum Ximen. in concord. p. 1. & 2. nouissimè de Valboa ubi suprà refertur ab Ant. Aug. collect. 4. Decretal. lib. 2. tit. 19. c. 5.

Arbitros communiter eligat, &c.] Probat hic text. quod iudice recusato vt suspecto recusans & aduersarius, si aduersarium habet, si verò non habeat, vt quia iudex contra eum ex officio procedat, vnà cum iudice arbitros de communi consensu eligat, & si de arbitris concordare non poterint, vnusquisque suum arbitrum eligat, qui de suspitione cognoscat, & si arbitri concordare nequiverint, eligant tertium, vt quid ex tribus duo decreuerint, illud firmitatem habeat, vt docent in praesenti Bald. n. 1. & 10. Anch. n. 4. in 4. notab. Bellam. sub n. 10. Imol. n. 2. vers. sed debent eligi, & n. 3. Abb. n. 1. in figuracione casus, & n. 10. vers. in gloss. Zabarel. n. 1. notab. 1. Anan. n. 1. 2. & 4. Franc. n. 1. in 2. notab. & n. 4. in 4. notab. Praepos. post n. 3. vers. tertio a parte, & n. 5. 8. & 13. Alexand. de Neno a n. 7. Sigism. Scacc. de iudic. lib. 1. c. 101. a n. 23. Card. Tusch. verbo, suspectus, concl. 911. n. 1. Farin. fragment. crimin. p. 2. verbo, iudex, a n. 915. & isti sunt arbitri iuris, tales enim dicuntur, qui ex necessitate iuxta formam iuris in casibus ab eodem iure expressis a partibus, vel ab aliis eliguntur, vt per Alciat. in rub. de officio Ordin. n. 13. Molin. de iustit. tract. 5. disp. 23. n. 3. & disp. 3. n. 2. Blanc. de compromiss. q. 6. n. 1. Camilla Borrel. eod. tract. § 3. gl. 1. n. 33. Azcued. l. 4. n. 24. tit. 2. lib. 3. nota recap.

Coram eodem, &c.] Notatur ad hoc quod iudice suspecto recusato causa suspitionis proponitur coram iudice recusato, probantur tamen coram arbitris, qui de earum iustitia, & iniustitia cognoscant, vt docent in praesenti Host. col. 1. vers. hoc enim dicitur, Innoc. n. 2. vers. haec enim coniunctio, Bald. num. 1. Henric. post n. 2. Anch. d. 2. in 2. notab. Imol. n. 1. in 2. notab. n. 8. & n. 17. in princ. Buttr. n. 2. & 3. in 1. notab. n. 5. Abb. n. 1. Anan. n. 1. & 2. Dec. n. 8. in 2. notab. Alexand. de Neno n. 1. & n. 43. Sigism. Scacc. d. c. 101. num. 20. Iacob. d. Laurent. de iudice suspecto, c. 14. n. 12. Card. Tusch. d. conclus. 911. num. 1. Farin. d. verbo, iudex, num. 917.

Intra competentem terminum, &c.] Notatur ad hoc quod iudex recusatus electis arbitris praefigit terminum competentem intra quem suspitionis negotium terminare debeat, ipsi autem arbitri praefigunt terminum recusatori ad probandam causam suspitionis, in quo termino si causa suspitionis legitima non fuerit probata, idem recusatus iudex ad vltiora procederet, probata autem causa negotium de recusatoris assensu personae idoneae delegant, vel ad superiorem remittunt, vt ipse procedat prout iuris fuerit, vt docent in praesenti, Henric. n. 4. vers. aut nota apparet, a n. 20. Bald. n. 1. in fine, & n. 13. Anch. n. 5. Bellam. num. 11. in 9. quaest. Imol. n. 3. ante fin. Buttr. num. 4. in 2. notab. & num. 12. vers. quaris, Abb. num. 4. in 3. notab. Zabarel. num. 3. in 3. notab. Franch. num. 4. vers. quinto nota, & num. 12. & a num. 16. Dec. a n. 27. Praepos. num. 3. 10. 11. 14. & 16. Alexand. de Neno

n. 1. 10. 11. & à n. 34. Sigism. Scac. d. c. 10. m. 28. Farin. d. verbo, index, n. 9. 10. Et ita termino praefixo iam finito sententia lata super suspicionibus est nulla, ex Vezin. tom. 1. commun. opin. lib. 3. tit. 1. n. 27. pag. 375. Et apud Lusitanos per Ordin. Regiam lib. 3. tit. 2. 1. §. 2. 1. quadraginta quinque dies assignantur, infra quos attentata suspicio probari debet, alias iudex sua iurisdictione uti potest, quem quidem terminum 45. dierum currere, de momento ad momentum decusum asserit Melch. Phœbos Lusit. decis. tom. 1. Aresto 67. Quando verò recusans adversarij facto fuit impeditus, assignatum terminum ei non currere necesse est ut dicamus, ex traditis per Cassador. decis. 9. sub hoc 41. Tiraq. de retract. tit. 1. §. 12. gl. n. 1. & 2. Mascard. de probat. concl. 12. 29. n. 89. cum seqq. & concl. 12. 36. n. 4. Cald. Pereira in l. si curatorem, verbo, l. 1. §. 19. Non ita si culpa arbitri non fuit terminata suspicio infra assignatum terminum, licet teneatur ad interesse, ex traditis per Bart. in l. fin. n. 2. ff. de variis, & extra ordin. cognit. Farin. in praxi crimin. p. 3. q. 111. n. 538. & 555. Verum autem minor restituendus sit in materia suspicionum, vide Aloyf. Ricc. collect. 183. in fine. Perez l. 1. tit. 5. lib. 1. Ordin. pag. 565. Azeved. per text. ibi in l. 16. tit. 10. lib. 2. noua recop. Cald. Pereira d. verbo, l. 1. §. 1. n. 16. Valac. conf. 112. num. fin.

At ipsa probata, &c.] Notatur ad hoc quod recusatus potest mittere causam ad superiorem de recusatoris consensu, ut cognoscat de negotio principali, ut per Lancelot. de attent. part. 2. cap. 6. vers. quinto limita, Soar. de Pace in sua pract. p. 1. tom. 2. cap. 6. n. 15.

Vel ad superiorem transmittat.] Notatur ad hoc quod Episcopus recusatus potest remittere causam ad Archiepiscopum, ut per Stephan. Quarant. in summa Bullarj, verbo, Archiepiscopi auctoritas, n. 19. prope finem, ubi in princ. tenet quod si appellatur propter suspicionem Episcopi Suffraganei, non debet appellans audiri, nisi prius Archiepiscopo conflet coram Suffraganeo fuisse propositam suspicionem.

In gloss. Cum iudice, ibi, & ita tam in Ordinario iudicio, quam in extraordinario, &c.] Notatur ad hoc quod suspectus iudex recusari potest non solum in civilibus, sed etiam in criminalibus, & siue procedatur per accusationem, siue etiam per inquisitionem officio iudicis, ut docent in presenti Innoc. n. 6. in verbo, adversarij, Bald. n. 3. & 4. Franch. n. 34. & Alex. de Neuo n. 19. Clar. in §. fin. q. 43. in princ. ubi Bajard. n. 18 qui tenet in criminalibus causam suspicionis non probari coram arbitris, sed Principem auditis causis pro parte reorum expositis, si ei iusta videbuntur, remouere iudicem, siue Ordinarius, siue Delegatus sit, vel dare adiunctum suo arbitrio refert, & sequitur Card. Tusch. verbo, suspicio, conclus. 967. n. 10. Jacob. Laurent. de iudice suspecto, c. 5. n. 12. ubi probare conatur in criminalibus ex iusta causa iudici ordinario non dari adiunctum, sed in totum remoueri, Farin. fragment. crimin. p. 2. verbo, index, n. 67.

Notatur etiam ad hoc quod iudex ordinarius de iure Canonico recusari potest, ut per Host. col. 1. in fine, Bald. n. 14. Bellam. n. 10. vers. & sic nota, Abb. n. 2. vers. & alia differentia, Zabar. n. 3. Franch. n. 46. Dec. à n. 5. Prapost. n. 11. ante fin. omnes in presenti, Marant. de ordine iudic. p. 4. dist. 5. n. 40. Caran. super ritu magna Curie, ritu 265. n. 12. Gail. lib. 1. obseru. 33. n. 1. Pacian. de probat. lib. 2. c. 4. n. 35. & 36. Seraph. de primum iuram. priuileg. 7. à n. 3. Sigism. Scacc. de iudiciis, c. 66. num. 13. Jacob. de Laurent. de iudice suspecto, c. 5. n. 34. Farin. d. verbo, index, n. 734. Osta. Glorit. 22. p. 1. n. 4.

In gloss. Iusta suspicionis, ibi, quid si dubitetur cum sit iusta, &c. Notatur ad hoc quod iudex recusari non potest ex qualibet causa recusanti bene visa, sed ex iusta, legitima, & rationabili tantum causa, ut per Pacian. de probat. lib. 2. c. 45. n. 42. Farin. d. verbo, index, n. 805. ubi n. 806. dicit quod quando iudex accusatur ex causa suspicionis notorie friuola, & frustratoria, tunc potest reici à iudice recusato, & ea non obstante ad ulteriora procedi, absque eo quod arbitros eligat, & n. 807. quod debet tunc in reiectione causam suae repulsionis exprimere.

§. Porro.

Si eius excessus euidencia rei, &c.] Notatur ad hoc quod conuictus simul, & confessus non auditur appellans, nec à iudice, qui sententiam pronuntiauit, nec ab eo ad quem provocatum est, ut per Guid. Pap. in tract. huius tit. q. 120. sub n. 89. Couar. pract. c. 23. n. 5. vers. prima conclusio, Lancelot. de attent. p. 2. c. 12. de attent. appell. pend. ampliat. 4. n. 13. Duen. reg. 136. Viuian. tom. 2. commun. opin. lib. 7. tit. 24. num. 5. pag. 320. Scaccia in tractat. huius tit. quest. 17. limit. 4. num. 30. Roland. conf. 73. ex num. 25. Clar. in §. fin. q. 94. num. 1. Anton. Gom. variar. tom. 3. cap. 13. num. 31. post med. late Salgado de protest. Regiam. 1. p. 3. cap. 14. n. 17. cum seqq. ubi num. 21. subdit quod confessus, & conuictus in criminalibus, & pecuniariis causis non auditur appellans, & num. 13. aduertit quod ut confessio tollat in criminalibus appellationem, requirit spontaneam non per torturam, aut illius formidinem, & n. 17. dicit quod confessio post sententiam in criminali causa non impedit appellationem. Vnde non posse iudicem ut suspectum recusari in notoriis, praesertim quando criminaliter agit super notorio crimine, & poena est ordinaria, & certa à iure statuta, tenent in presenti Imola n. 16. Butt. m. 7. & Franch. n. 24. Burfat. conf. 21. n. 24. lib. 2. Lancelot. de attent. cap. 6. n. 27. Jacob. Laurent. de iudice suspecto, c. 1. n. 38. Farin. d. verbo, index, num. 701.

Cum appellationis remedium, &c.] Notatur ad hoc quod appellatio est species defensionis aduersus oppressionem, iniustitiam, & iniquitatem iudicij, ut per Socin. conf. 39. n. 9. lib. 4. Put. de syndacatu, verbo, appellatio, cap. 4. n. 1 in fine, Alexand. conf. 115. n. 1. lib. 5. Scaccia d. tract. quest. 19. num. 4. & limit. 1. ex n. 21. Azeved. conf. 29. num. 46. Marant. de ordine iudic. p. 6. verbo, & quandoque appellatur, num. 247. Soar. de Pace in pract. in proem. 6. p. tom. 1. n. 6. & 7. Rebuff. tom. 2. ad leges Gallia, tit. de rescript. in prefat. num. 161. Couar. pract. cap. 23. n. 6. Pinel. in l. 2. C. de rescind. vendit. p. 1. rub. c. 2. num. 2. qui exinde probant appellationem quoad substantiam esse de iure naturali iudicij quatenus continet defensionem, quoad eius tamen formalitatem, & solemnitatem esse de iure positiuo.

Ad praesidium innocentia.] Notatur ad hoc quod appellatio est praesidium innocentia inuenta ad subueniendum oppressis, & corrigendum iniquitatem iudicis, ut per Rebuff. tit. de appellat. in prefat. n. 17. cum seqq. Scacc. de appellat. q. 3. sub n. 1. Cael. Contar. in l. uic. in ratione dubitandi, num. 3. & c. si de momento possess. Vnde S. Bernard. in lib. de considerat. ad Eugen. ait appellationem esse grande, & generale bonum mundo, idque tam necessarium hominibus, quam sol mortalibus.

Nullo autem adversario comparante, &c.] Notatur ad hoc quod citatio personalis ad sententiam facta non reuelat, si remansit circumducta per non comparationem

De Appellationibus, &c. Tit. XXVIII. 717

tionem citantis, vt per Tirag. de retract. tit. 1. §. 15. gloss. 2. sub n. 9. vers. & idem cum pars aduersa, Gonzal. ad regul. 8. Cancel. gloss. 9. §. 1. in annot. n. 121.

- 16 *Nolumus ad Regulares extendi, &c.*] Notatur ad hoc quod Prælatus Regulares reculari non possunt, vt per Innoc. in presenti, man. pen. Ioan. Andr. Abb. Præpos. & Alex. de Neuo in fine, dicentes per pronomen, *has*, quo vitur hic text. relaxationem fieri ad proximas constitutiones, nempe de appellatione, & reculatione, & ita constitutio de qua in hoc text. non extenditur ad Regulares, quatenus extensio impediret eorum correctionem, iuxta regularia instituta; quare quando superior valde suspectus crederetur, excessumque ob passionem posset reculari, sicut in hoc casu potest ab eo appellari, ita in presenti, Host. num. ult. Ioan. Andr. n. 18. Butr. in fine, Bellam. n. 14. Abb. in hoc §. porro, n. 3. & ibi, Alex. de Neuo n. 8. Præpos. in fine, & Franch. n. 4. quos refert, & sequitur Sanch. in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 6. c. 8. n. 111. Fr. Thom. à Iesu de visit. Regul. tract. 3. cap. 17. n. 12. cum seqq.

SUMMARIUM.

- 1 Appellatur licite ubi index confessionem Aduocati eadem die reuocatum pro lris contestatione velit habere, vel processum à subdelegato subdelegati factum ratificat, & n. 2.
- 3 Aduocati responsio per errorem non reuocata nocet clienti.
- 4 Delegatus inferioris à Principe non potest subdelegare.
- 5 Delegatus ad vniuersitatem causarum potest causam particularem delegare, non tamen vniuersalem iurisdictionem in alium transferre.
- 6 Ordinarius, & is, cui mandata est iurisdiclio, regulariter equiparantur.

CAP. Cum causam. LXII.

Honor. III.

- 1 **P**rocurator quando corrigit errorem Aduocati sui dicentis falsum contra partem, lis non dicitur contestata, & index non potest recipere testes: item nec potest index approbare testes receptos à subdelegatis subdelegatorum: si aliquid horum facit licite appellatur, & quicquid post appellationem fecerit, est irritum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zab. Ioan. Andr. Imol. Anan. Bellam. Host. Butr. Bald. Anchor. Panorm. Henric. Franch. Dec. Præpos. Alexand. de Neuo, Viuian. in ration. secundi libri iuris Pontif. pag. 329. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 340. remissimè Ximen. in concord. p. 1. & nouissimè de Valboa ubi supra.
- 2 Ante lris contestationem sunt exceptiones dilatoria proponende.] Vide appollita ad cap. pastoralis 4. sup. de except. pag. 385. & seq.
- 3 Aduocati responsio extiterit reuocata, &c.] Ergo si non reuocata responsio Aduocati, error illius nocet clienti, de quo vide Barbat. conf. 6. vol. 1. lason. in l. error, C. de iuris, & falsi ignorantia, Cardol. in praxi iudicium, verbo, confessio, num. 21. Mascard. de probat. concl. 368. n. 15.
- 4 Cum non nisi delegatus à Principe, &c.] Notatur ad hoc quod delegatus inferioris à Principe non potest subdelegare, vt per Couar. lib. 3. var. c. 20. n. 10. vers. superest, & in vers. & profecto, alferit cap. cum Bertol-

dus, de sent. & re iudicata, procedere ex eo, quia delegatus inferioris à Principe potest articulum causæ, quamvis non totam causam, delegare. Et quod conclusio illa, quod delegatus inferioris à Principe non possit subdelegare, debeat intelligi, nisi hoc habeat consuetudo, alferit Palat. in reper. cap. per vestras, de donat. inter virum, notab. 2. §. 1. n. 28.

In gloss. Delegatus, ad fin. ibi, bene posset vnam causam, &c.] Notatur ad hoc quod delegatus ad vniuersitatem causarum potest causam particularem delegare, non tamen vniuersalem iurisdictionem in alium transferre, delegatus autem ad aliquam causam particularem, nullo modo delegare poterit, de quo vide Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 3. n. 3. D. Barbol. in cum Præpos. §. 1. n. 154. ff. de iudic.

In ead. gloss. ibi, in fine, Quia quasi Ordinarius videtur. Ergo is, cui mandata est iurisdiclio, & Ordinarius regulariter equiparantur, de quo vide Menoch. de arbit. lib. 1. q. 67. n. 31. Azcued ad l. n. 6. tit. 9. lib. 3. noua recop. D. Barbol. d. §. 1. n. 208.

CAP. Dilato. LXIII.

Apellans debet docere non solum quod opposuit exceptionem legitimam, & appellauit, sed quia legitima exceptio opposita non fuit admissa, ideo appellauit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zab. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Butr. Anchor. Bald. Panorm. Dec. Præpos. Franch. Alex. de Neuo, Viuian. in rationali secundi libri iuris Pontif. pag. 330. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 340. remissimè Cafal. in annot. & Ximen. in concord. p. 2. & nouissimè de Valboa ubi supra.

SUMMARIUM.

- 1 Appellans si præfigit terminum, & non mittit deinde sufficientem procuratorem ad proseguendam appellationem, condemnatur in expensis.
- 2 Tempus currit illi qui misit procuratorem idoneum, & diu fuit disputatum de mandato, quod tamen fuit pronuntiatum inualidum.
- 3 Appellans non comparens, seu non proseguens in termino, condemnatur in expensis.
- 4 Expensarum condemnatio fit in interlocutoria.

CAP. Nicolao. LXIV.

Apellans si præfigit terminum, & non mittit deinde sufficientem procuratorem ad proseguendam appellationem, sed aliud, puta ad impetrandum, vel contradicendum, nunc tanquam contumax condemnabitur in expensis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zab. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Anchor. Butr. Bald. Panorm. Dec. Franch. Præpos. Alex. de Neuo, Viuian. in rationali secundi libri iuris Pontif. pag. 331. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 340. remissimè Ximen. in concord. p. 2. & nouissimè de Valboa ubi supra.

Sufficientem procuratorem non misit, &c.] Notatur ad hoc quod illi, qui misit procuratorem idoneum, & diu fuit disputatum de mandato, quod tamen fuit pronuntiatum inualidum, currit tempus sua culpa, vt per Tirag. de retract. tit. 1. §. 4. gloss. 3. n. 2.

Ipsos ad restituendas expensas, &c.] Notatur ad hoc quod appellans non comparens, seu non proseguens

in termino condemnatur in expensis, vt per Zabara. in presenti. n. 7. vers. habitis, Abb. n. 7. & Franch. n. 6. vers. secundo queritur, Sigism. Scacc. in tract. huius tit. g. 14. n. 17. qui id intelligunt si appellatus non instat pro processu ad vltiora in causa appellationis, secus si instat procedi, quia tunc condemnatur in expensis quamvis contumax, sed debet expectari diffinitiva. Notari etiam solet text. hic ad hoc quod in interlocutoria sit condemnatio expensarum, nec ad diffinitivam reservatur, de quo vide Afflic. decis. 42.

S V M M A R I V M.

- 1 Appellatio à tertia sententia tam diffinitiva quam interlocutoria non datur, & multipliciter declaratur. & n. 2.
- 2 Sententia conformes qua dicantur ostenditur.

C A P. Sua nobis. LXV.

1 A Sententia licet possit semel & bis appellari, non tamen potest tertio, si fuit confirmata. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Anchar. Butr. Bald. Panorm. Dec. Henric. Alex. de Nevo, Prapof. Franch. Viuian. in rationali secundi libri iuris Pontificij, pag. 332. Alagona in compendio iuris Canonici, pag. 340. remissive Calafin annot. & Ximen. in concord. p. 1. & 2. nonnullimè de Valboa vbi sup.

2 Hanc eandem concl. ex hoc text. desumunt, Vestr. in praxi lib. 7. c. 3. n. 19. vers. generaliter, Rebuff. tract. de appell. art. 7. gloss. 2. n. 29. vers. 15. Nicel. de concord. gloss. concord. 6. fallent. 25 n. 67. Sigism. Scacc. in tract. huius tit. g. 17. limit. 1. n. 1. quod adeo verum est vt nec Papa, seu Princeps per viam rescripti ex ordinaria potestate possit concedere tertiam appellationem, Marchef. de commiss. p. 2. de commiss. super nullit. c. 2. sub n. 1. fol. 140. Scacc. vbi sup. n. 2. vbi n. 3. extendit principalem resolutionem, vt sit vera tam in sententia diffinitiva, quam in interlocutoria, & n. 6. extendit etiam vt procedat in sententiis, quæ non transeunt in rem iudicatam, & n. 11. pariter extendit vt tertia appellatio non admittatur quoad effectum suspensiuum, etiam si essemus in aliquo casu, in quo liceret appellare à tribus sententiis conformibus, quia nihilominus appellatio non impediret executionem, & n. 15. denique extendit, vt nec etiam à tribus sententiis possit supplicari; limitatur tamen hæc resolutio multipliciter, vt per eundem Scacc. vbi sup. n. 18. & n. 40. dicit quod à diuersis sententiis potest millies appellari, si millies grauaretur etiam in eademque causa, & n. 42. quod vtraque pars potest bis appellare, & n. 49. quod potest appellari à sententia declarante, tres, vel duas sententias esse conformes, & n. 50. quod potest interiri appellatio aduersarij, & n. 62. quod potest dici post tres sententias de notoria iniustitia, & malitate, & n. 63. quod tertius potest quandocunque appellare.

3 Illæ autem sententiæ dicuntur conformes, quæ conueniunt in qualitate, & substantia, Rngin. in tract. huius tit. g. 1. gloss. 1. n. 19. vers. omnesque. Thesaur. Fossan. dec. 228. sub n. 2. Sigism. Scacc. d. limit. 1. n. 21. nam ad effectum conformitatis sufficit quod in substantia idem contineat, Bald. in l. creditor, §. cum de sorte, n. 1. ff. de solutionibus, Rot. apud Farin. decis. 98. n. 4. p. 1. recent. & quod non adit difformitas circa substantiam, & qualitatem principalem, Alex. con-

sil. 77. n. 3. vers. scilicet ergo, lib. 2. Rota d. decis. 98. & nonnullimè in vna Bracharen. fructuum 18. Aprilis currentis anni 1625. coram R. P. D. Buratto.

S V M M A R I V M.

- 1 Appellatio omisso medio non deuoluit causam, exceptio de hoc opposita.
- 2 Pronocatio gradatim, & non omisso medio fieri debet.
- 3 Appellari potest ad Papam omisso medio.
- 4 Appellatio omisso medio, & proximo iudice de iure Canonico non est nulla, parte appellata non opponente.

C A P. Dilecti. iij. LXVI.

A Ppellare non licet ad superiorem iudicem omisso medio si de hoc opponatur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Anchar. Panorm. Dec. Franch. Butr. Bald. Prapof. Alex. de Nevo, Viuian. in rationali secundi libri iuris Pontificij, pag. 332. Alagona in compendio iuris Canonici, pag. 340. remissive Calafin annot. & Ximen. in concord. p. 1. & 2. nonnullimè de Valboa vbi sup.

Quod cum omisso diocesano Episcopo, &c. Notatur ad hoc quod pronocatio gradatim, & non omisso medio fieri debet, vt per Socin. reg. 23. Marant. de ordine iudic. p. 6. aliu 2. princ. verbo, & quandoque appellatur, q. 5. num. 368. Rebuff. de primil. scolar. primil. 164. n. 1. & in tract. de appell. art. 2. gloss. vnic. n. 9. item 3. Mynting. cent. 1. obseru. 67. & cent. 2. obseru. 4. item 3. Gail. lib. 1. obseru. 119. n. 2. & de pace publica, lib. 1. c. 13. sub n. 15. Ioan. Ferrar. in tract. huius tit. lib. 2. c. 1. sub n. 148. Sigism. Scacc. in simili tract. g. 8. à princ. vbi n. 3. declarat vt gradatim non omisso medio dicatur appellari, quando appellatur ad eum, qui est superior, & proximior iudici, qui tulit sententiam, idest, subalternatus iudici à quo, vtpote ab Episcopo ad Metropolitanum illius Episcopi, & num. 4. declarat secundo, vt gradatim non omisso medio dicatur appellari, & ideo teneat appellatio, etiam quando est interposita simpliciter non expresso iudice ad quem, quia intelligitur interposita ad superiorem proximum non commissio medio, præcipue quando index appellationis est certus, & n. 12. declarat tertio vt non omisso medio dicatur appellatum quando est appellatum ad iudicem competentem, quia talis appellatio valet, n. 14. declarat quarto cum Alexand. cons. 12. à princ. lib. 6. etiam si sententia esset simul lata à iudice Ecclesiastico, & iudice seculari condelegatis, & appellatio sit interposita ad superiorem delegati secularis, vel ad quemcunque alium iudicem competentem, & appellans sic generaliter non declarauerit infra decem dies coram quo iudice velit prosequi appellationem, quia nihilominus appellatio valet.

Limita in Summo Pontif. ad quem omisso medio appellari potest, Conar. pratt. c. 4. num. 9. Marant. d. verbo, & quandoque appellatur, sub n. 469. Abb. in presenti num. 11. vers. quatuor casus, & Franch. limit. 10. num. 25. & Dec. fallent. 3. num. 17. Rebuff. primil. 164. n. 3. & 4. Feder. Schenck. in tract. huius tit. sub num. 7. vers. appellandum est, Ioan. Ferrar. in simili tract. c. 51. sub num. 139. vers. ius Pontificium, Scacc. eod. tract. g. 7. num. 46. & alij citati per me ad cap. antiqua n. 25. de primil. pag. 386. vbi num. 26. contrariis respondit. Et

Et sic distinguunt inter ius Canonicum & Civile, ita ut illo attento omisso medio ad Papam valeat appellari, secus de iure civili, & in foro seculari, quam differentiam agnoverunt Marant. *dicto loco nro.* 570. Rebuff. in *concord. tit. de finoliti appell.* §. 2. regula, & de *privil. schol. privil.* 164. Greg. ad l. 1. tit. 23. p. 3. Bapt. in *tract. contradi. iuris Canon. cum iure Civili contradi.* 16. Galuan. de *diff. legum Civil. & Canon.* n. 23. Hieron. Zanet. *cod. tract. n. 48.* Aniles ad c. 38. Prætor. in *gloss. verbo, ante nos,* n. 1. Couar. *pract. c. 4. n. 9.* Soar. in *pract. tom. 2. p. 5. cap. unico n. 4.*

Limita secundò ubi superior proximior mediatior esset inhabilis, quia tunc posset eo omisso appellari ad alium magis superiorem, Abb. *hic* n. 15. casu 9. Socin. *reg. 23. fallent.* 15. Mynsing. *centur.* 1. *observ.* 67. num. 2. Marant. *de verbo, quandoque appellatur,* *lim.* c. n. 375. Gail. *lib. 1. observ.* 119. sub n. 2. Breder. in *tract. huius tit. p. 1. tit. 18. omisso medio an, &c.* in verbo, si medius inhabilis.

Limita tertio, quando mediatior index denegat institutionem, vel sua sponte causam remittit ad superiorem, Gail. *observ.* 119. sub n. 2. Scacc. *d. q. 7. n. 43.* ubi numeris *segg.* plures limitationes affert, præcipue n. 88. quando appellatur ad iudicem, qui habet iurisdictionem à persona Ecclesiastica, qui potest ab eo appellari secundum Canones omisso medio, & n. 93. si extaret consuetudo appellandi omisso medio, præscriptio, vel privilegium, & n. 96. quando appellatur per errorem omisso medio, quia tunc appellatio non esset inutilis, & n. 99. quod in Regno Neapol. à quocunque iudice appellatur ad Regiam, vel ad magnam Curiam Vicariæ, & n. 102. in scholari, qui potest omisso medio appellare à quocunque iudice inferiore ad Imperatorem, & n. 103. in Legato Papæ, & n. 104. in Patriarcha Constantinopolitano, & Alexandrino, & n. 106. quando concurrunt iurisdictiones mediata, & immediata, & n. 107. quando Episcopus litigaret cum subdito, & n. 111. quando superior proximus esset abiens longo impedimento deventus, & n. 112. in viduis, & pupillis, & cum *segg.* hanc ultimam limit. multipliciter declarat.

In gloss. *Post huiusmodi appellationem, ibi, secundum Canones tamen, &c.* Notatur ad hoc quod secundum Canones appellatio omisso medio, & proximo iudice non est nulla, parte appellata non opponente Abb. n. 7. Franch. n. 12. Marant. *de ordine iudic. p. 6. actu 2. principali verbo, & quandoque appellatur, limit.* 4. n. 373. Rebuff. *d. gl. unic. n. 1. 6.* & 12. Scaccia *d. q. 7. n. 18.* & n. 105. Brederod. in *tract. huius tit. p. 1. tit. 18. omisso medio, verbo, si nihil opponatur, & verbo, taceat.*

S V M M A R I U M.

- 1 Appellare potest is qui desit esse tutor, si nomine pupilli conveniatur in iudicium.
- 2 Mulier, que habet tutelam filiorum, potest esse procuratrix.
- 3 Mater ipso iure amittit filiorum tutelam per transitum ad secundas nuptias, non autem per sponsalia de futuro, ut n. 4.
- 4 Pronuntiatio tacita ex processu ad ulteriorem actum sufficit super emergentibus.
- 5 Appellatio datur, si index se pronuntiat competentem, vel incompetentem tacite vel expresse.

CAP. Ex parte M. ij. LXVII.

Gregor. IX.

Mater ob transitum ad secundas nuptias desinens esse tutor filiorum, non potest nomine illorum in iudicium conveniri, & si conveniatur, licet appellare poterit. Colligitur ex Ord. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Imol. Anan. Bellam. Host. Butr. Bald. Anch. Panorm. Henric. Franch. Decian. Præpos. Alexand. de Neuo, Viuian. in *rationat. secundi libri iuris Pontificij, pag. 333.* Alagona in *compend. iuris Canon. pag. 341.* & *tom. 4. repet. super iura Canonico ad librum secundum Decretal. Ioan. Calderin. remissive Ximen. in concord. p. 1.* & novissime de Valboa ubi *supr.*

Super quibusdam terris, &c.] Notatur ad hoc quod mulier, que habet tutelam filiorum, potest esse procuratrix, ut per Duenn. *reg. 31. limit.* 11.

Et prædicti filij eius sub potestate, &c.] Notatur ad hoc quod mater ipso iure amittit filiorum tutelam per transitum ad secundas nuptias, ita disponitur in *Ordin. Regia Lusit. lib. 4. tit. 102. §. 1.* & docent Greg. l. 5. verbo, *no que sera, tit. 16. p. 6.* Callan. in *consuet. Burgundia, rub. 6. §. 98. à n. 1.* Viuian. *dec. 460.* quem refert Aloys. Riccius in *collect. decis. p. 2. collect. 315. post princ.* Michael. Grass. *tom. 1. commun. opin. lib. 5. tit. 12. n. 5. pag. 759.* Azeved. *l. 4. n. 14. tit. 1. lib. 6. noua recopil. Surd. n. 106. n. 2.* Anton. Faber. in *suo C. tit. quando mulier, desinit.* 1. Menoch. *cons. 5. n. 32.* Sanch. *de matrim. lib. 7. disp. 88. n. 4. cum segg.* & n. 10. Cardos. in *praxi iud. verbo, tutela, n. 6.* Ignat. del Villar. in *stylus respons. lib. 1. respons. 14. n. 11.* Amplia procedere in matre data tutrice in testamento, Molin. *de primog. lib. 1. c. 9. n. 45.* Matien. *lib. 3. gloss. 2. n. 9. tit. 1. lib. 5. noua recopil. Spin. in speculo testam. gloss. 29. principali n. 9. & 10.* Sanch. *d. disp. 88. n. 8.* Gutier. *de tutel. p. 1. c. 9. n. 19.* Bernard. Grana. *ad pract. Camera Imper. lib. 2. concl. 98. in coronide, n. 2.* Amplia etiam licet nuptiæ sint nulliter contractæ, de quo vide Peregr. *de iure fisci, tit. 3. tit. 15. n. 6.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloss. 17. n. 53.* Steph. Gratian. *discept. forens. tom. 2. c. 213. n. 21.* Cald. Pereira *de potestate eligendi, c. 6. n. 33.*

Cum iam ad secunda vota transisset.] Intellige per verba de presenti, nam mater sponsalia de futuro contrahens per eam filiorum tutelam non amittit, de quo vide Anton. Gabr. *tom. 3. commun. opin. tit. de secundis nupt. concl. 9. n. 13.* Palat. in *repet. rub. de donat. inter vir. §. 55. n. 6.* Menoch. *de arbit. casu 151. n. 7.* Gutier. *d. c. 9. n. 2.* Sanch. *d. disp. 88. n. 5.* Cald. Pereira in *l. si curatorem, verbo, lexis, n. 17. col. 6.*

Sed quia disti iudices, &c.] Notatur ad hoc quod super emergentibus sufficit tacita pronuntiatio ex processu ad ulteriorem actum, ut per Vezin. *tom. 2. commun. opin. lib. 3. tit. 20. n. 18. pag. 350.* Surd. *decis. 60. n. 5.* Cald. Pereira in *d. l. si curatorem, verbo, minoribus, n. 40. vers. verum, D. Barbof. in l. maritum, n. 48. & 53. ff. soluto matrim. Valasc. cons. 119. n. 11.* Quamvis enim index non haberet iurisdictionem, & fuisset oppositum de incompetencia, si huiusmodi exceptione non obstante processisset ad ulteriora videtur exceptio reiecta, & perinde est ac si super competentia pronuntiasset, nam stante opposicione non est necesse, quod pronuntietur, cum sufficit procedi ad ulteriora, ut per Steph. Grat. *discept. forens. c. 76. n. 17. cum segg.*

Nostram audientiam appellavit, &c.] Notatur ad hoc quod si index se pronuntiat competentem, vel in-

competentem.

competentem expressè, vel tacitè ad ulteriora procedendo, tunc datur appellatio, vt per Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 9. §. in annot. n. 196. Scacc. de appellat. 9. 17. limit. 47. a. n. 94. & limit. 6. princ. memb. 8. n. 47. cum segg. Mynsing. cent. 3. obseru. 35. Fulu. Pacian. de probat. lib. 1. c. 58. n. 47. Aloys. Ricc. in collect. decis. collect. 1306. in princ. Roland. à Valle cons. 13. n. 1. in fine, & n. 2. & 7. lib. 4. Card. Tusch. presul. concl. tom. 1. lit. A. concl. 359. n. 17. Salgado de protest. Regia. tom. 1. p. 2. c. 1. n. 39. Nam appellatio in se interponitur, si index reiecit legitimam exceptionem, dummodo probetur de veritate causæ ipsius appellationis, vt per Socin. reg. 37. Vtrum autem iudice suspecto recusato processus post secusationem ab eo factus sit ipso iure nullus absque eo quod appelletur, diuersæ fuerunt Doctorum opiniones, vt videre est apud Ordinarios in cap. cum special. sub hoc tit. Rot. dec. 2. n. 1. cum segg. p. 2. diuers. Mynsing. lib. 1. obseru. 33. n. 12. Bernard. ad Clar. q. 43. n. 10. Lancel. de attent. c. 6. n. 2. ver. de alia tamen contraria, Thom. Trinif. Penitus decis. 51. n. 1. p. 1. Seraph. de priuilegiis iuram. prim. 7. n. 20. Card. Tusch. lit. I. concl. 421. n. 6. cum segg. & lit. S. concl. 913. n. 1. & 2. Sigism. Scacc. de indic. canjar. ciuili. lib. 1. c. 107. n. 16. Farin. fragmentorum crimin. p. 2. verbo, index, n. 932. cum segg.

SUMMARIVM.

- 1 Index quando est dubius, & vult consulere superiorem, debet dare copiam consultationis partibus, aliter ei non creditur.
- 2 Subdelegatum videtur renouare delegatus per cognitionem, quam facit.
- 3 Index inferior si ad superiorem referat questionem facti, presumitur quod causa se exonerandi hoc faciat.

CAP. Intimasti. LXVIII.

- 1 Index de iure dubius si vult consulere superiorem, debet consultationis copiam partibus apud acta edere. Colligunt ex Ordinari. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anania, Host. Anchar. Butr. Bald. Panormit. Dec. Henric. Alexand. de Neuo, Præpos. Franch. Vinian. in ration. secundi libri iuris Pontif. pag. 343. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 341. remissum Ximen. in concord. p. 1. & nouissime de Valboa ubi sup.
- 2 Notatur hic text. ad hoc quod per cognitionem, quam facit delegatus, videtur renouare subdelegatum, vt per Rebuff. in praxi benefic. iii. forma Vicarsatus, n. 122.
- 3 In gloss. De inquisitione, vñ. ibi. si vero vult evitare onus iudicandi, &c. Notatur ad hoc quod si index inferior ad superiorem referat questionem facti, presumitur quod causa se exonerandi hoc faciat, vt per D. Barbolam in l. euz, qui remere, §. fin. n. 52. ff. de iudic.

SUMMARIVM.

- 1 Dilatione pendente, & lite non contestata officium iudicis quiescit, & si interim aliquid innotet, vel diem assignatus sine causa prænemat, licet appellatur; & si procurator datus ad impetrandum super appellatione non seruauit formam mandati, auditur appellans etiam post annum.
- 2 Clerici possunt habere ius vendendi carnes.
- 3 Priuilegium concedi potest, quod in tali loco, & non

alibi carnes vendantur, vel quod quis solus piscetur in certa parte maris.

- 4 Baro non potest facere tabernam, & cogere, vt omnes transeuntes eam ad hospitandum in ea.

CAP. Significante. LXX.

Pendente dilatione, & lite non contestata officium iudicis quiescit, & nihil potest facere nisi de consensu partium, & si quid facit, est renouandum ad pristinum; item si procurator missus ad proseguendam appellationem excedit fines mandati, & interim annus transit, appellans post annum auditur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. B. llam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Butr. Anchar. Bald. Panorm. Henric. Dec. Franch. Præpos. Alex. de Neuo, Vinian. in rationali secundi libri iuris Pontif. pag. 343. Alagona in compendio iuris Canon. pag. 341. remissum Ximen. in concord. part. 2. & nouissime de Valboa ubi sup.

Carnes vendere non debere, &c. Ergo clerici possunt habere ius vendendi carnes, de quo vide Tiraq. in nobil. c. 27. n. 8. Boët. decis. 224. n. 4.

Alibi quam in stallis, &c. Priuilegium enim concedi potest, quod in tali loco, & non alibi carnes vendantur, vel quod quis solus piscetur in certa parte maris & alios prohibere possit, vt per Greg. lib. 2. verbo de iuramento, lit. 7. parit. §. Conar. in reg. possessor, p. 2. §. 4. n. 1. Sebast. Nani. in l. si quis quam 7. ff. de diuersis, & temporalibus præscript. Baro verò non potest facere tabernam, & cogere, vt omnes transeuntes eam ad hospitandum in ea, prohibens omnibus suis vasillis ne quenquam, etiam consanguineum, hospitio excipiant, Prax. Episcop. p. 1. verbo, Barones, §. 4.

SUMMARIVM.

- 1 Appellatio ex causa interposita vt iustificetur, causa veritatem probare oportet coram iudice ad quem, nisi fuerit coram iudice à quo oblata probatio, & reiecta.
- 2 Appellatio non iustificatur per oblationem probationis in peremptoriis exceptionibus, quibus quis appellauit, nisi causa appellationis probeatur.
- 3 Verbum, offerens, ultroneam oblationem requirit.
- 4 Presumptio malitiae contrarium purgatur per probationem oblatam incontinenti.
- 5 Probatio eorum, qui offeruntur incontinenti præcaeteris potiori gaudet prærogatiua.
- 6 Probatio incontinenti ad iustificandam appellationem que dicatur, ostenditur.
- 7 Appellans renuntians appellationi etiam imito appellato condemnatur in expensis.

CAP. Interposita. LXX.

Qui appellat ex causa probabili, non sufficit si coram iudice appellationis probet se appellasse ex causa probabili, sed debet etiam probare illam causam esse veram, sed si coram iudice à quo se obtulit probare veritatem causæ, & non fuit admissus, non tenetur coram iudice appellationis illam probare, sed satis est probare se appellasse. Colligunt ex Ordinari. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Hostienf. Anchar. Butr. Bald.

De Appellationibus, &c. Tit. XXVIII. 721

Bald. Panorm. Prapof. Dec. Henric. Franch. Alex. de Neno, Mantua. Vin. in *ration. secundum libri iuris Pontif. pag. 14.* Alagona in *compendio iuris Canon. pag. 341.* remissimè Casal. in *annot. & Ximen. in concord. p. 1. & 2.* nouissimè de Valboa ubi sup.

Collige ex text. quod opponens aliquam exceptionem non dicitur granatus eo ipso quod index illam reiecit, nec appellatio ab huiusmodi reiectione iustificatur, nec dicitur proposita ex legitima causa, nisi aliàs coram superiore excipiens probet legitimam, & veram exceptionem, aliter non deuoluitur appellatio, etiam si prima fronte appareat esse vera, vt per Butr. n. 1. & sub n. 5. & 10. Abb. notab. i. num. 2. Philip. Franch. n. 1. & Dec. n. 1. in presenti, quos referunt, & sequuntur, Scacc. de appell. q. 1. n. 61. cum segg. Salgado de proci. Regia, tom. 1. p. 4. c. 7. n. 55 vbi n. 56. per hunc text. tenet appellationem à reiectione exceptionis simul oblata probatione incontinenti statim dici iustificatam, quia index reiciens probationem incontinenti probatam ostendit suam iniquitatem contra opponentem exceptionem.

2 Si eam non doceat esse veram. Notatur ad hoc quod appellatio non iustificatur per obligationem probationis in peremptoriis exceptionibus, à quibus quis appellauit, nisi causa appellationis probetur, vt per Socin. reg. 186. Et quod in appellatione extrajudiciali sola obligatio non sufficit, sed debet causa in ea expressa verè probari, dicunt Abb. in cap. bona memorie § 1. n. 8. differ. 3. & Zabar. n. 54. differ. 6. & Franch. n. 41. concl. 8. sup. hoc tit. Sigism. Scacc. in tract. huius tit. q. 2. n. 41. secus tenentes in appellationis iudiciali, in qua sola obligatio probationis iustificat appellationem, licet non probetur veritas grauaminis.

3 Nisi hoc se offerens, &c. Notatur ad hoc quod verbum, offerens, vltionem obligationem requirit, vt per Tirag. de reuoc. tit. 1. §. 1. gloss. 17. n. 1.

4 Notatur etiam ad hoc quod presumptio malitiæ contra aliquem purgatur per probationem oblata incontinenti, vt per Felin. in cap. exceptionem, n. 24. suprà de excepti. Couar. pract. c. 16. n. 2. Sigism. Scacc. d. tract. q. 17. limit. 6. memb. 7. n. 133. Probatio eorum, quæ offeruntur incontinenti præ cæteris potiori gaudet prærogatiua, Mascard. de probat. conclus. 87. n. 2. Dicitur autem probatio incontinenti ad iustificandam appellationem, seu ratio appellandi in promptu, cum appellans ostendit scripturam, vel aliud documentum nondum de actis, quod etiam requirit aliquam discussionem sur cause cognitionem, tamen facit magnam presumptionem pro appellatione, vt resoluit idem Sigism. Scacc. d. memb. 7. n. 133. vers. declara. contra Contarel. in l. vnic. C. si de moment. possess. limit. 12. sub num. 14. & Ozaic. decis. 25. n. 13. dum aiunt quod ratio appellandi in promptu dicitur esse, si ex actis resulet evidens iniquitas sententiæ.

§. Ille.

Probat hic §. appellatorem renuntiantem appellationi etiam inuito appellato, siue res sit integra, siue non, & appellatus prosequendo appellationem, quovis modo eam prosequutus esset, coactus fuerit facere aliquas expensas, debere tunc condemnari in dictis expensis, vt per Sigism. Scacc. in tract. huius tit. q. 17. limit. 2. n. 211. vbi n. 113. ampliat quod etiam si appellatus non receperit appellationem, tamen appellans renuntians appellationi, re etiam integra debet condemnari in expensis, & n. 122. limitat quando appellans habuisset iustam causam appellandi, quia tunc iusta causa litigandi excusaret ab ex-

Tom. I.

pensis, & n. 121. limitat etiam in eo, qui renuntiat appellationi conditionaliter, & n. 124. pariter limitat quando appellatus nullas expensas fecerit occasione appellationis, sed duntaxat occasione desertionis, quam appellanti licuit deferere, illique renuntiare tacite, & expresse, re integra, appellato etiam inuito, & contradicente, quia appellans non tenetur ad istas expensas. Vnde ex princip. resolutione inferitur similiter teneri illum ad expensas qui cedit liti, D. hic n. 4. Azim. in praxi Florent. §. 32. c. 2. ampl. 2. Sigism. Scacc. d. limit. 2. n. 114. D. Barbof. in l. eum, qui temere, n. 188. ff. de iudic.

SVMMARIVM.

- 1 Clausula, Appellatione remota, posita in medio literarum respicit solum precedentia, non autem sequentia, nisi fuerit in fine literarum, & hoc si negotia sint separata, & n. 2.
- 3 Clausula in fine posita refertur ad precedentia.

CAP. Inquisitioni. LXXI.

Clausula, Appellatione remota, si ponatur in medio literarum continentium plura negotia se minimè contingentia, respicit solum superiora, si repetatur in fine, respicit omnia. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Hostiens. Anchar. Panorm. Dec. Franch. Butr. Bald. Prapof. Viuian. in rationi. secundum libri iuris Pontif. pag. 337. Alagona in compendio iuris Canonici, pag. 342. remissimè Casal. in annot. & Ximen. in concord. p. 1. & 2. & nouissimè de Valboa ubi suprà.

Hanc eandem concl. ex hoc text. desumit Sigism. Scacc. in tract. huius tit. q. 16. limit. 1. n. 79. nam quævis alia similis clausula in fine posita refertur ad precedentia, vt per Menoch. consil. 130. n. 5. Ioseph. Ludou. Perusina decis. 45. n. 6. p. 1. Burg de Pace consil. 44. n. 13. Surd. consil. 567. n. 4. Gutier. pract. lib. 3. q. 29. n. 1. & 12. Valasc. consil. 133. n. 3. Sanch. de matr. lib. 3. disp. 7. n. 17. Cardos. in praxi iudic. verbo, clausula, n. 22. Ceval. commun. contra commun. q. 828. n. 111. Stephan. Gracian. Marchia decis. 133. n. 14. Marta de claus. p. 4. claus. 13. alios plures, quos refero ego ipse in remiss. de dist. & claus. claus. 119.

SVMMARIVM.

- 1 Appellatio vnus prodest alteri, si communi iure inueniatur, & idem sit negotium, & eadem defensionis causa, & sint eadem sententia condemnati, alia secus.
- 2 Appellatio vnus prodest aliis litis consortibus.
- 3 Privilegium vnus suffragatur alteri quando sumus in causis communibus, & indiuiduis.
- 4 Appellans vnus ex pluribus consortibus, alij appellationem non prosequentibus, executio quoque deferentes consortes exequenda non est, donec causa appellationis decisa sit.

CAP. Vna sententia. LXXII.

Appellatio vnus prodest aliis litis consortibus non appellantibus quando causa est communis, & vna eademque omnium defensio. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Bellam. Ioan. Andr.

PPP

Andr.

Andr. Zabar. Imol. Anan. Host. Butr. Anch. Bald. Præpof. Butr. Franch. Panorm. Dec. Alex. de Neuo, Viu. in rationali secundi libri iuris Pontif. pag. 337. Alagona in compendio iuris Canon. pag. 342. remissimè Ximen. in concord. p. 1. & 2. & nouissimè de Valboa ubi supr.

- 2 Hanc eandem concl. ex hoc text. desumunt apud Lusitanos Ordin. Regia l. 3. tit. 80. in princ. & apud Castellanos l. 5. tit. 25. p. 3. Ioan. Ferrar. in tract. huius tit. lib. 2. c. 1. in fine, sub n. 124. Ruginel. in simili tract. §. 2. c. 1. n. 29. Farin. in praxi crimin. p. 2. q. 101. n. 17. m. pliar. 8. Lancel. de attent. p. 2. c. 12. de attent. appell. pend. ampl. 11. princ. à n. 1. Viuian. Soar. & alij tom. 2. commun. opin. lib. 7. tit. 23. pag. 323. Rebuff. ad leges Gallia, in proem. gloss. 5. n. 98. Causalcan. p. 2. decis. 30. num. 115. Scacc. de appell. q. 5. art. 1. n. 58. Veral. decis. 37. p. 1. Rot. decis. 779. n. 3. p. 1. diuers. Valent. Franch. in tract. de fideiussorib. c. 3. n. 138. Alex. Trentacinq. var. resolut. lib. 2. sub hoc tit. resolut. 7. n. 8. cum seqq. Bernard. Græuæ. ad præf. Camer. Imper. lib. 1. concl. 126. confid. 1. latè Stephan. Gratian. discept. forens. c. 115. à princ. In causis enim communibus, quando sumus in indiuiduis, priuilegium vnus suffragatur alteri, l. si commune fundum 10. ff. quemadmodum seruit. amit. Mexia in tract. rassa panis, concl. 1. n. 74. in fine, Sured. de aliment. tit. 9. q. 14. n. 3. Modern. de iurisd. p. 4. casu 11. & casu 118. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 24. à n. 52. Stephan. Grat. d. c. 115. à n. 6. Illud aduertere oportet quod si vnus appellet, alter verò non prosequatur appellationem, executio quoad hunc deferentem confortem, donec appellationis causa decisa sit, suspendenda est, vide Hieron. de Laurent. decis. 60. Bernard. Græuæ. ad præf. Camera Imper. lib. 1. concl. 113. confid. 3. & concl. 126. Confid. 1. n. 2.

S V M M A R I V M.

- 1 Metus iustus incensus appellanti illum excusat ne appellet coram iudice à quo, & n. 2.
- 3 Metus iustus cadens in constantem virum qui dicatur relinquatur arbitrio iudicis.
- 4 Tyranni præceptum inducit metum iustum.
- 5 Principis præceptum inducit metum iustum, quando scilicet ipse Princeps iubet subditi, & solitus est seuire contra inobedientes.
- 6 Metus iustus inducitur ob periculum mortis, aut corporis cruciatum.
- 7 Armorum terror inducit metum iustum, licet portans arma illis non utatur.
- 8 Bonorum omnium amissio inducit iustum metum.
- 9 Metus inducitur ubi agitur de perdendo magnum lucrum, vel de incurrendo graue damnum in rebus propriis.
- 10 Honoris amissio inducit metum iustum.
- 11 Minæ quando sunt illatæ à persona potente, & solita minus exequi, inducunt iustum metum.
- 12 Preces inopportuna, assidueque sollicitationes eorum præsertim, qui aut iubere possunt, aut potentes sunt, inducunt iustum metum.
- 13 Excommunicationis comminatio an, & quando inducat iustum metum remissimè.
- 14 Carceratio alicuius inducit iustum metum quando est diuturna.
- 15 Libertatem amittendi ex periculo inducitur iustus metus.
- 16 Metus reuerentialis præcedentibus minis, aut verberibus, est iustus, caditq. in constantem virum.
- 17 Appellatio regulariter debet fieri coram iudice à quo.
- 18 Appellatio coram honestis viris non valet si non constat de metu, vel absentia iudicis à quo.

- 19 Appellare potest coram probis viris pars in se timens de iudice, licet adsit iudex.
- 20 Appellari ut possit coram honestis viris, que concurrere debeant, ostenditur.
- 21 Boni viri qui dicantur iudicis arbitrio relinquuntur.
- 22 Honesti viri, coram quibus appellatur, debent esse duo, vel saltem vnus honestus vir Notarius, & testis.
- 23 Protestatio coram honestis viris quomodo facienda, quando ob metum iustum appellari non potest coram iudice à quo, ostenditur.
- 24 Impeditus appellare, debet protestari.
- 25 Appellans impeditus an, & quando ad euitandam desertionem causa appellationis debeat protestari, & sepius protestari, remissimè.
- 26 Impeditus comparere propter impedimentum iustum tenetur protestari.
- 27 Appellatione pendente nihil est innouandum.
- 28 Iudex à quo potest innouare quando tendit ad faciliorem exitum appellationis.
- 29 Attentatorum de materia qui Doctores agant referuntur.
- 30 Attentans ius, iudicem, & partem offendere dicitur.
- 31 Attentator non dicitur nisi lite, vel appellatione pendente.
- 32 Attentata non dantur in iudicio summarissimo possessorio retinenda.
- 33 Attentare non dicitur, qui utitur possessione, qua antea utebatur.
- 34 Attentati reuocatio cessat ubi constat de bono iure attentantis per confessionem partis, vel per rem iudicatam.
- 35 Attentare non dicitur tertius, nec potest contra illum remedium attentatorum dari.
- 36 Procurator absque speciali mandato non potest causare attentata.
- 37 Attentatum non dicitur quod fuit factum lite, vel appellatione pendente, auctoritate Apostolica.
- 38 Attentata in primis, & ante omnia sunt reuocanda.
- 39 Attentata non dicuntur purga: nisi etiam rescantur damna, & interesse.
- 40 Attentata reuocari possunt quandoque ordinario remedio, quandoque extraordinario iudicis officio.
- 41 Attentatorum reuocatio debet peti coram iudice appellationis, cuius fuit lesa maiestas.
- 42 Attentatis renuntiasse videtur, qui passus fuit pronuntiare super iustitia sententie, vel quando attentans admissus fuit ad probandum bonum ius, & illud probauit.
- 43 Attentatorum iuri quasi per desertionem renuntiasse quis non presumitur.

CAP. Si iustus. LXXIII. & vlt.

METU iusto impeditus ne appellet intra decem dies coram iudice à quo, quem habere potest, si coram bonis viris protestantur se non audere appellare, & exprimat causas appellationis, intelligitur iam appellasse. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Imol. Anania, Bellam. Host. Butr. Bald. Anch. Panormit. Henric. Franch. Dec. Præpof. Alexand. de Neuo, Viuian. in ration. secundi libri iuris Pontif. pag. 337. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 342. remissimè Ximen. in concord. p. 1. & nouissimè de Valboa ubi supr.

Collige ex text. quod iustus metus incensus appellanti illum excusat, ne appellet coram iudice à quo, ut per Ioan. Bapt. Costa de remed. subd. remed. 60. à princ. Sanch. de matr. l. 4. disp. 4. n. 8. in fin. ubi idem dicit, si incutiatur appellantis consanguineis, & disp. 8. num. 3.

De Appellationibus, &c. Tit. XXVIII. 723

- n. 5. ad finem resolvit, quod si iuste index metum in-
citeret, non excusaret appellatorem, latè Sigism.
Scacc. de appell. q. 6. n. 8. ubi dicit quod si condemnatus
non audeat ob iustum, siue probabilem metum
appellare, tunc posset omitti appellatio, & sufficiat
quod is dicat iudici à quo, Domine index, me gra-
vasti in hoc, & hoc, & adducat talia gravamina ad
illos, quibus liceat appellare, quia adductio talium
gravaminum habetur pro sufficienti appellatione,
stante iusto timore appellandi, & n. 9. subdeclarat ut
si quis ob iustum timorem timeat facere prædictam
protestationem coram iudice à quo, protestatio ha-
beatur pro facta, & ideo erit appellandum coram
honestis personis præmissa dicta protestatione, quod
non audeat appellare coram iudice à quo, & n. 11. as-
serit ista protestatione tria requiri; primum quod
fiat tempore congruo, idest, infra decem dies; se-
cundum quod fiat publicè, id est, coram publicis
personis, aut coram iudice cuiusque fori; tertium
quod contineat causas metus, non tamen est neces-
sarium quod contineat causas causæ, nisi postea in
prosecutione causæ; & quod pars iuste timens de
iudice possit appellare coram probis viris, licet ad-
sit index, dicit Surd. conf. 228. n. 15. Amplia etiam si
ipse cui opus est appellare, fuerit causa ipsius me-
tus, vel ille incutiat à iudice, quia est terribilis
contra appellantes siue inferatur à partibus, vel earum
consanguineis, Franch. in præfenti, num. 2. & 4.
Sigism. Scacc. d. q. 6. n. 15. & 16.
3. Iustus metus. Pluribus modis inducitur metus ius-
tus, & cadens in constantem virum, quos relin-
quendos esse arbitrio iudicis censuit Sigism. Scacc.
d. q. 6. n. 13. & plures citati per me ad c. 6. n. 6. de iis,
quæ vi, quibus novè addo Ioan. Valerum de differen-
tiis inter utrumque forum, verbo, metus, diff. 2. Ego
tamen aliquos referam, & primò ex præcepto ty-
ranni, ut per Anchar. conf. 299. incip. vija supradicta,
Angel. conf. 378. incip. D. Raymundus, & conf. segg.
Natt. conf. 451. n. 17. Mascard. de probat. concl. 1051.
n. 52. Card. Tusch. d. lit. M. concl. 216. n. 15. & concl. 217.
n. 6. 18. & 21. & concl. 220. n. 32. & concl. 223. n. 33.
maximè interueniente latione, Grammat. decif. 223.
num. 33.
5. Secundò metus iustus inducitur ex præcepto
Principis, quando scilicet ipse, vel dominus subdi-
tis iubet, ut aliquid faciant, ex gloss. verbo, munere,
in cap. conuenior 23. q. 8. Geminian. conf. 15. num. 10.
Roland. conf. 100. num. 129. & segg. lib. 4. Mascard. d.
concl. 1051. num. 4. & 5. Flamin. de resignat. lib. 13.
quest. 1. num. 185. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præf. 126.
num. 12. Cardin. Tusch. d. lit. M. concl. 214. num. 3.
& 10. & concl. 217. num. 3. & concl. 218. num. 1. intellige
ubi constat eundem Principem solitum esse lauire
contra inobedientes, alias secus, per ea quæ Dec.
conf. 18. num. 127. lib. 1. Mascard. d. conclus. 1051. n. 6.
& 7. Menoch. d. lib. 3. præsumpt. 4. n. 19. & præf. 216.
num. 13.
6. Tertiò metus iustus inducitur ob periculum mor-
tis, aut corporis cruciatum, l. interpositas, C. de trans-
action. cap. cum dilecta, cap. perlatum, de his, quæ vi, cap.
consulationi in fin. de sponsalib. l. 7. tit. 33. part. 7. Alex.
conf. 99. incip. in casu, n. 3. vers. & iura, lib. 3. & conf. 156.
n. 5. lib. 6. Dec. conf. 96. n. 15. & 16. lib. 3. Hercul. de cau-
tione de non offendendo, c. 1. n. 11. ubi de flagellis, Mascard.
d. concl. 1051. n. 18. Menoch. de arbit. casu 135. num. 5.
Ioseph. Ludou. Lucensi decif. 18. n. 6. Card. Tusch. d.
litera M. concl. 215. n. 7. 9. 14. & 30. & concl. 217. n. 1.
& 2. & concl. 223. n. 44. Sanch. de marim. lib. 4. disp. 5.
num. 4.
7. Quartò ex terrore armorum, licet portans arma
Tom. I.

eis non utatur, Alexand. in consil. 156. incip. Viso pro-
cessu, n. 4. vers. tertio præsuppono, lib. 5. & conf. 98. n. 4.
& 5. lib. 3. Gregor. per text. ibi l. 15. tit. 2. p. 4. Gutier.
conf. 16. n. 8. Ioan. Garc. de nobilit. gloss. 17. n. 16. Mascard.
d. concl. 1051. n. 49. Menoch. d. lib. 3. præsumpt. 4. n. 9.
Ioseph. Ludou. d. decif. 18. à n. 1. Card. Tusch. d. lit. M.
concl. 215. num. 6. & concl. 216. num. 4. Sanch. d. disp. 5.
num. 5. & multò magis ex insultu cum armis, Me-
noch. d. præsumpt. 4. num. 8. Card. Tusch. d. concl. 215.
num. 5.

Quintò ex amissione omnium bonorum, ut per
Doctores citatos ad c. 2. n. 1. de iis, quæ vi, & ibi citatis
adde Hercul. de caut. de non offendendo, c. 1. n. 13. vers.
timor amissionis bonorum, Sebast. Medices de casibus for-
tuitis, p. 1. q. 7. n. 7. vers. quomodo modo probatur, Couat. de
sponsalib. p. 2. c. 3. §. 4. n. 18. Aloyf. Ricc. in collect. decif.
p. 4. collect. 943. illat. 1. Mar. Anton. var. resolut. lib. 1.
resol. 1. n. 10. Card. Tusch. d. lit. M. concl. 215. n. 5. & con-
clus. 217. n. 8. & 9. Vel ubi agitur de perdendo ma-
gnam lucrum, vel de incurrendo graue damnum in
rebus propriis, l. fin. §. si generator, ff. de eo, quod metus
causa, Medices d. c. 7. n. 7. vers. decimo timor lucri,
Sanch. d. lib. 4. disp. 5. à n. 27.

Sextò ob periculum, & timorem verecundiæ, &
amissionis honoris, quem mortis æquiparari commu-
niter tradiderunt Doctores in d. l. interpositas, ubi
Ioan. Sichard. n. 5. apud Castellanos l. 7. tit. 33. p. 7.
Sebast. Medices d. n. 7. vers. septimo colligitur, Sarnien.
select. lib. 2. c. 11. n. 51. vers. præerea, Decian. conf. 5.
n. 134. & segg. vers. non obstat, lib. 3. Mascard. d. concl.
1051. n. 53. Seraphin. de privilegiis iuram. prinil. 29. n. 2.
Card. Tusch. d. lit. M. concl. 215. n. 13. & concl. 216. n. 19.
Sanch. d. disp. 15. n. 11. ubi ampliat etiam in eo, qui
timet de viro dicace, & contumelioso, solitòque
verba detractoria in alterius dedecus proferre, &
n. 12. de stupro communicato tam in viro, quam in
muliere, etiam vidua, & n. 3. cum segg. tenet ob in-
famiam induci metum iustum, siue infamia sit iuris,
siue facti, cui tamen occurrì non possit, & dum-
modo sit grauis.

Septimò ex minis, quando sunt illatæ à persona
potente, & solita minas exequi, alia, scilicet, Flami-
n. de resignat. lib. 11. q. 1. n. 13. cum segg. Decian.
conf. 18. n. 127. lib. 1. Sebast. Medice. d. q. 7. n. 67. Hercul.
d. c. 1. n. 11. vers. mina, Mascard. d. concl. 1051. n. 18.
Menoch. d. casu 36. n. 11. & d. præsumpt. 126. n. 24.
& 25. Cardin. Tusch. d. lit. M. conclus. 215. n. 10. 12.
& 17. & concl. 217. n. 4. & 16. & 17. Sanch. lib. 4. disp. 1.
n. 19. & 20.

Octauò ex importunis precibus, assiduisque sol-
licitationibus, petitionibus, & molestiis, eorum
præsertim, qui iubere possunt, aut potentes sunt,
lib. 1. §. 2. & ibi notant omnes ff. de seru. corrupto, Me-
dices d. q. 7. n. 7. vers. vigesimo secundo arguitur, Dec.
conf. 65. n. 2. lib. 2. Card. Tusch. d. lit. M. d. concl. 217. n. 22.
& lit. P. concl. 322. & concl. 484. Sanch. d. lib. 4. disp. 7.
num. 4.

Nonò ex comminatione excommunicationis,
intelligendo prout dixi ad c. 4. n. 3. de iis, quæ vi, &
ibi citatis adde Aloyf. Ricc. in collect. decif. 943. vers. infero tertio, Card. Tusch. d. lit. M.
concl. 216. n. 18. & Sanch. d. lib. 4. disp. 5. num. 17. vers.
tandem.

Decimò ex carceratione alienius, Medices d. q. 7.
num. 7. vers. secundo per carcerationem, Mascard. in rubr.
tit. 1. gloss. 1. num. 180. lib. 5. noua recopil. Mascard. d.
concl. 1051. à num. 30. Card. Tusch. d. lit. M. concl. 217.
num. 5. & à num. 12. & concl. 221. num. 16. à num. 24.
& conclus. 222. num. 3. & conclus. 223. à num. 34. Aloyf.
Ricc. d. collect. 943. vers. infero quinto, Sanch. d. lib. 4.
disp. 5.

diff. 5. n. 9. vbi declarat hoc procedere in metu carceris diuturni, & de vinculis atrocibus.

¹⁵ Undecim ex periculo amittendi libertatem per ea, quæ Medices *d. q. 7. n. 7. vers. decimonono*, Sanch. *d. lib. 4. diff. 5. n. 6. cum seqq.* vbi *n. 8.* idem dicit de timore gravis exilij, & *num. 10.* de timore amissionis status.

¹⁶ Duodecim metus reuerentialis præcedentibus minis, aut verbis est iustus metus, caditque in constantem virum, vt docent Doctores citati *ad c. 4. n. 4. de iis, quæ vi.*

¹⁷ Coram iudice à quo, &c.] Notatur ad hoc quodd regulariter appellatio debet fieri coram iudice à quo, aliàs est nulla, atque effectum suspensiuum, atque deuolutiuum non operatur, vt per Innoc. *in fine*, Franch. *vers. in gloss. 2. sub n. 17. in præsentia*, Specul. *sub hoc tit. §. qualiter*, *n. 8. Socin. consil. 45. n. 1. lib. 1. Gutier. pract. lib. 1. q. 10. 2.* Scacc. *d. q. 6. n. 1. cum seqq.* Rot. apud Farin. *decis. 196. n. 3. p. 2. recent.* vide supra *ad cap. vi. de iur. 59. hoc tit.*

¹⁸ Vel si habere ipsius copiam requirerit, &c.] Notatur ad hoc quodd appellatio coram honestis viris non valet, si non constet de metu, vel absentia iudicis à quo, vt per Steph. Gratian. *discept. forens. c. 10.* & ideo pars iuste timens de iudice, potest appellare coram probis viris, licet adsit iudex, Surd. *consil. 2. 18. n. 15* Scacc. *d. q. 6. n. 11.*

¹⁹ In præsentia bonorum virorum, &c.] Notatur ad hoc quodd si iudicis à quo, vel saltem iudicis ad quem copia haberi non possit coram honestis viris regulariter appellari potest, vt per Cassad. *decis. 3. sub hoc tit. Cap. Tholof. decis. 28. Hercul. de attent. c. 24. num. 6.* Afflict. *decis. 10. Aviles ad c. 2. Prætor. in gloss. verbo nunguno, n. 1.* Octavian. *lib. 7. c. 3. n. 27.* Soat. *in pract. tom. 1. p. 6. in præm. n. 53.* Aloyf. Ricc. *in collect. decis. p. 4. col. 1. 1355.* vel aduertit multa concentrere debere, vt hæc conclusio procedat, primo iustam causam quominus coram iudice appellare nequit, Capel. Tholof. *dec. 500.* Costa *d. remed. 60. n. 4.* Secundo quod talis protestatio, seu appellatio intinetur iudici, & parti, quoad effectum scilicet attentatorum, Rot. *dec. 38. sub hoc tit. in nouis*, Lap. *alleg. 39. n. 3. & 10.* Costa *d. remed. 60. n. 5. vers. 4.* Mynsing. *cent. 14. obseruat. 44.* Tertiò quod talis honesta persona, coram qua appellatur, non sit aliàs inhabilis, puta si esset excommunicatus, quia tunc non posset dici vir honestus, Menoch. *d. arbit. casu 69.* Quarto quod talis appellatio contineat iustas causas. Quintò, quod non faciant decreta, quæ spectent ad iudices, prout sunt admittere appellationem si, & in quantum, literas citatorias, atque inhibitorias committere, vt per Marc. Anton. *de Amatis dec. 100.* Et nota quod saltem vna persona honesta adhiberi debet coram testibus, & notario, vt ex aliis aduertit Ioan. Baptista Costa *d. remed. 60. vers. tertio.*

²⁰ Bonorum.] Ergo non sufficit fieri coram vno svt per Tiraquell. *in l. si unquam, verbo, suscepit filios, n. 229.* Sed contrarium erius, dummodo id ipsum per legitimum testium numerum comprobetur, ita Abb. *de n. 3. Butr. 4. Dec. 4.* Marant. *de ordine iudic. cap. de appellat. n. 133. in fine.* Avil. *vbi sup. à n. 4.* Grauat. *ad Octau. lib. 7. c. 3. n. 68.* & dicit Sigism. Scacc. *d. q. 6.*

²¹ *n. 23.* quod honesti viri, coram quibus appellatur, debent esse duo, vel saltem vnus honestus vir, notarius, & testes, & *n. 24.* nunquid sufficiat vnus, & notarius, & *n. 25. 16.* & *n. 27.* qui appellauit coram honesta persona, eo quia non inuenerit iudicem, an si iudex redierit teneatur redire ad appellandum coram eo, & *n. 27. vers. confirmatur secundo*, quod si quis appellauerit coram honestis viris propter me-

tum, & postea cessit metus, tamen non tenetur iterum appellare coram iudice. Boni viri qui dicantur, iudicis arbitrio relinquuntur, ex Menoch. *de arbitrar. casu 69. n. 9.*

Dummodo infra tempus, &c.] Notatur ad hoc quodd protestatio huiusmodi omnino facienda intra tempus à iure concessum ad appellandum, vt per Nanar. *in cap. cum contingat c. causa nullus. n. 10.* Soat. *d. p. 6. in præm. n. 53.*

Protestatione super hoc proposita. In ista protestatione requiruntur tria. Primum, quodd fiat tempore congruo id est, infra decem dies. Secundum, quodd fiat publice, id est, coram publicis personis, aut coram iudice cuiusque fori. Tertium, quodd contineat causas metus, ita Scaccia *d. quest. 6. num. 11.* & iterum *quest. 12. num. 107.* quod protestatio coram honestis viris, &c. debet fieri infra decem dies, & *num. 168.* quod impeditus appellare debet protestari, & *quest. 15. à num. 181.* an, & quando appellans impeditus ad euitandam deletionem causæ appellationis debeat protestari, & sapienti protestari.

Notatur ad hoc quod impeditus comparere propter impedimentum iustum teneatur protestari, vt per Cald. Pereira *de remota. emptor. quest. 6. num. 15.* quia deficiente persona, cum qua actus debuit geri, necessaria est protestatio, vt per Tiraq. *de retract. tit. 1. §. 9. gloss. 3. n. 21.* & *21. vbi n. 23.* quod sufficit semel protestari.

Illud in materia appellationum vulgare est appellatione pendente nihil esse innouandum, de quo extat titulus *ff. nil nouari appellatione pendente*, & probant l. appellatione, C. hoc tit. & apud nostros Lusitanos Ordinatus. Reg. lib. 1. tit. 7. & apud Castellanos l. 26. tit. 23. part. 3 vbi gloss. 5. & l. 27. vbi gloss. 8. in princip. eod. tit. & part. Duenn. reg. 42. Bernard. reg. 37. Guid. Papæ *decis. 213. num. 6.* & *decis. 426. num. 21.* Cardos. *in praxi iudicum, verbo, appellatio, n. 7.* Brun. à Sole *in locis communib. eod. verbo 31.* Marant. *de ordine iudic. p. 46. princ. quest. 2. n. 171. cum seqq.* Donat. à Finat. *tom. 2. commun. opin. lib. 7. tit. 21. n. 80. pag. 306.* Cott. *in memorab. verbo, appellatione pendente, vel interposita*, Mench. *usufreq. cap. 40. n. 21.* Surd. *de aliment. tit. 8. princ. 10. num. 2.* & princ. 60. n. 18. Cald. Pereira *in l. si curatorum, verbo, per quod, n. 35.* & de nominat. *q. 5. n. 35.* Modern. *de cognitione per viam violentie, gl. 6. n. 5.* Mendez à Castro *in praxi Lusitana, lib. 2. c. 11. à num. 16.* Et procedit quantumcumque notorium sit frivole, & iniuste appellatum fuisse, D. Barbofin. *l. si de vi, num. 144. ff. de iudic.* Potest tamen iudex à quo innouare quando tendit ad faciliorem exitum appellationis, vt per Steph. Gratian. *discept. forens. c. 155. n. 41.*

De materia attentatorum ex professo tractauit Robert. Lancelot. & late agunt Menoch. *remed. 17. recap. num. 24. cum seqq.* Mench. *usufreq. cap. 27.* Vivian. *tom. 2. commun. opin. lib. 7. tit. 21. num. 182. cum seqq.* Sebast. Neui. *ad l. ei cuius §. ff. de appellat. recip.* Steph. Grat. *Marchia decis. 70.* Valasc. *consil. 156.* Cabed. *Luta decis. 20. p. 3.* Attentans ius iudicem, & partem offendere dicitur, Rot. *decis. 225. n. 1.* apud Farin. *p. 11. recent.*

Attentatum non dicitur nisi lite, vel appellatione pendente, vide Rot. Bononien. *decis. 76. num. 1.* Valasc. *consil. 91. in princip.* Cabed. *d. decis. 120. n. 5.* Intellige vbi appellatio interposita est in casibus in quibus non licet appellare, quia attentata cessant appellatione cessante. Lancelot. *de attent. part. 2. c. 12. limit. 25. à num. 1.* Roland. *consil. 77. num. 20. lib. 2.* Rot. Bononien. *dec. 76. num. 1. dinerf.* Surd. *decis. 160. num. 54.*

De Appellationibus, &c. Tit. XXVIII. 725

num. 54. Rot. Rom. decif. 183. sub num. 3. in fin. part. 2. recent. & fuit dictum in *Torufina* fendi 15. Ianuar. 1624. coram Remboldo, idem est quando appellatio fuerit nulla, Rot. decif. 75. de appell. in antiq. Sic etiam attentatum non dicitur ubi lis non est, vt per Rot. apud Farinac. decif. 693. num. 1. in 1. collect. nouiss. nec quando quis possidet ante litem motam, Lancel. de attent. lite pendente, cap. 4. declar. 4. num. 55. & limit. 1. num. 100. alias num. 78. Anton. Monach. Bononiens. decif. 30. num. 9. & num. 22. dicit quod attentata non dantur in iudicio summariissimo possessorio reuendæ, & num. 23. quod remedium attentatorum non habet locum nisi post litem contestatam fuerit innouatum. Nec etiam dicitur attentare ille, qui vitur possessione, qua antea utebatur, Bertrand. confil. 137. num. 3. lib. 5. Menoch. remed. 17. recuper. num. 49. & 50. Lancelot. de attent. part. 2. cap. 4. limit. 1. & num. 1. Flamin. de resignationib. lib. 2. quæst. 3. num. 72. & num. 29. Valalc. confil. 156. num. 6. continuans enim non videtur attentare, Flamin. d. q. 3. num. 29. Mascard. de probat. conclus. 148. Flores de Mena var. lib. 1. quæst. 10. num. 67. Lancelot. d. part. 2. in præfat. d. num. 48. & limit. 26. & part. 3. cap. 24. quæst. 20. Surd. decif. 26. n. 13. & decif. 45. n. 79. Rot. apud Farin. decif. 693. n. 3. in 1. collect. nouissimarum, alias p. 4. diuers. & decif. 411. num. 3. part. 2. recent. Marc. Anton. de Amatis Marchia decif. 30. num. 12. Anton. Monach. d. decif. 30. num. 3. Baratt. decif. 424. num. 2. & 9. Cessat etiam attentari reuocatio, ubi notoriè constat spoliatum non habere ius, Cabed. Lusitan. decif. p. 2. decif. 15. num. 18. & ita ubi notoriè constat de bono iure attentantis per confessionem partis, vel per rem indicatam attentatorum purgationi locum non esse censuit Rot. apud Farin. decif. 681. num. 3. part. 1. recent.

35 Tertius non dicitur attentare nec potest contra eum remedio attentatorum vti, Lancelot. p. 1. c. 3. n. 4. cum segg. Menoch. remed. 17. recuper. n. 44. Put. dec. 74. p. 1. in antiq. Flamin. de resignat. lib. 1. q. 16. num. 44. Bernard. Graue. ad præf. Camera Imper. lib. 1. concl. 72. confil. 1. & Cabed. d. p. 1. decif. 120. n. 14. & 18. Seraphin. dec. 582. num. 7. Mantie. decif. 322. num. 15. limita quando tertius habet causam ab attentate, quia tunc & ipse dicitur attentare, Casar. de Grass. decif. 6. num. 9. & 22. de causa possess. Afflic. decif. 354. num. 21. & fuit dictum in *Camerino. iuris patron. 15. Nouembr. 1599.* coram Cardin. Sacro, & in *Placentina capellanie 31. Maij 1604.* coram Card. Pamphil. Buratt. dec. 406. n. 2.

36 Procurator sicut absque speciali mandato non potest accusare attentata, Rot. decif. 705. n. 4. apud Farin. p. 1. recent. & dec. 562. n. 3. p. 2. etiam recent. ita non potest ea purgare nisi ad id habeat legitimum & sufficiens mandatum, Lancel. de attent. c. 29. n. 30. Gregor. X V. dec. 486. n. 19. Rot. dec. 72. ad fin. lib. 3. p. 3. diuers. Et vt mandatum dicatur sufficiens debet esse speciale, quod dicitur tale, quando est ad renuntiandum attentatis, nec est necessarium ad renuntiandum talibus, & talibus attentatis, vt dixit Rot. in *paduana sedilium 28. Aprilis 1617.* coram Card. Sacro, Princeps nunquam dicitur attentare, Rot. dec. 293. n. 111. p. 1. recent. ac proinde attentatum non dicitur quod fuit factum lite, vel appellatione pendente auctoritate Apostol. ead. Rot. decif. 411. n. 2. apud Farin. p. 2. recent.

38 Attentata in primis, & ante omnia sunt renouanda, Rot. dec. 235. n. 1. p. 1. recent. ubi ampliatur etiam quod eorum reuocatio sit commissa arbitrio Rotæ, nisi ex causa; & non dicuntur purgata nisi etiam reficiatur damna, & interesse, ead. Rot. d. p. 1. de Tom. I.

cif. 723. n. 2. & possunt purgari per cessionem, & renuntiationem iudicalem. Seraph. dec. 864. Canaler. dec. 138. n. 1. Rot. in *Barchinonen. Parochialis 27. Martij 1612.* coram Card. Sacro, dummodo cessio sit libera, non autem conditionalis, quia aliàs non censentur plenè purgata Lancel. de attent. p. 3. c. 29. n. 31. Gregor. X V. dec. 486. n. 14. & 15. Rota dec. 371. n. 1. coram Reuerend. D. meo Coceno inter eius impresas. Et renouari possunt quandoque ordinario remedio, quandoque extraordinario iudicis officio, ead. Rot. d. part. 1. dec. 329. num. 2. illius scilicet, cuius maiestas læsa fuit ob spretum inhibitionis, eadem Rot. d. p. 1. dec. 264. n. 3. in fin. & p. 2. etiam recent. decif. 592. n. 2. & 3. ubi quod attentatorum reuocatio debet peti coram indice appellationis, cuius fuit læsa maiestas, nec per alium fieri potest, etiam stante commissione cum facultate renouandi attentata, quia intelligitur pro vt de iure, & sic non nisi per iudicem appellationis. Exceptio excommunicationis ob reuersus ad indices laicos non obstat petenti reuocationem attentatorum. Lancel. de attent. p. 2. c. 12. ampliat. 13. & p. 3. c. 24. q. 3. n. 19. Magon. Lucen. decif. 71. in prime. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. §. 7. proem. n. 239. Ricc. de iure person. extra gremium Eccles. exist. lib. 4. c. 32. n. 21. & n. 22. subdit quod cum hæc materia in facti contingentia fuisset in Rota ventilata in *una Conchen. Archiepiscopatus 14. Nouembrii 1605.* coram bon. mem. Penia resolutum fuit attentata renouanda esse ad instantiam excommunicati, non quidem in re actionis, sed iudicis officio. Illud aduertere oportet quod quamvis regulariter gesta pendente termino ad appellandum sunt attentata, ac proinde renouanda; quando tamen appellatio non interponitur inter eundem terminum, non dicuntur attentata. Lancel. d. p. 2. c. 11. n. 42. licet autem non renouentur ex priuilegio attentatorum, renouantur saltem per viam nullitatis. Seraphin. dec. 406. n. 3. Rot. dec. 598. n. 1. & dec. 618. n. 2. p. 1. recent. & decif. 406. n. 2. p. 1. diuers. Greg. decif. 92. n. 8. & decif. 336. n. 4. ubi addunt. & fuit dictum in *Piscien. beneficij 20. Maij 1628.* coram R. P. D. Vbaldo iuniori.

Attentatis renuntiasse videtur, qui pater fuit pronuntiari super iustitia sententiæ, Rot. apud Farinac. decif. 586. n. 4. p. 2. recent. & intelligit procedere, ubi quis prius opposuit de attentatis, & postea passus fuit cognosci de bono iure, & ibi decif. 592. n. 4. & decif. 79. n. 2. quod attentatorum priuilegio renuntiatum censetur, quando attentans fuit admissus ad probandum bonum ius, & illud probauit, intelligendo pro vt ibi. Attentatorum tamen iuri quæsito per desertionem renuntiasse quem non præsumi, dicit Mascard. de probat. conclus. 148. n. 18.

Et quod gesta post appellationem, & inhibitionis præsentationem sunt attentata, & vti talia per iudicem ex officio renouari possunt, licet pars appellationis præstet, vel tacite renuntiauerit, tenent Rot. decif. 235. n. 7. p. 1. & dec. 79. n. 2. p. 2. recent. & in *Barchinonen. beneficij S. Mariae 15. Martij 1620.* coram bon. mem. Patriarcha Manzanedo, in qua attentata declarata fuit sententia lata post præsentatam iudici inhibitionem, licet pars postea coram eodem iudice comparuerit, quo casu tacite appellationi, & inhibitioni renuntiasse videtur, Anton. Gabr. commun. tit. de appell. concl. 2. n. 1. Scacc. in tract. de appell. q. 17. limit. 2. n. 14. & fuit dictum in *Ferrariens. decimarum 28. Iunij 1621.* coram bonæ mem. Vbaldo sen. refert Ferrent. in annot. ad decif. 406. Buratt. lit. A.